

ประกาศพระราชบัญญัติ

และ

พระราชกำหนดต่าง ๆ รัชกาลที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๖๔

โรงพิมพ์บำรุงนุกถกิจ

พิมพ์ครั้งแรก

ราคา ๖ บาท

๑๖ ก.ค. ๒๔/๖๗

๓๕๕.๕๕๓

สารบัญ

กฎหมายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕

พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่น

✓ มหรสพ

หน้า ๓๒

• พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนดว่าด้วยจัดการ
ตามสัญญาสันติภาพในเรื่องทรัพย์สิน

หน้า ๕๓

พระราชบัญญัติสำหรับรักษาขังป่า

หน้า ๖๗

พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม

หน้า ๑๐๗

× พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง

หน้า ๑๑๕

พระราชบัญญัติประถมศึกษา

หน้า ๒๓๓

× พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร

หน้า ๓๑๔

พระราชบัญญัติการเก็บภาษีค่าที่ไร่อ้อย

หน้า ๓๖๒

พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม (๒๕๖๔)

หน้า ๓๘๕

พระราชบัญญัติงบประมาณ (๒๕๖๕)

หน้า ๔๒๘

12/10/2566

๒๕๖๕

กฎเสนาบดีเกยตร์กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
สำหรับการขุดหาพลอย

หน้า ๒๓๑

สัญญา

สัญญาระหว่างกรุงสยาม กับ อเมริกา

หน้า ๒๐๖

ประกาศต่าง ๆ

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการโอนกรมป่าไม้

ไปขึ้นกระทรวงเกษตร

หน้า ๗

ประกาศยกกรมสถิติมาขึ้นในกรมบัญชาการ

กระทรวงพระคลัง

หน้า ๑๐๑

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการจัดบั้นน้ำที่

ในเรื่องเพาะพรรณสัตว์น้ำ

หน้า ๒๕๘

ประกาศเพิ่มเติมว่าด้วยกระทรวงพาณิชย์

หน้า ๒๖๓

ประกาศใช้สัญญาสันติภาพโปรโตคอลระหว่างสยาม

กับ ฮังการี

หน้า ๑๑๐

ประกาศให้ใช้สัญญาสยาม กับ อเมริกา

หน้า ๒๐๔

ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่

สำหรับเพชรพลอย

หน้า ๒๒๓

ม

ประกาศเก็บค่าภาคหลวงดิบเพิ่มเติม	หน้า ๔๓๐
ประกาศยกเลิกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำนามเด็ก	หน้า ๓๕๕
ประกาศแก้ไขความในข้อ ๓ วรรค (ซ) ข้อ ๒๔ กับ ข้อ ๓๓ แห่งข้อบังคับว่าด้วยระเบียบ ศาลผสมคนกลางของเยอรมัน กับ สยาม	หน้า ๖๕
ประกาศแก้ไขพระราชบัญญัติเรือนจำ	หน้า ๒๓๑
ประกาศแก้ไขความในมาตรา ๓ ข้อ (๑) แห่ง พระราชบัญญัติวางการรถไฟ	หน้า ๔๐๔

ทหาร

กฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบก	หน้า ๒๗๒
ประกาศแก้ไขความในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัว ทหารบก	หน้า ๕๓ กับ หน้า ๑๕๕

เสือป่า

ประกาศใช้แผ่นเครื่องหมายขสตติข้อมือเสือราตรี	หน้า ๓๘๐
ประกาศเรื่องเปลี่ยนแปลงการติดเครื่องหมาย ราชองค์รักษ์เวลาแต่งเครื่องราตรี	หน้า ๓๘๒

กระทรวงเกษตราธิการ

กฎเสนอบัติเรื่องโอนการราชโลหกิจในพังงา มาขึ้นมณฑลภูเก็ต	หน้า ๘๗
--	---------

กฎเสนาบดีกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม	
สำหรับการขุดหาพลอย	หน้า ๒๓๑
กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า	
ว่าด้วยการเก็บรังผึ้ง	หน้า ๑๐๓
ประกาศให้ใช้กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า	
ว่าด้วยการเก็บรังผึ้งในมณฑลต่างๆ ๕ มณฑล	หน้า ๓๘๕
ประกาศเปลี่ยนแปลงประเภทไม้	หน้า ๔๕
ประกาศเพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้ามในพಾಯัพ	หน้า ๕๕
ประกาศเปลี่ยนแปลงประเภทไม้และอัตราค่าภาคหลวง	
ในมณฑลต่าง ๆ ๘ มณฑล	หน้า ๔๐๕
ประกาศกำหนดเขตหวงห้ามป่าไม้วัวใช้ในราชการ	
ทหาร	หน้า ๒๖๗
ประกาศให้ใช้กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีการ	
รักษาป่าในนครไชยศรี	หน้า ๗๘
ประกาศให้ใช้กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีการ	
รักษาป่าในอุบลและร้อยเอ็จ	หน้า ๗๕
ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. ๑๒๑	
ในแควป่าสัก	หน้า ๒๕
ประกาศขยายความในประกาศบอกกำหนดให้ใช้	
พระราชบัญญัติรักษาคลองสำหรับคลอง	
รังสิต ฯลฯ	หน้า ๑๕๓

จ

ประกาศให้ ใช้กฎเสนาบดีกำหนดอัตราค่าเรือผ่าน ประตูน้ำสำหรับประตูน้ำจุฬาลงกรณ์	หน้า ๘๕
ประกาศให้ ใช้กฎเสนาบดีกำหนดอัตราค่าเรือผ่าน ประตูน้ำสำหรับประตูน้ำ ๖ วาสายบน	หน้า ๘๑

กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

กฎเสนาบดีตั้งอัตราเก็บเงินค่าน้ำเครื่องมือบาม	หน้า ๕
กฎเสนาบดีเปลี่ยนแบบใบอนุญาตขายสุรา	หน้า ๒๕๗
ประกาศยกเว้น ฝิ่นยาตามมาตรา ๘ แห่ง พระราชบัญญัติฝิ่น	หน้า ๖๓
ประกาศยกเว้น ฝิ่นยาเพิ่มเติม	หน้า ๒๕๖
ประกาศยกเว้น ฝิ่นยาเพิ่มเติม	หน้า ๓๐๒
ประกาศยกเว้น ฝิ่นยาเพิ่มเติม	หน้า ๓๕๕
ประกาศขยายข้อ ฝิ่นยาที่ยกเว้น	หน้า ๒๕๓
ประกาศว่าด้วยธนบัตร ๑ บาทที่ต่อท่อนผิด	หน้า ๒๖๑
ประกาศว่าด้วยกรจ่ายธนบัตร ๑ บาทหมวด “ห”	หน้า ๓๕๒
ประกาศเลื่อนชั้นที่นาตำบลท่าม่วง ฯ	หน้า ๓๖๘
ประกาศลดชั้นที่นาตำบลยางหวาย	หน้า ๓๕๐
ประกาศโดยกระเสร์ความในพระราชบัญญัติ มาตราทองคำเพิ่มเติม	หน้า ๓๗๗

ประกาศเพิ่มเติมข้อบังคับเงินค่าเช่าบ้าน	หน้า ๔๑๐
ประกาศให้เก็บเงินอากรก่าน้ำในปัตตานี	หน้า ๔๑๘

กระทรวงคมนาคม

ประกาศแก้อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์	หน้า ๕๖
ประกาศแก้ไขประกาศเปิดใช้วิทยุโทรเลข ที่เรือท่นแดงลำนอก	หน้า ๕๕
ประกาศให้เรือในเขตร์ท่าเกาะสีชังใช้เครื่องวิทยุ ได้ชั่วคราว	หน้า ๑๐๘

กระทรวงนครบาล

กฎเสนาบดีกำหนดหน้าหน้าภรรยา	หน้า ๑
กฎเสนาบดีว่าด้วยศาลเจ้า	หน้า ๕
ประกาศเรื่องตั้งอำเภอบางแม่นาง	หน้า ๒๐
ประกาศเรื่องตั้งเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติ ป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่น การมหรสพ	หน้า ๕๑
ประกาศพแนกป้องกันโรคภัยที่ ๑-๖๔	หน้า ๔๑๒

กระทรวงมหาดไทย

กฎเสนาบดีว่าด้วยศาลเจ้า	หน้า ๕
-------------------------	--------

ข

กฎข้อบังคับการจดทะเบียนสมาคมสำหรับหัวเมือง	หน้า ๒๔
ประกาศขยายเขตร์สุขาภิบาลเมืองสงขลา	หน้า ๑๑๒
ประกาศใช้พระราชบัญญัติระงับโรคระบาดในเขตร์ ปัตตานี กับ นครศรีธรรมราช	หน้า ๔๒๖

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา

ในท้องที่มณฑลปราจีน	หน้า ๓๖๑
ในท้องที่มณฑลปราจีน ครั้งที่ ๒	หน้า ๔๑๔
ในท้องที่มณฑลนครศรีธรรมราช	หน้า ๓๗๔
ในท้องที่มณฑลมหาสารคาม	หน้า ๓๗๕
ในท้องที่มณฑลอุบล	หน้า ๓๗๖
ในท้องที่มณฑลอุบล ครั้งที่ ๒	หน้า ๔๐๕
ในท้องที่มณฑลสุราษฎร์	หน้า ๓๗๘
ในท้องที่มณฑลราชบุรี	หน้า ๓๗๕
ในท้องที่มณฑลราชบุรี ครั้งที่ ๒	หน้า ๔๐๓
ในท้องที่มณฑลร้อยเอ็จ	หน้า ๓๘๓
ในท้องที่มณฑลภูเก็ต	หน้า ๓๘๔
ในท้องที่มณฑลภูเก็ต	หน้า ๔๐๑

ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก	หน้า	๓๘๘
ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก ครั้งที่ ๒	หน้า	๓๘๓
ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก ครั้งที่ ๓	หน้า	๔๐๘
ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก ครั้งที่ ๔	หน้า	๔๑๕
ในท้องที่มณฑลอยุธยา	หน้า	๓๘๔
ในท้องที่มณฑลอุดร	หน้า	๓๘๕
ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์	หน้า	๔๐๒
ในท้องที่มณฑลพายัพ	หน้า	๔๐๗
ในท้องที่มณฑลพายัพ ครั้งที่ ๒	หน้า	๔๑๑
ในท้องที่มณฑลพายัพ ครั้งที่ ๓	หน้า	๔๑๗
ในท้องที่มณฑลนครราชสีมา	หน้า	๔๑๖

กระทรวงวัง

ประกาศให้ทหารรักษาวังไข้เครื่องฝึกหัดสีกากี

ตามแบบกองทัพบก

หน้า ๒๕๒

สำนักงานตรวจและใช้ หนี้

กฎข้อบังคับฉบับที่ ๑ ว่าด้วยระเบียบการใช้หนี้

หน้า ๕๕

กฎข้อบังคับฉบับที่ ๒ ว่าด้วยระเบียบการจ่ายเงิน

หน้า ๓๘๖

กฎเสนาบดีกระทรวงนครบาล

กำหนดน้ำหนักของรถยนต์ที่สัญจรไปมาบนถนนหลวง

ในจังหวัดพระนคร

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๔๕๒ และ พ.ศ. ๒๔๖๐ ให้เสนาบดีผู้บัญชาการท้องที่มีอำนาจกำหนดขนาดของรถตลอดถึงการบรรทุก แลน้ำหนักได้ ตามสมควร แก่ท้องที่ แลเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาต แลประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ให้ใช้กฎข้อบังคับนี้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

เสนาบดีกระทรวงนครบาลได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ออกกฎข้อบังคับกำหนดน้ำหนักของรถยนต์ที่จะสัญจรไปมาบนถนนหลวงในจังหวัดพระนครขึ้นไว้ ดังข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎข้อบังคับนี้ ใช้สำหรับรถยนต์ที่ใช้บรรทุกสิ่งของแลรถยนต์ที่ใช้สำหรับบรรทุกคนโดยารตั้งแต่ ๘ คนขึ้นไป ไม่นับคนขับด้วย

ข้อ ๒ ล้อของรถยนต์บรรทุกทั้งสิ้น จักต้องใช้ล้อยางหรือล้อไม้หรือล้อเหล็ก แต่ถ้าเป็นล้อไม้หรือล้อเหล็กที่ขอบกลล้อหรือปลอกล้อจักต้องเรียบเสมอกัน หรือกลิ้งเป็นลูกฟูก

และระยะของลูกฟูกหนึ่งส่วนกว้างตั้งไม่เกินกว่า ๗ เซนติเมตร
แฉกตั้งปีไม่เกิน ๔ เซนติเมตร

ข้อ ๓ ห้ามมิให้รถยนต์คันใดคันหนึ่งใช้เดี่ยวแหลมตอกที่
หน้าล้อ

ข้อ ๔ ห้ามมิให้รถยนต์มีน้ำหนักรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกเกิน
๘ ตัน (คิดตามวิธีเมตริก) เดินบนถนนหลวง แลเพลลาของ
รถคันหนึ่งให้บรรทุกของหนักได้ไม่เกินกว่า ๔ ตัน (คิดตามวิธี
เมตริก)

ข้อ ๕ ส่วนกว้างของขอบล้อหรือปลอกล้อที่ติดกับถนน
นั้นต้องไม่น้อยกว่า ๑ เซนติเมตรทุก ๆ นิ้วหนัก ๑๒๐ กิโลกรัม

ข้อ ๖ ส่วนกว้างของตัวรถต้องไม่เกินกว่า ๒ เมตร ๕๐ เซนติ
เมตร ห้ามมิให้บรรทุกของลงบนรถจนเป็นกองสูงกว่าส่วน
กว้างของรถ การวัดส่วนสูงของการบรรทุกให้วัดจากพื้นรถที่
ใช้สำหรับบรรทุกของ

ข้อ ๗ รถยนต์ทุกคันต้องเขียนบอกน้ำหนักของตัวรถนั้นไว้
ไว้ให้ชัดเจน ถือน้ำหนักของตัวรถรวมทั้งน้ำหนักบรรทุกนั้นให้นั้นหยุด
เครื่องแล้วนั้น เขียนให้เขียนบอกน้ำหนักขนาดบรรทุกไว้ด้วย

การเขียนนั้นจะเขียนบนตัวรถหรือจะเขียนบนป้าย แล้วติด
เข้าที่รถก็ได้ สำหรับรถที่มีตัวถังให้เขียนบนตัวรถหรือป้าย

ตัวนอกข้างขวาตอนหน้าของรถ วิ่งเข็มนาฬิกาขึ้น ปัน ๒
บรรทัด บรรทัดหนึ่งเขียนจำนวนน้ำหนักรถ บรรทัด
ที่สองเขียนจำนวนน้ำหนักขนาดบรรทุกโดยใช้อักษรย่อ ตาม
กำหนดซึ่งจะได้วางแบบเป็นตัวอย่างไว้ดังนี้

น. ร. ๒ ต.

น. บ. ๒ ๕๐๐ ก. ก. หรือ น. บ. ๒๐ คน (สำหรับบรรทุก
คนโดยสาร)

อักษร น. ร. นั้นหมายความว่า น้ำหนักของรถ

อักษร น. บ. นั้นหมายความว่า น้ำหนักขนาดบรรทุก

อักษร ต. นั้นหมายความว่า ตัน

อักษร ก. ก. นั้นหมายความว่า กิโลกรัม

ตัวอักษรแลจำนวนเลขให้เขียนเป็นตัวอักษรแลเลขไทยขนาด
ตัวหนึ่งมิให้เล็กกว่า ๕ เซนติเมตร ใช้เขียนด้วยสีขาว (ถ้ารถ
สีขาวหรือสีเหลืองอ่อนให้ป้ายพื้นสีดำ)

ข้อ ๘ การเขียนบอกน้ำหนักของตัวรถ แลบอกขนาด
บรรทุกนั้นให้ป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานกองทะเบียนกรมพระนคร
บาลเป็นผู้เขียน

ข้อ ๙ ผู้ใดจะเป็นเจ้าของรถยนต์บรรทุกสิ่งของก็ดี รถยนต์
บรรทุกคนโดยสารตั้งแต่ ๘ คนขึ้นไปก็ดี หรือผู้ใดซึ่งใช้รถยนต์

หน้า ๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

ดังกล่าวมานี้โดยความยินยอม หรือโดยปราศจากความยินยอมแห่งเจ้าของรถคันนี้ ล่วงเลมิติดข้อ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖ แล ๗ แห่งกฎข้อบังคับนี้ ท่านว่าผู้ขึ้นกระทำผิด มีโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท

ข้อ ๑๐ ผู้ใดเป็นคนขับรถยนต์บรรทุกสิ่งของ หรือรถยนต์บรรทุกคนโดยสารตั้งแต่ ๘ คนขึ้นไป บังอาจเปลี่ยนแปลงลักษณะของรถยนต์นั้น ๆ โดยไม่ได้รับคำสั่งหรือความยินยอมของนายจ้างเป็นทางล่วงเลมิติดข้อ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖ แล ๗ แห่งกฎข้อบังคับนี้ ท่านว่าผู้ขึ้นกระทำผิด มีโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท

กระทรวงนครบาล

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลงนาม) มห.อำมาตย์นายก เจ้าพระยาวงศา

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๔ เมษายน หน้า ๒)

กฎเสนาบดี

ตั้งอัตราเก็บเงินค่าน้ำเครื่องมือบามในห้องที่มณฑล
 นครศรีธรรมราช (เว้นอำเภอสะเตา) ฝั้นละ ๑๐ บาท
 และค่าที่อนุญาตทำบามในห้องที่มณฑลสุราษฎร์ แห่งละ ๑๕ บาท
 และค่าเครื่องมือบามฝั้นละ ๑๐ บาท ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ สืบไป

ด้วยตาม ความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติ คำน้
 ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔) ซึ่งมีว่า “ให้เสนาบดีมีอำนาจที่จะออก
 กฎเสนาบดี ตั้งพิคัดอัตราเก็บค่า อาชญาบัตร คุมเครื่องมือ ต่างกัน
 ตามประโยชน์ที่พึงได้จากเครื่องมือ นั้น ๆ ไม่เกิน ๑๐๐ ละ ๑๐
 เป็นประมาณ” และมาตรา ๒๑ มีว่า “ให้เสนาบดีมีอำนาจที่จะ
 ตั้งกฎเสนาบดีเป็นครั้งเป็นคราว เพื่อจัดและรักษาการให้เป็น
 ไปตามพระราชบัญญัติ และกฎเสนาบดีนั้น เมื่อได้รับพระราช
 ทานพระบรมราชานุญาต และได้ประกาศในหนังสือพิมพ์ราช
 กิจจานุเบกษา ให้มันเหมือนเปนส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติ”
 นั้น

บัดนี้มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ ให้ออกกฎเสนาบดี ตั้งอัตราเก็บเงินค่าน้ำเครื่อง

หน้า ๖

พ.ศ. ๒๔๖๔

มอบามในท้องที่มณฑลนครศรีธรรมราช (เว้นอำเภอสะเตา)
ฝั่งละ ๑๐ บาท และค่าที่อนุญาต มอบามในท้องที่มณฑลสุราษฎร์
ฝั่งละ ๑๕ บาท และค่าเครื่องมือ ฝั่งละ ๑๐ บาท ตั้งแต่
วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นต้นแต่สืบไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

กฎให้ไว้แต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

หม่อมเจ้าเอร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๔ เมษายน หน้า ๖)

ประกาศ
กระแสพระบรมราชโองการ

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศว่า กรมป่าไม้อันเป็นกรมที่กระทรวงมหาดไทยได้จัดขึ้นด้วยความยากลำบากนานัปการ แลปกครองมาได้ถึงบัดนี้เป็นเวลาราว ๒๕ ปี การงานได้ดำเนินมาเป็นที่เรียบร้อย พอพระราชาฤทธิย์ แลสมเด็จพระราชประสงค์ส่วนหนึ่ง แต่กรมป่าไม้^{นี้}เป็นราชกิจอันหวังประโยชน์ทางพาณิชย์เป็นใหญ่ หากในสมัยนั้นยังไม่มีกระทรวงใดรับผิดชอบในพาณิชย์โดยตรง จึงทรงมอบให้ กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้รักษาประโยชน์ทางหัวเมือง เป็นผู้ดูแลราชการแพนกันตลอดมา

บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งสภาเผยแผ่พาณิชย์ขึ้นเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ในความดำเนินไปด้วยดีแห่งพาณิชย์ของบ้านเมืองแล้ว ถึงวาระอันสมควรที่จะมอบกรมป่าไม้ให้กระทรวงใด ราชการหนึ่ง ซึ่งมีหัวหน้าในที่ประชุมของสภาเผยแผ่พาณิชย์ ได้ทรงพระราชดำริเห็นว่า การป่าไม้^{นี้}เป็นราชกิจ ที่เกี่ยวข้องอยู่ปนอันมากกับการเพาะปลูกแลราชอาณาจักร^{๑๒} ๑๐/๒๕๖๖ ผลประโยชน์ของทั้งสามแพนกันกว่าก้ำกัยกันอยู่เป็น

หน้า ๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

กรรมตา กรรมเพาะปลูกแลกรรมราชโถหกิจที่อยู่ในกระทรวง
เกษตรธิการอยู่แล้ว ควรยกกรมป่าไม้ไปรวมกระทรวงเดียว
กันกับการสองแผนกนั้น ราชการจะได้ดำเนินดียิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้โอนกรม
ป่าไม้จากกระทรวงมหาดไทย ไปขึ้นกระทรวงเกษตรธิการ
ตั้งแต่บัดนี้สืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๘ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๐ เมษายน หน้า ๘)

กฎเสนาบดี

ว่าด้วยกฤษฎาสถาปนคดีศก จ้าง

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๑๒๓ ให้กรรมการอำเภอมีหน้าที่คอยตรวจตรวจุดหนุนผู้ปกครองรักษา อย่าให้ผู้ใดรุกล้ำเบียดเบียนตัววัดหรือที่กุศลสถานอย่างอื่น อันเป็นของสงฆ์ หรือวัดหรือที่อื่น ที่ตั้งที่ทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นที่เสนาบดีซึ่งพึงสงฆ์ไปกระทำและกระทำ พิธีกรรม ตาม ลัทธิ ของ ประชาชนในอำเภอกันในกรงสยาม นับว่าเป็นที่กุศลสถานสำหรับมหาชนประเภทหนึ่ง ซึ่งสมควรจะวางระเบียบการปกครองรักษาไว้ ให้เป็นหลักฐาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลแลเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ตั้งกฎข้อนี้ไว้กับขึ้นตามความใน มาตรา ๕ แห่ง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๖ ดังต่อไปนี้

ว่าด้วยการใช้ดูแลและอธิบาศักดิ์

ข้อ ๑ กฎนี้ให้เฉพาะแต่ศาลเจ้าที่ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐบาลเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ปกครองรักษาเท่านั้น

ข้อ ๒ คำบังคับที่มีได้มีคำหมายให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นแล้ว ให้ฟังเข้าใจดังนี้ คือ

ก. คำว่า ศาลเจ้า นั้น หมายความว่า สถานที่ก่อสร้างขึ้น เป็นทรวดทรงสำหรับประดิษฐานรูปเคารพ และกระทำพิธีกรรม ตามลัทธิของคนบางจำพวก เช่นชนจีน เป็นต้น และให้หมายความรวมถึงสถานที่ถาวร ซึ่งสร้างขึ้นประกอบด้วยศาลเจ้า เช่นโรงสำหรับกินแจ เป็นต้น

ข. คำว่า ที่ศาลเจ้า นั้น หมายความว่า ดินที่ศาลเจ้าตั้งอยู่ และหมายความตลอดเขตบริเวณที่ดินของศาลเจ้าด้วย

ค. คำว่า ใบอนุญาตตั้ง นั้น หมายความว่า หนังสือที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกให้ไว้แก่ผู้จัดการปกครองศาลเจ้าหรือผู้ตรวจตราสอดส่องกิจการในศาลเจ้า

ง. คำว่า ผลประโยชน์ นั้น หมายความว่า ทรัพย์สินสมบัติ รายได้อื่นพึงบังเกิดมีแก่ศาลเจ้านั้น ๆ แต่หมายความตลอดถึง รายจ่ายด้วย

ว่าด้วยที่ดินที่ศาลเจ้าตั้งอยู่

ข้อ ๓ ศาลเจ้าที่ตั้งอยู่ในที่ดินเอกชนมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของนั้น ไม่เกี่ยวกับกฎฉบับนี้ เว้นไว้แต่เอกชนผู้มืกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ ได้อุทิศที่ดินของตนให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้า

โดยสิทธิขาดในขณะใด ที่ดินนั้นย่อมตกมาอยู่ในความปกครอง
รักษาของรัฐบาลพึงทำนุบำรุง เพื่อ ประโยชน์มหาชนตามความใน
กฎนี้

ข้อ ๔ ที่ดินที่ศาลเจ้าวัดตั้งอยู่ในที่ดินของรัฐบาลก็ดี หรือ
ในที่ดินของเอกชนแต่ได้อุทิศให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้าวัดโดย
สิทธิขาดแล้วก็ดี ในเขตที่กรุงเทพมหานครให้มีโฉนดไว้ใน
นามกรมพระนครบาล หัวเมืองนอกจากเขตที่กรุงเทพมหานคร
ให้มีโฉนดหรือหนังสือสำคัญ สำหรับที่ดิน ไว้ในนามกรมปก
ครองกระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้น

ข้อ ๕ ผู้ใดมีความปรารถนาจะอุทิศที่ดินของตนที่มีหรือยัง
ไม่มีศาลเจ้าวัดตั้งอยู่แล้วให้เป็นสมบัติสำหรับศาลเจ้าวัดโดยสิทธิขาด
ให้ยื่น เรื่อง รว สำแดง ความปรารถนาเป็นลายลักษณ์อักษรมอบ
หมายให้ เกนายอำเภ ผู้ปกครองท้องที่ ๆ ที่ดินตั้งอยู่

ในเรื่องราวที่จะยื่นต้องมีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

(ก) ชื่อและที่อยู่ของผู้ซึ่งจะอุทิศที่ดินให้

(ข) รายละเอียดของ ที่ดินซึ่งจะอุทิศให้พร้อมทั้งนำ
โฉนดหรือหลักฐานสิ่งสำคัญสำหรับที่ดินนั้นกำกับไปด้วย

ข้อ ๖ ที่ศาลเจ้าวัดแห่งใดซึ่งตกอยู่ในความปกครองของ
รัฐบาลตามกฎนี้ ถ้าผู้ใดจะกระทำการก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดลง

หน้า ๑๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

หรือมีความประสงค์จะทำการสถาปนาต่อเติมสิ่งใหม่แก่ที่ ให้แจ้ง
ความประสงค์ ปณทสภลักษณ์อักษรต่อนายอำเภอ ผู้ปกครองท้อง
ที่ๆ ที่เจ้าตัวอยู่ เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพระนคร
บาลหรือ เลขาภิบาลจังหวัด สภาเทศบาลเมือง หรือผู้ว่าราชการ
จังหวัดแล้ว จึงกระทำการนั้นได้

ข้อ ๗ ในที่ซึ่งยังมีศาลเจ้าตั้งอยู่ตราบใด โภยปรกดีจะ
ไม่มีการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นอย่างอื่น เว้นไว้แต่ศาลเจ้านั้น
จะได้เลิกร้างไปหมดแล้ว หรือว่ารัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้อง
ใช้ประโยชน์ในอาคารใดตง

ข้อ ๘ ที่ตั้งของ ศาลเจ้า ตั้งอยู่บนที่ดิน หรือบ่อถ้ำ
ที่ได้ ครอบครองไว้โดยบุคคลใด บุคคลหนึ่ง มี ความแน่นอน
ไม่กรรมสิทธิ์ได้ตลอดของ เอกชน ก็ให้สันนิษฐานว่าเป็น
ที่ดินสำหรับศาลเจ้าอยู่ในความปกครองของรัฐบาล

ว่าด้วยฐานะของศาลเจ้าและทะเบียนศาลเจ้า

ข้อ ๘ ศาลเจ้าที่ได้ก่อสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อันมั่นคง
ถาวร นอกจากที่ตั้งอยู่ในที่ดินของเอกชนมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ
จง ให้มีทะเบียนบาญชีไว้ให้ เป็นหลักถน

ข้อ ๑๐ ทะเบียนบาญชีศาลเจ้า ให้มีรายการดังนี้ คือ

๑ เลขลำดับจำนวนศาลเจ้า

12/๒๕๖๔ ข้อศาลเจ้า

๓ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ศาลเจ้าตั้งอยู่

๔ ชื่อ และอายุ ผู้ปกครองศาลเจ้า และผู้ตรวจตรา
สอดส่อง

๕ ชื่อเสกกุฎา ชาติกำเนิด และบังคับบังคับมุลนาย
ของผู้ปกครองศาลเจ้าและผู้ตรวจตราสอดส่อง

๖ อาชีพะ และที่สำนักอาศัยของผู้ปกครองศาลเจ้า
และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ว่าด้วยการตั้งและถอน

ผู้จัดการปกครองศาลเจ้า และผู้ตรวจตราสอดส่อง

ข้อ ๑๑ การริบถอนหรือระงับกิจเพื่อประโยชน์แก่ศาลเจ้า
โดยคณะกรรมการนั้น ให้มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่อง
ศาลเจ้าขึ้นไว้ แล้วแต่อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาล
จังหวัดสมุทรเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะกำหนดโดย
สมควรแก่ศาลเจ้าแห่งใด หรือหลายศาลเจ้ารวมกันจะให้
มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราสอดส่องมากน้อยเพียงใดก็ได้

ข้อ ๑๒ ผู้ที่สมควรจะเป็นผู้จัดการปกครอง และผู้ตรวจ
ตราสอดส่องศาลเจ้าใดนั้น ต้องประกอบพร้อมด้วยองค์คุณ
สมบัติ คือ

12/10/2566

๑ ต้องเป็นผู้มีความเคารพนับถือในลัทธินั้น

๒ ต้องเป็นคนที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป

๓ ต้องเป็นคนมีหลักถานในอาชีพหรือมีหลักทรัพย์ดี

๔ ต้องเป็นคนที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาของศาล ฐานเป็นอั้งยี่ หรือส้องโจรผู้ร้าย ลักทรัพย์ วิว่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์สลัด กันโจก ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ หรือรับของโจร และไม่เคยได้เบี่ยงกรรมสิทธิ์ที่ศาลจำว

๕ ต้องเป็นคนที่อยู่ในใต้บังคับกฎหมายฝ่ายสยาม

ข้อ ๑๓ ผู้ใดมีความปรารถนาจะเป็นผู้จัดการปกครองหรือเป็นผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจำว ถ้าในเขตกรุงเทพฯ นครไหย่นเร่องราว ต่ออธิบดี กรมพระนครบาล หรือนครบาล จังหวัด นอกจากเขตกรุงเทพฯ นคร ไหย่นเร่องราวต่อสมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่ออธิบดีกรมพระนครบาล หรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด

พิจารณา เหตุผลประกอบพร้อม ด้วย องค์คุณสมบัติ ดัง ว่ามาในข้อ ๑๒ นั้นแล้ว ก็ให้ออกใบอนุญาตตั้งได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๑๔ เมื่อผู้ใดได้รับอนุญาตตั้งตามความในข้อ ๑๓ แล้ว โดยปรกตีย่อมมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้ คือ

ก. ผู้จัดการปกครองศาลจำวมีอำนาจและหน้าที่จัดการ ก้าวไป ในกิจการเพื่อประโยชน์แก่ศาลจำวโดยฐานะและกาลอันสมควร

และมีอำนาจหน้าที่เข้าเป็นโจทก์หรือจำเลยในอรรถคดีทั้งแพ่งและ
อาญาอันเกี่ยวข้องกับเรื่องศาลเจ้าวุ่นทุกประการ

ข. ผู้ตรวจตราสอดส่องมีอำนาจและหน้าที่ตรวจตรากิจการอัน
เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าวุ่นทุกประการตลอดถึงสรรพทะเบียนใบอนุญาตซึ่งพึง
อันเนื่องด้วยกิจการ หรือผล ประโยชน์ สำหรับ ศาลเจ้าวุ่นรอบจำ
เหนือผู้จัดการปกครองศาลเจ้าวุ่น

ข้อ ๑๕ กิจการสำหรับศาลเจ้าวุ่น ซึ่งเป็นกิจที่ชอบด้วย
กฎหมายให้ผู้จัดการปกครองกับ ผู้ตรวจตราสอดส่อง ศาลเจ้าวุ่น
ปรองดองพร้อมใจตกลงกระทำไปได้ ถ้ามีความเห็นแตกต่างกัน
ให้อธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศา
ภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ชี้ขาด แล้วกระทำไปตาม
คำชี้ขาดนั้น

ข้อ ๑๖ ถ้าและเมื่อใดมีอรรถคดีพิพาทกันด้วยเรื่องศาลเจ้าวุ่น
จะเริ่มเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้วก็ได้ หรือว่าเมื่อถึงที่สุดแล้วก็ได้
ให้ผู้จัดการ ปกครอง ศาลเจ้าวุ่น แจ้ง เหตุการณ์ ให้ อธิบดี กรมพระ
นครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการ
จังหวัดทราบทุกครั้ง

ข้อ ๑๗ เมื่อใดความปรากฏขึ้นชัดเจน หรือสงสัยว่ามี
การสมคบกันเป็นอภัยหรือสองใจผู้ร้าย หรือสมคบกันเล่น

การพิมพ์ที่กฎหมายห้ามในศาลเจ้าหรือใน สถานที่ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ศาลเจ้าใด ให้ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้านั้น รายงานแจ้งเหตุการณ์ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่โดยละเอียด

ข้อ ๑๘ ผู้ใดได้รับใบอนุญาตตั้งให้เป็นผู้จัดการปกครอง หรือเป็นผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าแล้ว ภายหลังความปรากฏว่าผู้นั้นเบกพร่องด้วยองค์คุณสมบัติดังว่ามาในข้อ ๑๒ นั้น กติ หรือได้ประพฤติการทุจริตต่อหน้าที่อย่างใด ๆ กติ หรือขัด ข้ำไม่แจ้งเหตุการณ์ดังว่ามาในข้อ ๑๖, ๑๗ นั้น กติ อธิบดีกรม พระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่า ราชการจังหวัด จะสั่งถอนและเรียกใบอนุญาตตั้งคืนจากผู้นั้น เสียก็ได้

บรรดาสมุดบัญชีอันเกี่ยวข้องกับศาลเจ้าอันให้มอบแก่ผู้หนึ่ง ผู้ใดซึ่งอธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด สั่งให้มอบให้

ข้อ ๑๙ ผู้ใดได้มีตำแหน่งเป็นผู้จัดการปกครอง หรือเป็นผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าอยู่แล้วแต่ก่อนออกกฏนี้ ให้ยื่น เรื่องราวขอใบอนุญาตตั้งเสียตามกฏนี้ภายในเวลา ๓ เดือน นับ ตั้งแต่วันที่ออกกฏนี้ เป็นต้นไป และตั้งแต่วันปฏิวัติการกฏนี้ ทุกประการ ถ้ามิเช่นนั้นให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีตำแหน่งนำที่อย่างใดเลย

ว่าด้วยประโยชน์อันเกิดแก่ศาลเจ้า

ข้อ ๒๐ ถ้าในที่ใดเมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรที่จะสั่งให้ ผู้จัดการปกครอง หรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า ทำ หรือขนานานุซึ่งแสดงผลประโยชน์ รายได้ รายจ่าย เป็นรายเดือนหรือรายปีหรือเป็นพิเศษในขณะใดก็ตามที่มีอำนาจที่จะสั่งได้ และเมื่อเห็นสมควรที่จะให้ประกาศโฆษณาการให้สาธารณชนทราบด้วยก็ได้

• ข้อ ๒๑ ศาลเจ้าหรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ศาลเจ้าศักดิ์ และบรรดาสมุทธานุซึ่งอันเกี่ยวด้วยผลประโยชน์สำหรับศาลเจ้าศักดิ์ เมื่ออธิบดีกรมพระนครบาลหรือนครบาลจังหวัด สมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นเป็นการสมควรที่มีอำนาจที่จะสั่งให้กรมการอำเภอเข้าไปตรวจตรา หรือเรียกเอามาตรวจตราในเวลาใดก็ได้

กำหนดโทษผู้กระทำผิด

ข้อ ๒๒ ผู้ใดบังอาจบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์สำหรับศาลเจ้าหรือเข้าไปในที่นั้นๆ โดยมีชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าไปซ่อนตัวอยู่โดยไม่มีเหตุสมควรที่จะเข้าไป หรือเมื่อผู้มีความชอบธรรมได้รบกวนขับไล่ให้ออกไปแล้วยังซ่อนอยู่อีก ผู้นั้น

มีความผิดให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือทั้งสองสถาน

ถ้าการกระทำผิดเช่นว่ามาข้างบนนี้ ได้กระทำในเวลาค่าคืน กดี กระทำโดยใช้อุบาย ใช้กำลังทำร้าย หรือขู่จะทำร้าย เขาก็ดี กระทำโดยมีสาตราวุธก็ดี หรือคุมสมัครพรรคพวก ตั้งแต่ ๓ คนหรือกว่า ๓ คนขึ้นไปบุกรุกกดี ผู้กระทำผิดเช่นว่านี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๓ ปีและปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ข้อ ๒๓ ผู้ใดเจตนาจะชกวางมิให้ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวได้กระทำการตามหน้าที่โดยปรกติ มีความผิดให้ปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

ข้อ ๒๔ ผู้จัดการปกครอง หรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลจ้าวจัดขึ้นไม่ยอมมอบบรรดาสมาชญาที่ตามความในข้อ ๑๘ ตอนที่ ๒ กดี หรือได้มอบให้ไม่สิ้นเชิงกดี หรือจัดขึ้นไม่ทำตามคำสั่งตั้งว่ามาในข้อ ๒๐ กดี มีความผิดตามข้อคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๔ ข้อ ๒

และถ้าได้ทำบาญชยัน หรือประกาศโฆษณาการตามความในข้อ ๒๐ นั้นโดยลักษณะอันเป็นเท็จ ถ้าการทำลงนั้นยังไม่ถึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับไม่เกินกว่า ๒๐๐ บาท

ข้อ ๒๕ ผู้จัดการปกครองหรือผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้า
ซึ่งได้ถูกถอนแล้วเรียกใบอนุญาตตั้งคืนเสียแล้ว ตั้งว่าไว้ใน
ข้อ ๑๘ ตอนที่ ๑ ยังคงขึ้นทำการอยู่ในตำแหน่งเดิมก็ดี หรือ
ละเว้นไม่รายงานแจ้งเหตุการณ์ ต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่ตั้ง
ว่าไว้ในข้อ ๑๗ ก็ตีความผิดให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และ
ปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

ผู้ใดมีหน้าที่เป็นผู้จัดการปกครองศาลเจ้าอยู่แล้วแต่ก่อนออก
กฎหมายนี้ปฏิบัติตามข้อ ๑๘ และคงทำการอยู่ต่อไปอีก ผู้นั้นมี
ความผิดควรลงอาญาดังกล่าวมาข้างบน

กฎหมายให้ไว้เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๓

มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบรมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๔ เมษายน หน้า ๑๓)

ประกาศกระทรวงนครบาล

เรื่องตั้งอำเภอบางแม่นาง จังหวัดนนทบุรี

เสนาบดีกระทรวงนครบาล รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ท้องที่กิ่งบางแม่นางอำเภอบางใหญ่ แลตำบลบางเลนในอำเภอนนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีอาณาเขตรั้วกว้างขวาง ราษฎรที่ตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักถานประกอบกิจการเลี้ยงชีพมีความเจริญยิ่งขึ้น ท้องที่นี้อยู่ห่างไกลกับที่ว่าการอำเภอไม่สะดวกแก่ประชาชนแลการปกครอง ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมควรจะยกกิ่งบางแม่นาง กับตำบลบางเลนรวมการปกครองตั้งขึ้นเป็นอีกอำเภอหนึ่งได้ เพื่อให้สะดวกแก่ประชาชนและการปกครองต่อไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้รวมท้องที่กิ่งบางแม่นาง ซึ่งมีตำบลอยู่ ๕ ตำบล คือ ตำบลบางแม่นาง ตำบลบ้านใหม่ ตำบลเสาธงหิน ตำบลบางใหญ่ ตำบลบางม่วง ในอำเภอบางใหญ่ แลรวมตำบลบางเลนในท้องที่อำเภอนนนทบุรีอีกตำบลหนึ่ง รวมเป็น ๖ ตำบลตั้งขึ้นเป็นอำเภอ เรียกว่าอำเภอบาง

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๑

เมื่อนาง ตั้งหิวว่าการอำเภอที่ตำบลบางแม่นาง

ตั้งแต่วันที่ ๑

เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

กระทรวงนครบาล

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยายมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๔ เมษายน หน้า ๒๓)

ชำนาญหอสมุด

พระราชกฤษฎีกา

กำหนดเขตก่อสร้างทางรถไฟหลวง
ต่อจากฉะเชิงเทราถึงอาร์ญประเทศ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้เสนาบดีกระทรวงคมนาคมสั่งกรมรถไฟหลวงให้สร้างทางรถไฟสายตัวนอก ต่อจาก ฉะเชิงเทรา (แปดริ้ว) ไปยังอาร์ญประเทศอีกตอนหนึ่ง และตามที่ได้มี พระบรมราชโองการให้ กรมรถไฟหลวง เริ่ม ลงมือตรวจและวางแนวทางรถไฟอันแน่นอนให้เสร็จภายใน ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ เดือนพฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๒ นั้น

บัดนี้ กรมรถไฟหลวงได้อุบัติตามพระราชกฤษฎีกานั้น และได้ตรวจวางทางรถไฟได้แน่นอนแล้ว ในระหว่างฉะเชิงเทรา (แปดริ้ว) และนครนายก ข้อความประการใดมีแจ้งอยู่ในพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ แล้ว ^{12/10/2568} แต่เขตรถไฟระหว่างนครนายกและอาร์ญประเทศนั้น

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๓

กรมรถไฟหลวง ยังหาได้ ตรวจ และ วางแนวทางอัน แน่นอนให้
เสร็จภายใน ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๕๖๒ นั้นไม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตเพิ่มเวลาอีก ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป เพื่อให้กรมรถไฟหลวงตรวจและวางแนวทางรถไฟอันแน่นอนได้ในตำบลที่กล่าวนั้น ข้อความอื่น ๆ ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ค.ศ. พระพุทธศักราช ๒๕๖๒

ประกาศพระราชกฤษฎีกา ณ วันที่ ๒๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นปี ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑ พฤษภาคม หน้า ๓๒)

กฎข้อบังคับการจดทะเบียนสมาคมสำหรับหัวเมือง

พุทธศักราช ๒๔๖๓

โดยอำนาจที่พระราชทานไว้ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติสมาคม พุทธศักราช ๒๔๕๗ นั้น

บัดนี้ มีเหตุผลแลถึงเวลาอันสมควรแล้วที่จะตราข้อบังคับการจดทะเบียนสมาคมสำหรับหัวเมืองขึ้นไว้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ออกกฎข้อบังคับการจดทะเบียนสมาคมสำหรับหัวเมือง นอกจากมณฑลกรุงเทพฯ ฯ ดังมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๑ ที่ทำการจดทะเบียนตามความในมาตรา ๖ แลมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัตินั้น คือ ศาลากลางจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดมณฑลซึ่งทำการในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นเจ้าพนักงานทะเบียน

ข้อ ๒ การขออนุญาตจดทะเบียนสมาคมนั้น ให้ยื่นคำร้องด้วยแบบพิมพ์ พร้อมทั้งข้อบังคับของสมาคม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ ใบขออนุญาตแลข้อบังคับต้องมีข้อความถูกต้องบริบูรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ แลมาตรา ๘

ข้อ ๓ เมื่อเจ้าพนักงานทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียน
แลข้อบังคับของสมาคมแล้ว ให้ส่งคำร้องกับข้อบังคับของ
สมาคมนั้น พร้อมด้วยความเห็น ไปยังศาลารัฐบาลมณฑล
๒ สำหรับ อีกสำหรับ ๑ ให้รักษาไว้ที่ศาลากลางจังหวัด

ข้อ ๔ เมื่ออุปราช หรือสมุหเทศาภิบาล ได้รับคำร้องขอ
จดทะเบียนแลข้อบังคับของสมาคม ซึ่งเจ้าพนักงานทะเบียน
ได้แสดงความเห็นส่งมานั้นแล้ว มีความเห็นอย่างไร ให้แสดง
ความเห็นส่ง คำร้อง ขอจดทะเบียนกับ ข้อบังคับ ของสมาคม นั้น
ไปยังกระทรวงมหาดไทยสำหรับ ๑ เก็บไว้ที่ศาลารัฐบาลมณฑล
สำหรับ ๑

ข้อ ๕ เมื่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้อนุญาตให้
รับจดทะเบียนแล้ว จึงให้เจ้าพนักงานทะเบียนรับจดทะเบียน
สมาคมนั้น แลออกหนังสือเอกสารแสดงการที่ได้รับจดทะเบียน
ให้แก่ผู้จัดการของสมาคมนั้น ๑ ฉบับแล้ว ให้ส่งรายงานการ
จดทะเบียนโดยย่อไปตามลำดับชั้น จนถึงเสนาบดีกระทรวง
มหาดไทยเพื่อประกาศในหนังสือพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๖ ทะเบียนสมาคมนี้ ใหม่ ๓ ฉบับ สำหรับเก็บ
รักษาไว้ที่ศาลากลางจังหวัดซึ่งเป็นที่ทำการจดทะเบียนฉบับ ๑ ที่
ศาลารัฐบาลมณฑลฉบับ ๑ ที่กระทรวงมหาดไทยฉบับ ๑

ข้อ ๗ สมาคมที่ได้จดทะเบียนแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดที่พระราชบัญญัติสมาคมบังคับไว้ว่าต้องจดทะเบียน เช่น แก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมก็ดี เปลี่ยนตัวผู้จัดการสมาคมก็ดี ให้ยื่นคำร้องพร้อมด้วยข้อความที่ขอเปลี่ยนแปลงใหม่ต่อเจ้าพนักงานทะเบียนอย่างละ ๓ ฉบับ ให้เจ้าพนักงานทะเบียน คุปราช หรือสมุหเทศาภิบาล ปฏิบัติการโดยวิธีเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๓ และข้อ ๔ แห่งกฎนี้

ข้อ ๘ เมื่อเสนาคำขอกระทรวงมหาดไทย อนุญาตให้รับจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแล้ว จึงให้เจ้าพนักงานทะเบียนลงทะเบียนตามข้อที่ขอเปลี่ยนแปลงนั้น

ข้อ ๙ ทุกคราวที่ได้รับจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง การของสมาคมแล้ว ให้เจ้าพนักงานทะเบียนรายงานการเปลี่ยนแปลงโดยย่อไปโดยลำดับจนถึงเสนเบตกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ข้อความถูกต้องตรงกันอยู่เสมอ

ข้อ ๑๐ การเซ็นชื่อในคำร้องขอทุกอย่าง สมาชิกผู้ซึ่งประชุมได้มอบหมายให้เป็นผู้ร้องขอแทนในนามของสมาคมหรือในนามของสมาชิกผู้อื่น ๆ นั้น จะต้องมาเซ็นชื่อต่อหน้าเจ้าพนักงานด้วยตนเองไม่ต่ำกว่า ๓ คน ส่วนผู้ที่ไม่ได้มา แต่มีประสงค์ให้ผู้ที่มาลงชื่อแทน ก็ให้รับลงชื่อแทนกันได้ ข้อที่

ลงแทนกันนั้น ต้องหมายเหตุไว้ให้ชัดเจน (ตัวอย่าง นาย ก. ลงแทนนาย ข. ต้องลงว่า "นาย ข. นาย ก. ลงแทน") ทั้งนี้ ให้เจ้าพนักงานทะเบียนลงชื่อรับรองไว้ในท้ายคำร้องว่าผู้ใดเซ็นชื่อตนเอง แลใครเซ็นแทนใคร คือหน้าต้นจริง

ข้อ ๑๑ ในเวลาเปิดที่ทำการจดทะเบียน ผู้หนึ่งผู้ใดจะขอตรวจดูหรือขอสำเนาหนังสือ อันเกี่ยวข้องกับสมาคมอย่างใดก็ได้ ตามที่อนุญาตไว้ในมาตรา ๑๑ แต่ห้ามมิให้คัดลอกข้อความโดยลำพังให้ ซึ่งขอที่ต้องการแก่เจ้าพนักงานทะเบียน ๆ จะได้คัดข้อที่ต้องการมาให้ สำเนาหนังสือนั้นเจ้าพนักงานต้องลงชื่อรับรองว่าเป็นสำเนาที่ถูกต้องกับต้นฉบับ

ข้อ ๑๒ ให้เจ้าพนักงานทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับการจดทะเบียนแลอย่างอื่น ๆ ตามอัตราดังนี้

- ๑ ค่าจดทะเบียนตั้งสมาคม ๒๕ บาท
- ๒ ค่าขอแก้ไขทะเบียน หรือเพิ่มเติมคราวละ ๕ บาท
- ๓ ค่าขอจดทะเบียนเลิกสมาคม ๒๕ บาท
- ๔ ค่าขอตรวจทะเบียนสำหรับผู้ตรวจคนหนึ่งเรื่องละ ๑ บาท
- ๕ ค่าขอคัดข้อความในทะเบียน ๑๐๐ คำแรก ๑ บาท
- ๑๐๐ คำหลังหรือเศษของ ๑๐๐ คำหลัง ๕๐ สตางค์

ข้อ ๑๓ ๒๕๖๒/๒๕๖๒ เงินนำที่ของเจ้าพนักงาน เมื่อได้เรียกเงินค่า

หน้า ๒๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

กรรมเนี่ยมใด ๆ ดังที่กล่าวไว้ในข้อ ๑๒ แล้ว จะต้องออกไป
ใบเสร็จรับเงินให้ผู้ที่ต้องเสียบค่ากรรมเนี่ยมนั้นไป

ข้อ ๑๔ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานทะเบียน เมื่อเห็นว่า
ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ แลควรจะฟ้อง
ร้องเอาโทษ ก็ให้ส่งพนักงานอัยการฟ้องร้องยังโรงศาลแล้ว
รับรายงานไปโดยลำดับ จนถึงเสนมบดีกระทรวงมหาดไทยเป็น
ที่สุด

กฏให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
(ลงนาม) มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์
เสนมบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑ พฤษภาคม หน้า ๓๔)

ประกาศกระทรวงเกษตรธิการ

บอกกำหนดให้ ให้พระราชบัญญัติรักษาคล่อง ร.ศ. ๑๒๑

แลกเปลี่ยนบดักกระทรวงเกษตรธิการ

สำหรับคล่องส่งน้ำสายใหญ่แควป่าสัก คล่องซอยแยกจาก
คล่องส่งน้ำสายใหญ่ต่าง ๆ ตั้งแต่ตำบลท่าหลวงลงมาถึงสามแยก
ตำบลหนองแค คล่องส่งน้ำแลคล่องซอยต่าง ๆ ซึ่งแยกจาก
คล่องส่งน้ำสายใหญ่แควป่าสักไปสายวันตก ตั้งแต่สามแยก
หนองแคลงมางดคล่อง ๑ หลวสายบน เหนือคล่องรังสิต
ประยูรศักดิ์ แลคล่องส่งน้ำสายใต้ ตั้งแต่สามแยกหนองแค
ถึงปากคล่อง ๑๓ จุดคล่องรังสิตประยูรศักดิ์แลคล่องซอยต่าง ๆ
ซึ่งแยกออกจากคล่องส่งน้ำสายนี้

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ รับพระบรมราชโองการ
ไว้เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่ว
กันว่า

ตาม ความในมาตรา ๒ แห่ง พระราชบัญญัติ รักษา คล่อง
ร.ศ. ๑๒๑ ความว่า เมื่อจะให้พระราชบัญญัตินี้สำหรับคล่องใด
เมื่อใดจะได้ออกประกาศในหนังสือ ราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ

แลตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ^{๕๔}นี้มีความว่า ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการมีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อบังคับสำหรับรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น บรรดากฎข้อบังคับเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ ซึ่งได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งขึ้นประกอบกับพระราชบัญญัติ^{๕๕} เมื่อได้ประกาศหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้ได้เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินั้น

บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. ๑๒๑ แลกฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๕ ซึ่งตั้งไว้เพื่อประกอบกับพระราชบัญญัติรักษาคลונั้น สำหรับคลองส่งน้ำสายใหญ่ แควป่าสักคลองแยกจากคลองส่งน้ำสายใหญ่ และคลองบริวารของคลองส่งน้ำแควป่าสักดังกล่าวแล้วในข้างต้น^{๕๖} ตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป เว้นแต่ข้อ ๓ แห่งกฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๕ ให้ยกเว้นที่ริมคลองไว้เป็นถนนหลวงสำหรับเป็นทางโยงเรือฝั่งละ ๖ สอก ทั้ง ๒ ฝั่งนั้น ในส่วนคลองส่งน้ำสายใหญ่แควป่าสักแลคลองบริวารของคลองส่งน้ำสายใหญ่แควป่าสัก ทั้ง ๒ ฝั่งคลองที่ยกไว้^{๕๗} ให้ยกไว้เท่าที่กรมทดน้ำ^{๕๘}ได้ขอแลบันทึกหลักเป็นเขตร

ไว้ตลอดทุกลำคลอง และข้อ ๗ แห่งกฎเสนาบดีกระทรวง
เกษตรราชการ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๕ ซึ่งมีความว่า
บรรดาเรือกลไฟเรือยนต์ที่จะเดินในลำคลอง ห้ามมิให้เดินเร็ว
กว่าชั่วโมงละ ๒๐๐ เส้นนั้น ในประกาศนี้กำหนดให้เดินได้
แต่เฉพาะได้รับอนุญาตจากกระทรวงเกษตรราชการ และต้องเดิน
ไม่เร็วกว่าชั่วโมงละ ๑๒๐ เส้น ทั้งห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดปลูก
ผักหญ้าหรือปลูกที่เลี้ยงสัตว์น้ำในลำคลอง ส่วนเรือแพที่จะ
เดินตามลำคลองส่งน้ำสายใหญ่ และคลองบริวารของคลอง
ส่งน้ำสายใหญ่ ห้ามมิให้จอดซ้อนลำกันหรือจอดกีดขวางทาง
เรือเดินเป็นอันขาด ส่วนแพไม้ต่าง ๆ นั้นห้ามมิให้เข้าไปเดิน
ในลำคลองเหล่านี้ นอกจากที่จะได้รับอนุญาตกระทรวง
เกษตรราชการให้เดินได้เป็นพิเศษชั่วคราว

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ

พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตราย

อันเกิดแต่การเล่นมหรสพ

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมาธิบดีศรี
 สันถรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
 สั่งว่า เวลานี้จำนวนโรงมหรสพซึ่งเอกชนหรือบริษัทต่าง ๆ ได้
 ตั้งขึ้นในที่ประชุมชน เพื่อเป็นทางหาผลประโยชน์เจริญแพร่หลาย
 มากขึ้น

ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็นการจำเป็นที่จะบัญญัติระเบียบ
 การตรวจตราสถานที่เช่นนั้นไว้ เพื่อป้องกันมิให้มีอัคคีภัยหรือ
 การระเบิดอันอาจเกิดขึ้น เนื่องจากความเลินเล่อของเจ้าของ
 หรือผู้จัดการ หรือเหตุอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือ
 ความประสภภัยแก่คนดูและคนเล่น และเพื่อจะจัดสถานที่เช่น
 นั้นให้ ต้อง ด้วย ลักษณะอัน จะพึงป้องกันประชาชนให้พ้นจากความ
 เสี่ยงภัยเมื่อมีเหตุอลหม่านเบียดเสียดกันอันเกิดขึ้นจากอัคคีภัย
 หรือการระเบิดหรือการถุกเฉือนอื่น ๆ

อนึ่งเนื่องจากที่ทรงพระราชดำริให้เห็นดังนี้ เป็นการสมควร
 ที่จะประกาศ พระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันอันตรายอันจะเกิดแก่
 ประชาชนหรือคนเล่นในโรงมหรสพ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มาตรา ๒ ให้ให้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายทั่วทั้งกรุงเทพฯ และมณฑลต่างๆ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ เสนาบดีผู้รักษากฎการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อำนาจที่จะออกกฎข้อบังคับ เพื่อป้องกันภัยอันตรายอันจะพึงเกิดขึ้นในโรงมหรสพได้ เมื่อเห็นสมควร กฎข้อบังคับนี้เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ คำบางคำที่ใช้ต่อไปในพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงเข้าใจดังนี้ คือ

(๑) คำว่า “โรงมหรสพ” นั้น หมายความว่า ตลอดถึง ตึก เรือน โรง เรือกระโจมและที่ปลูกกำบังอย่างใด ๆ ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับเล่นมหรสพ (เช่น งิ้ว ลิเก ละคร ภาพยนตร์ ฯลฯ) เพื่อเก็บเงินแก่คนดู

(๒) คำว่า “ห้องฉายภาพยนตร์” นั้น หมายความว่าห้องที่ตั้งเครื่องสำหรับฉายด้วยคอมไฟ หรือด้วยเครื่องฉายอื่นประกอบด้วยแรงไฟทุกชนิด

(๓) คำว่า “เสนาบดี” นั้น หมายความว่าเสนาบดีเจ้ากระทรวงการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือเสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้รักษากฎระเบียบไปตามพระราชบัญญัตินี้ในกรุงเทพฯ และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย หรือเจ้าพนักงานที่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งเป็นผู้รักษากฎระเบียบไปตามพระราชบัญญัตินี้ในท้องถิ่นนอกกรุงเทพฯ

แผนก ๑

การจัดตั้งสถานที่สำหรับเล่นการมหรสพ

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕ ห้ามมิให้ใช้สถานที่ใดเป็นโรงมหรสพ เว้นแต่เสนาบดีหรือเจ้าพนักงานผู้ใหญ่ ซึ่งเสนาบดีได้ตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจตราประจำท้องถิ่น ใ้ใบอนุญาตให้ปลูกสร้างหรือใช้สถานที่นั้นเป็นโรงมหรสพ

12/10/2566

มาตรา ๖ โรงมหรสพโรงใด ถ้าตั้งอยู่ติดต่อกับเรือนโรง

อย่างไร ๆ ต้องตั้งหันหน้าออกถนนหลวง หรือทางที่ออกถนนหลวงได้ทันที

ให้มีที่ว่างเหลือพอที่จะเดินได้ภายนอกโรงโดยรอบ

มาตรา ๑ ในโรงมหรสพทุกโรง ให้มีทางเข้าออกและบรรไดขึ้นลงให้เพียงพอ สำหรับคนดูและคนเล่นหนังอันตราย ได้ตามที่เสนอบัดหรือเจ้าพนักงานที่เสนอบัดได้ตั้งขึ้น กำหนดให้แต่โรงมหรสพทุก ๆ โรงต้องมีประตูออกในเวลาที่เกิดภัยอันตรายขึ้นได้ทุกด้าน ก่อให้มีประตูด้านหน้าอย่างน้อยสองประตู และมีประตูด้านหลัง และด้านข้างไว้สำหรับเปิดใช้ในเมื่อมีการถูกเงินเกิดขึ้นอย่างน้อยด้านละหนึ่งประตู ก่อให้มีบรรไดขึ้นลงในโรงหนึ่งอย่างน้อยสองบรรได ประตูและบรรไดที่กล่าวนี้ให้มีขนาดกว้าง ๒๕ เซนติเมตรต่อจำนวนคนดู ๕๐ คน ซึ่งจะอยู่ในห้องหรือชมเหล่านั้น แต่อย่างต่ำจะต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๑ เมตร ๕๐ เซนติเมตรเสมอ

ทางเข้าออกและบรรไดต้องทำในที่ซึ่งประชาชนอาจแลเห็นได้โดยง่าย และต้องอยู่ไม่ห่างจากคนดูและคนเล่นอันตรายนั้นได้โดยสะดวกเมื่อมีภัยอันตรายเกิดขึ้น ก่อต้องเป็นทางเข้าออกหรือบรรไดที่ตรงไม่คดเว้าวน และไม่ย่ำสิ่งใดที่อาจมาถักกันได้

มาตรา ๘ ประตูสถานที่หรือบริเวณที่เป็นทางสำหรับประชาชนเข้าออกนั้นให้ทำเป็นสองบาน เปิดออกภายนอก และประตูนั้นให้ตั้งอยู่ตรงถนนหรือทางเข้าออก กับให้มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า ๔ เมตร เว้นแต่เจ้าพนักงานจะได้สั่งเป็นอย่างอื่น

ประตูชั้นในและประตูโรงหรือประตูห้องนั้น เมื่อเวลาเปิดออกต้องไม่เป็นกีดขวางแก่ทางเข้าออก หรือบรรได หรือขานบรรได

ประตูโรงหรือประตูภายในโรงนั้น ห้ามไม่ให้ทำในที่ตั้งถ้าเปิดประตูนั้นออก ก็ถึงบรรไดทันที ต้องให้มีขนาดอย่างน้อย ๑ เมตรกับ ๒๕ เซนติเมตรสี่เหลี่ยม ระหว่างบรรไดกับช่องประตูทางออกทุกแห่ง

ประตูสำหรับใช้เมื่อมีการฉุกเฉินกีดขวางนั้น ต้องทำให้เปิดได้สะดวกรวดเร็ว และมีป้ายเป็นตัวอักษรสีไว้ทุกแห่งว่า "ทางออกเมื่อมีการฉุกเฉิน"

ทางออก ประตูและช่องสำหรับสถานที่ สำหรับโรงหรือห้องทุกแห่งต้องเปิดไว้ตลอดเวลาเล่นการมหรสพ และต้องมีป้ายเป็นตัวอักษรสีไว้ทุกแห่งว่า "ทางออก"

ส่วนห้องใดที่ไม่ใช่ทางออก หรือซึ่งอาจเป็นอันตรายแก่ประชาชนเพราะความเข้าใจผิดต้องมีป้ายเป็นตัวอักษรสีว่า "ไม่ใช่ทางออก" ไว้เหนือช่องทุกแห่ง สูงจากพื้น ๒ เมตร

ตัวอักษรเหล่านี้ต้องมีขนาดสูง ๑๘ เซนติเมตร เพื่อให้
ประชาชนเห็นได้ชัด

มาตรา ๙ ที่นั่งสำหรับคนดู จะเป็นที่นั่งเคลื่อนที่ได้ก็ตาม
หรือเคลื่อนที่ไม่ได้ก็ตาม ต้องจัดวางโดยเรียบร้อย มิให้เป็น
ทักตขวางทางเดิน

อนึ่งห้ามมิให้ที่นั่งสำหรับคนดูภายในพื้นที่โดยระยะ ๒ เมตร
จากฝารอบภายในโรงมหรสพ ให้ลงทงเนื้อที่อื่นนั่งไว้สำหรับ
คนทางเดิน

มาตรา ๑๐ ทางเดินสำหรับประชาชนเข้าออกในโรงหรือประ
ตูห้องนั้นต้องทำให้กว้างไม่น้อยกว่า ๑ เมตรกับ ๕๐ เซนติเมตร
ทางเดินเช่นนี้ต้องเป็นทางตรงไปยังประตูเข้าออก

ทางเดินระหว่างแถวที่นั่งนั้นต้องกว้างไม่น้อยกว่า ๑.๕ เซนติ
เมตรทุก ๆ แถวที่ ๕ ให้เพิ่มขนาดกว้างขึ้นอีกเป็นสองเท่า เว้น
แต่จะได้รับการอนุญาตพิเศษไว้ทำเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๑ บ้านหรือเครื่องเล่นสำหรับเด็กคนดูเหนือพนชน
ล่างขึ้นไปแล้ว ห้องหนึ่งหรือซันแท่งจะต้องมีบรรไดสำหรับ
ขึ้นลงอย่างน้อยสองวิธีใด และต้องมีทางเข้าออกจากที่นั่ง
ต่าง ๆ ตรงมาขึ้นบรรได ห้ามมิให้ทางวกเวียนในระหว่างแถวที่
นั่ง และห้ามมิให้ใช้ราวลูกกรงซึ่งติดตายตัวกันระหว่างแถวที่
นั่งเป็นอันขาด ๕๖๖

บรรไดและทางเข้าออกเหนือพนังกลางซงกถาวนใหม่
ขนาดกว้างตามทีบัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๑๒ ห้ามมิให้ตักแต่งประดับประดาด้วยวัตถุใดภายในโรงมหรสพ เว้นไว้แต่วัตถุั้นไม่อาจเป็นเชื่อเพลิงได้

หมวด ๒

ข้อบังคับพิเศษว่าด้วยห้องฉายภาพยนตร์

มาตรา ๑๓ โรงมหรสพใด ถ้าฉายภาพยนตร์ด้วยห้องสำหรับฉายต้องทำให้ โตพอสมควรที่ผู้ฉายภาพจะทำการได้สะดวก และห้องนั้นต้องทำด้วยวัตถุป้องกันเพลิงได้ทั้งห้อง หรือลาดบุด้วยวัตถุป้องกันเพลิงแต่ภายในก็ได้ และต้องไม่มีช่องที่ให้ความร้อนออกไปได้

มาตรา ๑๔ ทางเข้าออกห้องฉายภาพยนตร์ต้องอยู่ในที่ที่เหมาะสมและเข้าออกได้สะดวก ประตูนี้ต้องเป็นชนิดที่เปิดปิดได้ในตัวเอง ทำด้วยวัตถุหรือลาดบุด้วยวัตถุป้องกันเพลิงได้ ให้เรียบร้อยจนเป็นที่พอใจเจ้าพนักงาน ประตูนี้ต้องให้บานเปิดออกนอกห้อง และมีกลอนลูกบิดติดไว้ด้วย ห้ามมิให้ขุดกลอนประตูนี้ในระหว่างเวลาฉายภาพยนตร์

12/10/2566

มาตรา ๑๕ ช่องที่จำเป็นต้องเจาะเพื่อให้สายไฟฟ้าผ่านเข้า

ในห้องฉายภาพยนตร์นั้นต้องมีวัตถุป้องกันเพลิงรอรบไว้โดยรอบ

มาตรา ๑๖ ห้องฉายภาพทางด้านหน้าห้องนั้น ต้องไม่ทำให้ใหญ่เกินกว่าสมควร กล่าวคือให้พอที่จะฉายภาพออกได้สะดวก และให้มีบานบังช่อง ฉายทำด้วยวัตถุป้องกันเพลิงและให้เปิดปิดได้ในตัว กับต้องทำให้ปลอดภัยทั้งข้างในและข้างนอกห้อง ในเวลาที่ไม่ได้ฉายภาพให้ ปิดช่องนี้เสีย ในห้องหนึ่ง ๆ ให้มีไม่เกินกว่าสองช่อง

มาตรา ๑๗ ถ้าห้องฉายภาพยนตร์อยู่ในบริเวณที่คนดู ต้องมีราวกันห่างจากฝาห้อง ๕๐ เซนติเมตร โดยรอบ หรือจะกันด้วยวิธีใดเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนเข้าไปถูกต้องห้องนั้นก็ได้

มาตรา ๑๘ เครื่องฉายภาพยนตร์นั้นต้องตั้งไว้บนแท่นทำด้วยวัตถุป้องกันเพลิงอย่างแน่นหนา และต้องมีแผ่นทำด้วยโลหะหรือวัตถุป้องกันเพลิงแซกลงในระหว่างแสงไฟกับช่องแผ่นภาพด้วย ช่องแผ่นภาพนั้นต้องทำให้ ไท้มที่สำหรับบังคับให้ความร้อนกระจายได้พอ ส่วนช่องสำหรับตัวภาพแผ่นออกนั้นต้องให้แคบ เพื่อป้องกันเพลิงที่ออกจากช่องมิให้ไหลลงตามช่องนั้นได้

มาตรา ๑๙ เครื่องหมุนแผ่นภาพเวลาฉายนั้น ต้องอยู่ในหีบ

ทำด้วยโลหะอย่างแน่นหนาสองหีบ ซึ่งในวัดโดยศูนย์กลาง
แห่งวงกลมไม่เกินกว่า ๓๖ เซนติเมตร หีบนั้นจะต้องทำให้
ปิดได้สนิทจนเพลิงลอดเข้าไปในหีบไม่ได้

มาตรา ๒๐ เครื่องม้วนแผ่นภาพต้องมีไซร์ดหรือต้องมีเฟือง
จักรห้ามเมื่อม้วนแผ่นภาพ เพื่อมิให้แผ่นภาพหลุดหรือหย่อน
ยื่นออกข้าง ๆ เครื่องนั้นได้

มาตรา ๒๑ ในระหว่างเวลาที่ฉายภาพนั้น ภาพที่ฉายแล้ว
หรือยังไม่ได้ฉายต้องเก็บไว้ในหีบทำด้วยโลหะ และปิดไว้โดย
มิดชิด

มาตรา ๒๒ เครื่องไฟฟ้าและเครื่องประกอบต่าง ๆ (เช่น ได
นาโม เครื่องจักร หม้อน้ำ ฯลฯ) ต้องเก็บรักษาไว้ในห้อง
พิเศษห้องหนึ่งต่างหาก ตั้งอยู่ห่างจากโรงมหรสพไม่น้อยกว่า
๔ เมตร

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้เก็บเครื่องมือหรือเครื่องตกแต่งประดับ
ประดาอย่างใดไว้ในห้องฉายภาพยนตร์

มาตรา ๒๔ ในห้องฉายภาพยนตร์นั้น

- (ก) ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมิได้รับอนุญาต หรือผู้ใดที่เกี่ยวข้อง
แก่การฉายภาพเข้าไปในราวกันตามทักกล่าวไว้ในมาตรา ๑๗
- (ข) ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดสูบบุหรี่ในห้องฉายภาพยนตร์

(ค) ห้ามมิให้ผู้ใดนำวัตถุอันอาจเป็นเชื้อเพลิงเข้าไปหรือทิ้งไว้ในห้องฉายภาพยนตร์โดยไม่มีเหตุจำเป็น

หมวด ๓

ข้อบังคับพิเศษว่าด้วยเครื่องไฟฟ้า

มาตรา ๒๕ สิ่งใด ๆ ที่ต่อเนื่องกับสายไฟฟ้า รวมทั้งสายที่เป็นทางเดินของไฟฟ้าเข้าสู่เครื่องฉายนั้น ต้องหุ้มห่อด้วยวัสดุป้องกันเพลิงทั้งสน

• ส่วนสายไฟฟ้าภายในห้องฉาย ถ้าไม่จำเป็นจะต้องทำอย่างอื่นแล้ว ต้องขึงไว้ให้ตึงอย่าให้หย่อนได้

สายที่นำไฟเข้าสู่เครื่องฉายต้องแยกให้อยู่ภายนอกห้องสาย ๑ ในห้องสาย ๑ เว้นไว้แต่ที่อยู่ในหลอดทำด้วยโลหะหรือเครื่องหุ้มห่ออันสมควร และต้องขึงให้ตึงกับให้แลเห็นสายลวดนั้นได้

มาตรา ๒๖ ต้องมีเครื่องป้องกันสายทำด้วยวัตถุกันเพลิงเพื่อป้องกันมิให้สายซึ่งมีกระแสไฟฟ้าเดิน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสายนั้นเกิดความร้อนจัดจนอาจทำให้เกิดเพลิงขึ้นได้ ในเมื่อมีวัตถุ เช่น ผ้าหรือกระดาษไปถูกตึงกับสายนั้น

มาตรา ๒๗ บรรดาเครื่องป้องกันสาย นอกจากเครื่องป้องกันสายที่บังคับไฟฉายภาพ จะต้องอยู่ภายนอกห้องทั้งสิ้น และก่อนที่จะฉายภาพผู้ดูแลการนั้นต้องตรวจตราสายไฟฟ้า และสายนำไฟเข้าสู่เครื่องฉาย ต่อมาขณณเม้นที่พอใจว่าของเหล่านี้ใช้การได้เรียบร้อยดี แต่เครื่องป้องกันสายนั้นถ้าอยู่ในที่ซึ่งเห็นไม่ได้เสมอ ต้องตรวจดูทุกเวลาหยุดพักฉายภาพคราวหนึ่ง ๆ ถ้าเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดชำรุด ให้รีบปิดสวิชห้ามไฟเสียทันทีจนกว่าจะได้แก้ไขให้เรียบร้อยต่ออย่างเต็ม

แผนก ๒

การขออนุญาตและการให้อนุญาต

มาตรา ๒๘ บุคคลใดปรารถนาจะปลูกสร้างโรงมหรศพซันกัต หรือจะใช้โรงเรือนซังยังมีได้เคยใช้เป็นโรงมหรศพ ให้เป็นโรงมหรศพซันกัต ให้ทำเรื่องรាយยื่นต่อเสนาบดีผู้มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานที่เสนาบดีได้แต่งตั้งขึ้น เรื่องรายนนี้ให้มีชื่อและถิ่นถันถันที่อยู่ของเจ้าของและผู้จัดการ และรายละเอียดต่างๆ เพื่อแสดงให้ เห็นว่าได้ปฏิบัติ หรือจะปฏิบัติการให้ ครบถ้วนตามบทบัญญัติในแผนกก่อนนี้ กับให้แนบรูปแบบการก่อสร้างไป กับเรื่องร่าวด้วย

ห้ามมิให้ ใช้สถานทีนั้นเล่นการมหรสพ เว้นไว้แต่เสนาบดี จะได้เห็นชอบตามรูปแบบการก่อสร้างและรายละเอียดต่าง ๆ กับ ได้ออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างแล้ว

มาตรา ๒๕ โรงมหรสพใดที่ใช้เล่นการมหรสพอยู่ในเวลาที่ ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของหรือผู้จัดการยื่นเรื่อง รวและเสนอรูปแบบการก่อสร้างตามวิธีที่กล่าวไว้ในมาตรา ก่อน ภายในกำหนด ๒ เดือน นับแต่วันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ เป็นต้นไป

ให้เสนาบดีพิจารณาว่า จะต้องสั่งให้ทำการเปลี่ยนแปลงหรือ แก้ไขสถานที่บ้างหรือไม่ เพื่อให้ โรงมหรสพนั้นมีลักษณะดังที่ บัญญัติไว้ในแผนกก่อน ถ้าต้องการให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไข ภายในเวลาอันสมควรแล้ว ก็ให้แจ้งความเป็นลายลักษณ์ อักษรไปให้เจ้าของหรือผู้จัดการทราบภายในกำหนด ๒ เดือน นับแต่วันยื่นเรื่องราว

บรรดาโรงมหรสพทั้งหลายที่ขึ้นอยู่กับอยู่ในมาตราหนึ่ง ถ้าใน เวลาที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีลักษณะ ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา ๖ ไซ้ ก็ให้นำมาบัญญัติในมาตรานั้นมาไว้บังคับได้ แต่เฉพาะเมื่อเจ้าของหรือผู้จัดการโรงมหรสพนั้นเป็นเจ้าของหรือ ผู้เช่าที่ดิน

มาตรา ๓๐ ถ้าเจ้าของหรือผู้จัดการโรงพยาบาลที่ได้รับอนุญาต
ดังก่อสร้างไว้ในแผนกนี้ ปรากฏจะทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไข
หรือเพิ่มเติมโรงพยาบาลที่ได้ยื่นรูปแบบ การก่อสร้างไว้แล้วให้
ผิดแผกไปจากรูปเดิมในส่วนที่สำคัญ ก็ให้ยื่นเรื่องราวต่อ
เสนาบดีหรือเจ้าพนักงานที่เสนาบดีได้แต่งตั้งขึ้น

เรื่องราวนี้ต้องมีคำชี้แจงโดยละเอียดถึงการที่จะเปลี่ยนแปลง
แก้ไขหรือเพิ่มเติม และให้มีรูปแบบการก่อสร้างแนบไปด้วย
ถ้าจำเป็น

ห้ามมิให้เริ่มทำการอย่างใด เว้นไว้แต่เสนาบดีจะได้ให้
อนุญาตกระทำการนั้น

แผนก ๓

การป้องกันอัคคีภัยหรือการระเบิด

มาตรา ๓๑ ในโรงพยาบาลทุกโรงต้องมีเครื่องดับเพลิงไว้ให้
เพียงพอ กับทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับป้องกันอัคคีภัยหรือการ
ระเบิด (เช่น ฝ้ายหม้อนอนอย่างหนา ยาดับเพลิงชนิดที่นิยมใช้
กันซึ่งอาจยกไปที่ใด ๆ ได้ ถึงทนาย ๆ ล ฯ)

มาตรา ๓๒ ในโรงพยาบาลทุกโรงต้องมีท่อน้ำสำหรับดับเพลิง
ต่อมาจากที่ใด ๆ อันมีกำลังน้ำพอสมควร พร้อมทั้งสายสูบ

ผ้าใบสำหรับพ่นน้ำที่จะใช้ต่อจากท่อได้ในเวลาที่มีการฉุกเฉินเกิดขึ้นสถานที่ใดไม่มีท่อน้ำต้องมีสุขสำหรับดับเพลิงไว้เครื่องหนึ่ง

มาตรา ๓๓ เครื่องสำหรับป้องกันดังกล่าวมาใน ๒ มาตรา ก่อนนั้นให้เก็บรักษาไว้ให้เรียบร้อย และมีอยู่ครบบริบูรณ์ตามที่เจ้าพนักงานตรวจจะเห็นสมควร

เครื่องดับเพลิงเหล่านี้ต้องเตรียมไว้พร้อมในโรงมหรสพ และให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดการที่จะตรวจตราว่าเครื่องดับเพลิงนั้นใช้การได้เรียบร้อยดีก่อนลงมือเล่นการมหรสพ

แผนก ๔

ความรับผิดชอบในทางแพ่ง วิธิตำเนิรการและบทลงโทษ

มาตรา ๓๔ เจ้าของและผู้จัดการโรงมหรสพต้องรวมกันรับผิดชอบสำหรับประทุษที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น เพราะเหตุที่ละเว้นใช้ฝีมือและความระมัดระวังอันพึงมุ่งหมายได้ว่ามีในบุคคลผู้มิวิชาชีพเช่นนั้น หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของเสนาบดี หรือเจ้าพนักงาน

เจ้าของและผู้จัดการต้องรับผิดชอบรวมกันกับผู้รับใช้ (รวม

ทั้งคนเล่นมหรสพ) ในผลแห่งมิฉฉากรรมซึ่งผู้รับใช้ได้กระทำ
ลงในเขตงานการที่รับใช้

มาตรา ๓๕ เสนาบดีมีอำนาจตั้งเจ้าพนักงานตรวจโรงมหรสพ
อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานตรวจมีดังต่อไปนี้ คือ

(ก) สอบสวนตรวจตราว่า การก่อสร้าง การจัดการ และ
การบำรุงรักษาโรงมหรสพได้เป็นไปตามแบบการก่อสร้างที่ได้อนุ
มัตินหรือตามกฎหมายข้อบังคับหรือ คำสั่ง ของ เสนาบดีหรือเจ้าพนักงาน
ผู้มีอำนาจ

(ข) สอบสวนตรวจตราว่า มีผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัติ
นี้หรือไม่ และรายงานไปยังเสนาบดีหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ
เพื่อจะได้สั่งให้ฟ้องร้องผู้กระทำผิดต่อศาล ถ้าเห็นเป็นการ
สมควร

มาตรา ๓๖ ผู้ใดเป็นเจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้รับใช้ในโรง
มหรสพ กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในแผนก ๑, ๒ และ ๓
แห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท

ถ้าความผิดนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๒๑ และ ๒๒ เจ้าพนักงาน
ตรวจยังมีอำนาจที่จะสั่งโดยทันทีให้ย้ายแผ่นภาพหรือ เครื่อง
ไฟฟ้าไปเสียได้ตามที่เห็นสมควร และให้คิดเอาค่าใช้จ่ายแก่
เจ้าของหรือผู้จัดการ

มาตรา ๓๗ เสนาบดมีอำนาจสั่งให้ ปิดโรงมหรสพใดๆ ซึ่ง
เจ้าของหรือผู้จัดการ

(ก) ใช้สถานที่เล่นการมหรสพโดยมิได้รับอนุญาตตามที่มิ
บังคับไว้ในมาตรา ๒๘ และ ๓๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(ข) ไม่ปฏิบัติตามให้ครบถ้วนตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๕
หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเสนาบดที่ออกให้ แก่ตนตามความ
ในมาตราเดียวกันนั้น หรือ

(ค) ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเสนาบด เจ้าพนักงาน
งันผู้มีอำนาจหรือเจ้าพนักงานตรวจที่ได้ออกให้ เพื่อบังคับให้
การเป็นไปตามความในแผนก ๑ และ ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ถ้าเห็นเป็นการสมควร เสนาบดอาจถอนคำสั่งทุก ๆ เรื่องที่
ให้ปิดโรงมหรสพได้ เมื่อได้รับรายงานจากเจ้าพนักงานตรวจว่า
เจ้าของหรือผู้จัดการซึ่งมีประโยชน์ ได้เสียด้วยนั้น ได้ปฏิบัติตาม
จนเป็นที่พอใจและครบถ้วนตามความในพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งร้านขายของโดยใช้ตะเกียงที่ต้อง
จุดด้วยน้ำมันภายในโรงมหรสพ ผู้ใดฝ่าฝืนจนกระทำให้ต้อง
วางโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถหรือวัตถุใดๆ ไปจอด ทอด
วาง ^{12/10/2566} _{๔๔} อนุญาตเป็นกีดขวางทางเข้าออกระหว่างโรงมหรสพและ

หน้า ๔๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

ถนนหลวง ผู้ใดฝ่าฝืนขึ้นกระทำผิด ต้องวางโทษตามที่

บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๖ ข้อ ๑ แห่งกฎหมายลักษณอาญา

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

ฉบับที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา ตอนพิเศษ เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม หน้า ๔๑)

ประกาศเปลี่ยนแปลงประเภทไม้

ขนาดอัตราค่าภาคหลวง และเพิ่มเติมชนิดไม้ประเภทหวงห้าม
 ในมณฑลราชบุรี ๑ มณฑลปัตตานี ๑ มณฑลจันทบุรี ๑ มณฑล
 นครราชสีมา ๑ มณฑลนครสวรรค์ ๑ แด่มณฑลอยุธยา ๑
 รวม ๖ มณฑล

ตามความในพระราชบัญญัติรักษาป่าพระพุทธศักราช ๒๔๕๖
 มาตรา ๘ และ ๙ ว่า เมื่อได้กำหนดชนิดไม้ขนาดแลอัตราค่าภาค
 หลวงไม้แล้ว ให้เสนาบดีมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือ
 เพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้ามตามที่เห็นสมควร

บัดนี้ปรากฏว่า ประเภทไม้ชนิด. ขนาด. แลอัตราค่าภาค
 หลวงสำหรับไม้บางอย่างบางชนิดตามบัญชีที่ได้ประกาศไว้สำหรับ
 มณฑลราชบุรี ๑ มณฑลจันทบุรี ๑ มณฑลปัตตานี ๑ มณฑล
 นครราชสีมา ๑ มณฑลนครสวรรค์ ๑ แด่มณฑลอยุธยา ๑
 รวม ๖ มณฑล ซึ่งผ่านเวลานานมาแล้วนั้น เห็นสมควรแก่เวลานี้
 ไม่ เพราะราคาไม้ที่ซื้อขายกันในท้องตลาดย่อมเปลี่ยนแปลง
 อยู่เสมอ สมควรที่จะแก้ไขมาบัญชีไม้เหล่านั้นเสีย

12/10/2566

หน้า ๕๐

พ.ศ. ๒๕๖๔

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงประเภทไม้
ขนาด, แลอัตราค่าภาคหลวง แลเพิ่มเติมชนิดไม้บางอย่าง
บางชนิดสำหรับมณฑลต่างๆ รวม ๖ มณฑลที่ระบุนามไว้ข้างบนนี้
ตั้งแจ้งอยู่ในบัญชีท้ายประกาศนี้

กระทรวงเกษตรราชการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม หน้า ๕๓)

บัญชีเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม้หวงห้าม ในมณฑลราชบุรี บัตตานี อยุธยา จันทบุรี นครราชสีมา แลนครสวรรค์

มณฑล	ไม้หวงห้าม		ชื่อไม้	ขนาดเล็กที่สุดวัด โดยรอบตรงลำ ต้นสูงจากพื้นดิน ๑๕๐ เซนติเมตรเป็น จำนวนเซนติเมตร		อัตราค่าภาคหลวง เฉลี่ยมลูกบาทละ				หมายเหตุ	
	ประเภทชนิดที่			เดิม	แก้ไขใหม่	เดิม		แก้ไขใหม่			
	เดิม	แก้ไขใหม่				บาท	สต.	บาท	สต.		
มณฑลราชบุรี	๑	๒	ไม้สักเสียด	—	๑๐๐	—	—	ร้อยละ	๑๐	แก้ไขประเภทไม้	
	๑	๒	ไม้พุด	—	๖๐	—	—	—	—		
	๑	๒	ไม้จันทน์หอม	—	๑๕๐	—	—	ร้อยละ	๑๐		
	๑	๒	ไม้ชิงชัน	—	๑๕๐	—	—	—	—		
	๑	๒	ไม้เข้ถ้ง	—	๑๕๐	—	—	—	—		
	๒	—	ไม้กะพังกาย	—	—	๓	—	—	—		แก้ไขอัตราภาคหลวง
	๒	—	ไม้ตะแบก	—	—	๑	๕๐	๒	—		
	๒	—	ไม้ยาง	—	—	๑	๕๐	๒	—		
	๒	—	ไม้มะค่าลิง	—	—	๑	๕๐	๒	—		
	๒	—	ไม้มะค่าใหญ่	—	—	๑	๕๐	๒	—		
	๒	—	ไม้เต็ง	๑๒๕ ๔๐	๑๒๕ ๗๕	๑	๕๐	๒	—	แก้ไขอัตราภาคหลวง	
	๒	—	ไม้รัง	๑๒๕ ๔๐	๑๒๕ ๗๕	๑	๕๐	๒	—		
	—	๒	ไม้เคี่ยม	—	๑๕๐ ๗๕	—	—	๒	—	เพิ่มเติมชนิดใหม่	
	—	๒	ไม้รัก	—	๑๕๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้กั้นเกว	—	๒๐๐ ๑๐๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้ขี้เหล็ก	—	๑๐๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้มะหาด	—	๑๕๐	—	—	๑	๕๐		
	—	๒	ไม้ซาก	—	๑๒๕ ๗๕	—	—	๑	๕๐		
	—	๒	ไม้พยอม	—	๑๕๐ ๗๕	—	—	๑	๕๐		
	—	๒	ไม้มะเกลือเถิดหรือตะแบกเถิด	—	๑๕๐ ๗๕	—	—	๑	๕๐		
	—	๓	ไม้โอโลก	—	๒๐๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้ตะคร้อ	—	๑๕๐ ๗๕	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้ซ้อย	—	๑๒๕	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้ยอบ้า	—	๑๐๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้โปลง	—	๓๐	—	—	๑	—		
—	๓	ไม้โองกา	—	๓๕	—	—	๑	—			
—	๓	ไม้เสมทะเล	—	๒๐	—	—	๑	—			
มณฑลปัตตานี	—	๓	ไม้กระบากหรือกายุดอเมาะ	—	๑๕๐	—	—	๑	—	เพิ่มเติมชนิดใหม่	
	—	๓	ไม้มะกะหรือกายุกะเต	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้จันทน์หรือกายูจาดานอูแด	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้กระทุมหมูหรือกายูมิกกา	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้คูเปหรือกายูกูเป	—	๑๕๐	—	—	๑	—		

มณฑล	ไม้หวงห้ามประเภทชนิดที่		ชื่อไม้	ขนาดเล็กที่สุดวัดโดยรอบตรงลำต้นสูงจากพื้นดิน ๑๕๐ เซนติเมตรเป็นจำนวนเซตเมตร		อัตราค่าภาคหลวงเหลียมลูกบาศก์				หมายเหตุ
	เดิม	แก้ไข		เดิม	แก้ไข	เดิม		แก้ไข		
						บาท	สต.	บาท	สต.	
มณฑลอยุธยา	-	๒	ไม้สีเสียด	-	๑๐๐	-	-	ร้อยละ	๑๐	เพิ่มเติมขึ้นใหม่
	-	๒	ไม้กระเบา	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๒	ไม้เสมสาร	-	๑๒๕	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้โมกมัน	-	๑๐๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้สวอง	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๒	ไม้ฝั้นหรือตะเคียนหนู	-	๑๗๕	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้สำโรง	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้ตะคร้ำหรือหวัด	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้้อยข้างหรือคอกกั้น	-	๑๒๕	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้โอโลก	-	๑๒๕	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้โอบ	-	๑๒๕	-	-	๑	-	"
มณฑลจันทบุรี	๒	-	ไม้ยาง	-	-	๑	-	๑	๒๕	แก้อัตราค่าภาคหลวง
	๒	-	ไม้เขवी	-	-	๑	๕๐	๑	๒๕	"
	๒	-	ไม้สำรอง	-	-	๑	-	๑	๒๕	"
	๒	-	ไม้ขน	-	-	๑	-	๑	๒๕	"
	๒	-	ไม้สีเสียด (เปลือก)	-	๑๐๐	๑	-	ร้อยละ	๑๐	"
	๓	-	ไม้ห่มแพรก	-	-	๑	-	๑	๒๕	"
	๓	-	ไม้พะวา	-	-	๑	-	๑	๒๕	"
มณฑลนครราชสีมา	๒	-	ไม้พุง	๑๕๐	๑๗๕	๗	-	๑๐	-	แก้ขนาดแลอัตราค่าภาคหลวง
	๒	-	ไม้พุงเกลบ	๑๕๐	๑๗๕	๘	-	๗	-	"
	๒	-	ไม้ชิงชัน	๑๕๐	๑๗๕	๘	-	๗	-	"
	๒	-	ไม้ตะเคียน	-	-	๑	-	๒	-	แก้อัตราค่าภาคหลวง
	๒	-	ไม้พยอม	-	-	๓	-	๑	๕๐	"
	๒	-	ไม้เต็ง	-	-	๑	-	๑	๕๐	"
	๒	-	ไม้รัง	-	-	๑	-	๑	๕๐	"
	-	๒	ไม้ขมหอม	-	๑๗๕	-	-	๓	-	เพิ่มเติมขึ้นใหม่
	-	๒	ไม้เหลียง	-	๓๕	-	-	๓	-	"
	-	๒	ไม้กระเบา	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้มะเลื่อม	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้พลวง	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๓	ไม้สวอง	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
มณฑลนครสวรรค์	-	๒	ไม้ฝ่าง	-	๕๐	-	-	๘	-	เพิ่มเติมขึ้นใหม่
	-	๒	ไม้ขมหอม	-	๑๕๐	-	-	๓	-	"
	-	๒	ไม้โมกมัน	-	๑๐๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้สะเดา	-	๑๐๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้ตะแบก	-	-	๑	-	๒	-	แก้อัตราค่าภาคหลวง

ประกาศกระทรวงนควบาล

เรื่องตั้งเจ้าพนักงานทำการตามพระราชบัญญัติ
ป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแต่การเล่นมหรสพ

พ.ศ. ๒๕๖๔

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตราย อันเกิด
แต่การเล่นมหรสพ พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้เสนาบดีที่มีอำนาจตั้งเจ้า
พนักงานกระทำกรตามพระราชบัญญัตินี้

บัดนี้เสนาบดีกระทรวงนควบาลได้ตั้งให้กรมสุขาภิบาล แล
นควบาลจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ คือ

๑ การยื่นเรื่องขออนุญาตทำการตั้งโรงมหรสพตามความ
ในมาตรา ๒๘ ถึง ๓๐

ก. ในจังหวัดพระนครแลจังหวัดธนบุรี ให้ยื่นต่อกรม
สุขาภิบาล

ข. จังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ พระประแดง มินบุรี
ให้ยื่นต่อนครบาลจังหวัด เพื่อนำส่งมายังกรมสุขาภิบาลเป็น
ผู้พิจารณา

๒. การตรวจตราตามความในมาตรา ๓๕ แล ๓๖

12/10/2566

พระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชกำหนด
 ว่าด้วยจัดการตามสัญญาสันติภาพในเรื่องทรัพย์สิน
 พระพุทธศักราช ๒๔๖๒

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
 ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือ
 เกล้าฯ สั่งว่า

ตามข้อคิดท้ายหมวดที่ ๔ ภาคที่ ๑๐ แห่งสัญญาสันติภาพ
 ข้อ ๔ กล่าวไว้ว่า ในจำนวนเงินที่เกิดขึ้นจากการขายทรัพย์สิน
 สมบัติของชนชาติเยอรมันในประเทศใดประเทศหนึ่งของสัมพันธมิตรหรือสหิตประเทศ ในชั้นแรกประเทศนั้นมีอำนาจหัก
 จำนวนเงินออกใช้ค่าเสียหายในส่วนทรัพย์สินสมบัติสิทธิ และผล
 ประโยชน์ของชนชาติของตน นับตั้งของบริษัทยุทธและสมาคมที่มี
 ผลประโยชน์อยู่ด้วย หรือค่าใช้จ่ายซึ่งชนชาติเยอรมันเป็นลูกหนี้
 หรือ ค่าเสียหาย จากความประพฤติของรัฐบาล และเจ้าพนักงาน
 เยอรมันตั้งแต่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๑๔ หรือก่อนรัฐบาล
 นั้นได้ประกาศสงคราม การกำหนดจำนวนเงินค่าเสียหายเช่นว่านี้
 ให้คนกลางซึ่งมีสเตอร์ กุสตาฟ อาดอร์ เปนผู้ตั้ง ถ้าท่านผู้นั้น
 เติ้มใจจะคงจำให้เปนผู้ตัดสิน ถ้าท่านผู้นั้นไม่ยอมตั้งคนกลาง

แล้ว ก็ให้ศาลกรรมากรคนกลางดังกล่าวไว้ในหมวดที่ ๖ เป็นผู้ตั้ง อนึ่งในหน้า ๒ สัมพันธมิตรหรือสหิตประเทศ ดังกล่าวไว้ข้างบนมีอำนาจหักเงินจำนวนนี้ออกใช้จ่ายค่าเสียหายในส่วนทรัพย์สินสัมบัติ สิทธิและผลประโยชน์ของชาติของตนซึ่งอยู่ในเขตร์ของศัตรูอื่น (นอกจากเยอรมัน) บ้างประเทศศัตรูนั้นยังไม่ได้จัดการใช้ค่าเสียหาย

เนื่องด้วยเหตุที่ข้อความซึ่งได้กล่าวมาแล้วนี้ไม่ได้จำแนกแยกคำร้องเรียกค่าเสียหายที่เกี่ยวข้อง แก่ทรัพย์สินสัมบัติ อันเกิดจากกิจการอันรุนแรงที่เยอรมันได้กระทำในการสงครามนั้น (คือค่าเสียหายตามสัญญาสันติภาพข้อ ๒๕๗ (ง) ให้เป็นคนละประเภทต่างกับคำร้องเรียก ค่าเสียหายดังได้ กล่าวไว้แล้วในสัญญาสันติภาพข้ออื่น ๆ เช่นข้อต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในหมวดว่าด้วยค่าทดแทนสำหรับการเสียหายเป็นอาทิ ทั้งความข้อนี้ (ข้อตัดสินข้อ ๔) หาได้แยกคำร้องซึ่งมีลักษณะเข้าในบทข้อ ๒๕๖ แห่งสัญญาสันติภาพ ให้เป็นคนละประเภทต่างกับ คำร้องของชนชาติสยาม อันมิได้มีลักษณะเข้าในบทข้อนี้ไม่ จะเป็นเพราะเหตุว่าเจ้าหน่มีได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในกรุงสยามก็ดี หรือเพราะเหตุอื่น ๆ ก็ได้

และด้วยเหตุที่ยังไม่ปรากฏแจ่มแจ้ง ว่าผู้ใดจะเป็นผู้ขาดบังคับให้ใช้ค่าทำขวัญตามคำร้อง และสำหรับการเสียหายต่างๆ

นอกจากที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา ๒๕๖ หรือ ๒๕๗ นั้นไม่ ทั้งศาลกรรมการคนกลางหรือคนกลางที่กล่าวไว้ในข้อสุดท้ายข้อ ๔ นี้ก็ห้ามอำนาจจะชงขาดบังคับคดีเช่นนั้น

บัดนี้เป็นการสมควรที่จะกำหนดว่าค่าทำขวัญชนิดนี้ ควรคิดหักใช้จากเงินที่ได้จากการชำระทรัพย์สินสมบัติคนชาติเยอรมันในกรุงสยามได้เพียงไร และวางระเบียบการจ่ายเงินที่ได้มาแต่การชำระทรัพย์สินสมบัติคนชาติสยาม กับการใช้ค่าทำขวัญเพื่อทดแทนสำหรับค่าเสียหายด้วย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้สำนักงานสำหรับตรวจและใช้เก็บรับและพิจารณา

๑) คำร้องของคนชาติสยามอันเกี่ยวข้องกับ ทรัพย์สินสมบัติสิทธิ และผลประโยชน์ของตนซึ่งอยู่ในดินแดน เยอรมัน รวมทั้งของบริษัท และสมาคมที่คนชาติสยามมีประโยชน์ได้เสียด้วย อันมีลักษณะไม่เข้าอยู่ในเจ้าพวก คำร้องซึ่ง บัญญัติไว้ในวรรค (ง) ข้อ ๒๕๗ แห่งสัญญาแวร์ไซล์ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒

๒) คำร้องเรียกหนี้สินของคนชาติสยามจากคนชาติเยอรมันซึ่งหนี้สินนั้นมิได้มีลักษณะดังบัญญัติไว้ในข้อ ๒๕๖ และข้อสุดท้ายแห่งสัญญาแวร์ไซล์ และทั้งคำร้องเหล่านั้นมิได้อยู่ในอำนาจศาลกรรมการคนกลางด้วย

มาตรา ๒ คำร้องที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑ นั้น ต้องเป็นคำร้องเรียกค่าทำขวัญอันมีลักษณะดังกำหนดไว้ในข้อใด ข้อหนึ่ง แห่งสัญญาแวร์ไซล์ เมื่อสำนักงานตรวจและใช้หนี้ได้รับไว้และพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ส่งไปยังคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศตั้งขึ้น ให้มีหน้าที่พิจารณา คำร้อง เช่นนี้ และทำความเห็น เสนอ เสนอบัด กระทรวง การ ต่าง ประเทศ ว่าควรกำหนดค่าทำขวัญให้แก่ผู้ร้องเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด

มาตรา ๓ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่ปรึกษา ให้เสนอต่อเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศเพื่อรับอนุมัติ

มาตรา ๔ เมื่อเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศอนุญาตให้ใช้ค่าทำขวัญรายหนึ่งรายใดแล้ว ให้แจ้งไปยังสำนักงานตรวจและใช้หนี้ให้ทราบ เพื่อสำนักงานตรวจและใช้หนี้จะได้ใช้เงินค่าทำขวัญให้แก่ผู้ร้องตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๕ การที่สำนักงานตรวจและใช้หนี้จะใช้เงินค่าทำขวัญนั้น ให้เป็นไปตามความที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑ แห่งพระราชบัญญัติเพิ่มเติม ว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ของ สำนักงานตรวจและใช้หนี้ ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ และมาตรา ๑ ข้อ ๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย จัดการ ตาม สัญญา สันติภาพ เรื่อง ทรัพย์สิน

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๕๗

พ.ศ. ๒๔๖๒ และตามระเบียบ และวิธีการตั้งจะได้กำหนดไว้ ในกฎข้อบังคับ ซึ่งสำนักงานตรวจและใช้หนี้จะได้ตั้งขึ้น ตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติเพิ่มเติมว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของสำนักงานตรวจและใช้หนี้ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ ในทุกประการ

มาตรา ๖ ให้เสนอตั้งกระทรวงการต่างประเทศ และเสนอแต่งตั้งกระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่รักษาและบังคับบัญชาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ในทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๔ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๒ มิถุนายนหน้า ๖๑)

เจ้าพนักงานหอสมุด

กฎข้อบังคับของสำนักงานสำหรับตรวจและใช้ หน้ฉบับที่ ๑
ว่าด้วยระเบียบการใช้หน้ให้แก่เจ้าหน้คนชาติเยอรมัน

โดยอำนาจที่พระราชทานไว้ ในพระราชกำหนด ว่าด้วยจัดการ
ตามสัญญาสันติภาพในเรื่องทรัพย์สิน พ.ศ. ๒๔๖๒ มาตรา ๑ ข้อ ๔
และพระราชบัญญัติเพิ่มเติม ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของสำนักงาน
สำหรับ ตรวจและใช้ หน้ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓
มาตรา ๕ นั้น บัดนี้เหตุผล และถึงเวลาอันสมควรแล้ว ที่จะ
ออกกฎข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการใช้ หน้ให้แก่เจ้าหน้ คนชาติ
เยอรมัน จึงได้ทำกฎข้อบังคับฉบับที่ ๑ นี้ขึ้นไว้ ได้นำเสนอ
เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบด้วย และได้แนบความขึ้น
กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว
จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันตั้งต่อไปนี้

ข้อ ๑ เมื่อสำนักงานสำหรับตรวจและใช้ หน้สยามได้รับคำ
ร้องทวงหน้ของเจ้าหน้คนชาติเยอรมันจากสำนักงานสำหรับตรวจ
และใช้ หน้เยอรมันและได้ตรวจเห็นว่าถูกต้องแล้ว สำนักงาน
สำหรับตรวจและใช้ หน้จะได้ส่งหมายทวงหน้ พร้อมด้วย คำร้อง
ทวงหน้และบัญชีไปยังลูกหน้

ข้อ ๒ เมื่อลูกหนี้ได้ทราบหมายและคำร้องทวงหนี้ของเจ้าหนี้แล้ว ให้ทำคำให้การมายื่นต่อสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้สยามภายในกำหนด ๘ วัน

คำให้การหรือเรื่องราว ที่จะยื่นต่อสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ ให้ทำเป็น ๓ ฉบับ เพื่อจะได้ยื่นให้สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้สยามฉบับหนึ่ง สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้เยอรมันฉบับหนึ่ง และเจ้าหนี้ฉบับหนึ่ง

ข้อ ๓ ถ้าในคำให้การก็ดี ในคำร้องใด ๆ ก็ดี ได้กล่าวอ้างถึงหลักฐานอันเป็นหนังสือสำคัญต่าง ๆ อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ต้องคิดสำเนาหนังสือสำคัญต่าง ๆ ที่อ้างนั้นติดไปกับคำให้การหรือคำร้องที่กล่าวอ้างนั้น ส่วนต้นฉบับนั้นถ้าพอจะนำมาได้ ต้องนำมาให้สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ตรวจดูด้วย เว้นแต่จะส่งต้นฉบับไม่ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ก็ให้ชี้แจงเหตุขัดข้องนั้นและส่งสำเนาแทน

ข้อ ๔ ถ้าลูกหนี้ขัดข้องไม่สามารถจะยื่นคำให้การได้ตามกำหนด ก็ให้รับทำคำร้องขอเลื่อนยื่นคำให้การต่อสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ทันที ถ้ามีเหตุสมควรสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ก็จะได้ผ่อนผันเลื่อนกำหนดให้

ข้อ ๕ ในการนัดหมายให้ลูกหนี้ยื่นคำให้การแก่คำร้องทาง
 หนี้ ถ้าลูกหนี้ขาดนัดไม่ยื่นคำให้การภายในกำหนด และ
 มิได้แจ้ง เหตุการณ์ ที่ขัดข้องจำเป็นหรือขอเลื่อนวัน ประการใด
 ต้องถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ สำนักงานสำหรับตรวจ
 และใช้ หนี้ เมื่อเห็นสมควร ก็มีอำนาจที่จะถือว่าลูกหนี้ได้รับหนี้
 ถูกต้องเต็มตามจำนวนที่แจ้งมาในหมายวางหนี้ และตามคำร้อง
 และบัญชีที่ส่งมากับหมายนั้นแล้ว

ข้อ ๖ ถ้าลูกหนี้ยื่นคำให้การรับว่าเป็นหนี้ถูกต้องตามจำนวน
 ที่เจ้าหนี้ขอร้องมาหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ให้ลูกหนี้นำเงินตาม
 จำนวนที่ได้รับแล้ว นั้น พร้อม ด้วยดอกเบี้ย มาชำระ ต่อสำนักงาน
 สำหรับตรวจและใช้หนี้ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ได้ยื่นคำ
 ให้การ

ข้อ ๗ ถ้าหากว่าลูกหนี้ขาดนัดยื่นคำให้การ และสำนักงาน
 สำหรับตรวจและใช้หนี้ ได้ถือว่าลูกหนี้รับหนี้ถูกต้องเต็ม
 จำนวนตามข้อ ๕ แล้ว สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้มีอำนาจ
 ออกหมายคำสั่งให้ลูกหนี้นำเงินจำนวนนั้น พร้อมด้วยดอก
 เบี้ยมาชำระ ต่อสำนักงาน สำหรับตรวจและใช้หนี้ภายในกำหนด
 ไม่เกิน ๕ วันนับแต่วันรับหมายคำสั่งนั้นเป็นต้นไป

ข้อ ๘ ถ้าและภายในกำหนดที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๖ และข้อ ๙ ลูกหนี้ไม่ชำระเงินให้เสร็จไป สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้เมื่ออำนาจที่จะจัดการให้เย็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดว่าด้วยจัดการตามสัญญาสันติภาพในเรื่องทรัพย์สิน พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑ ข้อ ๔ ได้ทันที

ข้อ ๙ การที่จะส่งหมายทวงหนี้ไปให้แก่ผู้ใด ให้ผู้ถือหมายนำไปในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก

ข้อ ๑๐ ถ้าผู้ถือหมายไม่พบผู้จะรับหมาย และจะส่งหมายให้ถึงตัวผู้จะรับไม่ได้ กล่าวคือจะยื่นหมายนั้นให้ถึงมือผู้ควรจะได้รับไม่ได้ ก็ให้มอบหมายนั้นไว้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งเป็นผู้มีอายุเกินกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป และเป็นญาติพี่น้องหรือเป็นผู้ที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน และอยู่ในบ้านหรือในที่ทำการซึ่งเป็นที่อยู่ว่าเป็นที่อาศัย หรือที่ทำการของผู้ควรจะได้รับหมายนั้น เมื่อผู้ถือหมายได้ทำโดยอาการเช่นนั้น หรือได้กระทำตามคำสั่งของสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ให้ส่งหมายด้วยอาการอย่างอื่นประการใด ๆ แล้ว ก็ให้ฟังเสมอเหมือนว่าได้ส่งหมายให้แก่ผู้ควรจะได้รับหมายแล้ว

ข้อ ๑๑ ถ้าแม้ว่าได้ส่งหมายตั้งว่ามาในข้อ ๑๐ นั้นแล้วก็ตาม แต่ไม่มีผู้รับหมายหรือไม่ได้ตัวผู้ซึ่งสำนักงานสำหรับตรวจและ

หน้า ๖๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

ใช้หนังสือประสงค์จะให้ส่งหมายทวงหนั้นก็ดี สำนักงานสำหรับ
ตรวจและใช้หนังสืออำนาจที่จะสั่งให้เอาหมายส่งไปด้วยอาการอย่าง
อื่นแทนยื่นหมายให้แก่ตัวผู้ยื่นเอง มีเป็นต้นว่า ให้ส่งหมาย
โดยทางไปรษณีย์ที่มีใบรับก็ดี หรือให้ส่งทางกองตำรวจ อำเภอ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือให้ปิดหมายไว้ในที่ ๆ จะแลเห็น
ได้ง่าย หรือที่ประตูเรือนของผู้ควรจะได้รับหมายก็ดี หรือจะ
ประกาศในหนังสือพิมพ์ก็ดี สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนังสือ
ก็มีคำสั่งได้ตามสมควรแก่ความยุติธรรม

ประกาศมาณวันที่ ๔ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

หม่อมเจ้าเพชรจรัสสุทนต์

ผู้กำกับสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนังสือ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๒ มิถุนายน หน้า ๖๖)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ยกเว้นฝิ่นยา

ตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔

พระเจ้าพี่นางเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศตามความในมาตรา ๘ แห่ง
พระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้ทราบทั่วกันว่า ยาผสมฝิ่น
ซึ่งซื้อต่อไปนี้เป็นฝิ่นที่ได้รับคามยกเว้นจากข้อ
ห้ามตามพระราชบัญญัติที่กล่าวแล้ว คือ

ยาปรุงขึ้นตามตำรา Pharmacopœia

๑. ยาขี้ผึ้งแห้ง (Opium plaster, Emplastrum Opii)
๒. ยาเม็ดตะกั่วกับฝิ่น (Pill of lead and opium, Pilula
Plumbi cum Opio)
๓. ขี้ผึ้งเบญจกาน้ำกับฝิ่น (Ointment of galls and opium,
Unguentum Gallae cum Opio.)
๔. โดเวอร์สพาวเดอร์ (Dover's powder, Pulvis Ipec-
acuanhae Compositus)
๕. ยาเม็ดอีปีเนคกับสควิล (Pill of ipecacuanha and
squill, Pilula Ipecacuanhae cum Scilla)

หน้า ๖๔

พ.ศ. ๒๔๖๔

๖. ผงไคโนผสม (Compound powder of Kino, Pulvis Kino Compositus)

๗. ยาทาผสมฝิ่น (Opium Liniment, Linimentum Opii)

๘. ยาตองฝิ่นการะบูรณ (Camphorated tincture of Opium, Tinctura Camphorae Composita)

๙. ผงชอล์กหอมกับฝิ่น (Aromatic powder of chalk and opium, Pulvis Cretae Aromaticus cum Opio)

การยกเว้นเช่นเหล่านี้ จะยกเว้นให้เฉพาะยาซึ่งมีชื่อตามที่ได้กล่าวไว้ หรือชื่อนั้นที่เรียกแทนชื่อเหล่านี้ และเป็นยาที่ได้ปรุงขึ้นตามตำรา Pharmacopoeia ของประเทศที่มีสัตยาตราช พระราชไมตรีกับกรุงสยาม

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๕ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

หม่อมเจ้าเนร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๒ มิถุนายน หน้า ๗๐)

12/10/2566

ประกาศ

แก้ไขความในข้อ ๓ วรรค (ข) ข้อ ๒๕ กับข้อ ๓๗ แห่ง
ข้อบังคับว่าด้วยระเบียบศาลผสมคนกลางของเยอรมันกับสยาม

ด้วยความในข้อ ๓ วรรค (ข) แห่งประกาศข้อบังคับว่าด้วย
ระเบียบศาลผสมคนกลางของเยอรมันกับสยาม ซึ่งได้ประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้แต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ นั้น
มีอยู่สำหรับคดีอื่น ๆ ในอำนาจศาลผสมให้ยื่นฟ้องภายใน
เวลา ๖ เดือนนับตั้งแต่วันประกาศข้อบังคับนี้ กับความใน
ข้อ ๒๔ มีอยู่ว่า ถ้าจำเลยอ้างข้อต่อสู้เพื่อเลื่อนการโต้เถียง
ข้อความในประเด็นนั้น จะอ้างโดยยื่นคำร้องพิเศษ ถ้าแม้ศาล
ยกข้อต่อสู้นั้นเสียให้ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป และให้
จำเลยมีเวลา ๑ เดือนสำหรับยื่นคำให้การและความในข้อ ๓๗
มีอยู่ว่า การที่จะร้องขอให้ศาลไขความหรือแก้ไขคำพิพากษา
นั้น ต้องร้องขอต่อศาลโดยทางผู้แทนรัฐบาลภายในเวลา
๑ เดือนจากวันที่ได้ประกาศคำพิพากษานั้น

เห็นว่ากำหนดเวลาที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ยังน้อยไป สมควร
จะแก้ไขเพิ่มเติมขีดกำหนดเวลาออกไปอีก จึงขอประกาศ

แก้ไขกำหนดเวลาในข้อ ๓ วรภ (ช) ข้อ ๒๔ กับข้อ ๗๗ แห่งข้อบังคับว่าด้วยระเบียบศาลผสมคนกลางเยอรมัน กับสยาม ตั้งต่อไปนคือ ความในข้อ ๓ วรภ (ช) ที่ว่า “สำหรับคดีอื่น ๆ ในอำนาจศาลผสมให้ยื่นฟ้องภายในเวลา ๖ เดือนนับตั้งแต่วันประกาศข้อบังคับนี้” นั้นให้แก้เป็น “สำหรับคดีอื่น ๆ ในอำนาจศาลผสมให้ยื่นฟ้องภายในเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป”

และความในข้อ ๒๔ ที่ว่า “ให้จำลงมีเวลา ๑ เดือนสำหรับยื่นคำให้การ (ข้อ ๑๖)” กับความในข้อ ๗๗ ที่ว่า “ต้องร้องขอต่อศาลโดยทางผู้แทนรัฐบาลภายในเวลา ๑ เดือน จากวันที่ได้ประกาศคำพิพากษานั้น” ให้ยกเลิกว่า “๑ เดือน” ออกเสีย และแก้เป็น “๒ เดือน” ทั้ง ๒ แห่ง

ประกาศมาณวันที่ ๑๗ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) ผู้เป็นประธาน

องเตอ แมร์ซีเออร์

(ลงนาม)

ตุลาการฝ่ายเยอรมัน

ฟาร์. จี. ริชต์โฮเฟิน

(ลงนาม)

ตุลาการฝ่ายสยาม

อาร์. ประเดร์ นีกัด

พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามพระราชประเพณีแลพระราชกำหนดกฎหมายที่มีสืบมาแต่โบราณ ย่อมถือว่า ขรรดาช้างป่าทางสน คือ ที่เรียกว่าช้างโขลงก็ดี หรือช้างเถื่อนก็ดี ซึ่งมีอยู่ในพระราชอาณาจักรนั้นว่าเป็นของหลวงสำหรับแผ่นดิน ผู้ใดจะจับไปใช้สอยต้องขออนุญาตต่อรัฐบาล แลต้อง แบ่งช่างที่จับได้ ให้เป็นช่างหิ้วป่า สำหรับใช้ราชการแผ่นดิน จึงจะจับช้างป่าไปใช้สอยได้ แลถ้าผู้ใดทำอันตรายช้างป่าด้วยประการใด ๆ ย่อมมีโทษตามกฎหมายเป็นธรรมเนียมสืบมา

แลบัดนี้ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า มีผู้ขออนุญาตจับช้างป่ามากขึ้นกว่าแต่ก่อน แลผู้ที่จับบางทีไม่มีกำลังพอที่จะเลี้ยงรักษาไว้ได้ทำให้ช้างล้มตายเสียก็มี ทั้งมีคนร้ายลอบทำอันตรายแก่ช้างพลายที่มีงาเพื่อนำไปขายเป็นประโยชน์เสียก็มาก เป็นเหตุให้ช้างป่าลดจำนวนน้อยลงกว่าแต่ก่อน จึงทรงพระราช

คำริหว่า ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ใช้เป็นกำลังพาหนะได้หลาย
 อย่าง สมควรจะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติเดิม ตราพระราช
 บัญญัติใหม่ขึ้นไว้เพื่อให้เหมาะแก่กาลสมัยสำหรับการจับ แล
 การป้องกันอันตรายแก่ช้างป่า ทั้งบำรุงพันธุ์ช้างป่า ในพระราช
 อาณาจักร ให้เจริญขึ้นด้วย จึงทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้

ว่าด้วยนามและกำหนดใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติรักษา
 ช้างป่า พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ได้โฆษณา
 ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ข้อความใด ๆ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษา
 ช้างป่า ร.ศ. ๑๑๕ (พ.ศ. ๒๔๔๓) กับในกฎเสนาบดีซึ่งเสนา
 บดี กระทรวงมหาดไทยได้ตราขึ้นขึ้นก่อน แต่พระราชบัญญัติ นั้น
 หากขัดกับข้อความในพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ยกเลิกเสีย
 ตั้งแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

ภาค ๑

อธิบายศัพท์

มาตรา ๔ คำบางคำที่ใช้ ในพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงเข้าใจ
 ตามคำอธิบายดังนี้

คำว่า “ช่างไม้” ให้ฟังเข้าใจว่า ช่างโบลึงก็ด้ ช่างเถื่อนก็ด้
รวมนับว่าเป็นช่างไม้ทั้งสิ้น

คำว่า “จับช่าง” ให้ฟังเข้าใจว่า การที่จะจับช่างด้วยประการ
ใดๆ เช่น โปนช่างหรือตั้งคอกตัดช่าง นับว่าเป็นการจับช่าง
ทั้งสิ้น

คำว่า “ช่างสำคัญ” ให้ฟังเข้าใจว่า ช่างที่มีมงคลลักษณะ ๗
ประการ

- ๑) ตาขาว
- ๒) เพดานขาว
- ๓) เล็บขาว
- ๔) ขนขาว
- ๕) ฟันหนังขาว หรือสีคล้ายหม้อใหม่
- ๖) ขนหางขาว
- ๗) อัญชาโคตรขาว หรือสีคล้ายหม้อใหม่

คำว่า “ช่างสีปลาต” ให้ฟังเข้าใจว่า ช่างที่มีมงคลลักษณะ
อย่าง ๑ อย่างใดใน ๗ อย่าง คือ

- ๑) ตาขาว ✓
- ๒) เพดานขาว
- ๓) เล็บขาว
- ๔) ขนขาว

- ๕) พนักงานชาว หรือสีก้ายหม้อใหม่
- ๖) ขนหางขาว
- ๗) อินทโคตรขาว หรือสีก้ายหม้อใหม่
- คำว่า "ข้างเนียม" ให้พึงเข้าใจว่า ข้างที่มีลักษณะ ๓ ประการ คือ
- ๑) พนักงานดำ
  - ๒) งามีลักษณะตั้งรูปปลีกกล้วย
  - ๓) เล็บดำ

ภาค ๒

การรักษาข้างป่า

มาตรา ๕ การดูแลข้างป่า ให้เป็นหน้าที่กรมจเรสัตว์พาหนะทหารบก (พเนกพระคชบาล) กระทรวงกระลาโหม แลสมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจปกครองในท้องถิ่นนั้น

ภาค ๓

การจับข้างป่า

มาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดจับข้างป่าโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ถ้าผู้ใดจะจับข้างป่าในท้องถิ่นมณฑลใด ให้ยื่น

เรื่องราวตามแบบหลวงต่อสมุหเทศาภิบาลมณฑลนั้น ถ้าหากว่า
ผู้ว่าราชการจังหวัดใดได้รับอำนาจพิเศษที่จะอนุญาตให้จับช้างป่า
ในจังหวัดนั้นได้ จะยื่นเรื่องราวต่อผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้

มาตรา ๘ ให้สมุหเทศาภิบาลและผู้ว่าราชการจังหวัดสำรวจ
คู้จำนวนช้างป่าที่มีอยู่ในมณฑลแต่ละจังหวัดที่ตนปกครอง ประ
มาณเมहन้อยแก่ใจ การที่จะอนุญาตให้จับช้างป่า ให้อนุญาต
ให้จับแต่พอแก่จำนวนที่ซึ่งจะเกิดเพิ่มเติมขึ้นทัน อย่าให้จับมาก
จนปนเหตุให้พืชพันธุ์ช้างป่าในมณฑลและจังหวัดนั้นลดน้อยไป
แต่การที่จะอนุญาตให้จับซึ่งต้องหารือกะทรง ระยะเวลาโหมเสีย
ก่อนทุกครั้งไป ก็กระทรงระยะเวลาโหมเห็นว่า ไม่เป็นการ
ขัดข้องอย่างใดแล้ว จึงจะอนุญาตให้จับได้

มาตรา ๙ ถ้าสมุหเทศาภิบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า
ช้างป่าในมณฑลและจังหวัดนั้นมีน้อยนัก จะไม่อนุญาตให้จับ
เพื่อบำรุงพันธุ์ช้างป่าไว้ครั้ง ๑ ครั้ง ๑ ก็ได้ หรือถ้าเห็นจำเป็น
จะต้องให้จับบ้าง เพราะเหตุที่การค้าขายในมณฑลนั้นจำเป็น
ต้องใช้ช้างเป่าพาทูระ สมุหเทศาภิบาลจะให้จับช้างป่าในมณฑล
นั้นเป็นข้างหลวง และอนุญาตราษฎรรับเช่าไปใช้สอยประกอบ
กับการค้าขายก็ได้ แต่การจับต้องได้รับความเห็นชอบของกระ
ทรงกระลาโหมดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๘ นั้นเสียก่อนเสมอ

มาตรา ๑๐ ถ้าผู้ยื่นเรื่องขออนุญาตจับช้างป่า ให้สมุหเทศาภิบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีอำนาจ จะออกใบอนุญาตจัดการได้สวนข้อความเหล่านี้ให้เป็นที่พอใจก่อน ก็

ข้อ ๑ ผู้ขออนุญาตต้องมีช่างต่อแกลกำลังพาหนะ ทั้งเครื่องมือที่จะจับช้างให้ พลสมควร แก่การที่จะจับทั้งให้ ได้ โดยเรียบร้อย

ข้อ ๒ ผู้ขออนุญาตต้องทำสัญญาหลักเกณฑ์ลให้ว่า ในการที่จะไปจับช้างป่า นั้น เมื่อจับช้างได้แล้วจะแจ้งให้เจ้าพนักงานซึ่งสมุหเทศาภิบาล และผู้ว่าราชการ จังหวัดได้ ตั้งไว้ ให้ เป็นผู้ตรวจตราทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันที่จับได้ และจะส่งช้างหัวป่า หรือเสี้ยค่าหัวป่าแทนตัวซึ่งตามพระราชบัญญัติก่อนที่จะพาช้างที่จับได้ ไปที่อื่น ในการทำสัญญาหลักเกณฑ์ลนี้ ถ้าสมุหเทศาภิบาล และผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นสมควรจะบังคับให้ผู้ขออนุญาตวางเงินประกันหรือให้มีผู้รับประกัน เป็นจำนวนเงิน ตาม สมควรแก่จำนวนช้างที่จะจับเบ็ดเสร็จไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาทก็เรียกได้ ถ้าผู้ขออนุญาตจับช้างกระทำผิดหลักเกณฑ์ล เงินประกันและช้างที่จับได้ให้รับเป็นของหลวงทั้งสิ้น

ข้อ ๓ ต้องให้ผู้ขออนุญาตเสี้ยค่าธรรมเนียมตามอัตราในพระราชบัญญัติก่อน

มาตรา ๑๑ เมื่อได้จัดการได้ส่วนตามความที่กล่าวมาในมาตรา ก่อนจนเป็นที่พอใจแล้วจึงให้ออกใบอนุญาตให้ ใบอนุญาต ใบ ๑ ใหม่กำหนดใช้ได้ ๑๒ เดือน แต่ผู้ได้รับอนุญาตจะเอา ใบอนุญาตไปโอนต่อให้ผู้อื่นอีกไม่ได้เป็นอันขาด

มาตรา ๑๒ ผู้ใดมีช่างสำคัญ หรือช่างสีปลาต หรือช่าง เนียม โดยเหตุที่ตนจับได้ หรือโดยแม่ช่างของตนตกลอกมา หรือโดยเหตุอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ต้องนำขึ้นทูลถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานบำเหน็จให้ตามสมควร

บรรดาช่างชนิดที่กล่าวมาแล้วนี้ต้องเป็นและคงเป็นสมบัติ ของแผ่นดินเสมอ การที่จะโอนกรรมสิทธิ์แก่กันโดยวิธีซื้อขาย แลกเปลี่ยนให้ปันหรือโดยวิธีอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี นับว่า ใช้ไม่ได้ทั้งสิ้น ผู้หยัดถือช่างเช่นนั้นไว้ต้องมอบให้แก่เจ้านาที่ ผู้มีอำนาจในเมื่อเจ้านาที่สั่งให้นำส่ง และเจ้านาที่มีอำนาจจะเข้า ยึดเอาตัวช่างได้แม้โดยใช้อำนาจ หากผู้ที่รักษาช่างอยู่นั้นบิด พลับไม่ยอมมอบตัวให้

ภาค ๔

ว่าด้วยภาคหลวง

มาตรา ๑๓ กำหนดภาคหลวงที่จะเรียกในการจับช้างป่า

ให้เรียกโดยจำนวน ๕ ชัก ๑ จะเรียกโดยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง
ใน ๒๐ อย่างนี้ก็ได้ แล้วแต่ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตให้จับช้าง
นั้นจะเห็นสมควร คือ

ข้อ ๑ ชักตัวช้างที่จับได้เป็นช้างหัวป่า ถ้าจับได้ ๕ ตัวชักตัว ๑
วิธีจะชักนั้นให้เขียนฉลากตัวช้างที่จับได้คละกัน และให้เจ้า
พนักงานจับฉลากต่อหน้าผู้ขออนุญาต จับฉลากได้ตัวใดให้
ชักช้างตัวนั้นไว้เป็นช้างหัวป่า ผู้ขออนุญาตต้องโยงช้างหัวป่า
ส่งยังที่ว่าการอำเภอ หรือที่แห่งหนึ่งแห่งใดซึ่งสมุหเทศาภิบาล
และผู้ว่าราชการ จังหวัดจะได้ สั่งให้ ส่งภายในกำหนด ๓ เดือน
นับแต่วันที่จับได้

ข้อ ๒ ให้เจ้าพนักงานผู้ตรวจกับเจ้าของช้างตราขาช้างป่าที่จับ
ได้เทียบราคาที่จะขายได้ ในเวลานั้น เป็นราคาเท่าใดให้ เรียกเงิน
ตามจำนวน ๑ ใน ๕ แทนช้างหัวป่าจากผู้ขออนุญาต ถ้าหากว่า
การตราขาไม่เป็นที่ตกลงกัน ให้ทั้ง ๒ ฝ่ายเลือกคนกลางคน ๑
เป็นผู้ชี้ขาด

มาตรา ๑๔ เมื่อผู้ที่ได้รับอนุญาตให้จับช้างป่า จับช้าง
ได้แล้ว ๑ หรือหลายเชือก ท่านว่าช้างนั้นยังคงเป็นสมบัติของ
แผ่นดินและจะโอนไปเป็นสิทธิ์แก่ผู้รับอนุญาตจับช้างมิได้ นอก
จากและจนกว่าจะได้ชำระเงินค่าภาคหลวงตามที่กล่าวไว้ในภาคนี้
ครบถ้วนแล้ว

มาตรา ๑๕ ค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตจับช้างป่าให้เรียก
ดังนี้ คือ

ข้อ ๑ ถ้าช้างต่อหมอกความไปเที่ยวไล่โพนจับช้างป่า ให้ออก
ใบอนุญาตรายตัวช้างต่อ เรียกค่าธรรมเนียมใบละ ๑๐ บาท

ข้อ ๒ ถ้าตั้งคอกดักช้างป่า ครั้งละหลาย ๆ ตัว ให้ออก
ใบอนุญาตคอกละใบ เรียกค่าธรรมเนียมใบละ ๘๐ บาท

ผู้ที่ได้รับอนุญาตไปแล้ว แม้มิไปจับช้างป่าก็ดี หรือไป
จับไม่ได้ช้างป่าก็ดี ไม่ต้องคืนค่าธรรมเนียมให้

มาตรา ๑๖ ผู้รับอนุญาตให้จับช้างป่า ในเขตจังหวัด
ใด จับได้แต่ในเขตจังหวัดนั้น จะเอาใบอนุญาตไปจับ
ช้างในเขตอื่นไม่ได้ เว้นไว้แต่ถ้าไล่โพนช้างในเขต
จังหวัดที่ได้รับอนุญาต แต่ไปจับได้ในเขตจังหวัด
อื่นไม่มีโทษ

ภาค ๕

การฟ้องแลกำหนดโทษ

มาตรา ๑๗ ผู้ใดจับช้างป่าโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม โดยมิได้รับ
อนุญาตตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้นั้นมีความ
ผิดต้องระหวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน
๘๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับด้วยทั้ง ๒ สถาน

ส่วนข้างซึ่งผู้กระทำความผิดจับได้นั้น ให้รับเงินของหลวง
 มาตรา ๑๘ ผู้ใดทำข้างป่าโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม ผู้นั้นมีความ
 ผิดต้องระวางโทษสำหรับข้าง ๑ ตั้วที่ได้ฆ่าตาย คือ จำคุกไม่
 เกินกว่า ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
 ด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๑๙ ผู้ใดทำร้ายข้างป่าโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม มีความผิด
 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๘ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท
 หรือทั้งจำทั้งปรับด้วยทั้ง ๒ สถาน

มาตรา ๒๐ แต่การลงโทษตามความใน ๒ มาตราข้างบนนั้น
 ทานให้งดเว้น ในเมื่อ

- ๑) ผู้ซึ่งฆ่าหรือทำร้ายข้างป่านั้น ได้กระทำลงโดยเหตุ
 จำเป็นเพื่อป้องกันชีวิต หรือทรัพย์สินสมบัติของตน หรือของผู้อื่น
- ๒) ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตจับข้างป่า ทำการจับข้างเป็นผลให้
 ข้างต้องตายหรือบาดเจ็บลงในระหว่างนั้น โดยพฤติการณ์อัน
 วิสัยจะป้องกันหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๒๑ ผู้ใดมีข้างสำคัญหรือข้างสีปลาด หรือข้างเนียม
 แล้วและปล่อยให้เสียหรือปิดบังซ่อนเร้นข้างนั้นไว้ หรือจะอย่างไร
 ก็ตาม หากจัดขึ้นไม่นำขึ้นทูลถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ตามความในมาตรา ๑๒ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุก

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๓๗

ไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท และโทษนี้ไม่ลบล้าง
การที่ช่างนั้นจักพึงต้องรับเงินของหลวง

มาตรา ๒๒ ผู้ใดได้รับอนุญาตให้จับช่างป่าในจังหวัด ๑ แล้ว
และนำไปอนุญาตนั้นไปใช้สำหรับจับช่างป่าในจังหวัดอื่นโดยเป็น
การฝ่าฝืนความในมาตรา ๑๖ นั้นไซ้ ท้าวว่ามีความผิดต้อง
ระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

มาตรา ๒๓ ให้กรมอัยการเป็นเจ้าหน้าที่สำหรับฟ้องร้องคดี
ซึ่งมีผู้ทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้

ภาค ๒

บ่งการ

มาตรา ๒๔ ให้เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมเป็นผู้รักษาพระ
ราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ให้เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมมีอำนาจที่จะตั้ง
กฎข้อบังคับสำหรับจัด และรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ
นี้ เมื่อกฎข้อบังคับนั้นได้ลงพิมพ์ โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา
แล้ว ให้ใช้ได้เป็นส่วน ๑ ของพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศ

ให้ ใ้กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า
พระพุทธศักราช ๒๕๕๖ ในท้องที่
มณฑลนครไชยศรีตลอดเขตร์มณฑล

ตามความในประกาศใ้กฎข้อบังคับ วางระเบียบ วิธีจัดการรักษาป่า พ.ศ. ๒๕๕๖ ในมณฑลนครไชยศรี เฉพาะท้องที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อำเภอสองพี่น้องแล่อำเภอจรเข้สามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี ลงวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ตั้งแจ้งอยู่ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๖ หน้า ๑๕๕-๑๕๕ นั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ใ้กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า พ.ศ. ๒๕๕๖ ในมณฑลนครไชยศรีตลอดเขตร์มณฑลแต่บัดนี้เป็นต้นไป ส่วนบัญญัติไม่ประเทพหวงห้ามตามประกาศนี้ ให้ ใ้บัญญัติไม่ตามที่ได้ประกาศไว้เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ (ตั้งแจ้งอยู่ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๖ หน้า ๑๕๕) นั้นแล้ว

กระทรวงเกษตรราธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๘ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๕

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๖ มิถุนายน หน้า ๗๖)

ประกาศ

ให้ใช้กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า
พระพุทธศักราช ๒๕๕๖ ในมณฑลอุบลราชธานี
แลมณฑลร้อยเอ็จ

ตามความในกฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า พ.ศ.
๒๕๕๖ มีว่า ถ้าจะใช้กฎข้อบังคับนี้ในมณฑลหรือจังหวัดใด
เมื่อใด และได้กำหนดชนิดไม้ ขนาดไม้ อัตราค่าภาคหลวง
อย่างไร จะได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญนั้น
บัดนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้กฎข้อบังคับวาง
ระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า พระพุทธศักราช ๒๕๕๖ ในมณฑล
อุบลราชธานีแลมณฑลร้อยเอ็จ แต่บัดนี้เป็นต้นไป กับให้
กำหนดชนิดไม้ ขนาดไม้แลอัตราค่าภาคหลวงสำหรับ ๒ มณฑล
นี้ไว้ ดังแจ้งอยู่ในบัญชีท้ายประกาศนี้

กระทรวงเกษตรราธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๑๘ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมันต์

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราธิการ

บัญชีชื่อไม้ในประเภทหวงห้ามในมณฑลอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๖๕

หน้า ๕๐

ประเภท และชนิดไม้	ปริมาณ หรือชนิดที่	ปริมาณหรือคชช หรือชนิดที่	อัตราค่าภาค หลวงคิดเป็น เมตรต่อไร่เฉลี่ย		หมายเหตุ
			บาท	สต.	
ประเภทหวง ห้ามชนิดที่ ๒	๑ ไม้ค้ำ	—	—	—	
	๑ ไม้พยอมหรือคชช	๑๗๕	๗	—	
	๒ ไม้มะเกลือ	๒๐๐	๕	—	
	๓ ไม้กระพรวนคชช	๑๗๕	๕	—	
	๔ ไม้พยอมเกลี้ยงหรือ ชิงชัน	๑๗๕	๕	—	
	๕ ไม้ขนนก ไม้ประดู่	๑๗๕	๕	—	

ประเภท เกณฑ์ใหม่	ข้อมูล	มูลค่าสุทธิ โดยรอบตลาด เมื่อ ๓๐/๕๐ เซน จากพจนาน	อัตราค่าภาค หลวงคือเป็น เมื่อครั้งค่าหลวง ถูกปรับลด บาท		หมายเหตุ
	๗ ไม้แดง	๕๕๐	๒	-	
	๘ ไม้ยาว	๑๗๕	๒	-	
	๙ ไม้ยาว	๒๕๐	๒	-	
	๑๐ ไม้รัก	๑๕๐	๒	-	
	๑๑ ไม้ขมแดงหรือขม	๑๕๐	๒	-	
	๑๒ ไม้ตะเคียน	๒๐๐	๑	๕๐	
	๑๓ ไม้แดง	๑๒๕	๑	๕๐	
	๑๔ ไม้รัง	๑๒๕	๑	๕๐	

ประเภท แก่นิตยสาร	ชื่อ นิตยสาร	ขนาดปกที่ ตัดด้วย เครื่องจักร	อัตราค่าภาค หลวงคิดเป็น เมตรสแควร์เมตร		หมายเหตุ
			บาท	สต.	
ประเภท หนังสือ พิมพ์	๑ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๒ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๓ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๔ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๕ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๖ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	
	๗ นิตยสาร บันเทิงสาร	๑๕๐	๑	—	

ประเภท และชนิดใหม่	4 ปี สูงใหม่	ขนาดเกณฑ์สูงสุด โดยรวมตั้งแต่ตรง ๐ เมตร ๕๐ เซน จากพื้นดิน	อัตราค่าภาค หลวงคิดเป็น เมตรสำหรับหลาย ปีกภาคใดละ		หมายเหตุ
			บาท	สต.	
ประเภท และชนิดใหม่	๘ ปี ไม่สน ๑๐ ปี ไม่สน ๒๐ ปี ไม่สน	๑๕๐ ๑๕๕ ๑๖๐ สำหรับบ้าน	—	๑๕	
			—	๑๕	
			—	๒๐	

บัญชีใหม่ประเภทหางานในเขตครอบครัวเอง

ประเภท และกลุ่ม	ชื่อใหม่	ขนาดพื้นที่ ที่ดิน โดยรอบตั้งแต่ ๑ เมตร ถึง ๕๐ เมตร จากพินแดน	อัตราค่าภาค หลวงที่ดินใหม่		หมายเหตุ
			บาท	สต.	
ประเภท หนึ่ง	๑ หมู่หรือ ๒ หมู่	๑๗๕	๗	—	ค่า ของ ที่ดิน
๒	๓ หมู่	๒๐๐	๔	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๓	๔ หมู่	๑๗๕	๔	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๔	๕ หมู่	๑๗๕	๓	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๕	๖ หมู่	๑๗๕	๒	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๖	๗ หมู่	๑๕๐	๒	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๗	๘ หมู่	๑๕๐	๒	—	๑ ไร่ ๑ ไร่
๘	๙ หมู่	๑๕๐	๒	—	๑ ไร่ ๑ ไร่

ประเภท และชนิดใน	ชื่อ	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง โดยรอบกึ่งเมตร ๑ เมตร ส่วน เซน จากพื้นดิน	อัตราค่าภาค หลวงที่ดิน เมื่อก่อสร้าง ถูกภาคละ		หมายเหตุ
			บาท	สต.	
ประเภททาง ผสมชนิดที่ ๓	๕ ไม้พยอม	๑๕๐	๑	๕๐	
	๑๐ ไม้เต็ง	๑๒๕	๑	๕๐	
	๑๑ ไม้รัง	๑๒๕	๑	๕๐	
	๑๒ ไม้ตะเคียน	๒๐๐	๑	๕๐	
	๑๓ ไม้ก้ามกราว	๑๕๐	๑	๕๐	
ประเภททาง ผสมชนิดที่ ๓	๑ ไม้ตะแบก	๑๕๐	๑	—	
	๒ ไม้สะค้านหรือ มะกาแต่	๑๕๐	๑	—	

<p>ประเภท และชนิดใบ</p>	<p>สอบ</p>	<p>๓ ใบมธค่าใบใหญ่ ๕ ใบมธระบถ ๕ ใบมธศอเบหน ใบมธรอน</p>	<p>๑๘๐ ๒๐๐ ๑๗๕</p>	<p>สำหรับสถานที่</p>	<p>จากเขตที่ตัดวง โดยรอบอัครมตร ๑ เมตร ๕๐ เซน จากพณฑล</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>	<p>๑ ๑ ๑</p>
				<p>อัตราค่าภาค หลวงคือฉบับ มตรศอเบหน จากเขตละ</p>		<p>บาท</p>		<p>บาท</p>		<p>บาท</p>	
				<p>สำหรับสถานที่</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>	
				<p>สำหรับสถานที่</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>	
				<p>สำหรับสถานที่</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>		<p>๑ ๑ ๑</p>	

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

เรื่องโอนการราชการกิจในจังหวัดพังงา ๘ ตำบล
มาอยู่ในความปกครองของกองราชการโลหกิจมณฑลภูเก็ต

ตามความในพระราชบัญญัติ การทำเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๔๕๑
มาตรา ๑๘ และ ๒๑ ว่า "ผู้ใดจะขออาชญาบัตรผู้กขาคตรวจแร่
หรือขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ในหัวเมืองมณฑลใด ให้ทำ
เรื่องราว ตามแบบ พิมพ์หลวง ยื่นต่อกองราชการโลหกิจประจำท้องที่
ถ้าปรากฏว่า กองราชการโลหกิจตำบลใดตำบลหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็น
กองราชการโลหกิจประจำท้องที่จะจัดการเรื่องเหมืองแร่ได้สะดวกกว่า
กองราชการโลหกิจประจำท้องที่แล้ว เสนาบดีมีอำนาจออกกฎให้
ยื่นเรื่องราวณกองราชการโลหกิจซึ่งไม่ได้ประจำท้องที่ได้" นั้น

บัดนี้ปรากฏว่า การทำเหมืองแร่ในจังหวัดพังงา มณฑล
ภูเก็ตเฉพาะตำบลโคกลดอย ตำบลนากลาง ตำบลบางทอง ใน
อำเภอตะกั่วทุ่ง กับตำบลบางคลี ตำบลนาเตย ตำบลท่าซอ ต้า
บลทุ่งมะพร้าว ตำบลลิแกน ในอำเภอท้ายเหมือง รวม ๘ ต้า
บลนี้ กิจการยังดำเนินไปไม่สะดวก เพราะเหตุว่าการคมนาคม
ระหว่าง ๘ ตำบลนั้นกับที่ว่าการจังหวัดพังงาซึ่งเป็นที่ตั้งกองราชการ

หน้า ๘๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

โลหกิจประจำห้องที่อยู่ห่างไกลกัน เหตุนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนการปกครองแพนเกราะโลหกิจใน ๘ ตำบลนั้น มาขึ้น อยู่ใน ความ บังคับบัญชา ของ กอง ราชโลหกิจ มณฑลภูเก็ต เพื่อเป็นทางสะดวกแก่การงานในหน้าที่ ถ้าผู้ใดมีความประสงค์จะขออาชญาบัตรตรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดตรวจแร่ และขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ หรือมีกิจเกี่ยวข้องกับทำเหมืองแร่ใน ๘ ตำบลที่กล่าวแล้วนั้น ก็ให้ยื่นเรื่องราวต่อกองราชโลหกิจ มณฑลภูเก็ตได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

กระทรวงเกษตรธิการ

กฎให้ไว้เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ มิถุนายน หน้า ๘๖)

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ให้ใช้กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดอัตราค่า
 ชกรรมเนียมเรือผ่านประตูน้ำลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๕
 สำหรับประตูน้ำจุฬาลงกรณ์ ในจังหวัดชัยภูมิ ประตูน้ำ
 เสาวภาผ่องศรี ในจังหวัดนครนายก และประตูน้ำบริษัท
 สมบูรณ์ ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

เสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับ พระบรมราชโองการใส่
 เกณฑ์ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
 ตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตน
 โกสินทรศก ๑๒๑ มีความว่า ถ้าคล่องใดได้จัดการซ่อมแซม
 แลรักษาให้เป็นการสวดกแก่การไปมาของมหาชนแล้ว ให้เสนา
 บดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจ ที่จะตั้ง กฎข้อบังคับ กำหนด
 พิกัดอัตราเก็บค่ารักษาคล่องนั้น ๆ จากเรือแพที่อาศัยไปมาใน
 คล่องนั้นได้ตามเห็นสมควร และให้มีอำนาจที่จะเลิกหรือจะ
 เปลี่ยนแปลงพิกัดอัตรานั้นเมื่อใดอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควรนั้น
 บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้กฎเสนาบดี
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๑๒๕ เรื่องกำหนดอัตราค่าชกรรมเนียมเรือผ่านประตูน้ำ

หน้า ๕๐

พ.ศ. ๒๕๖๔

สำหรับประเด็นอุทกภัย จังหวัดชัยภูมิ ประเด็นน้ำเสียวภาค
ฝั่งศรีในจังหวัดนครนายก ประเด็นบริษัทสมบูรณ์ ในจังหวัด
ฉะเชิงเทรา ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ
เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ มิถุนายน หน้า ๕๘)

ชำนาญหอสมุด

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ให้ใช้กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดอัตรา

ค่าธรรมเนียมเรือผ่านประตูน้ำ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๕
สำหรับประตูน้ำหกวาสายบน ในจังหวัดชัยภูมิ

.....

เสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติรักษาคล่อง รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ มีความว่า ถ้าคล่องใดได้จัดการซ่อมแซมแลรักษาให้เป็นการสะดวกแก่การไปมาของมหาชนแล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อบังคับกำหนดพิกัดอัตราเก็บค่าธรรมเนียมรักษาคล่องนั้น ๆ จากเรือแพที่อาศัยไปมาในคล่องนั้นได้ตามเห็นสมควร และให้มีอำนาจที่จะเลิกหรือจะเปลี่ยนแปลงพิกัดอัตรานั้นเมื่อใดอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควรนั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ เรื่องกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเรือแพผ่านประตูน้ำ

หน้า ๕๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

สำหรับประเด็นนำทวงสาขาน ในจังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลงนาม) พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๖ มิถุนายน หน้า ๕๕)

ประกาศแก้ความ

ในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก

พระพุทธศักราช ๒๕๖๒

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้แก้ความในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑) มาตรา ๓ ข้อ ๑ ในวรรคที่ว่า “กระบังสีเดียวกัน” กับมาตรา ๑๓ ข้อ ๑ ในวรรคที่ว่า “กระบังสีทากี้” และมาตรา ๑๔ ข้อ ๑ ในวรรคที่ว่า “กระบังสีดำ” นั้น ให้เติมคำว่า “และสายรัดคาง” ลงระหว่างคำว่า “กระบัง” กับคำว่า “สี” เพื่อให้เป็นที่เข้าใจว่า หมวกทรงหม้อตาลต้องมีสายรัดคางเป็นสีเดียวกันกับกระบัง

๒) มาตรา ๑๐ ให้เติมความลงในระหว่างข้อ ๕ กับข้อ ๖ ว่า “ข้อ ๖ กางเกงขายาวสีทากี้เกมเขียวสำหรับใช้ในห้องเรียน” แล้วแก้ไขข้อ ๖ เดิมเป็นข้อ ๗

๓) มาตรา ๓๔ ข้อ ๑ เหล่าทหารอากาศยาน ซึ่งเดิมหมายถึง เมล็ดมะปรางนั้น ให้แก้เป็น “สีฟ้า”

หน้า ๕๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

๔) มาตรา ๓๖ ให้เพิ่มความลงต่อท้ายข้อ ๑ ว่า

“ส่วนนักเรียนนายร้อยซึ่งเป็นหัวหน้าคอน ให้ใช้บังทอ
ขนาดเล็กติดที่แขนเสื้อ

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๒ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๖ มิถุนายน หน้า ๓๐๑)

ประกาศเพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้าม

ในมณฑลพายัพ

ตามความในพระราชบัญญัติรักษาป่า พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ มาตรา ๘ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีมีอำนาจเพิ่มเติมชนิดไม้ประเภทหวงห้ามเข้าใหม่ หรือถอนของเก่าออกตาม ที่เห็นสมควรได้นั้น

- บัดนี้เห็นว่าไม้กำยานเป็นไม้มีราคา จึงให้หวงห้ามไม้กำยาน เป็นไม้ประเภทหวงห้ามชนิดที่ ๑ ในมณฑลพายัพเพิ่มขึ้นอีก ชนิดหนึ่ง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๕ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระยาไชยยศสมันต์

เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม หน้า ๑๐๓)

ประกาศกระทรวงคมนาคม
เรื่อง เกื้อตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์

ด้วยตามประกาศกระทรวงคมนาคม เปลี่ยนอัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ขากรต่างประเทศแลภายในพระราชอาณาจักร ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้น พวกพ่อค้าวานิชร้องว่า อัตราไปรษณีย์ขากรสำหรับต่างประเทศนั้นแพงไป ไม่เหมาะแก่สภาพแห่งการค้าขายที่ทรุดโทรมอยู่แทบทั่วไปในเวลานี้ กระทรวงคมนาคมเห็นว่าควรจะลดค่าไปรษณีย์ขากรต่างประเทศแลในพระราชอาณาจักรลงอีกบ้างตามสมควร เพื่อให้สดวกแก่ผู้ซึ่งมีกิจธุระสื่อสารยิ่งขึ้น จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้แก้อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ขากรต่างประเทศ แลกภายในพระราชอาณาเขตร์ใหม่ ดังนี้

อัตราค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ขากรที่มีถึงเมืองต่างประเทศ

(ก) จดหมาย (Letters) ค่าธรรมเนียม ๒๕ สตางค์ ต่อหน้าหนัก ๒๐ กรัม ถ้าเกินกว่า ๒๐ กรัมแรกขึ้นไป เรียกค่าธรรมเนียมอีก ๑๒ สตางค์ ทุก ๒๐ กรัม หรือเศษของ ๒๐ กรัม

(ข) ไปรษณีย์บัตร (Postcards Single) ฉบับละ ๑๕ สตางค์

(ก) ไปรษณีย์บัตรตอบรับ (Postcards With Reply) ฉบับ
ละ ๓๐ สตางค์

(ข) ของที่พิมพ์ (Printed Matters) ค่าธรรมเนียม
๕ สตางค์ต่อหน้าหนึ่ง ๕๐ กรัมแรก ถ้าเกินกว่า ๕๐ กรัมแรก
ขึ้นไป เรียกค่าธรรมเนียมอีก ๕ สตางค์ ทุก ๕๐ กรัม หรือ
เศษของ ๕๐ กรัม

(ง) เครื่องอ่านต่างๆ เป็นลายคม (Impressions in relief)
สำหรับคนเสียจักษุ ค่าธรรมเนียม ๓ สตางค์ ต่อหน้าหนึ่ง ๕๐๐
กรัมแรก ถ้าเกินกว่า ๕๐๐ กรัมแรกขึ้นไป เรียกค่าธรรมเนียม
อีก ๓ สตางค์ ทุก ๕๐๐ กรัม หรือเศษของ ๕๐๐ กรัม

(จ) หนังสือกิจยักดิ์ (Business Papers) ค่าธรรมเนียม
๕ สตางค์ ต่อหน้าหนึ่ง ๕๐ กรัมแรก ถ้าเกินกว่า ๕๐ กรัม
แรกขึ้นไปเรียกค่าธรรมเนียมอีก ๕ สตางค์ ทุก ๕๐ กรัม หรือ
เศษของ ๕๐ กรัม แต่ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำไม่น้อยกว่า ๒๕
สตางค์

(ฉ) ตัวอย่างสินค้าต่างๆ (Samples of Merchandise) ค่า
ธรรมเนียม ๕ สตางค์ ต่อหน้าหนึ่ง ๕๐ กรัมแรก ถ้าเกินกว่า
๕๐ กรัมแรกขึ้นไป เรียกค่าธรรมเนียมอีก ๕ สตางค์ ทุก ๕๐
กรัมหรือเศษของ ๕๐ กรัม แต่ค่าธรรมเนียมอย่างต่ำไม่น้อย
กว่า ๑๐ สตางค์

หน้า ๕๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

(๑) ค่าธรรมเนียมลงทะเบียน (Registration fee) ๒๕
สตางค์

(๒) ค่าธรรมเนียมใบรับตอบ (Fee For Acknowledge
ment of Receipt) ๒๕ สตางค์

(๓) ค่าธรรมเนียมคูปอง (Coupon) ๒๕ สตางค์

(๔) ค่าส่งด่วน (Express Delivery) ค่าธรรมเนียม ๕๐
สตางค์

ค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ภายในพระราชอาณาจักร

(๑) ค่าธรรมเนียมลงทะเบียน (Registration fee) ๒๕
สตางค์

(๒) ค่าธรรมเนียมใบรับตอบ (Fee For Acknowledgement
of Receipt) ๒๕ สตางค์

อัตรานี้ให้เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็น
ต้นไป

ข้อความอันใดที่มีได้กล่าวไว้ในประกาศนี้ ให้คงเป็นไป
ตามประกาศเดิม

ประกาศมาณวันที่ ๒ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์

เสนาบดีกระทรวงคมนาคม

ประกาศ

แก้ไขเพิ่มเติมประกาศเปิดใช้วิทยุโทรเลข
ที่เรื่อทุ่นไฟแดงลำนอกที่สันดอนปากน้ำเจ้าพระยา

ตามประกาศเปิดใช้วิทยุโทรเลขที่เรื่อทุ่นไฟแดงลำนอกที่สันดอนปากน้ำเจ้าพระยา ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๓ นั้น ยังมีข้อความไม่แจ่มแจ้งอยู่บ้างบางแห่ง กระทรวงคมนาคมจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าลออิ่งธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความในประกาศนั้น ดังนี้

(๑) ความในข้อ ๒ ที่ว่ามา “ทางไกลที่สุดของสถานีวิทยุโทรเลขนี้ จะรับแลส่งวิทยุโทรเลขได้เพียง ๕๐ ไมล์” และมีกำหนดเวลาเปิดทำการรับส่งโทรเลขของสาธารณชน ตั้งแต่ ๒๔ นาฬิกาถึง ๓๐ นาฬิกาครึ่งหนึ่ง” นั้น ให้แก้ว่า “เรื่อกำปั่นซึ่งมีวิทยุโทรเลขอาจจะส่งข่าวสารไปยังเรื่อทุ่นไฟแดงลำนอกได้ในระยะไม่เกินกว่า ๕๐ ไมล์ แต่ข่าวสารนั้นจะส่งได้แต่เฉพาะเวลาตั้งแต่ ๐ นาฬิกาถึง ๐.๓๐ นาฬิกาครึ่งหนึ่ง” ก็ให้เพิ่มความข้งท้ายในข้อนี้ว่า “การส่งวิทยุโทรเลขจากเรื่อกำปั่นไปยังเรื่อทุ่นไฟ

แตงนั้น ต้องไม่เป็นการขัดกับกฎหมายวิทยุโทรเลข พ.ศ. ๒๕๕๗”

(๒) ความในข้อ ๓ ตอนที่ ๒ ซึ่งว่าด้วยการส่งข่าวสารในระหว่างเรือกำปั่นกับเรือท่นไฟแดงโดยวิธีใช้อัตติสัญญาณนั้น ให้พึงเข้าใจว่า เรือกำปั่นที่เข้ามาจนเห็นลากับเรือท่นไฟแดงแล้ว อาจส่งข่าวสารไปยังเรือท่นไฟแดงโดยใช้อัตติสัญญาณได้ทุกเวลา หรือจะใช้เรื่อนำข่าวสารไปให้เจ้าพนักงานที่ท่นไฟแดงก็ได้ ข้อความนอกจากนี้คงเป็นไปตามประกาศเดิม

ประกาศมาณวันที่ ๘ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวางษาอนุประพัทธ์

เสนาบดีกระทรวงคมนาคม

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม หน้า ๑๐๗)

ประกาศ

ยกเลิกสถิติพยากรณ์มาฆนในกรมบัญชาการ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าฯ เจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ
ว่า แต่ชั้นเดิมการรวบรวมสถิติของบ้านเมือง ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ตาม
ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม
พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ภายหลังจากได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เพิ่ม การบำรุง รักษาการค้าขายของบ้าน เมืองขึ้นในกรมออก
และได้ประกาศนามเพิ่มเติมกรมขึ้นเรียกว่า กรมพาณิชย์ แล
สถิติพยากรณ์ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ลงวัน
ที่ ๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ ต่อมาเมื่อตั้งสภาเผยแผ่
พาณิชย์ขึ้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกกรมพาณิชย์
แลสถิติพยากรณ์ขึ้นสู่ฐานะแห่งกระทรวง แลให้อยู่ในบังคับ
บัญชาของสภาเผยแผ่พาณิชย์นั้น

บัดนี้ ทรงพระราชดำริให้เห็นว่า เมื่อการจัดการพาณิชย์ได้
เผยแผ่ให้กว้างขวางออกไปแล้ว การรวบรวมสถิติสำหรับการ
พาณิชย์ ก็ย่อม จะต้องมี การงาน ที่จะ ต้องทำให้ กว้างขวาง ยิ่งขึ้น

หน้า ๑๐๒

พ.ศ. ๒๔๖๔

ส่วนการสถิติพยากรณ์สาธารณะ (General Statistics) นั้น
การส่วนมากย่อมเกี่ยวข้องกับการเงิน สมควรที่จะยกการนี้ไป
ไว้ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ยกกรมสถิติพยากรณ์สาธารณะ (General Statistics)
จากกระทรวงพาณิชย์มาขึ้นอยู่กับกรมบัญชาการ กระทรวงพระ
คลังมหาสมบัติ ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

[ ]

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม หน้า ๑๑๐)

ชำนาญหอสมุด

กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า

ว่าด้วยการเก็บรังผึ้ง

ด้วยตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติรักษาป่า พ. ศ. ๒๔๕๖ มีความว่า ให้เสนาบดีซึ่งบัญชาการกรมป่าไม้มีอำนาจที่จะตั้งกฎข้อบังคับสำหรับการรักษาป่า ถ้าและกฎนั้นได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตและประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่าเหมือนส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติ และในมาตรา ๕ มีความว่า กฎที่ให้เสนาบดีมีอำนาจตั้งไว้เพื่อรักษาป่าอันใด คือ ในการกำหนดวิธีหาของป่า ๆ ต ๆ

อนึ่งตามความในมาตรา ๓ ข้อ ๔ มีว่า น้าผึ้ง ขผึ้ง เป็นของป่าอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นสมควรจะมีกฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่าว่าด้วยการเก็บรังผึ้งไว้

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่าว่าด้วยการเก็บรังผึ้งไว้สืบไปดังนี้

ข้อ ๑ เมื่อจะให้กฎข้อบังคับนี้ในมณฑลใด จังหวัดใด เมื่อใด จะประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ

ข้อ ๒ เมื่อได้ประกาศให้ใช้กฎข้อบังคับนี้ในมณฑลใด

12/10/2566

จังหวัดใดตามข้อ ๑ แล้ว ให้อุปราชหรือสมุหนเทศาภิบาลประกาศให้ราษฎรในมณฑลนั้นจังหวัดนั้นทราบล่วงหน้าเสียก่อน มีกำหนดอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๓ เดือน แล้วจึงจะบังคับการตามกฎหมายข้อบังคับนี้ได้

ข้อ ๓ เมื่อได้บังคับการตามกฎหมายข้อบังคับนี้ในมณฑลใดจังหวัดใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั่งผู้ใดเก็บรวงผึ้ง น้ำผึ้งในมณฑลนั้นจังหวัดนั้นโดยวิธีอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นอันขาด เว้นเสียแต่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับนี้จึงจะเก็บรวงผึ้งน้ำผึ้งได้

ข้อ ๔ การออกใบอนุญาตตามกฎหมายข้อบังคับนี้ เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานป่าไม้ประจำมณฑล หรือข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดที่ได้รับอนุญาตจาก อุปราช หรือ สมุหนเทศาภิบาลให้เป็นผู้ ออกใบอนุญาตนั้น

ข้อ ๕ อัตราค่าภาคหลวงสำหรับการเก็บน้ำผึ้งรวงผึ้งนั้น ให้เก็บตามวิธีว่าประมูลเป็นจังหวัด หรืออำเภอ หรือตำบล หรือเป็นป่า ๆ มีกำหนดว่าประมูลแล้วทำสัญญาไปหารรวงผึ้ง น้ำผึ้ง พ. ศ. ละครั้ง เว้นเสียแต่เมื่ออุปราชหรือสมุหนเทศาภิบาลเห็นว่าในที่ แห่งใดจะใช้วิธี เก็บค่าภาค หลวงโดยว่า ประมูลกันเช่นนี้ไม่เหมาะสม ^{12/10/2566} ก็ให้อุปราชหรือสมุหนเทศาภิบาลใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๑๐๕

แต่เมื่อจะใช้ วิชาอื่นนอกจากการว่าประมุขแล้ว ห้ามมิให้เรียก
เงินค่าภาคหลวงเกินกว่าอัตรา ๑๐๐ ชั๊ก ๑๐ ของราคาขผึ้งแล่น้ำ
ผึ้งที่เก็บได้นั้น

ข้อ ๖ ห้ามมิให้ตัดฟันหรือโค่นหรือทำอันตรายแก่ต้นไม้
ที่ผึ้งจับทำรังอยู่ หรือเรียกว่าขวนผึ้งให้ กิ่งก้านสาขาถล่มต้นไม้
นั้นเป็นอันตรายหรือล้มลงเป็นอันขาด

ข้อ ๗ ในการเก็บรวงผึ้ง ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตไปเก็บ
ไขไฟเผาต้นไม้ซึ่งอาจทำให้ต้นไม้ที่ผึ้งจับนั้นไหม้ไฟตาย แต่
ยอมให้ ใช้ควันรมในการตัดผึ้งนั้นได้

ข้อ ๘ ไม่นับได้ผึ้งจับอยู่เพียง ๑ รัง ห้ามมิให้เก็บ
รังผึ้งเป็นอันขาด ถ้าไม้ต้นใดมีผึ้งจับอยู่เกินกว่า ๑ รัง จึงจะ
เก็บรังผึ้งจากต้นไม้ได้นั้นได้ แต่การเก็บรังผึ้งจะต้องเหลือ
รังผึ้งไว้เป็น พืชพรรณดคม ส่วนของจำนวน รังผึ้งที่เกาะ อยู่บนไม้
ต้นนั้น คือ ตั้งแต่ ๒ รังถึง ๒๐ รังจะต้องเหลือไว้เป็นพืชพรรณ
๑ รัง หรือต้องเหลือไว้ ๑ รังทุก ๆ จำนวน ๒๐ รังและเศษ
ของ ๒๐ รัง

ข้อ ๙ ผู้ใดทำผิดฝ่าฝืนต่อกฎข้อบังคับนี้ ข้อ ๓ และ ข้อ ๖
ข้อ ๗ ข้อ ๘ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับครั้งหนึ่งเป็น

หน้า ๑๐๖

พ.ศ. ๒๕๖๔

เงินไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือ
ทั้งปรับและจำคุกด้วยทั้ง ๒ สถาน

กฎให้ไว้แต่วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม หน้า ๑๑๒)

พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ด้วยเหตุว่าอำนาจอันได้มอบหมายไว้แก่เสนาบดีกระทรวงคมนาคมโดยกฎหมายวิทยุโทรเลข พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๓ นั้น ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายวิทยุโทรเลข พ.ศ. ๒๔๕๗ โดยบทมาตราสืบไปดังนี้
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า กฎหมายวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๔

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๔ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้แทรกข้อความลงในหมวด ๖ มาตรา ๑๓ ได้ตอนที่ ๓ แห่งกฎหมายวิทยุโทรเลข พ.ศ. ๒๔๕๗ ว่าดังนี้
ให้เสนาบดีนั้นมีอำนาจที่จะประกาศอนุญาตให้เรือกำปั่นใด ๆ ซึ่งอยู่ในน่านน้ำสยาม ส่งคำด้วยเครื่องวิทยุโทรเลขจากเรือนั้น ๆ ได้เป็นครั้งคราว เมื่อเสนาบดีนั้นเห็นสมควร

ประกาศมาณวันที่ ๔ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศ

อนุญาตให้บรรดาเรือกำปั่นซึ่งทอดอยู่ในเขตท่า
เกาะสีชังส่งข่าวสารโดยเครื่องวิทยุโทรเลขจากเรือนั้น ๆ
ได้ชั่วคราว

อาไซรยอำนาจที่มอบหมายไว้โดยกฎหมายวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๓ ให้นำเสนอบดมีอำนาจที่จะประกาศอนุญาตให้เรือกำปั่นใด ๆ ซึ่งอยู่ในน่านน้ำสยามส่งคำด้วยเครื่องวิทยุโทรเลขจากเรือนั้น ๆ ได้เป็นครั้งคราว เมื่อเสนอบดเห็นสมควรนั้น

บัดนี้ กรมไปรษณีย์โทรเลขรายงานมาว่า สายลวดใหญ่ใต้น้ำระหว่างอ่าวกระสอกับเกาะขามชำรุด ใช้รับส่งคำโทรเลขไปมาไม่ได้ กระทรวงคมนาคมเห็นว่ากรณีติดต่อแลกเปลี่ยนของสาธารณชนจะไม่ดำเนินไปโดยสะดวก จึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

จำเดิมแต่ได้ลงประกาศนี้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป อนุญาตให้เรือกำปั่นทุกลำซึ่งทอดอยู่ในเขตท่าเกาะสีชัง ส่งข่าวสาร

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๑๐๕

ด้วยเครื่องวิทยุโทรเลขจากเรือนั้น ๆ มายังสถานีวิทยุโทรเลข
ของรัฐบาลที่ได้เปิดให้สาธารณะชนใช้ได้แล้วนั้นได้ชั่วคราว จน
กว่าจะได้ประกาศเลิกถอนประกาศฉบับนี้ แต่การใช้วิทยุโทรเลข
นั้นต้องปฏิบัติตาม กฎหมายและข้อบังคับว่าด้วยการใช้วิทยุโทร
เลขทุกประการ

ประกาศมาณวันที่ ๔ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์

เสนาบดีกระทรวงคมนาคม

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๗ วันที่ ๗ สิงหาคม หน้า ๑๑๖)

ประกาศ

ใช้สัญญาสันติภาพโปรโตคอลและเดคลาเรชั่น
 ในระหว่างกรุงสยามกับประเทศอังกฤษ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ สั่งว่าด้วยสัญญาสันติภาพกับโปรโตคอลและเดคลาเรชั่นเช่นในวันเดียวกัน ซึ่งอรรคราชทูตพิเศษผู้มีอำนาจแทนกรุงสยาม ได้ลงชื่อพร้อม กับสัมพันธมิตรและสหิตประเทศฝ่ายหนึ่ง กับอังกฤษอีกฝ่ายหนึ่งที่แกรนด์ตรีนอน เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้น มีกำหนดให้บรรดาชาติที่ลงนามใช้ตั้งแต่วันที่ชาตินั้น ๆ มอบสัตย์บ้านไว้

บัดนี้พระราชสัตย์บ้านซึ่งพระราชทานแต่เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มอบไว้ดังปรากฏอยู่ในบรรทึกจากกรมมอบสัตย์บ้าน ซึ่งอรรคราชทูตพิเศษผู้มีอำนาจแทนฝ่ายสยามได้ลงชื่อณกรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ พร้อมด้วยผู้แทนประเทศอื่นที่ทำความสัญญาแล้วนั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่าสัญญาสันติภาพโปรโตคอลและเดคลาเรชั่นซึ่งกล่าวมาแล้วนี้ เป็น

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๑๑๑

อันใช้กันได้ ในระหว่างกรุงสยามฝ่ายหนึ่ง กับประเทศฮังการี
อีกฝ่ายหนึ่งตั้งแต่วันที่ ๖ หนฬิกาลงเที่ยง วันอังคารที่ ๒๖
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ นี้สืบไปและให้เจ้าพนักงานทั้งปวงใน
รัฐบาลสยาม ถือตามและ กระทำตาม ข้อความใน หนังสือ สัญญา
สันติภาพโพรโตคอลกับเดคคาเรชั่นที่ว่ามานี้ อันเป็นส่วนที่กรุง
สยามจะถือจะทำให้สำเร็จตลอดไปเทอญ

ประกาศมาแต่วันที่ ๔ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๗ สิงหาคม หน้า ๓๓๘)

ประกาศ
ขยายเขตและเปลี่ยนอัตราภาษีโรงงานสุขาภิบาล
เมืองสงขลา

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มณฑลนครศรีธรรมราช เป็นตำบลที่ราษฎรตั้งเคหะสถานประกอบการหาเลี้ยงชีพอยู่มากเป็นปกแผ่น ทั้งติดต่อกับเขตสุขาภิบาลเมือง สมควรจะได้รับความบำรุงรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลเมือง เพื่อความสุขสำราญของประชาชนยิ่งขึ้น และเมื่อรวมกันเข้าแล้ว ภาษีโรงงานสุขาภิบาลเมืองสงขลาซึ่งกำหนดอัตราไว้เมื่อ ๑๐ ปีก่อน เก็บต่าง ๆ กันถึง ๖ ประเภทนั้น ไม่เหมาะสม ควรเปลี่ยนอัตราเสียใหม่เป็น ๑๒ ชั๊ก ๑ ต่อปี ตามที่ นายพลโท สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ฯ อุปราชมณฑลบ่กได้ทรงบอกเข้ามา กระทรวงมหาดไทยได้นำความขณกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วนั้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศ

๑ ให้พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗ ในตำบลที่กล่าวแล้วรวมเข้าเป็นสุขาภิบาลเมืองสงขลา มีกำหนดเขตที่เจ้าพนักงานได้ปักหลักไว้ใหม่เป็นสำคัญดังนี้

ก. ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ ๑ ผนั้วแหลมป่าสน ตำบลบ่อียง เลียบไปตามชายทะเลหลวงฝั่งใต้ ถึงหลักเขตที่ ๒ ผนั้วสมัหร่า

ข. ด้านตะวันออก ตั้งแต่หลักเขตที่ ๒ เลียบไปตามชายทะเลหลวงฝั่งตะวันตกลงถึงหลักเขตที่ ๓ ปากคลองสำโรงฝั่งเหนือ

ค. ด้านใต้ ตั้งแต่หลักเขตที่ ๓ เลียบไปตามคลองสำโรงฝั่งเหนือถึงหลักเขตที่ ๔ ปลายคลองสำโรงฝั่งเหนือจดกับทะเลสาบ

ฃ. ด้านตะวันตก ตั้งแต่หลักเขตที่ ๔ เลียบไปตามชายทะเลสาบฝั่งตะวันตกจนบรรจบหลักเขตที่ ๑

๒ ให้ยกเลิกประกาศกำหนดอัตราภาษีโรงร่าในเขตสุขาภิบาลเมืองสงขลาฉบับลงวันที่ ๒ กันยายน ร.ศ. ๑๒๘ นั้นเสีย ให้เก็บตามอัตราใหม่ดังนี้

ก. ตัก เรือ โรงร่า ห้องแถว ที่ให้เช่า เก็บ ๑๒ ซัก ๑ ต่อปี

ข. ตัก เรือ โรงร่า ห้องแถว ที่ไม่ได้ให้เช่า เจ้าของอยู่เอง หรือไว้สินค้า เก็บเทียบตามอัตราค่าเช่า ๑๒ ซัก ๑ ต่อปี ถ้าเกิดการโต้เถียงกันด้วยข้อนี้ ให้กรรมการสุขาภิบาลมีอำนาจกำหนดอนุโลมเก็บตามอัตรา ๑๒ ซัก ๑ ต่อปี

หน้า ๑๑๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินภาษีโรงเรือนบรรดาที่เก็บได้จากเขตสุขาภิบาลตามอัตราที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นประโยชน์สำหรับใช้จ่ายบำรุงการสุขาภิบาลตั้งแต่นั้นไป

ประกาศมาเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๓ สิงหาคม หน้า ๑๒๐)

พระราชบัญญัติ
จัดวางการรถไฟฟ้าทางหลวง

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยมีเหตุสมควรที่จะจัดวางการ
รถไฟฟ้าแผ่นดิน รถไฟรางคู่และทางหลวงให้เรียบร้อยยิ่งขึ้น
แลเพื่อรวบรวมบทกฎหมายข้อบังคับในเรื่องนี้เข้าไว้เป็นหมวด
หมู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติโดยบท
มาตราไว้ต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑

พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟฟ้า
ทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มาตรา ๒

ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เดือน
สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

มาตรา ๓

ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) คำว่า “รถไฟ” หมายความว่ากิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อหาประโยชน์ด้วยวิธีบรรทุก ส่งคนโดยสารแลสินค้า บนทางซึ่งมีราง ส่วนรถไฟที่ใช้แต่เฉพาะภายในตำบลหนึ่ง เมืองหนึ่ง ฤๅจังหวัดหนึ่งนั้น ให้เรียกว่า “รถราง”

(๒) คำว่า “ที่ดินรถไฟ” หมายความว่าที่ดินทั้งหลายที่ได้จัดหาเช่าถือไว้ใช้ในการรถไฟโดยชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

(๓) คำว่า “ทางรถไฟ” หมายความว่าถนนฤๅทางซึ่งได้วางรองเพื่อการเดินรถ

(๔) คำว่า “เครื่องประกอบทางรถไฟ” หมายความว่าสถานที่สำนักงานที่ทำการ คลังไว้สินค้า เครื่องจักรประจำที่แลสรรพสิ่งของทั้งปวงที่ก่อสร้างไว้เพื่อประโยชน์ของรถไฟ

(๕) คำว่า “รถ” หมายความว่ารถจักร รถบรรทุก รถคนโดยสาร ฤๅรถขนของซึ่งมีล้อครีบสำหรับเดินบนราง

(๖) คำว่า “พัสดุ” หมายความว่ารางอาไหล่ ไม้หมอน หมุดควางแลแฉับควาง เครื่องอาไหล่สำหรับรถ เครื่องประกอบ

สำหรับสร้างสพาน ของเครื่องใช้ในการก่อสร้าง เครื่องมือ
วัตถุเชื้อเพลิง น้ำมันหยอดเครื่อง ภาของสิ่งอื่น ๆ ช่างรถไฟ
เก็บสะสมไว้ใช้

(๗) คำว่า “พนักงานรถไฟ” หมายความว่าบุคคลที่รถไฟ
ได้จ้างไว้ปฏิบัติงานที่ให้กระทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งของรถไฟ

(๘) คำว่า “หัตถการ” หมายความว่าถุง ยาม ห่อผ้า ภา
กระเป๋ารถทุกชนิด ซึ่งผู้โดยสารนำไปในห้องรถโดยสาร เพื่อ
ใช้สรวยเองภาเพื่อความสดวก

(๙) คำว่า “ครุการะ” หมายความว่าสรรพสิ่งของเครื่องใช้
ทุกชนิด ซึ่งผู้โดยสารอาจนำบรรทุกในรถสำการะ

(๑๐) คำว่า “ห่อวัตถุ” หมายความว่าห่อของ ถุง หีบ
ตะกร้า แลของสิ่งอื่น ๆ (รวมทั้งผลไม้ ผัก ปลา เป็ด
ไก่ ห่าน ๆ ล ๆ) ที่บรรทุกได้ในขบวนรถโดยสารตามอัตรา
วางบรรทุกห่อวัตถุ

(๑๑) คำว่า “สินค้า” หมายความว่าสรรพสิ่งของภาสินค้า
ทั้งปวงที่ส่งไปสภมอัตราสินค้า

(๑๒) คำว่า “ของมีชีวิต” หมายความว่าสัตว์มีชีวิตทุกอย่าง
ที่ส่งไปในขบวนรถสินค้าขบวนรถอื่น

หน้า ๑๑๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

(๑๓) คำว่า “ผู้รับอนุญาต” หมายความว่าบุคคล ห้าง หุ่น ส่วน ฤๅบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล ให้สร้างรถไฟได้เป็นพิเศษ

(๑๔) คำว่า “ทางหลวง” หมายความว่าบรรดากถนนหลวง ทางเกวียน แลทางต่าง อันอยู่ในความกำกับตรวจตราแห่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

(๑๕) คำว่า “ทางราษฎร์” หมายความว่าถนนหนทาง ทางเกวียน แลทางต่างอย่างอื่น ๆ นอกจากที่จัด ปนทางหลวง

(๑๖) คำว่า “ทางน้ำ” หมายความว่า แม่น้ำ ลำน้ำ แลคลองที่เรือเดินได้

มาตรา ๔

รถไฟจัดแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

- (๑) รถไฟแผ่นดิน
- (๒) รถไฟผู้รับอนุญาต
- (๓) รถไฟหัดกรรม

มาตรา ๕

การกำหนดประเภทรถไฟที่ดี ๆ ฤๅการเปลี่ยนแปลงประเภทรถไฟที่ดี ๆ ทำนองกับว่าจำต้องมีประกาศพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๖

ในส่วนรถไฟทั้งหลายนอกจากรถไฟหัดกรรม

(๑) ห้ามไม่ให้ยกกำหนดอายุความ ขึ้นต่อสู้สิทธิของแผ่นดินแก่เนื้อที่ที่ดินรถไฟ ฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นของรถไฟ

(๒) ห้ามไม่ให้เอกชนฤๅบริษัทใด ๆ หวงห้ามฤๅถือกรรมสิทธิ์ในที่ที่ดินรถไฟ ฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น เว้นไว้แต่จะให้มีประกาศกระแสพระบรมราชโองการเป็นพิเศษว่าทรัพย์สินนั้น ๆ ได้ขาดจากเป็นที่ที่ดินรถไฟแล้ว

(๓) ห้ามมิให้ยึดที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้าง รถแลพัสดุของรถไฟ

มาตรา ๗

ตั้งแต่วันที่ใต้ประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ แม้ถึงว่าจะมีข้อความกล่าวไว้เป็นอย่างอื่นในหนังสือ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตนั้นก็ดี บทพระราชบัญญัติทั้งหลายซึ่งว่าด้วยความสงบเรียบร้อยแลความปราศรัยแห่งประชาชน กับทั้งว่าด้วยการ สอดส่อง แลการ กำกับตรวจตราโดย สภากรรมการรถไฟนั้น ท่านให้ ไซ้บังคับแก่บรรดารถไฟรายภูธรทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในพระราชอาณาจักร์ ในวันที่ออกใช้พระราชบัญญัติด้วย

ภาคที่ ๑

ว่าด้วยรถไฟฟ้าแผ่นดิน

ส่วนที่ ๑

ว่าด้วยจัตวาการทั่วไป

มาตรา ๘

รถไฟฟ้าแผ่นดินนั้นเป็นสมบัติของแผ่นดิน อยู่ในความ
บังคับบัญชาของ “กรมรถไฟฟ้าแผ่นดิน” มีเสนาบดีเจ้ากระทรวง
กำกับการ

มาตรา ๙

การก่อสร้าง การบำรุง แลัดักษณจัดการงานแห่งทางใหญ่
ฤาทางแยกจากทางใหญ่นั้น อยู่ในหน้าที่กรมรถไฟฟ้าแผ่นดินอำนวยการ

มาตรา ๑๐

กรมรถไฟฟ้าแผ่นดินอยู่ใน บังคับบัญชา ของผู้บัญชาการกับมีผู้
ช่วย คือรองผู้บัญชาการฤาผู้ช่วยผู้บัญชาการ นอกจากนั้นยังมี
หัวหน้ากองคือ

(๑) นายช่างเอก กำกับการบำรุงทางและสถานที่

- (๒) นายช่างกลเอก
- (๓) ผู้อำนวยการเดินรถ
- (๔) ผู้อำนวยการบาณูชีใหญ่

มาตรา ๑๑

ให้ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะอำนาจการสร้างทางใหญ่ๆทางแยกขึ้นใหม่ ตามซึ่งรัฐบาลจะเห็นว่าเป็นการจำเป็น

มาตรา ๑๒

ผู้บัญชาการจะได้สั่งอาณัติ รถไฟ ซึ่งมีอำนาจแล่นที่ตั้งต่อไป

(๑) จัดการสืบสวนในเรื่องที่ผู้โดยสารก็ดี ฤๅบุคคลอื่น ๆ ก็ดี ฤๅพนักงานรถไฟก็ดี ได้กระทำผิดฤๅกระทำการเสียหายให้เกิดขึ้น ใดๆอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อพระราชกำหนดกฎหมายแลกฎข้อบังคับของรถไฟ แล้วให้จัดหมายบรรเทาเหตุการณนั้นๆ ลงไว้ในสมุดบาณูชีกรรม

(๒) รายงานเหตุการณ์แก่ผู้กระทำผิดนั้น ต่อกรมรถไฟแผ่นดินแลแจ้งไปยังกระทรวงที่ซึ่งมีอำนาจนั้นทราบ เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องฟ้องร้องเป็นคดีอาญา

(๓) จับกุมผู้กระทำผิดซึ่งหน้า ฎีกามีเหตุอันควรสงสัยว่า
ผู้นั้นได้กระทำความผิดเป็นอาญาแผ่นดิน เมื่อเห็นว่าจำเป็น แลให้
ส่งตัวผู้ผิดนั้นไปยังอัยการ

(๔) รายงานเหตุการณ์เสียหายต่อกรรมสิทธิ์ไฟแผ่นดิน แล
จัดการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนกรรมสิทธิ์ไฟแผ่นดินต่อศาลซึ่ง
มีอำนาจที่จะรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

มาตรา ๑๓

อาณาเขตไฟเป็นผู้รับเรื่องราวฎีการ้องขอ ค่าเสียหายของ
บุคคลผู้ซึ่งร้องทุกข์ว่าได้รับความเสียหาย ใดๆ อย่างหนึ่ง อัน
เนื่องแต่การก่อสร้าง การบำรุง ฎีกัลกษณจัดการงานแห่งไฟ

มาตรา ๑๔

ในขณะทีอาณาเขตไฟไม่ได้อยู่ประจำการนั้น ให้
นายสถานีพนักงานกำกับรถ ฎีกผู้แทน มีอกระนำการตามหน้าที่
มีอำนาจแลหน้าที่อย่างเดียวกันกับอาณาเขตไฟทุกประการ

มาตรา ๑๕

กรรมสิทธิ์ไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะออกกฎข้อบังคับ แลตั้งอัตรา
ค่าธรรมเนียมไว้ได้ เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นในข้อต่อไปน คือ

(๑) ควบคุมแบบแลการสร้างรถ

(๒) ว่าด้วยวิธีจัดระเบียบการเดินรถเลววงกำหนดอัตราให้รถวิ่งเร็วเท่าช้าเพียงไร แลให้เดินไปได้โดยสถานใด

(๓) ว่าด้วยอัตราค่ารางวัลซึ่งผู้โดยสารต้องเสีย

(๔) ว่าด้วยจำนวนผู้โดยสารในห้องรถห้องหนึ่งๆ ไม่ให้เกินกว่ากำหนดอย่างสูงตามที่จะได้ตั้งขึ้นไว้

(๕) ว่าด้วยการบรรทุกผู้โดยสารแลจัดที่นั่งผู้โดยสารอยู่ แลว่าด้วยหลักภาระของผู้โดยสารนั้น

(๖) ว่าด้วยรถขายอาหาร แลห้องขายอาหาร

(๗) ว่าด้วยอัตรารวางบรรทุก ข้อสัญญาแลข้อไขสัญญา ที่กรรมรถไฟแผ่นดินจะรับบรรทุก รับผิดชอบต่อ การรับฝากหัดดภาระ ครุภาระ ห่อวัตถุ แลสินค้าไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งของรถไฟในนามของผู้เป็นเจ้าของ ผู้ส่งของ ภาผู้รับของนั้น

(๘) ว่าด้วยกำหนดเวลาที่รถไฟจะออกเดิน

(๙) ว่าด้วยการเดินรถ

(๑๐) ว่าด้วยเครื่องอาณัติสัญญาณแลโคมไฟของรถไฟ

(๑๑) ว่าด้วยการสับเปลี่ยนรถ ภาจัดให้รถหลีกเลี่ยงกัน

(๑๒) ว่าด้วยกฎเกณฑ์แลหลักเปิดปิดราง รางซึ่งผ่านกัน แลทางรถไฟผ่านถนนเสมอระดับ

หน้า ๑๒๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

(๑๓) ว่าด้วยจัดการเพื่อระงับ ฤๅลดหย่อนภยันตรายอันพึงเกิดขึ้นแก่กิจการของรถไฟ และเกี่ยวกับประชาชนพนักงานรถไฟ

(๑๔) ว่าด้วยความปราศรัย ความผาสุก แลความเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างเวลาเดินทาง อยู่ในรถฤๅในที่ติดของรถไฟ แต่อัตราค่ารางวัลโดยสาร แลค่าบรรทุกอย่างสูงนั้น กรมรถไฟแผ่นดินแลกระทรวงพาณิชย์ ต้องกำหนดโดยมีข้อตกลงกันก่อน

กฎข้อบังคับแลอัตราค่ารางวัลดังกล่าวนี้ เมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้แจ้งความออกประกาศให้ใช้แล้ว ก็เป็นอันใช้ได้ทีเดียว

มาตรา ๑๖

กฎข้อบังคับแลอัตราค่ารางวัลที่ว่าด้วยการเดินรถแลลักษณะจัดการงานแห่งรถไฟนั้น ให้พิมพ์แลเปิดประจําไว้ให้ประจักษ์แจ้งที่สถานีรถไฟทุกแห่ง เมื่อได้ทำเช่นนั้นแล้วทำให้สันนิษฐานว่าข้อความในกฎข้อบังคับแลอัตราค่ารางวัลนั้น เป็อันทราบแก่ชนทั้งปวงผู้ซึ่งได้ใช้รถไฟนั้น

มาตรา ๑๗

รถไฟที่ทหารบกนั้นสร้างแลรักษาด้วยกำลังของทหารบก แลใช้เงินในแผนกทหารบกด้วย

การบังคับบัญชาแลกำกับตรวจตรารถเหล่านี้ ในเวลาสันติภาพให้อยู่ในอำนาจของผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

ส่วนที่ ๒

ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน

มาตรา ๑๘

ที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งรัฐบาลต้องการเพื่อสร้างทางรถไฟนั้น ให้อยู่ในข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน กล่าวคือการบังคับให้ขายตามข้อความดังกล่าวไว้ในส่วนที่ ๒ นี้

มาตรา ๑๙

เมื่อได้ตกลงว่าจะสร้างทางรถไฟขึ้นแล้ว แต่ยังมีที่ดินตรวจวงแนวทางให้แน่นอน จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินภายในที่ๆ คิดว่าจะสร้างทางรถไฟขึ้นนั้นก่อน

พระราชกฤษฎีกานั้นให้มีอายุใช้ได้สองปี ฤตามกำหนดเวลาที่เห็นว่าจะจำเป็น เพื่อทำการตรวจวงแนวทางให้แน่นอนดังกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น

มาตรา ๒๐

ให้กรมรถไฟแผ่นดินเป็นธุระจัดการในเรื่องจัดหาซื้อที่ดินตามที่เห็นว่าจะจำเป็นเพื่อสร้างทางรถไฟ

มาตรา ๒๑

ภายในอายุ เวลา ตามพระราชกฤษฎีกา กำหนด เขต ที่ดินนั้น พนักงานรถไฟมีสิทธิเข้าไปกระทำกิจการในที่ดินของชนทั้งหลาย ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อตรวจวงแนวทางให้แน่นอน เป็นต้นว่า วัดระยะ บั๊กกรวย เก็บตัวอย่างศิลา ทราบแลวัดดูอื่น ๆ แต่ให้พึงเข้าใจว่าผู้เป็นเจ้าของที่ดินที่ปกครองทรัพย์สินนั้นโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิที่จะได้รับค่าทำขวัญ เพื่อทดแทนการเสียหายอันเกิดขึ้นจากการตรวจทำแผนที่สร้างทางรถไฟนั้น

มาตรา ๒๒

เมื่อเจ้าพนักงานได้ ตรวจแลวงแนวทางรถไฟอันแน่นอนได้ตลอดทั้งสายฤทำได้แต่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง ให้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกาอีกฉบับหนึ่ง เพื่ออนุญาตให้จัดซื้อที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ลงทงความดังนี้ คือ

- (๑) ความประสงค์ที่ให้จัดซื้อที่ดินเพื่อเหตุการณ์ใด
- (๒) ที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องประสงค์ให้จัดซื้อแลตำบลเขตแขวงซึ่งที่ดินฤอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

ถ้าให้มีแผนที่ฤแผนผังแสดงเขตที่ดินที่ตยง การเพ่งสร้างทางรถไฟ แลเขตที่ดินฤกรายที่อนุญาตให้จัดซื้อหมดทั้งแปลงฤแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ไว้ท้ายประกาศพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

มาตรา ๒๓

พระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดินแม่โพธิ์หลังพิมพ์ประกาศโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔

ให้ทำสำเนาพระราชกฤษฎีกาโดยมีเจ้าหน้าที่รับรอง กับแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้น มอบส่งให้ไว้ ณ สถานที่เหล่านี้ คือ

(๑) ที่ว่าการกรมรถไฟแผ่นดิน

(๒) ศาลารัฐบาลมณฑล ศาลากลางจังหวัด แลที่ว่าการในตำบลซึ่งที่ดินอาจสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดซื้อนั้นตั้งอยู่

(๓) หอสมุดที่ดินในมณฑลซึ่งที่ดิน อาจสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดซื้อนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๕

จำเดิมแต่วันที่ได้ออก ประกาศ พระราช กฤษฎีกาให้จัดซื้อที่ดินในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ดังได้ระบุกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้นตกมาเป็นของกรมรถไฟแผ่นดินทันที แต่กรรมรถไฟแผ่นดินจะมีสิทธิเข้าปกครองยึดถือ ทรัพย์สินนั้นได้ต่อเมื่อได้ใช้เงินฤวางเงินค่าทำขวัญแล้ว ตามความที่ท่านบัญญัติไว้โดยบทมาตรานี้ต่อไป

อนึ่งตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกานั้น เป็นต้นไป ถ้าบุคคลผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีสิทธิในที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ดังกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น จำหน่ายเอาโอนสิทธิในทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้อื่นด้วยประการใดๆ บุคคลผู้รับโอนทรัพย์ช่วงนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องได้ก็แต่เฉพาะค่าทำขวัญเท่านั้น

มาตรา ๒๖

เงินค่าทำขวัญนั้นแทนให้กำหนดให้แก่

(๑) เจ้าของที่ดินที่ต้องจัดซื้อ

(๒) เจ้าของสิ่งปลูกสร้างหรือไม่ได้ (กล่าวคือ สิ่งปลูกสร้างทุกอย่างถึงแม้ว่าจะทำด้วยไม้ แต่ต้องเป็นเสาไม้จริงๆ ปลูกเป็นเสาก่อวางกาน) ซึ่งมีอยู่ในที่ดินนั้นในเวลาที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินกว่าได้ ปลูก สร้าง ขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ

(๓) ผู้เช่าที่ดินฯ สิ่งปลูกสร้างหรือไม่ได้ซึ่งต้องจัดซื้อ แต่การเช่าลือนั้นต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร และได้ทำไว้ก่อนวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินฯ ฤๅได้ทำขึ้นภายหลังวันในประกาศนั้นโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ แลการเช่าลือนั้นยังไม่สิ้นอายุไป ก่อนวัน ฤๅภายใน วันที่กรมรถไฟแผ่นดินได้เข้าปกครองที่ดินฯ สิ่งปลูกสร้างนั้น แต่เงินค่าทำ

ขวัณใน เรืองเจ้าถวดีว่ามานพังกาเนจให้จ่า เพราะตผู้ เจ้าได้เสี่ย
หายจริง ๆ โดยเหตุที่ต้อองออกวากที่คินฤสงปลุกสร้างก่อนถึงวัน
กำหนดในสัญญาเข้านั้น

(๔) เจ้าของคั้นผลไม้ฤพิชพรรณไม้ ซึ่งอยู่ในที่ดินนั้นใน
วันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินฤที่ปลุกขึ้น
ภายหลังโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ

(๕) เจ้าของสิ่งปลุกสร้างหรือโคใดซึ่งอยู่ในที่ดินนั้น ในวันที่
ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน แต่เงินค้ำทำขวัณ
ในเรื่องนพังกาเนจให้จ่าเพราะการขอขนเมล็ดก้าจะต้ออง ปลุกสร้าง
ขึ้นใหม่

มาตรา ๒๒

เมื่อต้อองจัดซื้อสิ่งปลุกสร้างหรือไม้โคได้แต่ส่วนหนึ่ง ผู้เปนเจ้า
ของอาจร้องขอให้จัดซื้อส่วนที่ยังเหลืออยู่ซึ่งใช้การไม่ได้นั้นด้วย

มาตรา ๒๓

เมื่อโคจัดซื้อที่ดินรายโคไว้ไม่หมดคั้งแปลง ทำให้เหลือ
เนื้อที่เปนเศษอยู่ไม่ถึงส่วนหนึ่งในสามของจำนวนที่ดินนั้น แล
เศษที่เหลือนั้นน้อยกว่าหนึ่งร้อยตารางเมตร ผู้เปนเจ้าของอาจ

ร้องขอให้จัดซื้อที่ดินบนโฉนดที่ดินแปลงใด แต่ที่ดินเหล่านั้นต้อง
ไม่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันกับที่ดินแปลงอื่นของเจ้าของเดียวกัน

มาตรา ๒๕

เงินค่าทำขวัญที่จะใช้เป็นค่ากรรมสิทธิ์ที่ดิน ฤๅสิ่งปลูกสร้างที่
รื้อไม่ได้ขึ้น หักกำหนดไว้ตามราคาที่ดิน ฤๅสิ่งปลูกสร้างที่ซื้อขาย
กันในตลาด ในวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต
ที่ดินแลตามแต่พฤติการณ์พิเศษเป็นเรื่อง ๆ ไป

เมื่อที่ดิน ฤๅสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้ต้องจัดซื้อไว้แต่ส่วนหนึ่ง
แลส่วนที่เหลือนั้นต้องลดน้อยลงโดยกาลลงไปแล้ว ก็ให้กำหนด
ค่าทำขวัญให้สำหรับส่วนที่เหลือ อันต้องลดน้อยลงโดยกาลไป
นั้นด้วย

เมื่อผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินอยู่ในที่ใด ฤๅสิ่งปลูกสร้าง อันต้องจัด
ซื้อนั้นได้ ฤๅประกอบกิจการค้าขายโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ใน
ที่นั้นก็ดี ให้กำหนดค่าทำขวัญให้สำหรับการเสียหายโดยตรง ซึ่ง
ผู้ใดเสียไปในการที่ต้องออกจากที่ดิน ฤๅสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย

มาตรา ๓๐

เมื่อการสร้างทางรถไฟแลเครื่องประกอบทางรถไฟกระทำให้
ทรัพย์ซึ่งเหลือจากที่จัดซื้อนั้นมราคาสูงขึ้นเป็นพิเศษใน ขณะนั้น

ทำนไว้เอาจำนวนราคาทรัพย์สิน ที่ได้หวีราคาสูงขึ้นนอก จากจำนวนเงินค่าทำขวัญ แต่ทั้งนี้อย่าให้ถือว่าราคาทรัพย์สินที่ได้ หวีขึ้นนั้นสูงไปกว่าจำนวนเงินค่าทำขวัญ เพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของ ทรัพย์สินกลับต้องไ้เงินให้อีกเลย

มาตรา ๓๑

ห้ามมิให้คิดค่าทำขวัญให้สำหรับราคาที่ได้ หวีสูงขึ้นในทรัพย์สิน เหล่านี้ คือ

(๑) สิ่งปลูกสร้าง ทุการเพิ่มเติม ทุการเพาะปลูก ทุการ กระทำในที่เจริญขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ทุการเช่าถือ ซึ่งได้กระ ทำขึ้นภายหลังวันในประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินโดย มิได้รับอนุญาตพิเศษจากผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน (ยกเว้นแต่ การทำนา ทุการทำสวน ที่จัดทำอยู่ตามปกติ)

(๒) สิ่งปลูกสร้าง ทุการเพิ่มเติม ทุการเพาะปลูก ทุการ กระทำในที่เจริญขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ทุการเช่าถือซึ่งปรากฏว่า ได้กระทำให้มีขึ้นก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ ดิน โดยกลอุบายฉ้อเพื่อประสงค์จะได้รับเงินค่าทำขวัญเท่านั้น

มาตรา ๓๒

ภายในกำหนดเวลา ๓ เดือน นับจาเดิมแต่วันที่ได้ออกประกาศ พระราชกฤษฎีกาให้จัดซื้อที่ดิน เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้อง

ขอ จะโปรดเกล้าฯ ให้มีกรรมการจัดซื้อที่ดินสามคน ๆ หนึ่งเป็น
 เจ้าพนักงานในกรมรถไฟแผ่นดิน อีกสองคนเป็นเจ้าพนักงาน
 ในกระทรวงซึ่งปกครองท้องที่ ฤๅเจ้าพนักงานในกระทรวง
 เกษตรธิการ ฤๅเจ้าพนักงานในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 ตามแต่จะเห็นเป็นการสมควร

หน้าที่ของกรรมการจัดซื้อที่ดินนั้น คือ ตรวจดูที่ดินฤๅอสัง
 หริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องจัดซื้อ แลพยายามไกล่เกลี่ยให้ตกลง
 กันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ

นามกรรมการจัดซื้อที่ดินแลตำบลท้องที่ซึ่งกรรมการ จะต้อง
 ออกไปกระทำการตามหน้าที่นั้น ให้ลงประกาศระบุในราชกิจจา
 นุเบกษา

มาตรา ๓๓

ให้เจ้านายฝ่ายปกครองท้องที่นำข้อความในพระราชกฤษฎีกา
 จัดซื้อที่ดิน ออกโฆษณาให้ราษฎรในท้องที่ซึ่งให้จัดซื้อที่ดินนั้น
 ทราบโดยปิดประกาศแจ้งความไว้ทั่วเกาะ แลโดยวิธีหนึ่ง
 วิธีใดตามที่มีอำนาจจะโฆษณาการให้ทราบได้

เจ้านายฝ่ายปกครองท้องที่นั้นพึงแจ้งความให้ทราบทั่วกันว่า
 ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะอ้างว่าตนมีสิทธิ ฤๅผลประโยชน์ในที่ดิน ฤๅ
 อสังหริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดการชื้อนั้นแล้ว ให้ผู้นั้นร้อง

พ.ศ. ๒๕๖๕

หน้า ๑๓๓

ขอต่อกรรมการจัดซื้อที่ดินภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือน นับ
ตั้งแต่วันที่ได้อำนาจแห่งความให้ทราบนั้น

มาตรา ๓๔

กรรมการจัดซื้อที่ดินนั้นจะต้องตรวจพิจารณาคำร้องของผู้ร้อง
ขอไว้ด้วยวาจา ภายใต้นี้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ตามข้อความ
ในมาตราก่อนนี้

ถ้ามีข้อโต้แย้งไม่ตกลงกันในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน แล
อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินพยายามที่จะ
ไกล่เกลี่ยให้ปรองดองตกลงกันได้

เมื่อได้พิจารณาคำร้องตลอดแล้ว ให้กรรมการจัดซื้อที่ดิน
รวบรวมถ้อยคำสำนวนที่ร้องขอกรรมสิทธิ์ ภายใต้นี้ไว้เป็นเรื่อง แล
ซึ่งจะได้รับความทำขวัญนั้นเข้าไว้เป็นเรื่อง แลแบ่งแยกให้รู้ว่าเป็น
คำร้องที่ไม่มีข้อโต้แย้งประเภทหนึ่ง แลเป็นคำร้องที่ยังมีข้อ
โต้แย้งอีกประเภทหนึ่ง

มาตรา ๓๕

กรรมการจัดซื้อที่ดินพึงกระทำความตกลงกับผู้เป็นเจ้าของ
สิทธิที่ไม่มีข้อโต้แย้งดังกล่าวมานั้น แลพยายามไกล่เกลี่ยให้
ปรองดองตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญที่จะใช้ให้

(๑) ถ้าตกลงกันได้ก็ให้จดข้อที่ตกลงสัญญาแนบลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แลให้ลงนามกรรมการจัดซื้อที่ดินกับผู้เป็นเจ้าของทั้งสองฝ่ายต่อหน้าพยานคนหนึ่ง เมื่อได้ใช้เงินค่าทำขวัญตามที่ตกลงกันนั้นแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้ายึดถือปกครองที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้

(๒) ถ้าไม่ตกลงกัน ให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งความแก่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเด็ดขาดครั้งที่สุดว่า จะให้ราคาแก่ฝ่ายนั้นเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าฝ่ายนั้นไม่มารับภายในกำหนดเวลาสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำแจ้งความนั้นแล้ว ทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละคนสำหรับชขาดในเรื่องราคา แลถ้าอนุญาโตตุลาการนั้นมีความเห็นต่างกันไม่ตกลงกัน ก็ให้อนุญาโตตุลาการนั้นเลือกผู้ประชานชนคน ๑ เพื่อเป็นผู้ชขาด ฤๅจะร้องขอต่อศาลเพื่อให้เลือกตั้งผู้ประชานชนชขาดก็ได้ ตามบทในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น

มาตรา ๓๖

เมื่อบุคคลซึ่งต้องตามบทสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีสิทธิจะได้รับเงินค่าทำขวัญในฐานะที่เป็นเจ้าของที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนั้นเหตุขัดข้องพบ ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินกำหนดจำนวนเงิน

ค่าทำขวัญให้ตามราคาที่เป็นสมควร แลวงเงินเท่าจำนวนนั้น ต่อศาล เมื่อได้วงเงินตั้งวันนี้แล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้าปกครองที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้

ถ้าภายในกำหนดเวลาหกเดือนนับตั้งแต่วันที่วงเงิน ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินอ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สินนั้น แลไม่ยอมรับเอาราคาตามที่กรรมการจัดซื้อที่ดินได้กำหนดไว้ ก็ให้กรมรถไฟแผ่นดินแลผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยกตั้งอนุญัตติตุลาการชี้ขาดตามข้อความดังกล่าวไว้ในมาตราก่อนนี้

เมื่อพ้นกำหนดเวลาหกเดือนนั้นแล้ว ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะร้องขออย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ นอกจากจะขอรับเงินค่าทำขวัญที่ได้วงไว้ต่อศาลดังกล่าวแล้วเป็นการใช้สิทธิ์กันเสร็จ

มาตรา ๓๗

ในเวลาก่อนที่ได้ใช้ค่าทำขวัญให้แก่ผู้สมควรได้รับฤๅก่อนสิ้นกำหนดเวลาหกเดือนดังกล่าวมาในมาตราก่อน ถ้ามีข้อโต้แย้งกันด้วยเรื่องกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินที่ต้องจัดซื้อนั้น ฤๅด้วยเรื่องเงินค่าทำขวัญว่าจะจ่าย ฤๅจะแบ่งปันกันประการใดก็ดี ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินฤๅกรมรถไฟแผ่นดิน สุดแล้วแต่เรื่อง พยายามไกล่เกลี่ยผู้ที่พิพาททุกฝ่ายให้ปรองดองตกลง กันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ

(๑) ถ้าตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ ให้นำเงินค่าจำนวนที่ตกลงนั้นวางต่อศาลหลวง เมื่อได้วางเงินตั้งแล้ว ให้กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้าปกครองทรัพย์สินนั้นได้

(๒) ถ้าไม่ตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ ให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งแก่ผู้พิพากษาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเด็ดขาดครั้งที่สุดว่าจะให้ราคาเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าผู้พิพากษาไม่ยอมรับเอาราคานั้นภายในกำหนดเวลาสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งความนั้นแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินกับผู้พิพากษามีสิทธิที่จะเลือกตั้งอนุญาตโตตุลาการฝ่ายละคน แต่ถ้าอนุญาตโตตุลาการทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ปรองดองตกลงกันได้ ให้อนุญาตโตตุลาการนั้นเลือกตั้งผู้เป็นประธานคนหนึ่งเป็นผู้ชี้ขาด ถ้าอนุญาตโตตุลาการนั้นจะร้องขอต่อศาลให้เลือกตั้งผู้เป็นประธานเพื่อชี้ขาดก็ได้ ตามบทแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น

ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นภายหลังเวลาที่กรมรถไฟได้ใช้เงินค่าทำขวัญแก่ผู้ที่ควรได้รับนั้นแล้วก็ได้ ถ้าภายหลังกำหนดเวลาหกเดือนดังกล่าวไว้ในมาตราก่อนนี้ก็ได้ ท่านว่าผู้พิพากษานั้นจะฟ้องได้แต่เฉพาะบุคคลผู้ซึ่งได้รับเงินค่าทำขวัญนั้นไป ถ้าผู้ที่ต้องชำระบัญชีเป็นผู้รับเงินค่าทำขวัญตามที่วางไว้ต่อศาลเท่านั้น

มาตรา ๓๘

ถ้าว่าจำนวนเงินค่าทำขวัญจะต้องกำหนดโดยการตั้งอนุญาตโต

ตุลาการ ในเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้องขอ ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งอนุญาตให้กรมรถไฟแผ่นดินเข้าปกครองที่ดินฤๅสงฆ์หรือทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้ แต่ท่านว่าในการเช่นนี้ ให้กรมรถไฟแผ่นดินวางเงินตามจำนวนที่ศาลจะเห็นว่าพอเพียง เพื่อใช้ค่าทำขวัญนั้นก่อน

มาตรา ๓๕

ถ้าผู้ที่จะควรจะได้เงินค่าทำขวัญไม่ยอมรับเงินค่าทำขวัญตามข้อตกลงสัญญาฤๅตามคำสั่งขาดของอนุญาตตุลาการ เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้นำจำนวนเงินค่าทำขวัญนั้นมาวางต่อศาลครบถ้วนแล้ว ท่านว่ากรมรถไฟแผ่นดินย่อมมีสิทธิที่จะเข้าปกครองที่ดินฤๅสงฆ์หรือทรัพย์นั้นได้

มาตรา ๔๐

ถ้าผู้เป็นเจ้าของฤๅผู้ที่จะอยู่ในที่ดินฤๅสงฆ์หรือทรัพย์อย่างอื่น ไม่ยอมให้กรมรถไฟแผ่นดินเข้าปกครองทรัพย์เหล่านั้นตามสิทธิที่ได้ให้ไว้โดยพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้องขอ ท่านว่าศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งบังคับจับใบบุคคลผู้เป็นเจ้าของฤๅผู้ที่อยู่ในที่นั้นออกจากที่ใดที่หนึ่ง แต่ข้อนี้ไม่ขัดขวางต่อกรณีที่ผู้เป็นเจ้าของฤๅผู้ที่อยู่ในที่นั้นจะฟ้องร้องว่ากล่าวต่อภายหลัง

ส่วนที่ ๓

ว่าด้วยการก่อสร้าง การบำรุง แลลักษณะจัดการงาน

มาตรา ๔๑

กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะทำการสิ่งใด สิ่งหนึ่งที่เป็นไปตามสมควรแก่การในเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่ต้องอยู่ในข้อบังคับดังกล่าวไว้ต่อไปนี้

กิจการที่ทำได้นั้นมีอาทิ คือ

(๑) ทำทางผ่านเสมอระดับตลอดใต้ฯข้ามที่ดิน ถนนใหญ่ น้อย ทางรถไฟ ทางรถราง แม่น้ำฯลัดคลอง แลทำการก่อสร้างได้ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะทำขึ้นไว้แต่ชั่วคราวฯว่าทำขึ้นไว้ตลอดกาลก็ได้

(๒) แกะไขฯเปลี่ยนทางน้ำไหล ถนนหนทางใหญ่ น้อยฯพูนดินให้สูงกว่าระดับฯฯจุดลดลงให้ต่ำกว่าระดับ ทั้งนี้จะทำขึ้นแต่ชั่วคราวฯทำขึ้นไว้ตลอดกาลก็ได้

(๓) วางท่อฯทำทางระบายน้ำ ผ่านฯตลอดใต้ที่ดินที่อยู่ข้างเคียงกับรถไฟ เพื่อให้น้ำเข้ามาฯให้ออกไปจากรถไฟ

(๔) ปักท่อฯก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด เครื่องจักร เครื่องบอก อาณัติสัญญาณอื่น ๆ ตามแต่จะเป็นการสะดวก

มาตรา ๔๒

เมื่อทางรถไฟจะต้องผ่านข้ามทางหลวง ทางราษฎร ฤๅทางน้ำที่มีอยู่แต่เดิม กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องจัดการให้มีทางชั่วคราวขึ้น เพื่อให้ไปมาได้ ในระหว่างเวลาที่กำลังทำการ ก่อสร้างอยู่นั้นตามแต่ที่จะจัดทำขึ้นได้ แลเมื่อได้ทำการก่อสร้างนั้นเสร็จแล้ว ต้องจัดการให้มีทางถาวรเพื่อให้ไปมาได้

มาตรา ๔๓

เมื่อทางรถไฟผ่านทางหลวง ทางราษฎร ฤๅทางน้ำโดยมีสะพานข้ามแล้ว สะพานนั้นจะต้องสร้างให้สูงกว่าพื้นระดับทางหลวง ฤๅทางราษฎรนั้นไม่น้อยกว่าสามเมตร ฤๅสูงกว่าระดับน้ำขึ้นสูงตามธรรมดาแห่งทางน้ำนั้นไม่น้อยกว่าสองเมตร

มาตรา ๔๔

เพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟนั้น กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงย้าย คู ร่องน้ำ ท่อน้ำ ฤๅสายไฟฟ้า แลมีอำนาจรื้อถอนสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งกีดขวางต่อการก่อสร้างนั้นได้ แต่การเปลี่ยนแปลง ฤๅรื้อถอนนั้น ต้องจัดทำไปในทางที่จะทำให้เกิดความเสียหายแลทำความไม่สะดวกให้น้อยที่สุดตามแต่จะเป็นไปได้โดยพฤติการณ์ แลทั้งต้องกระทำการนั้นอยู่ในความ

ตรวจตราดูแลของบุคคลผู้ซึ่งจำหน่ายน้ำไฟฟ้านั้น เมื่อได้
แจ้งความให้บุคคลนั้น ๆ ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสี่สิบแปด
ชั่วโมงก่อนลงมือทำการ ถ้ามีการเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง
เกิดขึ้นเพราะเหตุนี้ กรมรถไฟแผ่นดินต้องรับผิดชอบใช้ค่า
เสียหายนั้น

มาตรา ๔๕

ภายในเวลาที่จำเป็นเพื่อการก่อสร้าง ฤ็าเพื่อสร้างทางรถไฟให้
แล้วเสร็จก็ดี ฤ็าภายในเวลาที่ต้องจัดซ่อมทางรถไฟอย่างขนาน
ใหญ่ก็ดี กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะสั่งให้เข้าปกครอง
ที่ดินซึ่งติดต่อกับทางรถไฟนั้นได้ชั่วคราว (ยกเว้นแต่สิ่งปลูก
สร้าง สวนที่ประดับประดาไว้ชม ถนน สวนปลูกต้นไม้ ฤ็า
สวนเพาะปลูก) เพื่อขุดเอาศิลา ดินสอพอง หินทราย กรวด ดิน
ฤ็าวัตถุสิ่งอื่นที่ใช้ในการก่อสร้างฤ็าการซ่อม ฤ็าเพื่อทำความ
สะดวกในการก่อสร้าง ฤ็าการซ่อมทางรถไฟนั้น

เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้มีคำสั่งตั้งว่ามานั้นแล้ว ให้ทำหนังสือ
จดบรรทึกรายการละเอียดแห่งทรัพย์สินที่จะเข้ายึดถือปกครองนั้น แล้ว
ให้เจ้าหน้าที่กรมรถไฟแผ่นดินกับเจ้าของทรัพย์สินนั้นลงนามไว้เป็น
สำคัญทั้งสองฝ่าย เพื่อเป็นหลักฐานในการที่จะคำนวณค่าเสียหาย

อันพึงเกิดขึ้นเนื่องแต่การที่กรรมรถไฟแผ่นดินได้เข้ายึดถือปกครองทรัพย์สินนั้น

เมื่อได้เลิกถอนการปกครองที่ชั่วคราวดังกล่าวมานั้นแล้ว กรรมรถไฟแผ่นดินต้องใช้จ่ายเงินค่าทำขวัญให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน เพื่อทดแทนการเสียหายอันเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินนั้น

ถ้าการที่เข้าปกครองนั้น เป็นเวลานานเกินกว่าปีหนึ่งขึ้นไป ก็ดี ถ้าการที่เข้าปกครองนับได้เกินกว่าห้าครั้งก็ดี เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิที่จะขอให้กรรมรถไฟแผ่นดินจัดซื้อที่นั้นได้ แต่ฝ่ายกรรมรถไฟแผ่นดินนั้นย่อมมีสิทธิเสมอที่จะจัดซื้อที่นั้นไว้ได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่จะเห็นสมควร

มาตรา ๔๖

เมื่อทางรถไฟได้ตัดผ่านไปในที่ดินแห่งใดที่เป็นของเจ้าของเดียวกัน แลทำให้ที่ดินนั้นขาดออกจากกันเป็นสองแปลง ท่านว่าเจ้าของที่ดินนั้นมีสิทธิที่จะเดินข้ามทางรถไฟจากที่แปลงหนึ่งไปยังอีกแปลงหนึ่งได้ เพื่อความจำเป็นที่จะต้องใช้ญาติได้มุ่งหมายว่าจะต้องใช้ที่ดินนั้นในขณะที่ที่ได้ขาดออกจากกัน แต่การที่จะเดินข้ามดังกล่าวนี้ ต้องไม่เป็นการรบกวนญาติขวางแก่การเดินรถไฟ แลเมื่อผู้ที่เป็นเจ้าของได้แยกขายเป็นแปลงๆ แล้ว สิทธิในทางเดินนั้นหาได้โอนไปยังผู้ซื้อด้วยไม่

มาตรา ๔๗

กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องความรำคาญที่ได้มีขึ้นชั่วคราวแก่บุคคลผู้ซึ่งอยู่ใกล้ที่ทำการ ก่อสร้าง ฤๅที่ทำการบำรุงทางรถไฟ แต่ในเวลาที่ทำกรอันใดอันหนึ่งที่จำเป็นนั้น กรมรถไฟแผ่นดินต้องใช้ความระวังตามสมควรแก่การณั้น

มาตรา ๔๘

กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของทรัพย์สินที่อยู่ข้างเคียงในเรื่องความรำคาญ ฤๅการเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่เสียงรถ ควันไฟ ประกายไฟ ความกระเทือนแลเหตุอื่น ๆ ซึ่งเนื่องจากการที่รถไฟเดินไปมา เมื่อความรำคาญฤๅการเสียหายนั้นย่อมต้องมีเป็นธรรมดาในการเดินรถไฟ แลถึงแม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่เหตุแล้ว ก็ไม่สามารถจะป้องกันได้

มาตรา ๔๙

กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะเข้าทำสัญญากับผู้รับอนุญาตให้สร้างรถไฟ เพื่อให้รถของฝ่ายหนึ่งเดินบนทางรถไฟของอีกฝ่ายหนึ่งได้

ส่วนที่ ๔

ว่าด้วยการบรรทุกส่ง

มาตรา ๕๐

ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบ ในการที่ผู้โดยสาร
ต้องบาดเจ็บเสียหายก็ดี ฤว่าครุภาระ ห่อวัตถุ ฤาสินค้า ซึ่ง
รับบรรทุกนั้นแตกหักสูญหายก็ดี ฤว่าการบรรทุกส่งนั้นเข้าไป
ก็ดี ท่านให้บังคับตามพระราชกำหนดกฎหมายส่วนแพ่ง ว่า
ด้วยการบรรทุกส่ง เว้นไว้แต่จะต้องด้วยบทมาตราดังจะกล่าว
ต่อไปในพระราชบัญญัตินี้ จึงให้ใช้บทมาตรานั้นๆ บังคับ

มาตรา ๕๑

กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ครุภาระ ห่อ
วัตถุ ฤาสินค้าซึ่งบรรทุกส่งไป ฤามอบฝากไว้กับรถไฟนั้น แตก
หักบุบฉลายฤว่าสูญหายไป เว้นไว้แต่พนักงานรถไฟจะได้รับ
ของนั้นลงบาญชีประกันแล้วได้ออกใบรับให้ ไปเป็นสำคัญ

มาตรา ๕๒

เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดนำห่อวัตถุฤาสินค้ามา เพื่อบรรทุก
ส่งไปโดยทางรถไฟ พนักงานรถไฟผู้มีหน้าที่มีสิทธิที่จะขอให้
เจ้าของ ฤาผู้ส่งของนั้นจกรายการละเอียดบอกจำนวนของน้ำหนัก

เลขนัดห่อวัตถุ ฤาสินค้าที่นำมาส่งนั้น เป็นลายลักษณ์อักษร
แลให้ส่งชื่อกำกับไว้ด้วย ถ้าแม้ว่าไม่ยอมทำตามดังว่ามานี้
พนักงานรถไฟอาจปฏิเสธไม่ยอมรับไว้บรรทุกก็ได้

ผู้หนึ่งผู้ใดจงใจแสดงรายการสิ่งของอันเป็นความเท็จ ท่าน
ว่ามีความผิดให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท

มาตรา ๕๓

กรมรถไฟแผ่นดินต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ในการที่ครุ
ภาระ ห่อวัตถุ ฤาสินค้าซึ่งได้รับจดลงบาณชีประกันนั้นเป็น
อันตรายสูญหาย ฤ่าว่าส่งเนิ่นช้าไป เว้นไว้แต่จะพิสูจน์ได้ว่าการ
ที่สูญ ฤาเสียหาย ฤาเนิ่นช้านั้นเป็นด้วยพลาคิสัย ฤาเกิดแต่
สภาพแห่งวัตถุนั้นเอง ฤาเป็นการชำรุดที่มัดห่อวัตถุนั้นๆ

มาตรา ๕๔

ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดต้องการพาสำภาระ ห่อวัตถุฤาสินค้าไป
กับตัวก็ดี ฤ่าว่ามอบส่งให้บรรทุกไปก็ดี ฤ่าว่าฝากไว้ก็ดี แต่
วัตถุเหล่านั้นเป็นของที่อันตรายฤ่าที่อุจาดลามกแล้ว บุคคล
ผู้นั้นต้องแจ้งความบอกสภาพแห่งวัตถุนั้นแก่นายสถานี เป็นลาย
ลักษณ์อักษร นายสถานีมีอำนาจที่จะไม่ยอมรับฝาก ฤ่ารับส่ง
บรรทุกวัตถุนั้นก็ได้ตามแต่จะเห็นเป็นการสมควร

ถ้าไม่ได้แจ้งความให้ทราบตั้งว่าเวลานั้นก็ดี ถ้าไม่ได้ชี้ชัด
 หมายถึงภาพแห่งวัตถุนั้นๆ ไว้ นอกเหนือให้เห็นโดยแจ้งชัดก็ดี
 ท่านว่าพนักงานรถไฟคนใดคนหนึ่งย่อมมีอำนาจที่จะดส่งวัตถุนั้น
 เสียได้

ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าห่อใด ห่อหนึ่งมีของที่เปนอันตราย
 ฤๅที่อาจดลามก ท่านว่าพนักงานรถไฟคนใดคนหนึ่งมีอำนาจ
 ที่จะเปิดห่อของนั้นออกตรวจดู เพื่อให้รู้ว่ามีของสิ่งใดอยู่ใน
 ห่อนั้นได้

บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไม่แจ้งความให้พนักงานรถไฟทราบ ฤๅไม่
 ขอมทำตามคำสั่งของพนักงานรถไฟ ซึ่งเปนการฝ่าฝืนชั้นขัด
 ด่อบทมาตรานี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องวางโทษให้ปรับเป็น
 ทัณฑ์ไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท แลถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นแต่วัตถุ
 นั้นไซ้ ผู้นั้นยังจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอีก
 โสดหนึ่งต่างหาก

มาตรา ๕๕

ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าการุณาระ ห่อ
 วัตถุฤๅสินค้าอันได้จดลงบาญชีประกันบรรทุกส่งไปฤๅฝากไว้เป็น

อันตราয়স্যูหายนนั้น มีเขตจำกัดเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าห่อ
ละ ๑๐๐ บาท เว้นไว้แต่

(๑) ผู้ส่งฎาฝากของนั้นจะได้แจ้งจำนวนราคาเลบอภสภาพ
แห่งของที่มีอยู่ในห่อนั้น แล

(๒) ได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าประกันให้
แก่พนักงานรถไฟผู้มีหน้าที่ พนักงานรถไฟนั้นมีสิทธิที่จะสอบสวน
ตรวจตราดูตามที่เห็นสมควร เพื่อให้รู้แน่ไว้ในห่อนั้นมีสิ่งของ
ตรงตามที่ได้ระบุแจ้งไว้ในวันฎาไม่

มาตรา ๕๖

ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ราคาสัตว์ที่บรรทุก
ส่งไปเป็นอันตราয়স্যูหายนนั้น มีเขตจำกัดดังนี้ คือ

ค่าข้างเชือกหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท

ค่าน้ำตัวหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท

ค่าพา ห่อ ฎาปลสุสัตว์ชนิดที่มีเขาตัวหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

ค่าแพะ แกะ สุกกร สุนัข ฎาสัตว์ชนิดอื่นตัวหนึ่งไม่เกิน
กว่า ๒๐ บาท

เว้นไว้แต่ผู้ส่งจะได้แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทราบใน
ขณะให้นำมาส่งนั้นว่ามีราคาสูงกว่าอัตราที่วางไว้ข้างบนนี้ แลทั้ง
ได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าประกันนั้นด้วย

แต่ทั้งนี้ถือว่าสัตว์เหล่านั้นเป็นอันตรายสูญหายไปด้วยเหตุอื่น นอกจากที่เป็นความผิดของพนักงานรถไฟแล้ว ท่านว่า กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบเลย

มาตรา ๕๗

ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่ารถ ล้อเลื่อน ที่บรรทุกส่งไปเป็นอันตรายสูญหายนั้น มีเขตจำกัดดังนี้ คือ ค่ารถจักรสำหรับลากจูงรถยนต์คันหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท ค่ารถ เกวียน จักรรถบรรทุกของคันหนึ่งไม่เกินกว่า ๒๕๐ บาท ค่ารถ จักร ยานยนต์ สอง ล้อ ๓ ล้อ คันหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

ค่ารถ ล้อเลื่อนอย่างอื่นคันหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐ บาท

เว้นไว้แต่ผู้ส่งจะได้แจ้งความให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในขณะให้นำมาส่งยังรถไฟนั้นว่า รถ ล้อเลื่อนนั้นมีราคาสูงกว่าอัตราที่ได้วางไว้ข้างบนนี้ แลทั้งได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าประกันนั้นด้วย

มาตรา ๕๘

เมื่อใด กรมรถไฟแผ่นดิน จะต้องใช้ราคาของที่ได้สูญญาเสียหายไปโดยที่ผู้ส่งของได้ระบุแจ้งราคาไว้แล้ว ท่านให้ถือว่า

การที่ระบุแจ้งราคาไว้ นั้นเป็นแต่ เพียงข้อสันนิษฐานว่าของสิ่งนั้น
 คงมีราคาตามที่ได้ระบุแจ้งไว้ นั้นจริง แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้คิดค่า
 เสียหายให้เกินกว่ากำหนดราคาตามที่ได้ระบุแจ้งไว้ นั้นเลย

มาตรา ๕๕

ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดิน จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายนั้น
 ท่านว่าสันอายุหมดลงตามกำหนดวันตั้งนั้น คือ

ถ้าเป็นครุภาระ ฤๅห่อวัตถุ เมื่อครบกำหนดสองวัน นับแต่
 วันรุ่งขึ้นจากวันที่ของได้มาถึงสถานที่ได้จัดส่งไปนั้น

ถ้าเป็นสินค้า เมื่อครบกำหนดสองวันนับแต่วันรุ่งขึ้นจาก
 วันที่กรมรถไฟแผ่นดินจะได้แจ้งความให้ผู้ที่จะรับของนั้น ทราบ

ถ้าว่าไม่มีผู้ใดมารับครุภาระ ห่อวัตถุ ฤๅสินค้าภายในกำหนด
 เวลาดังกล่าวนี้ ท่านให้เก็บของเหล่านั้นรักษาไว้ในคลังสินค้า แต่
 กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบ ในการที่ของเป็นอันตราย
 ฤๅสูญหายไป เว้นไว้แต่จะเป็นเพราะความผิดของกรมรถไฟ
 แผ่นดิน ฤๅเป็นเพราะความผิดของพนักงานในกรมนั้น

มาตรา ๖๐

เมื่อผู้ที่จะรับของนั้นได้รับของที่บรรทุกนั้นไว้ โดยไม่มีข้อโต้
 แย้งเป็นลายลักษณ์อักษรในขณะที่รับของนั้นแล้ว ท่านว่าจะ

เรียกร้องค่าเสียหายที่ของสูญหายไป ฤๅที่บรรทุกส่งเน้นเข้า ไปนั้นมิได้เสีย

มาตรา ๖๑

ข้อความที่เขียนไว้ในใบรับของ ใบส่งของ ฤๅใบสำคัญ อย่างอื่นที่กรมรถไฟแผ่นดินทำให้แก่ผู้ส่งของ เพื่อยกเว้นฤๅจำกัดความรับผิดชอบของกรมรถไฟแผ่นดินนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ ใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย เว้นไว้แต่ผู้ส่งของนั้นจะได้ตกลงยินยอม ตามข้อความที่ยกเว้นฤๅจำกัดความรับผิดชอบนั้นโดยแจ้งชัด

มาตรา ๖๒

กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะยึดของที่บรรทุกนั้นไว้ได้จนกว่า จะได้รับใช้การวางบรรทุกแลกค่าที่ต้องใช้อย่างอื่นให้ครบถ้วน

มาตรา ๖๓

ถ้าหาตัวผู้ที่จะรับของนั้นไม่พบ กรมรถไฟแผ่นดินต้องแจ้ง ความไปให้ผู้ส่งของนั้นทราบโดยหนังสือส่งลงรูปเบียร์กรมไปรษณีย์ เพื่อขอให้บอกมาว่าจะให้จัดส่งของนั้นณที่ใด เลขขอให้จัดการ ใช้การวางบรรทุก แลกค่าที่ต้องเสียอย่างอื่นภายในกำหนด เวลา ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น

ถ้าผู้ส่งของทะเลยไม่ทำตามคำแจ้งความนั้นไซ้ร้ ท่านว่ากรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกขายทอดตลาดได้

มาตรา ๖๔

ถ้าผู้ที่จะรับของไม่มารับของที่บรรทุกนั้นไป ฤๅไม่ใช่คำวางบรรทุกแต่ก็ที่ต้องเสียอย่างอื่นที่จำเป็นต่องานนั้น กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะแจ้งความไปยังผู้ที่จะรับของนั้น โดยหนังสือส่งลงภูเบียรกรมไปรษณีย์ขอให้ใช้คำวางบรรทุก แต่ที่ที่ต้องใช้อย่างอื่น แลให้มารับของนั้นไปภายในเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำแจ้งความนั้น

ในเวลาเดียวกันนั้นให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งความบอกไปยังผู้ส่งของโดยหนังสือส่งลงภูเบียรกรมไปรษณีย์ด้วย

ถ้าผู้ที่จะรับฤๅผู้ส่งของละเลย ไม่ทำตามคำแจ้งความนั้นไซ้ว่ากรมรถไฟแผ่นดินย่อมมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกจากทอดตลาดได้

มาตรา ๖๕

ตามข้อความที่บังคับไว้ในสองมาตราข้างบนนี้ ถ้าของที่บรรทุกนั้นเป็นของที่เก็บไว้นานไม่ได้ อาจเสียไปแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกจากทอดตลาด โดยไม่ต้องแจ้งความให้ผู้หนึ่งผู้ใดทราบก่อนก็ได้

ส่วนของที่มิใช่ชีวิตนั้น เมื่อได้แจ้งความบอกให้ทราบว่าของได้มาถึงแล้วคว้งพันไป ๗ วัน ให้เอาของออกจากทอดตลาดได้

มาตรา ๖๖

เมื่อได้เอาของออกขายทอดตลาด หักค่าใช้จ่ายในการขาย ออกแล้วเหลือเงินเป็นจำนวนเท่าใด ให้กรมรถไฟแผ่นดินหัก ใช้ค่าแรงงานบรรทุก แลค่าที่ต้องใช้อย่างอื่นอันเกี่ยวกับสัญญา บรรทุกส่งนั้น ถ้ามีเงินเหลืออยู่อีก จึงให้มอบให้แก่ผู้ที่สมควร จะได้รับนั้นไป

มาตรา ๖๗

เงินค่าโดยสารฤกษ์ค่าแรงงานบรรทุกที่ได้ ใช้ ให้เป็นค่าโดยสารฤ กษ์ค่าส่งครุฑาระ ห่อวัตถุ ฤกษ์สินค้านั้น ให้พึงสันนิษฐานว่ากรมรถไฟแผ่นดินได้รับไว้โดยมีข้อไข่ว่า ถ้ามีที่สำหรับให้โดยสารฤ กษ์บรรทุกได้ในขบวนรถนั้น

ถ้าหากว่าในรถไฟไม่มีที่พอสำหรับผู้โดยสารทั้งหมด ฤกษ์สำ หรับบรรทุกครุฑาระ ห่อวัตถุ ฤกษ์สินค้านั้นทั้งหมด ท่านว่าผู้โดยสารที่ได้ซื้อตั๋วไปทางไกลที่สุดมีสิทธิที่จะได้โดยสารไปก่อนผู้อื่น แลถ้ามีผู้โดยสารซื้อตั๋วไปทางไกลเท่ากันหลายคน ผู้ที่ซื้อ ตั้วได้ก่อนก็ควรได้ ไปก่อนตามลำดับเลขที่ที่ได้รับตั้วก่อนแลหลัง นั้น ข้อบังคับนี้ให้ใช้ได้ตลอดไปถึงการรับบรรทุกครุฑาระ ห่อ วัตถุ แลสินค้านั้นด้วย

หน้า ๑๕๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นว่า นายแล พตทหารแลข้าราชการพลเรือนที่โดยสารไปในหน้าที่ราชการของรัฐบาลนั้น ควรจะได้รับเลือกให้ไป
ได้ก่อนผู้อื่น

มาตรา ๖๘

ผู้หนึ่งผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องขอเงินค่าโดยสาร ค่า
บรรทุก ค่ารับฝากครุฑกระ ห่อวัตถุ ฤๅสินค้าที่อ้างว่าได้เสีย
เกินอัตรานั้นคืน เว้นไว้แต่จะได้นับคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษร
ขอเงินที่เกินคืนจากกรมรถไฟแผ่นดินภายในกำหนด ๗ วัน นับ
ตั้งแต่วันที่ได้ออกตั๋วโดยสารฤๅวันที่มอบส่งของนั้น ๆ

มาตรา ๖๙

กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะรับส่งจดหมาย ฤๅห่อวัตถุ
สำหรับกิจการของรถไฟ ฤๅจดหมายใบอนุญาตของ ฤๅใบรับสำหรับ
ลูกค้ารถไฟ

มาตรา ๗๐

ใบเบิกทางซึ่งออกให้ผู้หนึ่งผู้ใดโดยสารรถไฟโดยไม่ต้องเสีย
ค่าโดยสารตลอดกาลฤๅชั่วเที่ยวนั้นเป็นพิเศษนั้น ผู้บัญชาการ
รถไฟแผ่นดินฤๅผู้แทนจะต้องลงชื่อกำกับไว้จึงจะใช้ได้ มิฉะนั้น
อย่าให้ถือว่าใบเบิกทางนั้นใช้ได้เลย

ส่วนที่ ๕

ว่าด้วยความปราศรัยแห่งประชาชน

มาตรา ๓๑

เมื่อเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อรักษาความปราศรัยแห่งประชาชน ให้ขุดคู ฤๅปลูกต้นไม้เป็นรั้ว ฤๅถันรั้ว ฤๅขึงลวดกันรั้วสองข้างทางรถไฟ

มาตรา ๓๒

เมื่อทางรถไฟผ่านข้ามถนนสำคัญเสมอระดับ ให้วางรางคู่กำกับเพื่อให้มีช่องพอครีบล้อรถผ่านไปมาได้ กับให้ทำประตู ฤๅขึงโซ่ ฤๅทำราวกันขวางถนนฤๅทางนั้น ๆ ตามสมควรแก่การ

มาตรา ๓๓

เมื่อถนนที่ต้องผ่านข้ามไปนั้นไม่สู้สำคัญพอถึงกับต้องทำประตูกันแล้ว ให้พนักงานขับรถจักรเปิดหัวค้อนที่รถจะผ่านข้ามถนนนั้น กับให้ทำเครื่องหมายสัญญาณอย่างถาวรปักไว้ให้เห็นแจ้งบนทางแลถนนนั้น เพื่อให้พนักงานขับรถจักรแลประชาชนรู้ตัวก่อนภายในเวลาอันสมควรว่า เข้ามาใกล้ทางรถไฟที่ผ่านข้ามถนน

มาตรา ๓๔

ภายในระยะสี่เมตรวัดจากศูนย์กลางทางรถไฟออกมา ห้าม

มิให้ปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด เว้นไว้แต่จะเป็นการจำเป็นเพื่อการ
เดินรถ

มาตรา ๓๕

ผู้เป็นเจ้าของต้นไม้รวุกต้นไม้ชนิดอื่นที่อยู่ริมเขตทางรถไฟ
มีหน้าที่ต้องตัดถารานกิ่งไม้ฤาโค่นต้นไม้ที่ลงเป็นครั้งคราวตาม
แต่ นายช่างบำรุงทางในเขตนั้นจะสั่ง เพื่อมิให้กีดกันกำบังเครื่อง
อาณัติสัญญาณตามทาง ฤาเพื่อมิให้เกิดอันตรายขัดขวางต่อการ
เดินรถ

ถ้าผู้เป็นเจ้าของต้นไม้คนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายช่าง
บำรุงทางดังกล่าวมานี้ นายช่างบำรุงทางมีอำนาจที่จะจัดการให้ตัด
รานกิ่งฤาโค่นต้นไม้ที่เสีย แล้วคิดเอาเงินค่าใช้จ่ายในการนี้แก่
เจ้าของนั้นก็ได้

มาตรา ๓๖

ในขบวนรถโดยสารทุกขบวนที่ต้องเดินเกินกว่า ๒๐ กิโลเมตร
โดยไม่หยุดนั้น กรมรถไฟแผ่นดินต้องจัดให้มีเครื่องอาณัติ
สัญญาณติดประจำไว้เพื่อใช้บอกเหตุได้ในระหว่างคนโดยสารกับ
พนักงานกำกับรถ เครื่องอาณัติสัญญาณนี้ต้องรักษาไว้ให้ใช้ได้
ดีตลอดไปด้วย

มาตรา ๓๗

ถ้าปรากฏว่าผู้โดยสารคนหนึ่งคนใดเป็นโรคติดต่อซึ่งอาจมีจำ

แนกไว้ในกฎข้อบังคับ ให้สถานจัดแยกผู้หนึ่งกันไว้เสียห้องหนึ่งเป็นพิเศษเพื่อมิให้ปะปนกับผู้อื่น แล้วโทรเลขบอกไปยังสถานที่ผู้หนึ่งจะลงแลสถานปลายทาง เพื่อกำชับห้ามมิให้ผู้โดยสารอื่นเข้าไปในห้องนั้นจนกว่าจะได้จัดชำระค่าเช่าโรคให้หมดสิ้นเมื่อรถไปถึง

มาตรา ๓๘

ผู้ใดกระทำผิดดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๕ จนถึงแฉวมทั้งมาตรา ๓๘ ให้ลงโทษฐานลหุโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เว้นไว้แต่การกระทำเช่นนั้นประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิดแลกำหนดโทษไว้แล้ว

มาตรา ๓๙

ผู้ใดกระทำการโดย เจตนา ขัดขวาง พนักงานรถไฟใน เวลาทำการตามหน้าที่ก็ดี ฤๅทำการขัดขวางผู้มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย ในการสอบวัด ก่อสร้างฤๅบำรุงทางรถไฟก็ดี ฤๅถอนหมุดฤๅหลักที่ปักไว้ในดิน เพื่อกิจการตั้งว่านั่นก็ดี ฤๅลบเลื่อนทำลายเครื่องหมายใดๆ ที่ทำไว้สำหรับกิจการนั้น ๆ ก็ดี ท่านว่า มันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๔๐

ผู้ใดมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย บังอาจขุดขนดิน ทลาย สืบลา/หลุม ด้้นไม้ฤๅสิ่งใดๆ ไปจากมูลดิน กู สพาน ทาง

ระบายนํ้า กำแพงเขื่อน ฤๅทางถาวรของรถไฟ ฤๅภายในบริเวณ
รถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๘๑

ผู้ใดรื้อถอน ทำลาย เคลื่อนเอาไปจากที่ฤๅทำให้เป็นอันตราย
เสียหายแก่รั้วต้นไม้ รั้วกันเขต รั้วลวด เสาเครื่องหมายอาณัติ
สัญญาณ เครื่องจักร วัตถุอันตราย รางเหล็ก หมอนฤๅสิ่งของ
ชนิดใดๆ ที่เก็บรักษาไว้ใช้ตามทางรถไฟนั้น ท่านว่ามันมีความ
ผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๘๒

ผู้ใดมิได้รับอนุญาตโดยชอบ ด้วยกฎหมายบังอาจเปลี่ยนทาง
นํ้า ฤๅร่งนํ้าด้วยเจตนา ฤๅทำทำนบกั้นคูฤๅทางระบายนํ้าได้สพาน
ฤๅปล่อยขยะมูลฝอยสิ่งโสโครกจากที่ทำการเหมืองแร่ให้ไหลมา
กีดขวาง ฤๅทำการอย่างอื่นให้กีดขวางแก่ทางนํ้า ซึ่งอาจเป็น
เหตุให้เกิดเสียหายแก่ทางรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ
ต้องระวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๘๓

เมื่อเจ้าของที่ดินฤๅผู้ที่อยู่ในที่ดิน คนใดประสงค์จะตัดโค่น
ต้นไม้ ฤๅแผ้วถางป่าที่ติดต่อกับทางรถไฟก็ดี ฤๅที่มีสายโทรเลข

โทรศัพท์ซึ่งผ่านข้ามไปก็ได้ ผู้ยื่นต้องแจ้งความประสงค์นั้นให้ นายช่างบำรุงทางประจำเขตนั้นทราบล่วงหน้าก่อน ๗ วัน แต่ผู้ยื่น จำต้องให้ความระมัดระวังตามสมควรในเมื่อทำการนั้น ๆ ตามแต่ นายช่างบำรุงทางจะสั่ง เพื่อรักษาทางรถไฟให้เป็นอันตราย

ผู้ใดมิได้แจ้งความให้นายช่างบำรุงทางทราบล่วงหน้าก็ได้ ฤ็มิ ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของนายช่างบำรุงทางก็ได้ โคนต้นไม้ส่งฤ็ถาง ป่าอันเป็นเหตุที่อาจเกิดอันตรายแก่รถไฟที่ผ่านไปมา ฤ็อาจ ทำให้เกิดเสียหายต่อสายโทรเลข โทรศัพท์ เครื่องอาณัติ สัญญาฤ็ทาง ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษ ชั้น ๓

มาตรา ๘๔

ผู้ใดบังอาจเข้าไปในที่ดินรถไฟ นอกเขตที่อนุญาตให้ ประชาชนเข้าออกได้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้อง รวางโทษชั้น ๑

มาตรา ๘๕

ผู้ใดขับรถ ฤ็ล้อเลื่อนอย่างอื่น ฤ็ไล่ต้อนสัตว์ข้าม ฤ็ไป ตามทางรถไฟ เว้นไว้แต่ตามเวลาที่กำหนดให้ไว้ก็ดี ฤ็ไม่ ปฏิบัติการตามคำสั่งอันสมควรของพนักงานรถไฟก็ดี ท่านว่ามัน มีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๑

ผู้ใดมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงรักษาปลูสัตว์ ปล่อยให้สัตว์เที่ยวไปในที่ดินรถไฟ ให้รับเป็นพินัยไม่เกินกว่าตัวละ ๒ บาท

พนักงานรถไฟมีอำนาจนำฤๅไล่ต้อนสัตว์นั้นไปยังโรงพักตำรวจที่ใกล้ที่สุด แล้วมอบให้รักษาไว้จนกว่าจะได้รับเงินค่าปรับ แลค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงรักษานั้นได้

มาตรา ๘๖

ผู้ใดขว้างปาก้อนไม้ ก้อนศิลาฤๅสิ่งอื่น ๆ ไปที่ขบวนรถไฟที่ฤๅผ่านข้ามไปก็ดี ขว้างปาจากรถไฟที่ฤๅดี ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่อยู่ในรถจักร รถลำเลียง รถคนโดยสารฤๅรถบรรทุก ฤๅต่อผู้ยืนอยู่ฤๅเดินไปมาตามทางรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๔

มาตรา ๘๗

ผู้ใดทำให้รถ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรฤๅสิ่งใด ๆ อันเป็นทรัพย์สินสมบัติของรถไฟเสียหายชำรุด ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๑

มาตรา ๘๘

พนักงานรถไฟคนใดเสพสุราจน มีเมมาในเวลาทำการตามหน้าที่บนรถไฟ ฤๅทำกิจการอื่นของรถไฟที่ฤๅดี ฤๅละเลยไม่ทำการตาม

นำที่โดยความประมาทก็ดี ฤๅกระทำการนั้นด้วยอาการอันไม่สมควรก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๒

ถ้ากิจการตั้งว่ามานี้ เมื่อละเลยเสียไม่กระทำ ฤๅกระทำโดยความประมาทอาจเป็นเหตุให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้โดยสารฤๅผู้ที่อยู่ในที่ดินรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๔

ถ้าว่าเป็นด้วยความประมาทอย่างอกุศลฐ์ จนเกิดอุบัติเหตุ ทำให้บุคคลตายฤๅบาดเจ็บ ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๕๒ ฤๅมาตรา ๒๕๕

มาตรา ๘๕

ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนกฎข้อบังคับซึ่งผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินตั้งขึ้นไว้ในข้อต่อไปนี้ คือ

- (๑) ว่าด้วยการขึ้นรถ ฤๅเข้าไปในสถานี ต้องมีตั๋ว ฤๅใบเบิกทางให้ โดยสารได้เที่ยวใดฤๅในห้องใดเลขขึ้นใด
- (๒) ว่าด้วยการโอนตั๋ว ฤๅใบเบิกทางให้ผู้อื่นโดยมิชอบ
- (๓) ว่าด้วยการส่งตั๋ว ฤๅใบเบิกทางให้ตรวจฤๅส่งมอบให้แก่พนักงานรถไฟ การเปลี่ยนแปลงชุดแก่ตั๋ว ฤๅใบเบิกทางโดย

เจตนา

12/10/2566

- (๔) ว่าด้วยการพาอาวุธขึ้น ฤๅกระสุนดินดำไปในรถไฟ

- (๕) ว่าด้วยการทำความรำคาญฤๅกระทำการลามกฤๅอื่น ๆ
- (๖) ว่าด้วยการขึ้นรถเมื่อรถกำลังเดิน ฤๅขึ้นในที่ ๆ ไม่ใช่ทางขึ้น ฤๅเข้าไปอยู่ในที่ต้งห้าม
- (๗) ว่าด้วยการห้ามมิให้สูบบุหรี่
- (๘) ว่าด้วยการใช้เครื่องหมาย บอกเหตุอันตรายในเวลาที่ไม่ม่เหตุการณั้

(๙) ว่าด้วยการนำสำภาระ ฤๅสัตว์เข้าไปในรถโดยสารโดยที่พนักงานรถไฟไม่ยอมรับว่าเป็นหัตถะภาระ ฤๅเปนของที่ผู้อื่นรังเกียจเพราะไม่สะอาด ฤๅอาจเป็อันตรายฤๅเปนปฏิบัตย์ต่อความสงบเรียบร้อย ฯลฯ

แลกฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่ตั้งขึ้นไว้ว่าด้วยความปราศรัย ความผาสุกแลความเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างเวลาเดินทางอยู่ในรถฤๅในที่เดินรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๕๐

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ก็ดี ฤๅกฎข้อบังคับที่ไว้ด้วยความปราศรัยแห่งประชาชนแลการเดินทางรถก็ดี ฤๅไม่ทำตามคำสั่งของพนักงานรถไฟผู้มีอำนาจที่จะออกคำสั่งได้ตาม

กฎหมายตามกฎหมายข้อบังคับนั้นก็ดี ฤ็การกระทำกรตามกฎแสดง
กิริยาชั่วร้ายอย่างใด ๆ ก็ดี ผู้นั้นอาจถูกจับไล่ออกจากกรไฟฟ้า ฤ็
ที่ดินกรไฟฟ้าได้โดยมิต้องคิดค่าทำขวัญให้เลย

มาตรา ๕๑

เมื่อผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษเพ็ญแต่ปรับเป็เงินสถาน
เดียว อาณากรไฟฟ้ามีอำนาจปรารถนั้ประนอมยอมความได้
ทันที โดยขอมรับเป็ปรับตามอัตราอย่างสูงที่กฎหมายบัญญัติ
ไว้ แล้วออกใบเสร็จงั้เป็สำคัญ ส่วนเงินพินัยที่เก็บได้
นั้นให้กรมรไฟฟ้าแผ่นดินทำบาญชีส่งไปยั้กระทรวงยุติธรรม

มาตรา ๕๒

ห้ามมิให้จับกุมพนักงานซึ่งกำลังทำการของกรไฟฟ้าอยู่ตามหน้าที่
อันเกี่ยวกับการเดินกรโดยตรง (ซึ่งถ้าไม่มีพนักงานผู้นั้นกั้กับ
การอยู่แล้วอาจเกิดกั้นตรายแก่ประชาชน) เว้นไว้แต่จะได้แจ้ง
ความให้หัวหน้าของพนักงานผู้นั้นทราบก่อน เมื่อได้้รับอนุญาต
แล้วจึงให้จับกุมผู้นั้นได้

มาตรา ๕๓

เมื่อผู้ใดกระทำความผิดขึ้นในรถไฟเป็นเหตุให้บุคคลผู้หนึ่ง
ผู้ใดถึงแก่ความตายถูกต้องบาดเจ็บสาหัส ให้อำนาจรถไฟ
แจ้งเหตุการณ์นั้นแก่พนักงานอัยการที่อยู่ใกล้ที่สุด ฤๅกรรมการ
อำเภอตามคำสั่งตรวจธรณคดีโดยพลัน

มาตรา ๕๔

ถ้ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้นทำให้บุคคลบาดเจ็บสาหัส ถึงแก่ความ
ตายก็ดี ฤๅเมื่อรถไฟโดนกันโดยรถขบวนหนึ่งเป็นรถคนโดยสาร
ก็ดี ฤๅเมื่อรถคนโดยสารขบวนฤๅตอนใดตอนหนึ่งตกลงก็ดี
ให้อำนาจรถไฟแจ้งความออกไปให้ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน
ทราบพร้อมกับรายงานการเสียหาย และข้อที่เกิดอุบัติเหตุ
นั้นโดยพลัน

ถ้าผู้บาดเจ็บสาหัสถึงแก่ความตายก็ดี ฤๅเมื่อมีเหตุสงสัย
ว่าจะมีคนร้ายทำให้รถไฟตกลงก็ดี ให้อำนาจรถไฟส่งคำ
แจ้งความอย่างเดียวกัน นั้นไป ยังอัยการในท้องที่ที่เกิดอุบัติเหตุ
นั้นให้ทราบด้วย

ภาคที่ ๒

ว่าด้วยรถไฟฟรายนุฎรี

ส่วนที่ ๖

ว่าด้วยรถไฟผู้รับอนุญาต

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยการให้อุญาต

มาตรา ๕๕

ห้ามมิให้สร้างรถไฟฟรายนุฎรีขึ้นในพระราชอาณาจักร เว้นไว้แต่จะได้มีประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตเป็นพิเศษ

พระบรมราชานุญาตนั้นจะพระราชทานให้แต่เฉพาะเพื่อสร้างทางรถไฟแยกไปจาก ทางรถไฟแผ่นดิน การรถไฟหัดลดกรรมก็ได้ การประกอบใจ ความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตก็ดี การที่จะปฏิบัติตามพระบรมราชานุญาตนั้นก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชกำหนดกฎหมายแห่งพระราชอาณาจักรทั้งสิ้น

มาตรา ๕๖

เมื่อบุคคลอุทาบบริษัทใดมีความประสงค์จะขออนุญาตสร้างทางรถไฟ ให้ยื่นเรื่องราวแสดงความประสงค์นั้นต่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

เรื่องราวนั้นให้เสนอต่อสภากรรมการรถไฟ เมื่อสภากรรมการเห็นสมควร จะเรียก ร้องให้ ยื่น รายละเอียดเพิ่มเติมอีกก็ได้แล้วจะได้นำเรื่องราวนั้น ยื่นต่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนการที่จะให้อนุญาตฯ ไม่นั้น สุดแล้วแต่จะเห็นเป็นการสมควร

มาตรา ๕๗

ก่อนที่จะยื่นเรื่องราวขอรับอนุญาตนั้น จะยื่นเรื่องราวขึ้นต้นขึ้นมากตามระเบียบอย่างเดียวกัน เพื่อขออนุญาตตรวจวัดพื้นที่ที่จะสร้างทางรถไฟนั้นเสียขึ้นหนึ่งก่อนก็ได้

มาตรา ๕๘

ในเรื่องราวขออนุญาตนั้นต้องแสดงรายการละเอียดที่จำเป็นอันเกี่ยวกับการรถไฟที่คิดจะสร้างขึ้น และทั้งต้องแสดงฐานะสินทรัพย์ของผู้ยื่นเรื่องราว ก็ให้ส่งแบบแปลนประมาณการก่อสร้างแลแผนที่แสดงเขตที่ต้องการมาพร้อมกับเรื่องราวนี้ด้วย

มาตรา ๕๙

ในเวลาที่ยื่นเรื่องราวนี้ ผู้ยื่นเรื่องราวต้องลงแจ้งความในหนังสือพิมพ์รายวันให้ชนทั้งหลายทราบว่าได้ยื่นเรื่องราวไว้ กับให้มอบแบบการก่อสร้างแลแผนที่แสดงเขตที่ดินโดยชัดเจน ทั้ง

บอกประเภทการงานแลความสำคัญของการที่จะทำนั้น ไว้ว่า
การฝ่ายปกครองในท้องที่ที่รถไฟจะผ่านไปในนั้นด้วย

ภายในกำหนดเวลา ๓ เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้มอบหมายแบบ
การก่อสร้างแลแผนที่ไว้ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองดังกล่าวขึ้น
เป็นต้นไป ผู้มีส่วนได้แลเสียจะขอตรวจดูหนังสือสำคัญเหล่านี้
นั้นฯลฯขอคัดสำเนาไป แลจะทำเรื่องราวจัดขออนุญาตสภากรร
มการรถไฟก็ได้

มาตรา ๑๐๐

สภากรรมาการรถไฟต้องสืบสวนตรวจดูรายการก่อสร้างที่ส่ง
มาพร้อมกับเรื่องราวนั้นได้ตามวิธีที่จะเห็นเป็นการสมควร ถ้ามีผู้
ยื่นเรื่องราวจัดขออนุญาตนั้น ก็ให้สภากรรมาการรถไฟตรวจ
พิจารณาให้ข้อจัดขออนุญาตด้วย

มาตรา ๑๐๑

ในระหว่างเวลาก่อสร้างทางรถไฟก็ดี ฤๅเมื่อได้เปิดให้รถเดิน
แลแล้วก็ดี ถ้าผู้รับอนุญาตเห็นเป็นการจำเป็นต้องขยายทางรถไฟ
ต่อออกไปอีก ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตเพิ่มเติมตามระเบียบ
เดิม

ส่วนการที่จะโอนอำนาจสร้างรถไฟนั้น ก็ให้ขออนุญาตก่อน
ตามระเบียบข้อเดียวกัน

มาตรา ๑๐๒

ถ้าผู้มอบอนุญาต

(๑) เป็นคนล้มละลาย ฤๅ

(๒) หยุดไม่เดินรดตลอดทั้งสายฤๅแต่ตอนหนึ่งตอนใดเกินกว่า ๖ เดือน เว้นแต่เมื่อมีพลาศิษย์เกิดขึ้น ฤๅ

(๓) ไม่ปฏิบัติตามความข้อใดข้อหนึ่ง ที่ กล่าวไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาต ฤๅไม่ทำการที่จำเป็นเพื่อป้องกันภัยอันตรายแก่ประชาชน ฤๅ

(๔) ละเลยไม่ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายอันเกี่ยวแก่รัฐภูประศาสน์นโยบาย ฤๅการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่ประชาชน

ให้เรียกใบอนุญาตคืน แล้วให้ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอถอนอนุญาตนั้นเสีย

มาตรา ๑๐๓

ถ้ารัฐบาล มีความประสงค์จะเข้าปกครองยึดถือรถไฟสายใดก่อนสิ้นกำหนดอนุญาต รัฐบาลมีอำนาจที่จะเข้ายึดถือได้ในเวลาแล ตาม ข้อความดังกล่าวไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น ถ้าแลในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตมิได้กล่าวความข้อนี้ไว้ รัฐบาลมีอำนาจเข้ายึดถือปกครองรถไฟ

ได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังจากวันที่ได้พระราชทานพระบรม
ราชานุญาตแล้วแล้ว ๒๐ ปี

มาตรา ๑๐๔

ในเมื่อรัฐบาลเข้ายึดถือปกครองรถไฟก่อนสิ้นกำหนดอนุญาต
ก็ดี ถ้าเมื่อสิ้นกำหนดแล้วก็ดี ให้เข้ายึดถือปกครองบรรดาสง
ปลูกสร้าง รถ เครื่องจักร พัสตุแลวัตถุอย่างอื่นด้วย

ส่วนที่ดินนั้นให้คิดเงินค่าทำขวัญให้ไม่เกินกว่าราคาที่ได้รับ
อนุญาตได้ขอไว้

เมื่อถึงวันสิ้นกำหนดอนุญาตก็ดี ถ้าเมื่อได้ถอนอนุญาตเสีย
ก็ดี รัฐบาลไม่ได้แจ้งความประสงค์ที่จะเข้ายึดถือปกครอง
รถไฟนั้นให้ทราบแล้ว ผู้รับอนุญาตมีสิทธิที่จะขายที่ดิน สิ่ง
ปลูกสร้างอุปกรณ์อย่างอื่นของรถไฟได้ตามแต่จะเห็นควร

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยการกำกับตรวจตราของรัฐบาล

มาตรา ๑๐๕

บรรดารถไฟที่ผู้รับอนุญาตได้สร้างจัดการนั้น ให้อยู่ใน
ความกำกับตรวจตราดูแลของกรมรถไฟแผ่นดินตั้งที่บัญญัติไว้ใน

หมวดนี้ แลตามข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้นด้วย

มาตรา ๑๐๖

สภากรรมการรถไฟซึ่งมีผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินเป็นประธานนั้นให้มี

(๑) หัวหน้ากองต่างๆ ของกรมรถไฟแผ่นดิน (กล่าวคือ นายช่างเอก กำกับการบำรุงทางแลสถานี นายช่างกลเอก ผู้อำนวยการเดินรถ แลผู้อำนวยการบำรุงใหญ่) เปนองค์กรรมการโดยตำแหน่ง กับ

(๒) กรรมการอื่นตามที่ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินกราบบังคมทูลพระกรุณาขอให้ตั้งขึ้น แล้วยประกาศนามให้ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐๗

สภากรรมการรถไฟมีอำนาจแลหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ออกความเห็นในเมื่อมีผู้ยื่นเรื่องราวขอ อนุญาตสร้างรถไฟ

(๒) ตรวจสอบข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนที่จะพระราชทาน กับออกความเห็นแก้ไขเพิ่มเติมข้อความนั้นถ้าเป็นตามแต่จะคิดเห็นว่าเป็นการสมควร

(๓) กำกับตรวจตราดูแลการก่อสร้างรถไฟ เพื่อให้ทราบว่า ผู้รับ อนุญาตจะได้ กระทำผิดต่อ ข้อ ความในหนังสือพระราชทาน พระบรมราชานุญาตนั้นๆหรือไม่

(๔) เมื่อผู้รับอนุญาตแจ้งมาให้ทราบว่า การก่อสร้างรถไฟ สำ เร็จบริบูรณ์แล้ว ก่อนเปิดทางให้รถเดิน ให้ออกความเห็น ว่าใน การที่จะเปิดทางให้รถเดินนั้นจะมีภัยอันตรายแก่ประชาชนๆหรือไม่

(๕) เข้า ตรวจ ทาง แล กำกับตรวจ ตราการเดินรถได้ทุกครั้ง เมื่อ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้รับอนุญาตได้ปฏิบัติ การตามความในพระราช บัญญัตินี้ แลข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาต นั้นๆหรือไม่ แลเพื่อจะได้ทราบว่าไม่มีเหตุการณ์อันตรายอย่างหนึ่ง อย่างใดแก่ประชาชน

(๖) ตรวจสอบแลออกความเห็นในเรื่องกฎข้อบังคับที่ผู้รับ อนุญาตมีอำนาจตั้งขึ้นโดยได้อนุมัติจากผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

(๗) ใต้ส่วนในเรื่องอุบัติเหตุ เพื่อให้ทราบว่าผู้รับอนุญาต จะมีส่วนรับผิดชอบในเหตุนั้นด้วยหรือไม่

(๘) ตรวจกิจการอื่น จะ ต้องแจ้งไปให้ผู้รับอนุญาตทราบว่า ทางรถไฟ เครื่องจักร ฤา รถทั้งหมด ฤาแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งจะ ต้องรู้มีไว้ใช้ อีกต่อไป ฤาจะต้องซ่อมแซมเสียให้ดีกว่าก่อน

(๕) ตรวจสอบผังรายการก่อสร้างรูปแบบที่คิดจะสร้าง ซึ่งผู้รับอนุญาตยื่นขนามาขอ อนุญาตทำการซ่อมแซมเปลี่ยนแปลงแก้ไขขยายทางรถไฟ ขยายเขตที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรารถ

มาตรา ๑๐๘

สภากรรณการรถไฟมีอำนาจแจ้งความไปให้ผู้รับอนุญาตทราบแลบังคับให้ทำการดังต่อไปนี้ได้ภายในเวลาอันสมควร คือ

(๑) ให้ส่งเจ้าหน้าที่การ ขยายซ่อมแซมแก้ไขทางรถไฟ เครื่องจักรารถทั้งหมดทุกแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งให้เรียบร้อย

(๒) ให้ใช้คนที่สามารถทำการเดินรถ แลให้รักษารถไฟมิให้เป็นอันตราย

(๓) ให้ทำรั้วกันตามทางรถไฟในที่ที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความปราศภัยแห่งประชาชน

(๔) ให้ปฏิบัติตามความในภาคที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัติ ซึ่งกรมรถไฟแผ่นดินจำต้องกระทำเพื่อรักษาประโยชน์แลความปราศภัยแห่งประชาชน แลเพื่อรักษาความเรียบร้อยในเรื่องจัดการรถไฟด้วย

มาตรา ๑๐๙

สภากรรณการรถไฟมีอำนาจออกกฎข้อบังคับที่เห็นว่าจำเป็น

เพื่อระงับอุบัติเหตุบ่อยครั้งจนตาย อันพึงเกิดขึ้นแก่กิจการของ
 รถไฟ เช่นกำหนดให้บีเครื่องกำล้อ แลโคม่ไป ว่างด้วยสฐาน
 ที่ตั้งสำนักงานแลโรงเรือนริมทางรถไฟ กำหนดให้รถเดินเร็ว
 ฤกษ์ กำหนดจำนวนผู้โดยสารแลอื่น ๆ

กฎข้อบังคับเมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้ลงนามแลแจ้ง
 ไปให้ผู้รับอนุญาตทราบแล้ว ให้ใช้บังคับผู้รับอนุญาตได้ทีเดียว

มาตรา ๑๑๐

ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน พึงตั้งอาณบาลรถไฟไปประจำ
 ทุกสถานีที่สำคัญ แลให้ผู้รับอนุญาตจัดการสัักงานที่ทำการให้
 ตามสมควร

มาตรา ๑๑๑

กรรมการรถไฟ ฤอาณบาลรถไฟทุกคนมีอำนาจดังต่อไปนี้
 เพื่อรักษาการให้ไปไปตามหน้าที่ คือ

- (๑) เข้าตรวจตราทางรถไฟ ที่ดินรถไฟ สัักปลูกสร้าง
 ฤเครื่องจักรของผู้รับอนุญาต
- (๒) เรียกผู้ทำการก่อสร้างฤผู้จัดการรถไฟคนใด คนหนึ่ง
 มาได้ตาม
- (๓) สั่งให้ผู้รับอนุญาตส่งบรรทุกสมุดหนังสือ แลเอกสาร
 สำคัญซึ่งมีขึ้นแก่การจำเป็น

มาตรา ๑๑๒

ผู้รับอนุญาตจำต้องออกใบเบิกทางให้แก่กรรมการรถไฟ อาณา
บาลรถไฟแลบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้ตั้ง
ให้ไปตรวจ เพื่อเข้าออกในที่ดินรถไฟแลเพื่อไปขนแร่จักร์ฤ
ธาโดยสารได้เป็นพิเศษโดยมีต้องเสียค่าโดยสาร

มาตรา ๑๑๓

ผู้รับอนุญาตจำต้องทำบัญชีอันแท้จริงจดเงินรายรับประจำวัน
อันเป็นเงินค่าโดยสาร ค่าบรรทุกครุภาวะ ค่าบรรทุกห่อวัตถุ
ฤธาสินค้า แลเก็บรักษาบัญชีนั้นไว้

มาตรา ๑๑๔

ผู้รับอนุญาตจำต้องยื่นบัญชีทุกครึ่งปีต่อสภากรรมการรถไฟ
แสดงยอดรายรับแลรายจ่ายเงินทุกประเภท พร้อมกับบัญชี
งบดุลซึ่งผู้อำนวยการแลผู้ตรวจสอบบัญชีได้ลงนามรับรองว่า
ถูกต้อง

กรมรถไฟแผ่นดินพึงตั้งบุคคลคนหนึ่งฤกว่านั้น แต่มิให้เกิน
กว่า ๓ คน เพื่อตรวจสอบบัญชีนั้น

มาตรา ๑๑๕

ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน มีอำนาจร้องขอต่อเสนาบดี

กระทรวงยุติธรรมให้ตั้งผู้ตรวจการคนหนึ่งจากภูมิกว่านั้นไปตรวจสอบ
 ส่องในพแนกการเงินของผู้รับอนุญาต แล้วให้ทำรายงานเสนอ
 เมื่อได้ตั้งผู้ตรวจสอบดังนี้แล้ว ผู้รับอนุญาตจำต้อง
 ปฏิบัติการตามข้อความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะเข้า
 หุ้นส่วนแลบริษัทว่าด้วยอำนาจตรวจสอบกิจการบริษัทนั้น

มาตรา ๑๑๖

สภากรรมการรถไฟมีอำนาจสั่งให้ผู้รับอนุญาตส่งบัญชีอัตรา
 ค่าโดยสาร อัตราค่าวางบรรทุกครุการะ ห่อวัตถุแลสินค้าที่คง
 ให้อยู่ กำหนดอัตราเงินเปลี่ยนแปลงเมื่อใด ให้แจ้งความ
 ไปให้สภากรรมการรถไฟทราบทุกครั้ง

มาตรา ๑๑๗

สภากรรมการรถไฟมีอำนาจสั่งให้ผู้รับอนุญาตย้ายอุปเปลี่ยน
 ทางรถไฟ ฤๅกิจการที่เกี่ยวกับการเดินรถในเวลาใดเวลาหนึ่งได้
 ทุกเมื่อ เมื่อเห็นว่าจำเป็นฤๅเป็นการสมควรเพื่อรักษาประโยชน์
 ของประชาชน ในเรื่องเช่นนี้ ถ้าผู้รับอนุญาตได้กระทำการครบ
 ถ้วนตามคำสั่งนั้นแล้ว เมื่อมีการเสียหายเกิดขึ้น ก็ให้คิดค่า
 ทำขวัญให้แก่ผู้รับอนุญาตตามที่ได้เสียไปนั้น

มาตรา ๑๑๘

เมื่อสภากรรมการรถไฟออกคำสั่งให้ผู้รับอนุญาตทำกิจการ

มา ๑๗๔

พ.ศ. ๒๔๖๔

อย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องครบถ้วนตามคำสั่งนั้นแล้ว สภากรรมการมีอำนาจ

(๑) ห้ามการเดินรถไฟตามส่วนที่เห็นสมควรแก่การรักษาความปลอดภัยแห่งประชาชน

(๒) สั่งให้คนงานทาสู่แทนของกรรมรถไฟแผ่นดินไปทำการตามที่ต้องการให้ทำนั้น แล้วคิดเอาค่าใช้จ่ายแก่ผู้รับอนุญาต

มาตรา ๑๑๕

ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งความฉุกเฉินด้วยกฎหมายของสภากรรมการรถไฟ เมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินเป็นโจทก์นำคดีมาฟ้องต่อศาล ให้ลงโทษปรับผู้รับอนุญาตเป็นพินัยไม่เกินกว่าวันละ ๑๐๐ บาททุกๆ วัน ตามจำนวนวันที่ละเลยมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งความฉุกเฉินด้วยกฎหมายนั้น

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน การก่อสร้าง
การบำรุง วิธีจัดการ แลการบรรทุกส่ง

มาตรา ๑๒๐

ห้ามมิให้ลงมือทำการก่อสร้าง ฤ็ทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อนที่ได้รับหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาต

มาตรา ๑๒๑

เมื่อผู้รับอนุญาตได้รับหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จะจัดหาที่ดินแก่อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่จำเป็นสำหรับการก่อสร้างทางรถไฟได้ แต่ให้พึงเข้าใจว่า

(๑) ถ้าที่ดินแก่อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นเป็นของเอกชน ต้องร้องขอมาทางกรมรถไฟแผ่นดินให้ช่วยจัดหาซื้อให้ตามข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินเพื่อสร้างทางรถไฟนั้น

(๒) ถ้าที่ดินแก่อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นเป็นของหลวงที่หวงห้ามไว้ ให้ถือว่าผู้รับอนุญาตเป็นผู้เช่าที่หลวงนั้นตลอดเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยต้องเสียค่าเช่าตามอัตราที่วางไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น

มาตรา ๑๒๒

เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินเป็นผู้จัดหาซื้อที่ดิน แก่อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นแทนผู้รับอนุญาตตั้งว่าเวลานั้น ให้กรมรถไฟแผ่นดินใช้ข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินดังกล่าวไว้ในภาคที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัติ

แต่ในเรอองนี้

(๑) ผู้รับอนุญาตต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ค่าทำขวัญ ฤาเงินค่าผลประโยชน์ ในการจัดหาซื้อทรัพย์สินนั้น ส่วนเงินที่จะต้องวาง

ตามข้อความในพระราชบัญญัตินี้ ผู้รับอนุญาตต้องเป็นผู้วาง
ด้วยทั้งสิ้น

(๒) ผู้รับอนุญาตมีสิทธิที่จะตั้งผู้แทนไปเป็นกรรมการจัดหา
ซื้อที่ดินคนหนึ่ง แต่เมื่อเห็นว่าเป็นการสะดวกที่จะจัดการในเรื่อง
หาซื้อที่ดินสถานใด ก็ให้ทำรายงานเสนอต่อสภากรรมการรถไฟ

(๓) กรรมการในที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่จัดหา
ซื้อนั้น จะตกมาเป็นของผู้รับอนุญาตต่อเมื่อผู้ที่เป็นเจ้าของ
ทรัพย์สินได้จัดการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้รับอนุญาตโดยถูกต้อง
ตามวิธีที่กฎหมายบังคับไว้ในกรณี มิฉะนั้นอย่าให้ถือว่า
กรรมสิทธิ์ได้เปลี่ยนมือกันเลย

มาตรา ๑๒๓

เมื่อผู้รับอนุญาตได้ซื้อฤๅเช่าที่ดินแห่งใดไว้แล้วก็ดี ท่านว่า
ผู้รับอนุญาตไม่มีสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งในแร่ฤๅโลหะธาตุต่าง ๆ
ฤๅป่าไม้ซึ่งมีอยู่ในที่ดิน ฤๅภายในพื้นดินนั้น ฤๅในการจับสัตว์
น้ำน่านเลย

มาตรา ๑๒๔

ถ้าในเวลาก่อสร้างรถไฟผู้รับอนุญาตมีความปรารถนาจะเปลี่ยน
ทางรถไฟ เปลี่ยนทางโค้ง เปลี่ยนระดับทาง ฤๅเปลี่ยนแปลง

แนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผิดไปจากแบบเดิมที่ยื่นไว้ ผู้รับอนุญาตต้องยื่นแบบแปลรายการละเอียดที่คิดจะเปลี่ยนแปลงนั้น ต่อสภากรรมการรถไฟก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะทำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้

มาตรา ๑๒๕

ในการก่อสร้างรถไฟ ผู้รับอนุญาตไม่มีสิทธิที่จะเปลี่ยนไปทำการก่อสร้างอย่างใดอย่างหนึ่งกับแผนภูมิราง โค้งคูกเขา ฤาทางที่ยกสูงพื้นในระดับด้วยคูกเขาสูงเสกให้ผิดไปจากแบบ เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากสภากรรมการรถไฟก่อน

มาตรา ๑๒๖

ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตเปิดรถไฟตลอดทั้งสาย ฤาแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อรับส่งคนโดยสารฤาเพื่อรับบรรทุกสินค้า เว้นไว้แต่

- (๑) จะได้แจ้งความให้สภากรรมการรถไฟทราบล่วงหน้า ๑ เดือน
- แล
- (๒) การที่จะเดินรถนั้นผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้มีความเห็นชอบ แลได้ให้อุญฉลเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้รับอนุญาตแล้ว

มาตรา ๑๒๗

เมื่อผู้รับอนุญาตมีความปรารถนาที่จะทำการซ่อมแซมขนาดใหญ่
 ฤๅจะทำการเปลี่ยนแปลง ฤๅเพิ่มเติมสิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร
 ฤๅการช่างอย่างอื่นอันเป็นการสำคัญ ให้ยื่นรายงานการนั้น ๆ
 แลส่งแบบกับงบประมาณไปยังสภากรรมการรถไฟเพื่อขออนุมัติ
 ก่อน

มาตรา ๑๒๘

ผู้รับอนุญาตมีอำนาจตั้งกฎข้อบังคับ ฤๅอัตราค่ารางวัล
 เห็นจำเป็นเพื่อความปราศภัยแห่งประชาชน แลเพื่อความสะดวก
 ในการเดินรถ แต่กฎข้อบังคับ ฤๅกำหนดอัตราค่ารางวัลนั้น
 ต้องเสนอต่อสภากรรมการรถไฟก่อน ต่อเมื่อผู้บัญชาการรถไฟ
 แผ่นดินได้ ให้อนุมัติแลลงนามเป็นหลักฐานแล้วจึงจะนับว่าใช้ได้

มาตรา ๑๒๙

ถ้าอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขต้องการให้ผู้รับอนุญาตคนใด
 รับส่งถุงเมล์ ผู้รับอนุญาตนั้นต้องรับเป็นธุระจัดการให้ ส่วนค่า
 รับส่งนั้น สุกแล้วแต่สภากรรมการรถไฟจะส่งอนุญาตแลกำหนด
 อัตราให้

มาตรา ๑๓๐

เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้ร้องขอมา ผู้รับอนุญาตจำต้องเป็น

กระทรวงการรับส่งอาหารบก อาหารเรือ ฤๅตำรวจพระนครบาล
ตำรวจภูธร ฤๅผู้หมั้นที่เกี่ยวของนั้นด้วย

การรับส่งนั้นให้รับส่งบรรดาของใช้ พัสดุ อาวุธปืน กระสุน
ดินดำ แลสำภาระของเจ้าพนักงานนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๑๓๑

เมื่อมีการฉุกฉินเกิดขึ้นอันเกี่ยวกับความมั่นคงภายนอก ฤๅ
ภายในแห่งพระราชอาณาจักร รัฐบาลมีอำนาจสั่งทางเสนาบดี
กระทรวงกลาโหมให้เข้ายึดถือปกครองทางรถไฟทั้งสายฤๅแต่
ส่วนใดส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งเครื่องประกอบทางรถไฟ รถแล
สรรพพัสดุของผู้รับอนุญาตได้ชั่วคราว ตามที่จะเห็นสมควร

ผู้รับอนุญาตซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่รัฐบาลเข้ายึดถือปกครอง
นั้น มีสิทธิจะได้รับค่าทำขวัญตามที่จะตกลงกัน ถ้าไม่ตกลงกัน
ตามที่อนุญาตโดยตุลาการจะกำหนดให้

อนึ่งรัฐบาลย่อมมีอำนาจที่จะขอให้ผู้รับอนุญาตจัดการเดินรถ
อันเกี่ยวกับการทหารบกฤๅอาหารเรือก่อนเดินรถธรรมดา

มาตรา ๑๓๒

ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตคนใดให้บุคคลภายนอกเข้าทางรถไฟ
ตลอดทั้งสายฤๅแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ฤๅให้เช่าเครื่องประกอบทาง
รถไฟ โดยมิได้รับอนุญาตจากสภากรรมการรถไฟก่อน

แต่การที่ผู้รับอนุญาตได้ทำความตกลงเดินรถติดต่อกับรถไฟสายอื่นนั้น ไม่นับว่าเป็นการเช่าถ่อ

มาตรา ๑๓๓

ผู้รับอนุญาตจำต้องจัดการให้ความสะดวกตามสมควรเพื่อการชุมทางระหว่างรถไฟผู้รับอนุญาตกับรถไฟแผ่นดินฤทธิไฟสายอื่นเมื่อสภากรรมการรถไฟได้มีความเห็นชอบให้สร้างชุมทางนั้นขึ้นแล้ว

มาตรา ๑๓๔

ในส่วนรถไฟราษฎรนั้น ท่านบังคับไว้ว่า เมื่อได้เปิดเดินรถทั้งสายๆแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ก็ให้มีให้ยึดที่ดินรถไฟสิ่งปลูกสร้างรถแลพัสศดุของรถไฟ แต่เจ้านั้นมีสิทธิที่จะขอให้ตั้งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้

มาตรา ๑๓๕

นอกจากข้อความที่กล่าวไว้ในส่วนนี้ บทบัญญัติในส่วนที่ ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าด้วยการก่อสร้าง การบำรุงแลจัดการงานแลส่วนที่ ๔ ว่าด้วยการบรรทุกสิ่งนั้น ให้พึงอนุโลมใช้ข้อบังคับแก่รถไฟผู้รับอนุญาตได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยความปราศรัยแห่งประชาชน

มาตรา ๑๓๖

บทบัญญัติในส่วนที่ ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าด้วยความปราศรัยแห่งประชาชนนั้น ให้ฟังอนุโลมใช้บังคับแก่รถไฟผู้รับอนุญาตได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๑๓๗

อาณาเขตรถไฟซึ่งผู้บัญชาการได้ตั้งขึ้นนั้น มีอำนาจแผนที่อย่างเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยจัดวางการทั่วไป

ในขณะที่อาณาเขตรถไฟไม่ได้อยู่ประจำการนั้น ให้นายสถานีแลพนักงานกำกับรถไฟของผู้รับอนุญาต ฤ็ผู้แทนเมื่อกระทำการตามหน้าที่นั้น มีอำนาจแผนที่อย่างเดียวกันกับอาณาเขตรถไฟทุกประการ

มาตรา ๑๓๘

นายฤ็พลตำรวจพระนครบาล แลนายฤ็พลตำรวจนครเมื่อกระทำการตาม หน้าที่มีอำนาจเข้าออกในที่ดินรถไฟแลขึ้นบนรถไฟได้ทุกเมื่อ เพื่อรักษาความเรียบร้อยแห่งประชาชน

มาตรา ๑๓๘

เมื่อได้อนุญาตให้ผู้รับอนุญาตวางวงรถไฟไปบนทางหลวงแห่งใด ผู้รับอนุญาตต้องใช้สิทธินั้นด้วยความระมัดระวังเพื่อให้บุคคลทุกอายุชวดยานต่าง ๆ ผ่านไปมาในทางหลวงนั้นได้โดยสะดวกแลปราศจากภัยอันตราย กับจะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับว่าด้วยการไปมาในทางหลวงนั้นด้วย

ส่วนที่ ๗

ว่าด้วยรถไฟตัดกรรม

มาตรา ๑๔๐

รถไฟตัดกรรมนั้นคือรถไฟที่ห้างร้านบริษัทซึ่งประกอบหัตถกรรมอุตสาหกรรมได้สร้างขึ้นไว้ใช้เฉพาะแต่รับส่งคนงานแลบรรทุกสิ่งของที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติจากสิ่งประดิษฐ์ขึ้น กับสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับกิจการนั้น ๆ

ห้ามมิให้เรียกค่ารับค่าโดยสาร ค่าค่าวาง บรรทุก สินค้า แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นอันขาด

มาตรา ๑๔๑

รถไฟตัดกรรมนั้นมี ๒ อย่าง คือ

(๑) รถไฟฟ้าคัดกรรมที่เดินเฉพาะแต่ภายในบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างถาบริษัทเท่านั้นอย่างหนึ่ง แล

(๒) รถไฟฟ้าคัดกรรมที่เดินอยู่ทั้งภายในแฉภายนอกบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างถาบริษัทนั้นอีกอย่างหนึ่ง

มาตรา ๑๔๒

ห้ามมิให้เปลี่ยนประเภทรถไฟฟ้าคัดกรรมมาเป็นรถไฟฟ้าผู้รับอนุญาต เว้นแต่จะได้นยื่นเรื่องราวขออนุญาตก่อนแลตั้งได้รับอนุญาตตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔๓

รถไฟฟ้าคัดกรรมที่เดินเฉพาะแต่ใน บริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างถาบริษัทนั้น จะสร้างขึ้นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ แต่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองนั้นออกใบอนุญาตให้ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติของกรมรถไฟแผ่นดินก่อน

ในการนี้ ให้ห้างถาบริษัทนั้นยื่นแผนที่แสดงเขตแผนผังแลงบประมาณสำหรับรถไฟที่คิด จะสร้างขึ้นนั้นไว้ ณที่ว่าการของเจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ พร้อมทั้งสำเนาอีกสำรับหนึ่งเพื่อนำเสนอต่อสภากรรมกรารถไฟด้วย

ถ้าในเวลาใดเวลาหนึ่ง ห้างญาบริษัทนั้นมีความประสงค์จะ
เปลี่ยนแปลงทางให้ผิดไปจากที่วางไว้เดิม ให้แจ้งความประสงค์
ที่จะเปลี่ยนแก่เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องถิ่นให้ทราบก่อน ต่อ
เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะจัดทำกาะนั้นต่อไปได้

มาตรา ๑๔๔

บทบัญญัติในกฎหมายนี้ที่ว่าด้วยรถไฟผู้รับอนุญาตให้ฟังอนุ
โลมใช้บังคับแก่รถไฟหัดลดกรรมที่เดิน ทั้งภายในและภายนอกบริ
เวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบกิจการของห้างหรือบริษัทนั้นได้ ตาม
สมควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๑๔๕

ถ้าห้างญา บริษัทใดที่ได้รับอนุญาตให้สร้างและใช้รถไฟหัด
ลดกรรม บังอาจรับส่งคนโดยสารบรรทุก บรรทุก สินค้า ของผู้อื่นโดย
คิดเอาค่าโดยสารแลค่ารวางบรรทุกก็ดี ญาไม่ปฏิบัติตาม
ความในหนังสืออนุญาตข้อใดข้อหนึ่งก็ดี ท่านว่าห้างญาบริษัท
นั้นมีความผิดต้องวางโทษให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า ๑๐๐๐บาท
ทุก ๆ ครั้งเวลาที่กระทำผิดนั้น

ภาคที่ ๓

ว่าด้วยทางหลวงแลทางราษฎร

มาตรา ๑๔๖

ทางหลวงนั้นกำหนดจัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ทางหลวงของแผ่นดิน ซึ่งกรมทางเป็นเจ้าของน้ำที่ก่อสร้าง
แลบำรุงรักษาในนามรัฐบาลประเภทหนึ่งแล

(๒) ทางหลวงของมณฑล ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลได้สร้าง
ขึ้นแลบำรุงรักษา โดยได้รับอนุมัติจากกรมทางอีกประเภทหนึ่ง
นอกจากทางหลวงที่กล่าวแล้วนี้ ยังมีทางราษฎรที่พวก
ราษฎรในตำบลนั้นได้สร้างขึ้นแลบำรุงรักษา

กรมทางมีอำนาจที่จะรับเอาทางหลวงของมณฑลฤทางราษฎร
มาขึ้นอยู่ในกรมทาง แลยกขึ้นเป็นทางหลวงของแผ่นดิน ฤ
จะลดชั้นทางหลวงของแผ่นดินลงเป็นทางหลวงของมณฑลฤทาง
ราษฎรก็ได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔๗

กรมทางมีอำนาจที่จะดำริห์การเสมอทุกปีว่า

(๑) ควรสร้างทางหลวงของแผ่นดินสายใด ฤแต่ส่วนใด
บ้าง

(๒) ควรจัดบำรุงด้วยวิธีใดเพื่อให้ทางหลวงของแผ่นดินที่มีอยู่แล้วให้ได้อยู่คงที่

มาตรา ๑๔๘

ทางหลวงของแผ่นดิน ให้มีนายช่างแลคนงานในกรมทางก่อสร้างแลบำรุงรักษา

มาตรา ๑๔๙

เมื่อได้ปลูกหมาหากฎกับกรมทางแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลมีอำนาจที่จะดำริให้การดังต่อไปนี้

(๑) ควรสร้างทางหลวงของมณฑลหลายใด ๆ แต่ส่วนใดภายในเขตมณฑลนั้น

(๒) ควรจัดบำรุงทางด้วยวิธีใดเพื่อให้ทางหลวงของมณฑลที่มีอยู่แล้วให้ได้อยู่คงที่

มาตรา ๑๕๐

เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลใดร้องขอมา กรมทางมีอำนาจที่จะตั้งนายช่างออกไปเพื่อแนะนำแลช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลตามแต่กรมทางจะเห็นควร

มาตรา ๑๕๑

การก่อสร้างแลบำรุงรักษาทางราษฎรนั้น ให้อยู่ในความกำกับตรวจตราของนายอำเภอ

มาตรา ๑๕๒

เมื่อทางหลวงของแผ่นดินถูทางหลวงของมณฑลสายใดผ่านไป
ไปในจังหวัด เมืองหมู่บ้าน กรมทางจะเข้าจัดการบำรุงรักษา
ทางสายนั้นก็ได้ ถ้าวิธีที่เห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แก่
ชนทั่วไป แต่ส่วนค่าบำรุงรักษา นั้นอาจจะเรียกจากสุขาภิบาล
แห่งท้องถิ่น ๆ ทางผ่านไปนั้นได้

มาตรา ๑๕๓

บรรดาเรื่องราว ที่เกี่ยวกับ ทางหลวง ของแผ่นดิน ขนาดกว้าง
ยาว ราชรถเขี่ยคนคิดการก่อสร้าง แลการบำรุงรักษา กับเลขหมาย
ประจำทางพร้อมด้วยแผนที่ทางหลวงทุกสายนั้น ให้เก็บรักษา
ไว้ที่กรมทาง

ส่วนเรื่อง ที่เกี่ยวกับทางหลวงของมณฑลนั้น ให้เก็บรักษา
ไว้ที่ศาลารัฐบาลมณฑล แลให้ส่งสำเนาเรื่องทางหลวงของ
มณฑลแลแผนที่เข้ามายังกรมทางปีละครั้ง

มาตรา ๑๕๔

ห้ามมิให้ยกเอาถิ่นกำหนดอายุความขึ้นต่ออสังหาริมทรัพย์ของแผ่นดินใน
เรื่องที่ดินซึ่งเป็นทางหลวง กับห้ามมิให้ยึดที่ดินนั้น

มาตรา ๑๕๕

เมื่อเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแนวทางเกี่ยวสายใดสายหนึ่งซึ่งอยู่ในประเภททางหลวงของแผ่นดิน ฤๅทางหลวงของมณฑล ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลจัดทำไป แต่ถ้าเป็นทางหลวงของแผ่นดินให้รายงานแจ้งเหตุการณ์ละเอียดเข้ามายังกรมทางโดยพลัน

มาตรา ๑๕๖

ในการก่อสร้างฤๅเปลี่ยนแปลงทางหลวงสายใด ถ้าต้องการที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งไม่ใช่เป็นของแผ่นดิน ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจจัดหาซื้อทรัพย์สินนั้นได้

บทบัญญัติว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินดังกล่าวไว้ในภาคที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงอนุโลมใช้บังคับได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นทางหลวงของมณฑล ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลมีอำนาจให้ผู้แทนคนหนึ่งเป็นกรรมการจัดหาซื้อที่ดินนั้นได้

มาตรา ๑๕๗

บทบัญญัติว่าด้วยการก่อสร้างแฉกรับรั้งดังกล่าวไว้ในภาค ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงอนุโลมใช้บังคับแก่ทางหลวงได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๑๕๘

เจ้านาที่ผู้รักษาทางหลวงมีอำนาจแจ้งความแก่เจ้าของที่ดิน ฤๅ
อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นตามริมทางหลวงนั้นว่า

(๑) ห้ามมิให้ขุดฤๅถมร่อง คู บ่อน้ำ สระน้ำ ฤๅหลุม
ภายในระยะ ๖ เมตรจากขานเขื่อนฤๅขอบทางหลวง

(๒) ให้คัดรณกึ่งฤๅตัดโคนต้นไม้ รัดต้นไม้ลงเป็นครั้งคราว
ตามแต่ นายช่างบำรุงทางจะสั่ง เพื่อมิให้เป็นเครื่องกีดขวางต่อ
การไปมาฤๅเป็นอันตรายต่อทางหลวง

ถ้าเจ้าของที่ดินคนใดไม่ปฏิบัติตามคำแจ้งความของเจ้า
นาที่นั้นแล้ว ให้เจ้านาที่นั้นมีอำนาจให้คนงานของตนจัดการทำ
เสียเองได้ตามที่เห็นว่าจำเป็น

มาตรา ๑๕๙

กรมทางมีอำนาจส่งพนักงานไปตรวจทางหลวงของมณฑลแล
ทางราษฎร แล้วทำรายงานเสนอว่าทางเหล่านั้นเป็นอยู่อย่างไร
แลการบำรุงรักษาทางนั้นเป็นสถานใด กับออกความเห็น
ว่าควรจะเปลี่ยนทางนั้นเป็นประเภทใดได้

มาตรา ๑๖๐

กรมทางมีอำนาจออกกฎข้อบังคับตามที่เห็นว่าจำเป็นในข้อ
ต่อไปนี้ คือ

๑) 2/๓ ๒566

(๑) ว่าด้วยลำดับชั้นทางหลวงควรแบ่งออกเป็นถนน ทาง
 เกวียน ทางต่าง ทางเดิน ฯลฯ ตามแต่สภาพแห่งการค้าขาย
 ฤๅการไปมาในทางนั้น ๆ

(๒) ว่าด้วยพันธะของเจ้าของที่ดินฤๅอสังหาริมทรัพย์อย่าง
 อื่นที่อยู่ริมทางหลวงนั้นจะมิใช่คุณที่ฤๅต้องตัดโค่นต้นไม้ที่อยู่
 ริมทาง

(๓) ว่าด้วยระเบียบการที่ประชาชนพึงใช้ทางหลวงกับข้อ
 บังคับสำหรับทางแฉกการไปมา เพื่อรักษาทางนั้นไว้ให้ได้อยู่คงที่
 แลเพื่อมิให้มีภัยอันตรายต่อประชาชนในการไปมา

(๔) ว่าด้วยวิธีปิดประกาศแจ้งความ เครื่องหมายบอกทาง
 แลหลักหมายระยะทาง

มาตรา ๑๖๑

ผู้ใดกระทำความผิดดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ลงโทษฐานลหุโทษ
 ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เว้นไว้แต่การกระทำ
 เช่นนั้น ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็ความผิดแต่กำหนด
 โทษไว้แล้ว

(๑) ผู้ใดกระทำการโดยเจตนาขัดขวางต่อพนักงานในเวลา
 ทำการตามหน้าที่ก็ดี ฤๅกระทำการขัดขวางผู้เ็นที่อันชอบด้วย
 กฎหมายในกรณีนี้ ก่อสร้างฤๅบำรุงทางหลวงก็ดี ฤๅถนน

หมุดหลักที่ปักไว้ในดิน ฤๅบเลื้อนทำสายเครื่องหมายใด ๆ ที่
ทำไว้สำหรับกิจการนั้น ๆ ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ
ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๒) ผู้ใดมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายบังอาจขุดชน
ดิน ทราบ สีลา หญา ต้นไม้ ฤๅวัตถุสิ่งอื่นไปจากมูลดิน คู
สะพาน เขื่อนสะพาน ทางระบายน้ำ ฤๅกำแพงเขื่อน ฤๅทำกรรม
เสียหายแก่ทางหลวงอย่างหนึ่งอย่างใด ท่านว่ามันมีความผิด
ฐานเลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดมิได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย เปลี่ยน
ทางน้ำฤๅวางน้ำด้วยความเจตนา ฤๅทำกันบกั้นคูฤๅทางระบาย
น้ำได้สะดวก ฤๅกั้นแก่งใดโดยวิธีอย่างใด ๆ อันเป็นเหตุที่อาจให้
เกิดเสียหายแก่ทางหลวงได้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ
ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๔) ผู้ใดลากไป ทวาด ฤๅเครื่องมืออย่างอื่นไปตามทาง
หลวงก็ดี ฤๅผ่านข้ามไปอันเป็นเหตุที่อาจทำให้ถนนเป็นรอยฤๅ
จุดเป็นหลุมเป็นบ่อโดยมิได้ ใช้ความระมัดระวังตามที่กรมทางได้
กำหนดไว้ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษต้องรวางโทษชั้น ๑

(๕) ผู้ใดรื้อถอนหลัก เสาศาเครื่องหมายบอกทาง เครื่อง
หมายชี้หนทางแลบอกระยะทางก็ดี ฤๅทำลายฤๅทำให้เสียหาย
ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๖) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฏข้อบังคับของกรม ทางว่าด้วย
 พันธะของเจ้าของที่ดิน ฤๅอสังหาริมทรัพย์ อย่างอื่นที่ อยู่ริม ทาง
 หลวงฤๅระเียบว่าด้วยการใช้ทางหลวง ทำนว่ามันมีความผิด
 ฐานลหุโทษ ต้องวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๑๖๒

เมื่อผู้ใดกระทำความผิด ซึ่งมีโทษเพียงแต่ปรับเป็นพินัย
 สถานเดียว ทำนว่าพนักงานที่กรมทางได้ตั้งแต่งตั้งขึ้นเพื่อฟ้องร้อง
 คดีนั้นเมื่ออำนาจประณี ประณอมยอมความได้ทันทีโดยยอมรับเสีย
 ปรับตามอัตราอย่างสูงที่กฎหมายบัญญัติไว้ แล้วออกไปเสด็จ
 ให้เป็นสำคัญ ส่วนเงินพินัยที่เก็บได้นั้นให้กรมทางทำบัญชีส่ง
 ไปยังกระทรวงยุติธรรม ฯ

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็น
 ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๗ สิงหาคม หน้า ๑๒๓)

ประกาศกระทรวงเกษตรธิการ

ขยายความในประกาศนอกกำหนดให้ไว้พระราชบัญญัติ
 รัชกาลดอง ร.ศ. ๑๒๑ แลกฎเสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ
 สำหรับคลองรังสิตประยูรศักดิ์ คลองหกวาสายล่าง
 คลองหกวาสายบน คลองซอยที่ ๑ ถึงที่ ๓๔
 รวมคลองซอย ๓๔ คลอง

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ รับพระบรมราชโองการ
 ไล่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบ
 ทักกันว่า

ตามประกาศกระทรวงเกษตรธิการลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม
 พระพุทธศักราช ๒๔๕๕ นั้น ตามข้อความที่ว่าด้วยเขตที่
 หลวงริมคลอง ที่ว่า "ในสวนคลองรังสิต ฯ แลคลองบวการ
 ของคลองรังสิต ฯ ที่ตั้ง ๒ ฝั่งคลองที่ยกไว้นั้น ให้คงเท่ากัน
 กับที่ปรากฏในหนังสืออนุญาตขุดคลอง ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์
 ร.ศ. ๑๐๕ ข้อ ๗ เดิม นั้น" ความหาสุชัดเจนไม่

เพราะฉะนั้น ต่อไปเรื่องยกเว้นที่หลวงริมคลองในเขตที่
 รังสิต ฯ ให้พึงเข้าใจว่ายกเว้นไว้ตั้งนี้ คือ คลองรังสิต ฯ ยก

หน้า ๑๕๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

ไว้ ๑ เส้น คลองหกวาสายบน คลองหกวาสายล่างยกไว้ ๑๐ วา
คลองซอยต่าง ๆ ยกไว้ ๖ วา ส่วนข้อความอื่น ๆ ให้คงเป็น
ไปตามประกาศเดิมนั้น

ประกาศมาจวนวันที่ ๒๓ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๘ สิงหาคม หน้า ๒๐๓)

ประกาศแก่ความ

ในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก

พระพุทธศักราช ๒๕๖๒

มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งเหนือเกล้าฯ ให้แก่และเพิ่มเติมความในพระราชกำหนดเครื่องแต่งตัวแบบทหารบก พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑) มาตรา ๓ ข้อ ๒ แก้ให้ได้ว่าความว่า “เสื้อแบบหลวง ผ้าหรือสักกระหลาดสีกากีแกมเขียว”

๒) มาตรา ๓ ข้อ ๓ แก้บรรทัดต้นให้ได้ว่าความว่า “กางเกงทรงกว้างขาสั้นผ้าหรือสักกระหลาดสีกากีแกมเขียว”

๓) มาตรา ๓ ข้อ ๖ ใช้ความต่อไปแทนความเดิม “ข้อ ๖ ที่เสื้อใหม่อินทรีธนุผ้าสีและชนิดเดียวกันกับเสื้อ เย็บติดกับเสื้อตรงแนวตะเข็บไหล่เสื้อ ปลายช่วงต้นที่คอเสื้อขัดติดกระดุม

อินทรีธนุเป็นรูปกรวยตัดมุมย่อ กว้างที่ปลายช่วงไหล่เสื้อ ๔ เซ็นติเมตร ช่วงที่คอเสื้อ ๓.๕ เซ็นติเมตร มีปลอกอินทรีธนุ ทำด้วยผ้าหรือสัก กระหลาด ตาม สีของ เหล่าชนิด จำพวก ทหาร ตามยาวของอินทรีธนุนีขนาด ๔ เซ็นติเมตร ตามกว้างพอดี

หน้า ๑๕๖

พ.ศ. ๒๕๖๔

อินทร์ธนูเข้าได้พอดี สำหรับผู้ช่วยพลรบให้มีสามสี่บานยื่น
ทับคานใต้ของปลอกอินทร์ธนู และเลขขึ้นไปที่ยอมปลอก
อินทร์ธนูด้านหน้าและหลังข้างละ ๒ มิลลิเมตร”

๔) มาตรา ๔ ข้อ ๓ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “เสื้อแบบหลวง
ผ้าสีขาว”

๕) มาตรา ๔ ข้อ ๖ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “กางเกงขายาว
สักกระหลาดสีดำมีแถบแดงกว้าง ๑ เซ็นติเมตร”

๖) มาตรา ๕ ข้อ ๓ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “เสื้อแบบหลวง
ผ้าสีขาว”

๗) มาตรา ๕ ข้อ ๖ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “กางเกงขายาว
สักกระหลาดสีดำมีแถบแดงกว้าง ๑ เซ็นติเมตร”

๘) เติมความต่อท้ายมาตรา ๕ ว่า “ข้อ ๗ แถบเหลืองที่
อินทร์ธนูหรือที่ใด ๆ ให้เปลี่ยนเป็นแถบขาวทุกแห่ง”

๙) มาตรา ๖ ข้อ ๓ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “เสื้อแบบหลวง
ผ้าสีขาว”

๑๐) มาตรา ๗ ข้อ ๓ แก้ให้ได้ว่าคำว่า “เสื้อแบบหลวง
ผ้าสีขาว”

๑๑) มาตรา ๗ ข้อ ๔ แก้คำว่า “หมายสี” เป็น “สัก
กระหลาดสี”

๑๒) มาตรา ๗ ข้อ ๖ เติมความว่า “ สักกระหลาด ” ลงในระหว่าง “ ขาสั้น ” กับ “ สีน้าเงิน ”

๑๓) มาตรา ๘ ให้ใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทนความเดิม “ มาตรา ๘ ที่อินทร์ธนูสำหรับนายสิบ พลทหารที่ แต่งตัวเครื่องสักกั๊เกม เขียวสังกัดกรมกองทหารรักษาพระองค์ ตามรูปและลักษณะซึ่งได้กล่าวแล้วในมาตรา ๓ ข้อ ๖ นั้น ให้เพิ่มแถบเหลืองกว้าง ๑ เซ็นติเมตร ขลิบที่ริมบนและริมล่างของปลอกอินทร์ธนู และอินทร์ธนูนี้เรียกว่าอินทร์ธนูน้อย

อนึ่งสำหรับนายสิบพลทหาร ซึ่งแต่งตัวสังกัดกรมกองทหารรักษาพระองค์ ให้มีอินทร์ธนูใหญ่สำหรับใช้ประกอบกับเสื้อทุกชนิดเว้นเสื้อสักกั๊เกมเขียวเพิ่มขึ้นอีกชนิดหนึ่ง อินทร์ธนูเป็นรูปสี่เหลี่ยมรี กว้าง ๕ เซ็นติเมตร ต้นอินทร์ธนูทางคอเสื้อ ย่อมุมเป็นสามเหลี่ยมและติดอินทร์ธนูนี้ตรงเหนือแนวบ่า และให้ต้นอินทร์ธนูติดคอเสื้อ ปลายอินทร์ธนูเสมอตะเข็บเสื้อที่ไหล่ อินทร์ธนูสำหรับพลรบหุ้มสักกระหลาดสีตามเหล่าชนิดทหาร สำหรับผู้ช่วยพลรบด้านบนหุ้มสักกระหลาดสีตามเหล่าชนิดจำพวกทหาร แต่มีสายเป็นสีบานเย็น และหุ้มเลขขอบถึงด้านบนด้านละ ๒ มิลลิเมตรมีแถบเหลืองกว้าง ๑ เซ็นติเมตร ขลิบริม ”

๑๔) มาตรา ๑๐ ข้อ ๓ แก้ไขให้มีความว่า “เสื่อแบบ หลวงผ้าสีขาว”

๑๕) มาตรา ๑๐ ข้อ ๔ เติมความว่า “สักกระหลาด” ลง ข้างนำคำว่า “สีแดงชาด”

๑๖) มาตรา ๑๐ ข้อ ๕ เติมความว่า “สักกระหลาด” ลง ข้างนำคำว่า “สีดำ”

๑๗) มาตรา ๑๐ ข้อ ๖ เติมความว่า “ผู้หรือสักกระหลาด” ลงข้างนำคำว่า “สีกากีแกมเขียว”

๑๘) มาตรา ๑๐ ข้อ ๗ ให้ยกเลิกแล้วใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทนความเดิม “ข้อ ๗ อินทร์ธนูน้อยสำหรับประกอบเสื่อ สักกักแกมเขียวนี้มีรูปเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในมาตรา ๓ ข้อ ๖ แต่ปลอกอินทร์ธนูเป็นสีแดงชาด และให้มีแถบทองกว้าง ๑ เซนติเมตรพาดกลางปลอกตามขวาง

อินทร์ธนูใหญ่สำหรับประกอบเสื่อแบบหลวงสีขาวนั้น มีรูปเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในมาตรา ๘ เป็นสักกระหลาดสีแดงชาดมีแถบทองกว้าง ๑ เซนติเมตรพาดกลางแผ่นตามขวาง”

๑๙) มาตรา ๑๓ ข้อ ๓ ให้ยกเลิกแล้วใช้ความต่อไปนี้แทน “ข้อ ๓ เสื่อผ้าสักกักแกมเขียวคอเบาะกระดุมแถวเดียว กระเป๋ายี่เป็ดติดภายนอกเสื่อข้างบน ๒ ข้างล่าง ๒ กระเป๋ายี่เป็ดติดใบ

ปกครองชายแฉลบมีแถบกว้าง ๓ ถึง ๔ เซนติเมตรเย็บติดที่กึ่งกลาง
กระเป๋าทงตั้ง กระเป๋าล่างเป็นรูปกระเป๋าย่ำมติดใบปกครองตัดตรง
ที่ ๔ กระเป๋ามีคุดมติดที่ปากกระเป๋าละ ๑ คุดสำหรับจับกับใบปก
กระเป๋

เมื่อสวมเสื้อคอเบะให้สวมเสื้อชั้นในสีทากี้เกมเขียวอก
อ่อนคอพับในตัวหรือมีคอเสื้ออ่อนสีเดียวกันประกอบกับผ้าผูก
คอสีเดียวกันซึ่งผูกอย่างเงื่อนกระดาศี”

๒๐) มาตรา ๑๓ ข้อ ๔ แก้ให้ได้ว่าความว่า “เสื้อแบบ
หลวงผ้าสีขาว”

๒๑) มาตรา ๑๓ ข้อ ๕ เติมคำว่า “สักกระหลาด” ลง
ข้างล่าง “ปลดอกคอปลดอกข้อมือ”

๒๒) มาตรา ๑๓ ข้อ ๗ ให้ยกเลิกแล้วให้ความต่อไปเป็น
แทน “ข้อ ๗ อินทร์นูน้อยสำหรับประกอบเสื้อสีทากี้เกม
เขียว มีรูปลักษณะเหมือนอย่างที่กล่าวไว้ในมาตรา ๓ ข้อ ๖
แต่สำหรับนายดาบให้มี แถบทองกว้างกึ่งเซนติเมตรขลิบริมบน
และริมล่างกับทั้งพาดกลางปลดอกอินทร์นูนตามยาว สำหรับ
นายร้อยให้มีแถบทองกว้าง ๑ เซนติเมตรขลิบริมบนและริมล่าง
สำหรับนายพันเหมือนกับนายร้อยแต่เพิ่ม แถบทอง กว้างกึ่งเซน
ติเมตรติดพาดกลางปลดอกอินทร์นูนตามขวางอีกด้วย

อินทร์นูใหญ่สำหรับประกอบเสื่อทุกชนิดเว้นเสื่อสี่ก้ากัแกม
เขี้ยว มีรูปและลักษณะเหมือนอย่างกักล่าวไว้ในมาตรา ๘ แต่
สำหรับนายคาบให้มีแถบทองกว้าง กึ่งเซ็นต์มีเมตรขลิบริม กับ ทั้ง
พาดกลางอินทร์นูตามขวาง สำหรับนายร้อยให้มีแถบทอง
กว้าง ๑ เซนต์มีเมตรขลิบริม สำหรับนายพันเหมือนกับนายร้อย
แต่เพิ่มแถบทอง กว้างกึ่งเซ็นต์มีเมตร ติด พาด กลาง อินทร์นูตาม
ยาวอีกด้วย ”

๒๓) มาตรา ๑๓ ข้อ ๘ เติมความว่า “ ผ้าหรือสักกระหลาด ”
ลงข้างหลังคำว่า “ กางเกง ”

๒๔) มาตรา ๑๓ ข้อ ๘ เติมความว่า “ ผ้าสี ” ลงข้างหลัง
คำว่า “ กางเกง ”

๒๕) มาตรา ๑๖ ข้อ ๕ เติมความว่า “ หรือเส้นลวดทอง
หรือสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป้นทอง ” ลงข้างหลังคำว่า “ แถบทอง ”

๒๖) มาตรา ๑๗ ข้อ ๒ แก้บรรทัดต้นให้ ได้ความว่า “ เสื่อ
สักกระหลาดสีน้ำเงินหม่นทรงทหารทวน ”

๒๗) มาตรา ๑๗ ข้อ ๕ เติมความว่า “ และสายรัดกาง ”
ลงข้างหลังคำว่า “ เว้นกระบัง ”

๒๘) มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกและใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทน
“ มาตรา ๑๘^๖ ที่อินทร์นูใหญ่ ปลอกอินทร์นู ปลอกคอเสื่อ

และปลอกข้อมือของนายดาบนายร้อยนายพัน ซึ่งแต่งตั้งสังกัดกรมกองทหารรักษาพระองค์ ให้มีเส้นลวดทองขดติดที่ขอบ”

๒๕) มาตรา ๒๑ ข้อ ๓ ให้ยกเลิกและใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทน “ข้อ ๓ อินทรีธนูใหญ่และปลอกอินทรีธนูให้เป็นสีแดงชาด และเพิ่มเส้นลวดทองขดที่ขอบอินทรีธนูใหญ่และที่ริมบนริมล่างของปลอกอินทรีธนู”

๓๐) มาตรา ๒๒ เพิ่มความว่า “ใหญ่และปลอกอินทรีธนู” ลงข้างหลังความว่า “เว้นแต่อินทรีธนู”

๓๑) มาตรา ๒๓ ข้อ ๒ เพิ่มความว่า “ผ้าหรือสักกระหลาด” ลงในระหว่างคำว่า “เสื่อ” กับ “รูปรีดเอว”

๓๒) มาตรา ๒๓ ข้อ ๔ ให้ยกเลิกและใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทน “ข้อ ๔ อินทรีธนูมีรูปปลั๊กยดตั้งที่กล่าวแล้วในมาตรา ๓ ข้อ ๖ และมาตรา ๘ แต่มีแผ่นทองดะชกทับเต็มพื้นบนส่วนพื้นล่างมีสามสี่บานเย็น”

๓๓) มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกแล้วใช้ความใหม่ต่อไปนี้แทน “มาตรา ๒๕ ผู้บังคับการพิเศษและนายทหารพิเศษของกรมทหารต่าง ๆ ให้แต่งตั้งดังนี้

ข้อ ๑ จอมพลนายพลซึ่งเป็นผู้บังคับการพิเศษหรือนายทหารพิเศษ แต่งตัวอย่างนายร้อยนายพันในกรมนั้น แต่ใช้อินทรีธนู

ใหญ่ และปลอกอินทร์ธนูนายพลมีสามแปดสี่เดียวกับสี่อินทร์ธนู
ของกรมนั้น สำหรับผู้ซึ่งแต่งตัวสังกัดกรมทหารบกวันที่ ๑๑ รัช
ษาพระองค์โดยเฉาะ เปลี่ยนแผ่นทองลายถักซึ่งทับพื้นบน
อินทร์ธนูนั้นเป็นแผ่นเงินลายถักแทน กับเมื่อแต่งตัวอย่าง
กรมใดซึ่งใช้ปลอกคอและปลอกข้อมือ จอมพลนายพลใช้
ปลอกคอปลอกข้อมือ มีขอบปักทองเป็นลายลักษณะเดียวกับ
อินทร์ธนูจอมพลนายพล

ข้อ ๒ นายทหารชั้นนายร้อยนายพันเป็นผู้บังคับการพิเศษ
หรือนายทหารพิเศษของกรมใด แต่งตัวอย่างนายทหารในกรม
นั้นทุกประการ

ข้อ ๓ สำหรับผู้บังคับการพิเศษให้มีปลอกแขนสักกระหลาด
กว้าง ๑.๕ เซ็นติเมตร สีและติดแถบเหมือนปลอกอินทร์ธนูนาย
พันของกรมนั้น และมีเครื่องหมายสังกัดกรมติดที่กึ่งกลาง
สำหรับสวมติดที่ต้นแขนซ้าย "

๓๔) มาตรา ๒๕ ข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ ให้ยกเลิกแล้วใช้
ความใหม่ต่อไปแทน " ข้อ ๑ เสื้อผ้าเปิดอกปลดเอวคอเบะ
สีขาว ข้อ ๒ เสื้อกั๊กผ้าสีขาวมีกระดุมขนาดย่อม ข้อ ๓ เสื้อผ้า
ชั้นในนำออกแจ่งประกอบด้วยคอเสื้ออย่างแจ่ง "

๓๕) มาตรา ๓๓ ข้อ ๒ เติมความว่า " ใหญ่หรือปลอกอินทร์
ธนู" ลงข้างหลังคำว่า " อินทร์ธนู "

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๐๓

๓๖) มาตรา ๓๖ ข้อ ๒ เดิมความว่า “ติดเกาะที่อินทร์
ธนูใหญ่ข้างขวา” ลงข้างหลังความว่า “ไหมขาวแทน” แล้วแก้
คำว่า “เบื้องขวา” ในวรรคต่อไปเป็น “ข้างเดียวกัน” *

๓๗) มาตรา ๔๖ ข้อ ๑ ในประเภทปรกติ ข. ขีดฆ่าคำว่า
“แบบหลวง” ออกเสีย

๓๘) มาตรา ๕๕ เดิมความว่า “ประเภทปรกติข. หรือ ง.
หรือ” ลงในระหว่างความว่า “น้ำแดง” กับ “ราตรีสโมสร
เปิดอก” แล้วให้ขีดฆ่าความว่า “กับในเวลาออกทำการใน
สนามจะงดสายขงขสเสียก็ได้” ออกเสีย

ประกาศมาฉวันที ๗ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๑๑ กันยายน หน้า ๒๐๗)

ประกาศให้ใช้สัญญากรุงสยามกับอเมริกา

ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
สั่งว่า

ด้วยหนังสือสัญญาว่าด้วยทางพระราชไมตรี ทางค้าขาย แล
การเดินเรือ ซึ่งได้แก้ไขหนังสือสัญญาแต่ก่อน ในระหว่าง
กรุงสยามกับสหพันธรัฐอเมริกาฉบับ ๑ กับข้อความต่อท้าย
สัญญาว่าด้วยอำนาจศาลที่จะใช้ชั่วคราวคราวหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้
ฉบับ ๑ นั้น อรรถราชทูตผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายสยามกับผู้แทนอรรถ
มหาเสนาบดีผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายอเมริกา ได้ลงชื่อกันไว้ ณ กรุง
วอชิงตัน วันที่ ๑๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๓ คฤศติ
ศักราช ๑๙๒๐ นั้น มีข้อสัญญากันว่าจะได้ ใช้ตามหนังสือสัญญาน
ตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกันเป็นต้นสืบไป

หนังสือสัญญากับทั้งข้อความต่อท้ายสัญญาที่ว่านี้ ได้มีพระ
ราชสัตยาบันเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายนศกนี้แล้ว แลเปรซิเดนต์วอร์
เรนบี.ฮาร์ดีง ประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐอเมริกา ได้กระทำ
สัตยาบันเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคมศกนี้แล้วด้วย แลสัตยาบันทั้ง

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๐๕

๒ ฝ่ายนั้น เสนาบดีว่าการต่างประเทศ กับอรรคราชทูต อเมริกันได้
แลกเปลี่ยนต่อกันที่ศาลาว่าการต่างประเทศนครกรุงเทพฯ ฯ วันนั้น
เวลา ๕ นาฬิกาครึ่งเที่ยง เป็นกำหนดเวลาเริ่มใช้หนังสือสัญญา
นี้สืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวง
ทบวงการ แลบรรดาผู้ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับข้อความที่กล่าวไว้
ในหนังสือสัญญากับในข้อความต่อท้ายสัญญานี้ว่า ให้ถือตาม
กระทำตามความในสัญญาที่ว่านี้ทุกข้อทุกประการ ตั้งแต่นั้น
เป็นต้นสืบไป

ประกาศมาแต่ณวันที่ ๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

หนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับสหภาพรัฐอเมริกา

ลงชื่อกันที่กรุงวชิงตัน วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๖๓

ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันกัน วันที่ ๑ กันยายน ๒๔๖๔

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม และประธานาธิบดีสหภาพรัฐ

อเมริกามีมโนรถที่จะกระทำให้ทางพระราชไมตรีและความเข้าใจอันดี ซึ่งมีต่อกันอยู่โดยผาสุกในระหว่างทั้ง ๒ ประเทศนั้นมั่นคงยิ่งขึ้น และเชื่อมั่นว่าทางที่จะให้สัมความปรารถนาอันนี้ ไม่มีอย่างอื่นดียิ่งกว่าที่จะแก้ไขบรรดาหนังสือสัญญาที่เดิมต่อกันอยู่แล้วมาแต่ก่อน จึงได้ตกลงจะกระทำการแก้ไขนั้นให้เป็นอย่างสำเร็จ โดยถือเอาความยุติธรรม แลให้ประโยชน์ซึ่งกันแก่กันโดยเสมอภาคเป็นหลัก แลเพราะฉะนั้นจึงได้ทรงแต่งตั้ง แลแต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้น พระยาประภากรวงศ์ อรรคราชทูตพิเศษผู้มีอำนาจเต็มของกรุงสยามณสหภาพรัฐอเมริกา

ฝ่ายประธานาธิบดีสหภาพรัฐอเมริกานั้น นอร์แมนเอช. คาวีส ทำการแทนเสนาบดีว่าการต่างประเทศของสหภาพรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งเมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันแก่กัน แลได้

เห็นเป็นอันถูกต้องแบบอย่างดีแล้ว ได้ประกาศตกลงกันทำ สัญญาเป็นข้อตั้งต่อไปนี้

ข้อ ๑

กรุงสยามกับสหพันธรัฐอเมริกา จะต้องมีความสงบราบคาบ
เรียบร้อยกันอยู่เสมอ แลจะต้องเป็นไมตรีกันอยู่เป็นนิจนิรันดร
พลเมืองทุกคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งจะต้องมีเสรีภาพที่จะเข้าไป แลเดินทาง แลอาศัยอยู่
ในอาณาเขตรัฐของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง แลทำการค้าขายจะเป็น
การขายซื้อมากร ๆ ฤขายซื้อปลีกก็ตาม ทำการในทางศาสนา ทาง
การศึกษา แลทางงานการกุศล แลเป็นเจ้าของ ฤเช่า ฤอยู่ใน
เรือนโรงงาน โรงเก็บสินค้า แลร้านค้า แลใช้ผู้อื่นรับชำระ
แทนตัวตามที่ตนจะเลือกตั้ง แลเช่าที่ดินสำหรับใช้เป็นที่อยู่
ฤที่ค้าขาย ฤสำหรับภรรยาศาสนา แลเพื่อประโยชน์ทำทานการ
กุศล ฤสำหรับเป็นสุสาน แลทำการต่าง ๆ ที่ทั่วไปอันเกี่ยวข้องกับ
ฤจำเป็นในการค้าขาย โดยสมน้ำเสมอกันกับชาวเมือง ทุกคน
ในบังคับของประเทศนั้น แต่ต้องยอมอยู่ใต้อำนาจกฎหมาย
แลข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งได้ตั้งไว้ในประเทศนั้นด้วย

คนเหล่านี้จะไม่ต้องถูกบังคับโดยอ้างเหตุใด ๆ เป็นอันขาด
ที่จะให้เสียค่าต่าง ๆ ฤภาษีอากรภายในอย่างใด ๆ นอกจาก

ถ้ายิ่งกว่าที่ชาวเมืองของประเทศนั้นได้เคยเสียอยู่ ถาจะได้เสียต่อไป

พลเมืองทุกคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่ออยู่ในอาณาเขตของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องได้รับความคุ้มครองป้องกันเป็นนิจอย่างยิ่งสำหรับ กายตัว แลทรัพย์สินสมบัติ แลในส่วนนี้จะต้องมีสิทธิแลประโยชน์เท่าเดียวกับ ที่ได้ ให้มีแก่ชาว เมือง ทุกคนในบังคับของประเทศนั้น เมื่อได้ยอมตัวอยู่ในใต้ลัทธิต่าง ๆ ซึ่งมีบังคับไว้สำหรับชาวเมืองทุกคนในบังคับของประเทศนั้น

แต่คนเหล่านี้เมื่ออยู่ในประเทศนั้น ต้องได้รับความยกเว้นจากการเกณฑ์เป็นทหารทางบกทุกทางนี้ ในกองทหารประจำการสามัญฤาในกองทหารประจำชาติ ฤาในเหล่าทหารมิลิตีเรีย แลยกเว้นจากการต้องส่งเสียเงินโดยประการต่าง ๆ อันบังคับให้เสียแทนการเกณฑ์ตัวเป็นทหาร แลยกเว้นจากการต้องออกเงินให้กู้ยืมชนิดที่เป็นบังคับ ฤาการเรียกเกณฑ์เอาเงินฤาออกเงินเพื่อแก่การทหารอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น

พลเมืองแลคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่าย เมื่ออยู่ในอาณาเขตฤาในเมืองขึ้นของประเทศนั้น ๆ จะต้องมีเสรีภาพโดยเต็มในทางถือศาสนาได้ตามชอบใจตน แลเมื่อ

ปฏิบัติตามกฎหมายแลกเปลี่ยนข้อบังคับต่าง ๆ ในส่วนนั้นแล้ว จะต้องมีส่วนสำหรับปฏิบัติและกระทำพิธีการต่าง ๆ ตามลัทธิโดยเสรี ๆ เป็นการเอื้ออำนวยร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์เปิดเผยก็ได้

ข้อ ๒

บรรดาเคหะสถาน โรงเก็บของ โรงทำงาน แลร้าน แลสมบัติอย่างอื่น ๆ ทั้งหลาย ของพลเมืองทุกของคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่หนึ่งฝ่ายใด ซึ่งอยู่ในอาณาเขตของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องซึ่งใช้สำหรับเป็นที่อยู่ทุกสำหรับการค้าขายที่ดิน ต้องให้นับถือว่าเป็นที่มรดกของอยู่ทั้งสิ้น ห้ามมิให้เข้าไปตรวจทุกสถานที่เหล่านั้นแห่งหนึ่งแห่งใด ทุกตรวจสอบสรรพสมุดหนังสือทุกฉบับในนั้น เว้นไว้แต่ที่จะกระทำตามลักษณะแลตามแบบระเบียบที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายแลกเปลี่ยนข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับชาวเมืองของประเทศนั้น

ข้อ ๓

ในระหว่างอาณาเขตแดนเมืองชนของทั้ง ๒ ฝ่ายที่ได้ทำสัญญานี้ จะต้องยอมให้มีการค้าขายแลการเดินทางเรือไปมาได้โดยสะดวกเต็มที่ทั้งหมด เสมอกันทั้ง ๒ ฝ่าย

พลเมืองทุกคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ต่างฝ่ายถ้อยที่ต้องไปมาหากันได้ตามอำเภอใจโดยสะดวก แลปราศจากภัยอันตรายพร้อมกับกำปั่นและสินค้ายังท่าแลด่านทุกแห่งในอาณาเขตร์ แลเมืองขึ้น ของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งได้เปิดใหม่การค้าขาย แลการเดินทางเรือต่อเมืองต่างประเทศอยู่แล้ว ฤๅที่จะได้เปิดต่อไปภายหน้า ยกเว้นเสียแต่สินค้าที่เป็นสุราฉุนฤๅกลั่นฤๅหมัก ฤๅสุราประกอบด้วยอัลกอฮอล์และน้ำอัลกอฮอล์ และฝิ่นและสิ่งที่ทำจากฝิ่น แลโคกะอิน เฮโรอิน และยาเมาอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในความเห็นควรห้ามที่กำหนดไว้ ในหนังสือสัญญาระหว่างนานาประเทศว่าด้วยฝิ่นทำที่กรุงเฮก เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ค.ศ. ๑๙๑๒ แลสรรพาวุธแลเครื่องอาวุธต่าง ๆ แต่การค้าขายของเหล่านี้ประเทศฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ทำสัญญานี้ย่อมมีอำนาจซึ่งไม่ขัดกับลักษณะว่าด้วยประเทศที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ที่จะทำข้อบังคับ แลจำกัด การ ค้าขาย นั้นได้ ตาม ขอบใจภายในอาณาเขตร์ แลเมืองขึ้นของประเทศนั้น อนึ่งการที่บุคคลฤๅพวกใด ๆ เอาสินค้าที่ได้เกิดขึ้นฤๅได้ทำขึ้นในประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ฝ่ายหนึ่งขายฤๅขายต่อภายในอาณาเขตร์ ฤๅเมืองขึ้นของอีก ฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องยกเว้นจากความจำกัดแลขัดขั้นต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งเป็นการมุ่งหมายฤๅใช้กันอยู่ เพื่อจะตั้งฤๅเพื่อบำรุงการ

ผูกขาดฤาอากรผูกขาดอย่างใด ๆ สำหรับเป็นผลกำไรของรัฐบาล
ฤาของบุคคลฤาของพวกอันหนึ่งนั้น

ข้อ ๔

พลเมืองฤาคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ฝ่าย
หนึ่งฝ่ายใดจะ ต้องมีเสรีภาพที่จะไปยังศาลยุติธรรม ของประเทศ
อีกฝ่ายหนึ่งใดเสมอ เพื่อเรียกร้องฤาป้องกันสิทธิของตน แล
จะต้องมีเสรีภาพเท่าเทียมกันกับชาวเมือง ฤาคนในบังคับของ
ประเทศนั้น แลกับพลเมืองฤาคนในบังคับของประเทศที่โปรด
ให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง ในการที่จะเลือกแลใช้ผู้รุกรูกฎหมาย
ฤาทนายความ ฤาผู้แทนสำหรับให้ไปทำการเรียกร้องฤาป้องกัน
สิทธิของตนต่อหน้าศาลนั้น ๆ การที่ชาวอเมริกันจะได้เข้าไปทำ
การเหล่านี้ติดต่อกับศาลยุติธรรมในกรุงสยามนั้น จะต้องไม่
ถูกลักษณะฤาความบังคับอย่างใด ๆ ซึ่งไม่ได้ใช้สำหรับชาวเมือง
ฤาคนในบังคับซึ่งเป็นพลเมือง ฤาสำหรับพลเมืองฤาคนใน
บังคับของประเทศที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยั้งนั้น

ข้อ ๕

บริษัทจำกัดสินใช้ แลบริษัทหุ้นส่วนอย่างอื่น ๆ แลสมาคม
ซึ่งได้ตั้งขึ้นแล้ว⁵⁶⁶ และซึ่งจะตั้งขึ้นในภายหน้าตามกฎหมายของ

ฝ่ายใด ๆ และมีถิ่นฐานอยู่ในที่ดินแดนของฝ่ายนั้น ๆ จะได้รับอนุญาตในที่ดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้มีสิทธิทำอันจอันชอบธรรม แลขึ้นศาลเป็นโจทก์จำเลยได้ ตามกฎหมายของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น

อนึ่งจะต้องไม่มีลักษณะข้อยกเว้นตามกฎหมายอเมริกาซึ่งไม่มีสำหรับบริษัทแลสมาคมของชาวสยาม ฤๅสำหรับบริษัทแลหุ้นส่วนแห่งประเทศที่โปรดให้ได้ ประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะขึ้นศาลยุติธรรมในประเทศสยาม

ข้อ ๖

พลเมืองฤๅคนในบังคับของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ขึ้น ต่างฝ่ายถ้อยที่ต้องได้รับประโยชน์ในดินแดนแลอาณาเขตรของอีกฝ่ายหนึ่งเสมอเหมือนกับชาวเมืองฤๅคนในบังคับของประเทศนั้น แลเสมอเหมือนกันกับพลเมือง ฤๅคนในบังคับของประเทศที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งในการตั้งปวง ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษีที่ผ่านด่านภายในในการเก็บสินค้าไว้ที่โรงพัก ในเงินอนุญาตแก่กุลกรค้าขาย ในการช่วยเกื้อหนุนให้สะดวกในการตรวจและตีราคาสินค้า

ข้อ ๗

สหพันธรัฐอเมริกานับถือว่า กรุงสยามมีอิสรภาพในการตั้ง
 ปวงซึ่งเกี่ยวข้องกับพิกัดอัตราเก็บภาษีเข้าออก การคืนภาษีสินค้า
 กลับออกไปนอกเมือง แลสรรพากรผ่านด่านภายใน และส่วย
 สาอากรอื่น ๆ ทั้งปวง มีลักษณะเป็นข้อสำคัญว่าจะต้องประพฤติก
 ให้เป็นผลเสมอเหมือนประเทศอื่น ๆ ในข้อเหล่านี้แล้วสหพันธ
 รัฐอเมริกา ยอมให้ กรุง สยาม เพิ่ม อัตราภาษีให้ สูง ขึ้น กว่า ที่ได้
 กำหนดไว้ ในสัญญาซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันนี้ มีลักษณะเป็นข้อสำคัญ
 อีกต่อไปว่า ประเทศอื่น ๆ ที่มีสิทธิจะรับผลพิเศษตามพิกัด
 ภาษีที่มีอยู่นั้น ยอมให้เพิ่มอัตราภาษีเช่นนี้โดยเต็มใจ และ
 ไม่ขอผลประโยชน์แลกเปลี่ยนอย่างใดด้วย

ข้อ ๘

ในการเรือเข้าออก หยุตตลอดสมอบรรทุกแลขนสินค้าลง
 เรือ ขึ้นจากเรือ ที่ท่าเรือ ที่น้ำน้ำ ที่อยู่เรือ ที่ทางเรือเดิน
 ที่วางท่า ฤๅที่ด่านของประเทศทั้ง ๒ นี้ จะต้องไม่ให้ผลประโยชน์
 แก่เรือของประเทศอื่น ซึ่งจะไม่ให้ผลประโยชน์เช่นนั้นแก่เรือ
 ของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ความตั้งใจของประเทศทั้ง ๒ ที่
 ทำสัญญาในข้อนี้เห็นว่า เรือของประเทศทั้ง ๒ ฝ่ายจะต้องได้

รับผลประโยชน์เท่ากันกับที่ให้แก่เรือของประเทศที่โปรดให้ ได้
ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๘

การค้าขายชายทะเลของประเทศทั้ง ๒ ที่ทำสัญญากันนั้น
ยกเว้นจากข้อความในสัญญาฉบับนี้ และจะต้องจัดการตาม
กฎหมายและข้อบังคับของสหภาพรัฐอเมริกา และของประเทศ
สยามนั่นเอง เป็นอันเข้าใจกันว่า พลเมืองของสหภาพรัฐอเมริกา
อยู่ในดินแดนแลพระราชอาณาเขตร ของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
กรุงสยาม แลพลเมืองญาคอนในบังคับสยาม อยู่ในดินแดนแล
อาณาเขตร ของสหภาพรัฐ อเมริกา จะได้มีสิทธิในการ อันนี้ ที่พล
เมืองญาคอนในบังคับประเทศอื่น ๆ ใ้รับฤจะใ้รับตามกฎหมาย
กฎและข้อบังคับเหล่านั้น

ข้อ ๑๐

เรือรบฤเรือสินค้าลำใด ๆ ของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่
นี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งถูกพวยฤมีเหตุทุกขภัยอย่างอื่น ๆ จำเป็นต้อง
เข้ากัมบัง อาศัยในท่าเรือ แห่งหนึ่ง ของประเทศ อีกฝ่ายหนึ่ง แล้ว
ต้องมีเสรีภาพในการที่จะแต่งเรือใหม่ณที่นั้น ในการที่จะหา
เสบียงอาหารที่จำเป็นทุกอย่าง แลในการที่จะออกเรือไปใน
ทะเลอีกนั้น โดยไม่ต้องใช้ค่าธรรมเนียมอันใดยิ่งกว่าที่เรือของ

ประเทศนั้นจะพึงต้องใช้ แต่อย่างไร ๆ ก็ดี ถ้าเป็นการที่นายเรือ
ค้าขายจำเป็นจะต้องจำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่ง เพื่อที่จะได้เงินมาใช้
จ่ายแล้ว นายเรือจะต้องทำตามข้อบังคับ แลพิกัตภายใน
ท้องที่ซึ่งนายเรือได้ ไปถึงอยู่นั้นด้วย

ถ้าเรือรบถูกเรือสินค้าลำใดลำหนึ่งของประเทศที่ทำสัญญา
ใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ติดต่นถู้อบปางตามฝั่งทะเลของอีก
ฝ่ายหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องที่ต้อรบบอกเหตุที่เกิดขึ้นแก่
พนักงานกงสุลของประเทศอีกฝ่ายหนึ่งที่อยู่ในตำบลนั้น ถู
พนักงานกงสุลที่อยู่ในตำบลที่ใกล้เคียงที่สุด

ถ้าปืนถูเรือที่ติดต่น ถู้อบปางเช่นนี้กับทั้งเครื่องภาชนะใช้
สรวยทั้งปวงสำหรับเรือและเครื่องเรือทุกอย่าง กับสิ่งของแล
สินค้าที่ช่วยมาได้จากเรือ ทั้งของสิ่งใด ๆ ซึ่งหากได้ทั้งลงทะเล
ฤเงินที่ได้จากการขายของนั้น ๆ กับทั้งหนังสือที่ค้นพบบนเรือ
ซึ่งได้ติดต่นถู้อบปางทั้งปวงเช่นว่านี้ ต้อส่งคืนให้แก่เจ้าของ
เรือถูผู้รับฐานะเจ้าของเรือในเวลาที่มาเรียกรับไป

ถ้าเจ้าของเรือถูผู้รับฐานะเช่นนี้ ไม่อยู่ตตำบลนั้นแล้ว
สมบัติที่ว่ามีแล้วฤเงินที่ได้จากการจำหน่ายสมบัตินั้น ๆ แล
หนังสือที่ค้นพบบนเรือนั้น ต้อส่งให้แก่พนักงานกงสุลผู้
นำที่ของประเทศซึ่งเป็นเจ้าของเรือที่อับปางถูติดต่นนั้น ต้อ

เมื่อพนักงานกงสุลมาขอรับรองจะรับไปภายในเวลาซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมาย กฎแลข้อบังคับของประเทศที่เรือมาอับปางฤๅติดกันอยู่นั้น แลพนักงานกงสุลเช่นวันกัต เจ้าของเรือฤๅผู้รับธุระเช่นวันกัต จะพึงต้องใช้เงินแต่เพียงเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสมบัตินั้น กับทั้งค่าใช้จ่ายในการช่วยเรือฤๅค่าใช้จ่ายในการอื่น ๆ ซึ่งจะพึงต้องใช้เหมือนกับการอับปางของเรือสำหรับประเทศตนเอง

สิ่งของแลสินค้าที่ช่วยมาได้จากการอับปางนั้น ต้องดเว้นไม่เก็บภาษีศุลกากรทุกอย่าง ยกเสียแต่ที่ได้ปรากฏชัดว่า เจ้าของเอาของนั้นไปจำหน่ายให้คนในเมืองไซ้สรอย จึงจะต้องเสียภาษีตามธรรมเนียม

ในการที่เรือของพลเมืองฤๅคนในบังคับประเทศที่ทำสัญญาใหญ่หนึ่ง ฝ่ายหนึ่งได้ถูกพายุพัดเข้าไปติดดินฤๅอับปางอยู่ในดินแดนแลอาณาเขตรของประเทศอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าเจ้าของเรือฤๅผู้รับธุระเจ้าของเรือนั้น ไม่ได้ยู่ณที่นั้น พนักงานกงสุลผู้มีหน้าที่ของประเทศซึ่งทำสัญญาใหญ่หนึ่ง และซึ่งเป็น เจ้าของเรือมีอำนาจที่จะเข้าช่วยเป็นธุระว่ากล่าวเพื่อจะให้ ได้ช่วยเกื้อหนุนแก่พลเมือง ฤๅคนในบังคับประเทศของตนตามการที่จำเป็น ถ้าเจ้าของเรือฤๅผู้รับธุระเจ้าของเรือนั้นอยู่ณที่นั้น ต้องการให้พนักงานกงสุลช่วยตัวว่ามาน ก็ช่วยได้เหมือนกัน

ข้อ ๑๑

เรือบของประเทศไทยที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะเข้า จะอยู่ และซ่อมเรือในท่าเรือและที่แห่งใด ในประเทศ อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยอมให้เรือบของประเทศไทยอื่นใด ๆ เข้าไปได้ แล้ว เรือบทั้งหลายต้องยอมทำตามข้อบังคับทั้งหลายในที่นั้น ด้วยเช่นเดียวกัน และมีเกียรติยศมีผลประโยชน์แลมีการยกเว้นเหมือนกันกับที่ใหม่อยู่ในบัดนี้ ฤจะได้ใหม่ต่อไปภายหน้า แก่บรรดาเรือบของประเทศไทยใดประเทศใดประเทศหนึ่งด้วย

ข้อ ๑๒

ในการที่เกี่ยวกับเบเตนต์ เครื่องหมายการค้าขาย ยี่ห้อ คำขาย กรรมสิทธิ์ในแบบอย่างต่าง ๆ แลในสำเนาที่ปวงนั้น พลเมืองฤคนในบังคับของประเทศไทยที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งเมื่อได้ กระทำการตามวิธีซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว จะต้องได้รับความคุ้มครองป้องกันในดินแดนอาณาเขตร์ของ อีกฝ่ายหนึ่งเสมอเหมือนกับชาวเมืองฤคนในบังคับของประเทศ นั้น ฤพลเมืองฤคนในบังคับของประเทศซึ่งโปรดให้ได้ประโยชน์ใหญ่ยิ่ง

ข้อ ๑๓

ประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ขึ้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องงดงดกุลเยเนอ
 รัต กงสุล ไวสกงสุล และพนักงานกงสุลทั้งหลาย ให้ไปอยู่
 ณเมืองแลท่าเรือในดินแดน แลอาณาเขตรของประเทศอีกฝ่าย
 หนึ่งซึ่งได้ยอมให้พนักงานอย่างเดียวกันของประเทศอื่นใดๆ ไป
 ตั้งอยู่ก็ได้

แต่อย่างไรก็ดี พนักงานกงสุลที่ว่านี้จะต้องไม่เข้าทำการตาม
 ตำแหน่ง จนกว่าจะได้รับอนุมัติและความยอมรับของรัฐบาลซึ่ง
 ตนไปประจำอยู่ด้วย

พนักงานกงสุลทั้งหลายนี้ จะต้องทำการตามอำนาจได้ แล
 มีเกียรติยศมีประโยชน์แลมีการยกเว้นทุกอย่าง ซึ่งให้มีอยู่
 ฤาจะได้อันมีแก่พนักงานกงสุลทั้งหลายของประเทศ ซึ่งโปรดให้
 ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๔

ถ้าคนในบังคับสยามคนใดคนหนึ่งถึงแก่กรรมในสหปาลีรัฐ
 อเมริกา ฤาพลเมืองสหปาลีรัฐอเมริกาคนใดคนหนึ่งถึงแก่กรรม
 ในกรุงสยาม โดยไม่มีผู้ได้รับมรดกที่คนรู้จักในประเทศที่ถึง
 แก่กรรมนั้น ฤามีแต่ตั้งผู้จัดการมรดกไว้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่น่า
 ที่ต้องแจ้งความแก่พนักงานกงสุลของประเทศของผู้ถึง แก่กรรม

ซึ่งอยู่ใกล้เคียงที่สุดทันที เพื่อจะได้รับแจ้งความที่ควรจะแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

ถ้าพลเมืองทุกคนใน บังคับ คนใด คนหนึ่ง ของประเทศที่ทำสัญญาใหญ่นี้ ถึงแก่กรรมในดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่งโดยมิได้ทำหนังสือแสดงประสงค์อุปถัมภ์กรรมไว้ กงสุลเยเนอรัล กงสุล ไวสกงสุล ฤาพนักงานกงสุลอื่นใด ๆ ของประเทศของผู้ที่ถึงแก่กรรม ถ้าถ้าไม่มีอยู่ ผู้แทนของกงสุลเยเนอรัล กงสุล ไวสกงสุล ฤาพนักงานกงสุลที่วัน ต้องจัดการรักษาทรัพย์สินสมบัติของผู้ที่ถึงแก่กรรมไว้ เพื่อประโยชน์ของผู้ที่มีสิทธิจะรับมรดกตามกฎหมายและเจ้าหนี้ ตามแต่กฎหมายของบ้านเมืองจะอนุญาตให้กระทำเพียงใดในระหว่างเวลาที่ยังมีได้ตั้งผู้จัดการมรดก และจนกว่าศาลจะได้สั่งอนุญาตให้จัดการมรดก

ข้อ ๑๕

ประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่าย ยอมตกลงกันว่า ข้อความในสัญญา นี้ต้องไม่ขัดขวาง ฤาลบล้าง ฤาแก้ไขโดยประการใดประการหนึ่งในกฎหมายแลข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งว่าด้วยการค้าขาย ว่าด้วยการแปลงชาติ ว่าด้วยคนเข้ามาในอาณาเขตร์ ว่าด้วยการตำรวจ และว่าด้วยการรักษาความสงบแห่งสาธารณชน ที่ให้อยู่ในขณะนี้ ฤาที่จะประกาศใช้ สืบไปในดินแดนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแห่งประเทศทั้ง ๒ นี้

12/10/25๖๔

ข้อ ๑๖

ตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนหนังสือสัตยาบันกันแล้ว หนังสือสัญญาต้องใช้แทนหนังสือสัญญาทางไมตรีและการค้าขายซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ค.ศ. ๑๘๓๓ (พ.ศ. ๒๓๗๕) หนังสือสัญญาทางไมตรีและการค้าขายซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๕๖ (พ.ศ. ๒๓๙๘) และหนังสือสัญญาจัดการค้าขายสุราในกรุงสยามซึ่งได้ลงชื่อกันที่กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๘๔ (พ.ศ. ๒๔๒๖) กับทั้งหนังสือสัญญาและความยินยอมตกลงที่ปรองอองเนื่องจากหนังสือสัญญาที่ได้ลงชื่อกันแล้ว ฤ็ที่มีอยู่แล้วระหว่างประเทศที่ทำหนังสือสัญญาใหญ่ขึ้น แลตั้งแต่วันเดียวกันนี้เป็นต้นไป หนังสือสัญญา แล ข้อตกลง ทั้งหลายนี้เป็นอันเลิกไม่เป็นเครื่องผูกพันแก่กันอีกสืบไป

ข้อ ๑๗

หนังสือสัญญาต้องใช้กันตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนหนังสือสัตยาบัน แลจะใช้ได้อยู่มีกำหนดสืบปีนับตั้งแต่วันนั้น

ถ้าประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ขึ้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แจ้งความประสงค์ที่จะเลิกสัญญา สืบสองเดือนก่อนสันกำหนดสืบปีที่

กล่าวมาแล้วนั้น สัญญาจะให้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นกำหนดปี
หนึ่ง ตั้งแต่วันซึ่งประเทศที่ทำสัญญาใหญ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะ
ได้บอกว่าจะเลิกสัญญานี้เสีย

ถึงอย่างไรก็ดี ประเทศที่ทำสัญญานี้ตกลงกันโดยแน่นอน
ว่าการที่บอกเลิกสัญญานี้เสียนั้น ไม่หมายความว่าต้องกลับกัน
มาใช้หนังสือสัญญาเลขข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่งที่กำลังมาในข้อ ๑๖
ข้างบน

ข้อ ๑๘

หนังสือสัญญานี้จะต้องทำสัตยาบันต่อกัน และต้องแลกเปลี่ยน
หนังสือสัตยาบันกันที่กรุงวอชิงตันฤๅที่กรุงเทพฯ แห่งใด
แห่งหนึ่งโดยเร็วที่จะกระทำได้

ในการที่จะทำให้เป็นหลักฐานมั่นคง ผู้มีอำนาจเต็มทั้งฝ่าย
ได้ลงชื่อแลประทับตราหนังสือสัญญานี้ไว้เป็นสำคัญ

หนังสือสัญญานี้ได้ทำถาวรวอชิงตัน เมื่อวันที่ ๑๖ เดือน
ธันวาคม พระพุทธศักราช สองพันสี่ร้อยหกสิบสาม ตรงกับ
วันที่ ๑๖ เดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๐๐ พระพุทธศักราช สองพันสี่ร้อยยี่สิบ

(ประทับตราแลลงชื่อ) ประภากรวงศ์

(ประทับตราแลลงชื่อ) นอร์มัน เอช. ดาวิส

ข้อความต่อท้ายสัญญา

โปรดเกล้าด้วยอำนาจศาลสำหรับใช้แก่คนอเมริกันแลคน
อื่น ๆ ที่สมควรอยู่ในบึงกันอเมริกันในกรุงสยาม

ในขณะเมื่อจะลงชื่อกันวันนี้ ในหนังสือสัญญาใหม่ว่าด้วย
ทางพระราชไมตรี การค้าขาย และการเดินเรือ ในระหว่าง
กรุงสยามกับสหปาลีรัฐอเมริกันนี้ ผู้มีอำนาจเต็มของประเทศ
ที่ทำสัญญากันนี้ได้ยินยอมตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

วิธี อำนาจ ศาล ซึ่งได้ตั้งไว้ใน กรุงสยาม แต่ ก่อน มา จนบัดนี้
สำหรับใช้ต่อคนชาวเมืองสหปาลีรัฐอเมริกาก็ดี กับทั้งอำนาจแล
ความยกเว้น ซึ่งคนชาวเมืองสหปาลีรัฐอเมริกาเคยได้มีอยู่บัดนี้
ว่าเป็นส่วนฤาเปนของสำหรับกับวิธีอำนาจศาลที่กล่าวนั้น ต้อง
เป็นอันเลิกขาดและสิ้นสุดลงวันที่ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันของ
สัญญาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ตั้งแต่นั้นสืบไปบรรดาคนชาวเมือง
สหปาลีรัฐอเมริกาก็ดี บริษัทฤาพวกหุ้นส่วนฤาสมาคมทั้งหลาย
ก็ดี ซึ่งสมควรอยู่ในความบึงกันของอเมริกันในกรุงสยามนั้น
ต้องอยู่ในอำนาจศาลฝ่ายสยาม

12/10/2566

ข้อ ๒

ตั้งแต่นั้นไปจนเวลาที่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายฝ่ายสยาม
ทั้งหลาย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมาย
แพ่ง กับการค้าขาย ประมวลกฎหมายกระบวนพิจารณา
กับพระธรรมนูญศาลทั้งหลายนี้ ก็มีกำหนดไม่เกินกว่าห้าปีภาย
หลังประกาศนั้น ฝ่ายสหปาลีรัฐถ้าคิดเห็นสมควรที่จะกระทำ
เพื่อประโยชน์ในการยุติธรรมเมื่อใด ก็ให้ทูตฤกษ์สุลเขียน
เป็นหนังสือถึงผู้พำนักแห่งศาลซึ่งพิจารณา ความค้างอยู่ยังไม่
แล้วในคดีที่คนชาวเมืองอเมริกัน ฤกษ์บริษัท ฤกษ์พวกหุ้นส่วน ฤกษ์
สมาคมที่สมควรอยู่ในป้องกันของอเมริกันเป็นจำเลยฤกษ์ผู้ต้องหา
นั้น ถอนคดีที่ชำระค้างอยู่ในศาลสยามใดๆ ก็ได้ ยกไว้แต่ศาล
ฎีกาจึงถอนไม่ได้

คดีเช่นนั้นเมื่อถอนแล้วจะได้ย้ายมาให้พนักงานทูตฤกษ์สุล
พิจารณาตัดสิน อำนาจศาลฝ่ายสยามในคดีเช่นนั้น จะไม่มีแต่
ขณะนั้นไป คดีใดๆ ที่ได้ถอนแล้วดังนี้ พนักงานทูตและ
กงสุลจะได้อำนาจให้สำเร็จไปตามกฎหมายอเมริกันที่สมควรจะ
ใช้ได้ ยกไว้แต่คดีความนั้นจะมีข้อบังคับไว้อยู่ในประมวล
กฎหมาย ฤกษ์กฎหมายทั้งหลายของกรุงสยามซึ่งได้ประกาศใช้แล้ว
และเนื้อความในบทกฎหมายนั้นได้แจ้งความให้สถานทูตอเมริกัน

ณกรุงเทพฯ ฯ ทราบแล้ว อำนาจตุลาการที่มีที่คู่ความจะได้ฤ
จะเสียั้น จะต้องเป็นไปตามกฎหมายไทย

เพื่อประโยชน์ที่จะชำระคดีเช่นว่านี้ กับทั้งที่จะบังคับตามคำ
พิพากษาซึ่งจะได้มีในคดีเช่นนี้ อำนาจศาลของสหรัฐอเมริกา
อเมริกันในกรุงสยามจะคงมีอยู่ต่อไป

ถ้าสหภาพรัฐอเมริกา คิดเห็นภายในเวลาอันสมควรตั้งแต่
วันประกาศใช้ประมวลกฎหมายทั้งหลายที่กล่าวแล้ว ว่ามีข้อ
รังเกียจอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่ง
และการค้าขาย ประมวลกฎหมายกระบวนพิจารณา แลพระ
ธรรมนูญศาลทั้งหลายนี้แล้ว รัฐบาลสยามจะพยายามที่จะแก้ไข
ข้อรังเกียจเช่นนี้ด้วย

ข้อ ๓

คนชาวเมืองสหภาพรัฐอเมริกา ฤาบริษัท ฤาพวกหุ้นส่วน
ฤาสมาคมซึ่งสมควร อยู่ในป้องกันของอเมริกัน ที่เป็นคู่ความนั้น
จะร้องอุทธรณ์คดีคำพิพากษาของศาลซึ่งพิจารณาคดีชั้นแรกแล้ว
ศาลอุทธรณ์ณกรุงเทพฯ ฯ จะต้องพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

การอุทธรณ์ ในบัญญัติกฎหมายนั้น จะต้องร้องอุทธรณ์คำ
พิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

คนชาวเมืองสหพันธรัฐอเมริกา ฤๅบริษัท ฤๅพวกหุ้นส่วน ฤๅสมาคมซึ่งสมควรอยู่ในบ่วงกันของอเมริกันที่เป็นจำเลย ฤๅ ผู้ต้องหาในคดีที่เกิดขึ้นในหัวเมืองทั้งหลาย จะร้องขอย้ายศาล ก็ได้ ถ้ากงสุลเห็นว่าควรย้ายแล้ว การพิจารณาคดีนั้นต้องชำระ ณกรุงเทพ ฯ ฤๅให้ผู้พิพากษาแห่งศาลในกรุงเทพ ฯ ชำระคดีนั้น

ข้อ ๔

ในการที่จะป้องกันความยากลำบากอันจะเกิดขึ้นได้ ในการ เปลี่ยนแปลงย้ายอำนาจศาลตามความที่คิดไว้ในสัญญาโปรโตคอล นี้ ได้ยินยอมตกลงกันแล้วว่า

ประการที่ ๑ บรรดาคดีทั้งหลายที่ฟ้องกันภายหลังวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันแห่งหนังสือสัญญาที่กล่าวข้างต้นนี้ จะต้องยื่นฟ้องและพิพากษาในศาลสยาม ไม่เลือกว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นจะมีขึ้นก่อนฤๅภายหลังวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันที่ว่ามาแล้ว

ประการที่ ๒ บรรดาคดีทั้งหลายซึ่งชำระค้างอยู่ในศาลทูตฤๅ กงสุลอเมริกันในกรุงสยามเมื่อวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันที่กล่าว แล้วจะคงชำระในศาลนั้นอีกต่อไปจนคดีเหล่านั้นจะได้กล่าวให้แล้วกันเป็นที่สุด และอำนาจศาลของทูตและกงสุลอเมริกัน ต้องมีอยู่เต็มทีเพื่อประโยชน์

หน้า ๒๒๖

พ.ศ. ๒๔๖๔

. ในการที่เกี่ยวกับศาลยุติธรรมอเมริกันต้องชำระตามความ
ในประการที่ ๒ ของข้อ ๔ แห่งที่ ๓ ในคดีที่พนักงานอเมริกัน
ฟังได้ถอนตามความที่กล่าวไว้ในข้อ ๒ ก็ดี ถ้าพนักงานยุติ
ธรรมจะขอแล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายสยามจะต้องช่วยในการทุก
อย่างที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้

ในการที่จะกระทำให้เป็นหลักฐานมั่นคง ผู้ที่อำนาจเต็ม
ทั้ง ๒ ฝ่ายได้ลงชื่อและประทับตราหนึ่งลงไว้เป็นสำคัญ ณ วันที่
๑๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช สองพันสองร้อยหกสิบสาม ตรง
กับวันที่ ๑๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๑๐

(ประทับตราแดงชื่อ) ประกาศรวงศ์

(ประทับตราแดงชื่อ) นอร์มัน เอช. ดาวิส

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๑๔ กันยายน หน้า ๒๑๗)

ประกาศ

ให้ใช้พระราชบัญญัติการท่าเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑
คุ้มครองไปถึงเพ็ชรพลอยต่าง ๆ

มีพระบรมราชโองการใน พระบาท สมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ
ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน

ด้วยความทรงทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า เพ็ชรพลอย
ต่าง ๆ ได้มีผู้ไปพบในที่ บรมแห่งบางจังหวัดในพระราชอาณา
จักรีสยาม และมีผู้ยื่นเรื่องกราขออนุญาตขุดหาเพ็ชรพลอยต่าง ๆ
ต่อกระทรวงเกษตราธิการแล้วหลายราย สมควรจะต้องวางข้อ
บังคับขึ้นไว้ให้เป็นหลักเพื่อประโยชน์แก่เจ้าท่าที่จะได้ ปฏิบัติ
การให้เป็นระเบียบอันดี ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระราช
บัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ ซึ่งได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ตราขึ้นไว้แล้วนั้น มีบทบัญญัติแล
วิธีดำเนินการพอที่จะใช้คุ้มครองไปถึงการขุดหาเพ็ชรพลอยต่าง ๆ
ด้วยได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ใช้พระราชบัญญัติ
การท่าเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๔๖๑ แลกฎข้อบังคับทั้ง
ปวงซึ่งเสนาบดีผู้บัญชาการกรมราชโลหกิจได้ตั้งขึ้นไว้แล้ว หรือ

หน้า ๒๒๘

พ.ศ. ๒๕๖๔

ซึ่งจะได้ตั้งขึ้นต่อไปตามความแห่งพระราชบัญญัตินั้น ก็ให้กิน
ความแลคุ้มครองไปถึงการขุดหาเพชรพลอยต่าง ๆ ด้วย และ
ให้ถือว่าประกาศพระบรมราชโองการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๕๖๑

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๘ วันที่ ๑๘ กันยายน หน้า ๒๕๐)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำนามสัตว์เพิ่มเติม

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยารัตนาธิภรณ์ธำมณี เสนาบดีกระทรวงวัง รับ
 พระบรมราชโองการใน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร
 มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์เจ้าอยู่หัว ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
 สัตว์ที่มีตำแหน่งเป็นนางกนิษฐหรือพนักงานซึ่งได้รับราชการฉลอง
 พระเดชพระคุณใกล้ชิดพระองค์นั้น สมควรที่จะกำหนดคำ
 นำนามเพื่อเป็นเครื่องหมายชั้นบรรดาศักดิ์หรือความดีความชอบ
 ให้ผิดกับสามัญสัตว์ประการ ๑ อีกประการ ๑ พระราชกฤษฎีกา
 เดิมที่ได้ประกาศลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๐
 นั้น บัดนี้ความได้ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ยังมีผู้เข้าใจ
 ผิดใช้คำนำนามไม่ต้องตามพระราชกฤษฎีกาอันเป็นพระราชนิมิต
 อยู่บ้าง เพื่อเป็นหลักฐานในราชการต่อไป จึงโปรดเกล้าฯ
 ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเพิ่มเติมและบรรยายข้อความให้เป็นที่
 เข้าใจชัดเจน ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. สัตว์ที่เป็นนางกนิษฐหรือพนักงาน ถ้ามีตามบรรดาศักดิ์ตั้งแต่พระยาขึ้นไปอย่าง ๑ หรือมีหน้าที่ความชอบได้
 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าอีกอย่าง ๑ ให้

ใช้คำนางก้านัลหรือพนักงานนั้น ๆ ว่า "คุณ" ตลอดเวลาที่รับราชการฉลองพระเดชพระคุณ หรือดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกเครื่องราชอิสริยาภรณ์อยู่

ข้อ ๒ สัตว์ที่ปดามีบรรดาศักดิ์ตั้งความขื่อหนึ่งนั้น ถ้าได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีตำแหน่งเป็นนางก้านัลหรือพนักงานเป็นพิเศษแล้ว ก็ให้ใช้คำนี้นามว่า "คุณ" ประดุจเดียวกัน ตลอดเวลาที่ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งพิเศษอยู่นั้น

ข้อ ๓ ตามความในข้อต่างๆ แห่งพระราชกฤษฎีกาเดิมนั้น ให้พึงเป็นที่เข้าใจในพระราชนิยม ดังจะได้บรรยายต่อไปนี้

(ก) ตามความในข้อ ๑ (ค) นั้น จะให้คำว่า (นาง) เป็นคำนำราชทินนามของสามีได้แต่เฉพาะเอกภรรยา ส่วนภรชยานอกนั้นให้ใช้คำว่า "นาง" นำนามสกุลของสามี

(ข) ตามความในข้อ ๔ ซึ่งมีว่า นอกจากเอกภรรยาให้ใช้คำว่า "นาง" เป็นคำนำนั้น ก็ให้นำนามสกุลของสามีเช่นเดียวกัน

ข้อ ๔ นอกจากข้อความที่ได้กำหนดเพิ่มเติมหรือบรรยายมาแล้วนี้ ให้คงปฏิบัติไปต่อมพระราชกฤษฎีกาเดิมจงทุกประการ ประกาศมาเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ
 ว่าด้วยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
 สำหรับการขุดหาพลอยต่าง ๆ

ตามประกาศกระแสพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๑๓ เดือน
 กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ใช้พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธศักราช ๒๕๖๑
 คุ่มครองไปถึงการขุดหาเพชรพลอยต่าง ๆ ในพระราชอาณาจัก
 นี้และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พระพุทธ
 ศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๘๒ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 เสนาบดีมีอำนาจที่จะตั้งกฎเพื่อกำหนด ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียม
 ต่าง ๆ ขึ้นไว้เป็นหลักนั้น

บัดนี้เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการได้รับพระราชทานพระ
 บรมราชานุญาตให้ตั้งกฎกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการ
 ขุดหาพลอยไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ผู้ถือประทานบัตรขุดหาพลอยต่าง ๆ เสียเงินค่า
 ธรรมเนียม แก่รัฐบาล ตามจำนวนคน ที่ทำการ ขุดหาพลอยอยู่ใน
 เขตที่อนุญาตตามประทานบัตร โดยมีอัตราคิดตามรายตัวคน
 ที่ทำการคนหนึ่งค่าธรรมเนียมเดือนละ ๒๐ บาท เงินค่าธรรมเนียม

เนี่ยมจะต้องเสียล่วงหน้าทุก ๆ เดือน (เศษของเดือนให้คิดเป็นเดือนหนึ่ง) ทั้งนี้ นอกจากเงินค่าเช่า ค่ารั้งวัดทำนแผนี่ และ ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อีกโสดหนึ่งซึ่งจะต้องเสียสำหรับที่ดิน ซึ่ง ผู้รับอนุญาตถือประทานบัตรนั้น

ข้อ ๒ ถ้าหากผู้ถือ ประทานบัตร ประสงค์จะเพิ่มคนประจำ ทำการขุดหาพลอยอีกเท่าใด ให้ยื่นเรื่องขออนุญาตต่อกอง ราชโลหกิจ ประจำห้องที่ พร้อมด้วย เงินค่า ธรรมเนียม ตามอัตรา รายตัวคน คนละ ๒๐ บาทต่อเดือน เมื่อได้รับใบเสร็จรับเงิน ค่าธรรมเนียมตามแบบพิมพ์หลวงและหนังสืออนุญาตเป็นลาย ตึกษณ์อักษรจากเจ้าพนักงานราชโลหกิจประจำห้องที่แล้ว จึง จะเพิ่มจำนวนคนทำการตามที่ได้รับอนุญาตให้เพิ่ม หรือถ้าหาก จะขออนุญาตลดจำนวนคนทำการ ก็ต้องแจ้งให้กองราชโลหกิจ ประจำห้องที่รับทราบก่อนวันสิ้นเดือนเสมอไป

กระทรวงเกษตรธิการ

กฎให้ไว้เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๘ กันยายน หน้า ๒๔๔)

พระราชบัญญัติประถมศึกษา

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัดรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า บัดนี้เป็นกาลสมควรจะจัดประถมศึกษาให้แพร่หลาย และให้เจริญยิ่งขึ้นในพระราชอาณาจักร และร้อยกรองบทกฎหมาย ขอบบังคับสำหรับประถม ศึกษาวางลงไว้ให้เป็นระเบียบ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติประถมศึกษา พระพุทธศักราช ๒๕๖๔”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้เป็นกฎหมายจำเดิมแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

แม้กระนั้นก็ดีให้ใช้แต่เฉพาะอำเภอและตำบลที่ออกชื่อไว้ในบัญชีสงฆ์

เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม เพื่อ

ขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่า
เป็นกาลสมควรที่จะทำดังนี้

มาตรา ๓ บทพิเคราะห์ศัพท์ ในพระราชบัญญัตินี้

คำว่า “โรงเรียนประถมศึกษา” หมายความว่าโรงเรียนรัฐบาล
โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนราษฎร์

คำว่า “โรงเรียนรัฐบาล” หมายความว่าโรงเรียนประถมศึกษา
ที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งและดำรงอยู่ด้วยเงินในงบประมาณของ
กระทรวงศึกษาธิการทั้งสิ้น

คำว่า “โรงเรียนประชาบาล” หมายความว่าโรงเรียนประถมศึกษา
ศึกษาที่ประชาชนอำเภอหนึ่ง หรือตำบลหนึ่งตั้งและดำรงอยู่ด้วย
ทุนทรัพย์ของตนเอง หรือที่นายอำเภอตั้งขึ้นและดำรงอยู่ด้วย
ทุนทรัพย์ของประชาชนที่วานั้น อยู่ในความดูแลของกระทรวง
ศึกษาธิการ ในหมู่บ้านหนึ่งหมู่เดียวกัน หรือตำบลหนึ่งตำบล
เดียวกัน จะตั้งและดำรงโรงเรียนประชาบาลอยู่มากกว่าโรงเรียน
หนึ่งก็ได้ ถ้าเป็นการจำเป็น

คำว่า “โรงเรียนราษฎร์” หมายความว่าโรงเรียนประถมศึกษา
ที่บุคคลคนเดียวหรือหลายคนรวมกันตั้งและดำรงอยู่ตามพระราช
บัญญัติโรงเรียนราษฎร์

คำว่า “เด็ก” หมายความว่าเด็กชายและเด็กหญิง ไม่ว่าใน
ที่ไร

ลักษณะที่ ๑

ข้อบังคับต่างๆ

มาตรา ๔ ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนประชาบาล
ย่อมให้เปล่า คือว่าไม่เรียกค่าสอนจากเด็กที่มาเรียน

แม้กระนั้นก็ดีโรงเรียนรัฐบาลบางโรงเรียนจัดเป็นพิเศษ ให้เรียก
ค่าสอนจากเด็กได้ตามอัตราที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๕ เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ ๗ ปีบริบูรณ์ต้องเรียนอยู่ใน
โรงเรียนประถมศึกษาก่อนอายุได้ ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่สำหรับ
บางอำเภอและตำบลด้วยเหตุเฉพาะท้องถิ่น เขตอายุ ๗ ปีที่วัน
อาจเขยิบขึ้นเป็น ๘ ปี ๙ ปี หรือ ๑๐ ปีได้ ตามที่กระทรวงศึกษา
ธิการจะได้ชี้แจง เวลาเรียนในปีหนึ่งต้องไม่น้อยกว่า ๓๒๐ เวลา
(หรือ ๘๐๐ ชั่วโมง)

มาตรา ๖ การเรียนอยู่ในโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้
กินความดังนี้

(๑) การที่เด็กผู้ที่มีชื่อในบัญชีตามมาตรา ๘ เรียนอยู่ในโรง
เรียนประถมศึกษา ซึ่งสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาหรือหลักสูตร
อื่นที่เสนาบดี กระทรวงศึกษาธิการ เห็นว่า เทียบเท่ากับหลักสูตร
ประถมศึกษาได้

(๒) ^{12/10/2564} การที่เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนที่เวลานั้นจริงๆ ไม่ขาดเกิน

๓๐ วันติดๆ กัน โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือโดยปราศจากเหตุผล
ที่ฟังได้

มาตรา ๓ เมื่อเด็กคนใดอายุได้ ๑๔ ปีบริบูรณ์ยังอ่านและเขียน
ภาษาไทยไม่ได้พอสมควร ต้องเขยิบเขตรที่บังคับให้เรียนอยู่
ในโรงเรียนออกไปอีกจนกว่าเด็กคนนั้นจะอ่านและเขียนภาษาไทย
ได้พอสมควร ยกเสียแต่เด็กที่บกพร่องในส่วนกำลังความคิด
ซึ่งเห็นได้ว่าคงจะเรียนให้ถึงฐานะตั้งนั้นไม่ได้

มาตรา ๔ ในเดือนสุดท้ายของปีหนึ่ง ๆ นายอำเภอต้องทำ
บัญชีเด็กทั้งปวง ซึ่งมีที่อยู่กินในท้องที่ของตนในเวลานั้น ซึ่งจะ
มีอายุถึงเขตรที่จะต้องเข้าเรียนในระหว่างปีต่อไป

นายอำเภอต้องแจ้งความ ด้วยลายลักษณ์อักษรต่อบิดามารดา
หรือผู้ปกครองเด็กทุกคนที่มีชื่อในบัญชี ให้ส่งเด็กนั้นเข้าเรียน
อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในระหว่างปีต่อไป ตั้งแต่เวลาที่นาย
อำเภอเห็นว่าจะเป็นการสะดวกและได้กำหนดไว้ในแจ้งความนั้น

ให้นายอำเภอส่งบัญชีเด็กที่ไว้ให้แก่ครูใหญ่โรงเรียนประถม
ศึกษาในท้องที่ของตนโรงละฉบับ

มาตรา ๕ โรงเรียนประถมศึกษาทุก ๆ โรง ครูใหญ่จำต้อง
ใช้สมุดบันทึก ๓ เล่ม ต้องทำให้ทันเวลาเสมอ และถูกต้อง
ตามข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ สมุด ๓ เล่มนี้ คือ

- (๑) ทะเบียนนักเรียน แสดงรายรับและรายจ่าย
- (๒) บัญชีเรียกชื่อ
- (๓) สมุดหมายเหตุรายวัน

มาตรา ๑๐ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการจะให้ยกเว้นเด็กคนใดคนหนึ่งจากการเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาได้ ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองร้องว่าเด็กคนนั้นรับศึกษาอยู่ใน ครอบครัวของเขาแล้ว

แต่ถ้าได้ยกเว้นดังนี้ บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องส่งเด็กคนนั้นให้ศึกษาธิการอำเภอปีละครั้งหนึ่ง เพื่อสอบไล่ดูว่า ศึกษาที่ได้รับนั้นเป็นอย่างไรวะเวลานั้น ถ้าปรากฏว่าไม่เพียงพอหรือไม่ได้เรียนจบหลักสูตรประถมศึกษาหรือหลักสูตรที่เทียบได้ปานนั้น เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการเมื่อได้ทราบจากรายงานของนายอำเภอว่าเป็นดังนั้นแล้ว จะถอนยกเว้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๑ การยกเว้นจากการเรียน อยู่ในโรงเรียน ประถมศึกษาจะให้ ได้แก่เด็กที่มีลักษณะดังนี้อีกด้วย คือ

- (๑) เด็กอายุต่ำกว่า ๑๔ ปี เมื่อได้เรียนจบหลักสูตรประถมศึกษาหรือหลักสูตรอื่นที่เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าเทียบได้ปานนั้น และสอบไล่ได้ประโยคประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาหรือหลักสูตรที่เทียบได้ปานนั้น

(๒) เด็กที่บกพร่องในส่วนกำลังกายหรือกำลังความคิด หรือเป็นโรคติดต่อ

(๓) เด็กที่อยู่ห่างจากโรงเรียนประถมศึกษาที่สอนให้เปล่า เกิน ๓๒๐๐ เมตร หรือที่ไม่สามารถจะไปถึงโรงเรียนได้ด้วย เหตุใดเหตุหนึ่งอันไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๑๒ การยกเว้นทั้งปวงตามมาตรา ๑๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ได้ แต่เมื่อให้ยกเว้นไปแล้วต้องรายงานต่ออุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล อุปราชหรือสมุหเทศาภิบาลจะถอนการยกเว้นที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ให้ไปนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๓ จะให้การยกเว้นชั่วคราวจากการเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาได้ชั่วคราวไม่เกินกว่า ๒ เดือนในปีหนึ่งติดๆ กันไปหรือไม่ติดๆ กัน เมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองเด็กขอร้องด้วยลายลักษณ์อักษร การยกเว้นชั่วคราวครั้งนี้ จะให้ได้เฉพาะต่อเมื่อปรากฏว่าการเป็นอยู่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องอาศัยการงานที่เด็กทำ หรือจำเป็นต้องใช้เด็กสำหรับภารกิจกรรมหรือการหัตถกรรม ซึ่งมีฉนั้นจะทำไปไม่ได้ทีเดียว

นายอำเภอเป็นผู้ให้ยกเว้น แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะถอนการยกเว้นที่นายอำเภอได้ให้ไปนั้นเสียก็ได้ เมื่อเห็นว่าควรทำ
ดังนี้ 10/2566

มาตรา ๑๔ โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรง ต้องให้เจ้าพนักงานของรัฐบาลผู้มีตำแหน่งที่จะตรวจ ตรวจได้ไม่ว่าเวลาใด ผู้มีตำแหน่งดังกล่าวนี้ คือ หัวหน้ากรมกองต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ขั้หลวงตรวจการศึกษาประจำภาค ศึกษาธิการมณฑล ศึกษาธิการจังหวัด พนักงานตรวจการศึกษาประจำแขวง และศึกษาธิการอำเภอแห่งกระทรวงศึกษาธิการ กับทั้งอุปราช สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด

โรงเรียนประถมศึกษาทั้งปวง นายอำเภอจะไปตรวจเพื่อสอดส่องดูว่า เด็กในห้องที่ของตนได้เรียนอยู่ในโรงเรียนตามพระราชบัญญัติที่ได้ และส่วนโรงเรียนประชาบาลไม่ตรวจเพื่อทำหน้าที่จัดการและคุ้มครองตามที่กล่าวไว้ในลักษณะ ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรา ๑๕ การสอบไล่ประโยคประถมศึกษา อันเป็นการสอบไล่ให้ประกาศนียบัตรประโยคประถมศึกษานั้น ให้เด็กทุกคนที่ได้รับประถมศึกษาตามข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวแก่เรื่องนั้นเข้าสอบไล่ การสอบไล่นี้ให้มีวิชาอยู่ทุกวิชาแห่งหลักสูตร ประโยคประถมศึกษา หรือหลักสูตรที่เสนอบัดกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าเทียบได้ปานนั้น

การสอบไล่ที่วันนั้น เจ้าพนักงานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้สอบทั้งสิ้น

ลักษณะที่ ๒

โรงเรียนรัฐบาล

มาตรา ๑๖ การตั้งการดำรงอยู่และการจัดโรงเรียนรัฐบาล
ย่อมเป็นไปตามข้อบังคับ ซึ่งเสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจ
ออกใช้สำหรับโรงเรียนรัฐบาล

ลักษณะที่ ๓

โรงเรียนประชาบาล

มาตรา ๑๗ โรงเรียนประชาบาลตั้งดังนี้

(๑) ด้วยประชาชนในหมู่บ้านหนึ่ง หรือตำบลหนึ่ง มีใจ
สมัครตั้ง เมื่อได้ยื่นเรื่องราวต่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยทางนาย
อำเภอ และได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ตั้งแล้ว หรือ

(๒) ถ้าประชาชนไม่สมัคร หรือไม่สามารถทำดั่งนั้น ให้
นายอำเภอเป็นผู้ตั้ง เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด
แล้วอย่างเดียวกัน

มาตรา ๑๘ โรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนตั้งนั้น ให้มี
สภากรรมการจัดการเป็นผู้จัดตั้งและดำรงไว้ สภากรรมการ
จัดการหนึ่งให้มีจำนวนกรรมการจัดการไม่เกิน ๕ คน และผู้
ที่สมัครออกเงินสำหรับการตั้งขึ้น และดำรงอยู่แห่งโรงเรียน
ที่วานี้ เป็นผู้ตั้ง

มาตรา ๑๕ การตั้งกรรมการจัดการนั้นดังนี้

- ก. ในการจัดตั้งโรงเรียนนี้ เมื่อประชาชนจำนวนหนึ่งได้ลงชื่อสมัครออกเงิน และได้ออกเงินแล้ว ได้จำนวนเงินซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าพอที่จะจัดตั้งโรงเรียนได้เมื่อใดผู้ที่ลงชื่อสมัครออกเงิน และได้ออกเงินแล้วตามอัตราที่อุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล กำหนดตามที่เห็นเป็นการสมควร ซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า ๕ บาท มีสิทธิให้คะแนนเลือกได้คนละคะแนนในการตั้งกรรมการจัดการ
- ข. สำหรับการดำรงโรงเรียน ผู้ที่ลงชื่อออกเงินเลือกตั้งกรรมการจัดการในเดือนต้นของทุกปี เว้นเสียแต่ผู้ที่ลงชื่อสมัคร ออกเงินคนใดไม่ได้ออกเงินสำหรับการดำรงอยู่แห่งโรงเรียนตามอัตราที่อุปราช หรือสมุหเทศาภิบาล กำหนดตามที่เห็นเป็นการสมควร ซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า ๕ บาทต่อปีตามคราว เป็นอันไม่มีสิทธิให้คะแนนเลือกตั้งได้

แต่อย่างไรๆ การตั้งกรรมการจัดการนั้น ยังไม่นับว่าถูกต้องตามกฎหมาย จนกว่าจะได้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด และได้รับความเห็นชอบแล้ว

12/10/2566

กรรมการจัดการที่ตั้งขึ้นนั้น อาจได้รับค่าบวการจากเงินบำรุงโรงเรียน ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดให้เป็นปี ๆ ไปด้วยความเห็นชอบของอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล

มาตรา ๒๐ เมื่อประชาชนได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นในหมู่บ้าน หรือตำบลที่อยู่นั้น และได้ตั้งกรรมการจัดการแล้ว กรรมการจัดการตั้งขึ้นต้องไปจดทะเบียนณที่ว่าการอำเภอตามท้องที่

จำเดิมแต่ได้จดทะเบียนแล้ว กรรมการจัดการนั้นรวมกันทั้งสภาเป็นบุคคลตามกฎหมาย หากใช้เป็นบุคคลตามกฎหมายเป็นคน ๆ ไปไม่

มาตรา ๒๑ กรรมการจัดการสภาหนึ่งสภาเดียวกันจะตั้งให้จัดการสองโรงเรียนหรือมากกว่าสองโรงเรียนที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน หมู่หนึ่งหมู่เดียวกัน หรือตำบลหนึ่งตำบลเดียวกันก็ได้

แต่แม้อย่างนั้นก็ ให้เป็นหน้าที่ของสภากรรมการจัดการที่จะทำงบประมาณรายได้รายจ่ายเป็นโรง ๆ ไป

มาตรา ๒๒ เงินที่จำต้องใช้จ่ายสำหรับการตั้งและดำรงอยู่แห่งโรงเรียนประชาบาล ซึ่งประชาชนตั้งขึ้นเก็บจากประชาชนตามที่สมควรออกให้

12/10/2566
เงินที่ประชาชนสมควรออกให้นั้น เก็บด้วยวิธีต่อไปนี้

ก. ในการจัดตั้งโรงเรียน ให้ส่งต่อนายอำเภอ นายอำเภอ ต้องจัดการรักษาเงินนั้น ในความคุ้มครองของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการด้วย เรื่องนั้นจนถึงเวลาที่ได้อนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้จัดตั้งโรงเรียนและได้ตั้งกรรมการจัดการแล้ว ตั้งแต่เวลานั้นให้นายอำเภอมอบเงินที่เก็บไว้ได้ตั้งนั้นแก่สภากรรมการจัดการ

ข. สำหรับการดำรงโรงเรียนอยู่ สภากรรมการจัดการเป็นผู้เก็บเงินประชาชนสมัครออกให้เป็นรายปี

มาตรา ๒๓ หน้าที่ของสภากรรมการจัดการนั้นดังนี้

ก. เก็บเงินที่ประชาชนสมัครออกให้ทุกปี

ข. ดูแลการเงินของโรงเรียน (ทั้งรายรับรายจ่าย) ให้เรียบร้อยและปฏิบัติให้เป็นที่เหมาะสมในการ ซื้อ ขาย เช่า ให้เช่าสมบัติของโรงเรียน

ค. รักษาและดำรงโรงเรียนให้เป็นไปตามที่ควรจะเป็น กับจัดสถานที่เรียนและเครื่องใช้ให้ควรแก่การดี

ง. ช่วยเหลือผู้ตรวจการของกระทรวงศึกษาธิการ สารวัดศึกษาและกรรมการศึกษาเมื่อต้องการให้ช่วยเหลือ

มาตรา ๒๕ เมื่อประชาชนไม่สามารถ จะดำรงโรงเรียนที่ได้

ตั้งขึ้นต่อไปอีก ด้วยเหตุผลอย่างใด ๆ ก็ดี สภากรรมการ
จัดการต้องแจ้งความต่อนายอำเภอ

ในเวลาเดียวกันนั้น สภากรรมการจัดการต้องตั้งผู้ชำระบัญชี
คนหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเมื่อนายอำเภอเห็นด้วยแล้วจะเป็น
ผู้มีอำนาจชำระเสสางกิจการของโรงเรียนนั้น จัดการใช้หนี้สิน
และแบ่งทรัพย์สินสมบัติที่คงมีอยู่ให้แก่ผู้ตกลงชื้อสมัคออกเงิน ให้
ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจบังคับให้ผู้ตกลงชื้อสมัคออกเงินไว้ส่งเงินที่ยัง
ค้างอยู่ในเวลาที่ลมโรงเรียนนั้นให้เสร็จสิ้น

ทรัพย์สินสมบัติที่คงมีอยู่ต้องแบ่งให้ผู้ตกลงชื้อสมัคออกเงินตาม
ส่วนของเงินที่ได้ออกจริง ๆ แต่ผู้ที่จะได้ส่วนแบ่งนั้นต้องเป็น
ผู้ที่ได้ออกเงินมาติด ๆ กัน ๓ ปี หรือถ้าโรงเรียนนั้นดำรงมา
ได้ไม่ถึง ๓ ปี ก็ต้องเป็นผู้ที่ได้ออกเงินมาตั้งแต่แรกตั้ง

ผู้ชำระบัญชีต้องเป็นผู้จัดการใช้หนี้สิน เหตุฉนั้นถ้าทรัพย์สิน
สมบัติที่คงมีอยู่ของโรงเรียน ปรากฏว่าไม่เพียงพอที่จะใช้หนี้สิน
ของโรงเรียนให้เสร็จสิ้นได้ ให้ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจที่จะเรียก
ส่วนที่ขาดนั้นจากผู้ตกลงชื้อสมัคออกเงินไว้ แต่ว่าให้ผู้ตกลงชื้อ
สมัคออกเงินนั้นออกกันเป็นส่วนตามจำนวนเงินที่ได้ออกครั้งหลัง
ที่สุด

มาตรา ๒๕ เมื่อการนี้เป็นไปตามมาตรา ๒๔ ให้กระทรวง
ศึกษาธิการมีสิทธิที่จะชื้อสมบัติที่เคลื่อนที่ใด หรือที่เคลื่อนที่ไม่

ได้ซึ่งเป็นของโรงเรียน จากสภากรรมการจัดการก่อนผู้คนที่
ขอ เว้นไว้เสียแต่ถ้ากระทรวงศึกษาธิการไม่ได้แจ้งความ
จงหมายต่อสภากรรมการจัดการภายใน ๓ เดือน นับตั้งแต่
วันที่สภากรรมการจัดการได้แจ้งความ ให้ถือว่ากระทรวงศึกษา
ธิการสละสิทธิตั้งนั้นแล้ว

ถ้ากระทรวงศึกษาธิการจะขอ การกำหนดราคาให้นักถึง
ราคาที่สภากรรมการจัดการได้ขอมา และราคาของสมบัตินั้น
ในปัจจุบันประกอบกัน ถ้ามีการโต้แย้งด้วยเรื่องนี้ ให้ร้อง
ต่อศาลแพ่งของจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ ให้ศาลที่ว่ามีอำนาจ
เป็นผู้ที่จะกำหนดราคาแห่งสมบัติ

มาตรา ๒๖ โรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอตั้ง ให้นาย
อำเภอเป็นผู้จัด มีศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้ช่วยตามหน้าที่ นอก
จากนี้จะตั้งข้าราชการอื่น ๆ ในอำเภอนั้นเป็นผู้ช่วยเหลือในการ
ปฏิบัติหน้าที่อีกก็ได้ เมื่อเห็นว่าเป็นการสมควร

มาตรา ๒๗ เงินที่จำเป็นต้องใช้จ่ายสำหรับการตั้งและดำรง
อยู่แห่งโรงเรียนประชาบาลซึ่งนายอำเภอตั้ง ให้เก็บจากประชา
ชนในอำเภอรายปีเป็นศีกษาพลี ตามที่จะกล่าวในข้อต่อไปหรือ
ตามวิธีอื่น ซึ่งอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้วางระเบียบ
การเก็บ เมื่อกำนันและผู้ใหญ่บ้านในท้องที่อำเภอเห็นด้วยตั้ง
นั้นแล้ว

มาตรา ๒๔ ชายฉกรรจ์ทุกคนอายุ ๑๘ ปีถึง ๖๐ ปี จำต้อง เสียศึกษาพลี ศึกษาพลีนี้ต้องไม่ต่ำกว่า ๑ บาทหรือไม่เกินกว่า ๓ บาทเก็บตามอัตรา และเก็บภายในเวลาที่อุปราชหรือสมุหเทศาภิบาลจะกำหนดเป่าเป่ ๆ ไป ด้วยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

บุคคลต่อไปนี้ได้ยกเว้นไม่ต้องเสียศึกษาพลี

- (๑) ผู้ที่ทำการหาเลี้ยงชีพไม่ได้
- (๒) ภิกษุ สามเณร บาดหลวง ครูสอนศาสนาคริสต์นิกาย และผู้สอนศาสนาอิสลาม ส่วนผู้สอนศาสนาอิสลามนั้นให้ กำหนดในสุเหร่าแห่งหนึ่งไม่เกินกว่า ๓ คน
- (๓) พลทหารบก พลทหารเรือ พลตำรวจภูธร และพลตำรวจพระนครบาล ประจำการที่ต้องเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติ
- (๔) ผู้ที่ในปีเดียวกันนั้นได้สมัครออกเงินให้ ในการดำรงอยู่แห่งโรงเรียนประชาบาลในอำเภอเดียวกันแล้ว ยกเสีย แต่ว่า ถ้าจำนวนเงินที่ออกไปแล้วนั้นน้อยกว่าศึกษาพลีที่ต้องเสีย จำ ต้องออกส่วนที่ยังขาดอยู่

มาตรา ๒๕ หน้าที่ของนายอำเภอมีดังนี้

- ก. ในส่วนโรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนตั้ง ให้เป็นผู้ตรวจสอดส่องดูว่า สภากรรมการจัดการได้ปฏิบัติหน้าที่

ตามมาตรา ๒๓ หรือไม่ว่า

๖. ในส่วนโรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอตั้งเอง ให้เป็นผู้เก็บเงินทุกปีตามมาตรา ๒๗ ดูแลการเงิน (ทั้งรายรับรายจ่าย) ให้เรียบร้อย และปฏิบัติให้เป็นที่สมควรในการซื้อ ขา ย เช่า ให้เช่า สมบัติของโรงเรียน ในความคุ้มครองของผู้ว่าราชการจังหวัด ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการด้วยเรื่องนั้น รักษาและดำรงโรงเรียนให้เป็นตามที่ควรจะเป็น กับจัดสถานที่และเครื่องใช้ให้ควรแก่การดี

มาตรา ๓๐ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะตั้งกรรมการศึกษาอันประกอบด้วยบุคคลที่สมควรและมีผู้สนับสนุนเอาตักให้ เมื่อได้รับมอบอำนาจจากอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาลแล้ว หน้าที่ของกรรมการศึกษานั้นดังนี้

(๑) ในส่วนโรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนตั้ง ให้เป็นผู้ตรวจควบคุมดูแลงบประมาณบัญชีเงินของโรงเรียนปีละครั้ง และตรวจสอบดูว่าโรงเรียนได้จัดที่อยู่หรืออย่างไร

(๒) ในส่วนโรงเรียนประชาบาลที่นายอำเภอตั้ง ให้เป็นผู้ช่วยนายอำเภอ หรือแบ่งเบาหน้าที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของนายอำเภอ เมื่อได้รับคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดให้ทำดั่งนั้น

มาตรา ๓๑ กระทรวงศึกษาธิการอาจให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนประชาบาล เงินอุดหนุนดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการจ่ายให้จากงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ แก่สภากรรณการจัดการหรือแก่นายอำเภอ แล้วแต่ประเภทโรงเรียน แต่อย่างไร ๆ ไม่ให้ถือว่า การที่ให้อุดหนุนดังนั้น เป็นการให้ลดเงินที่มีผู้สมักออก หรืออัตราเงินที่ต้องเสียตามที่บังคับไว้ใน

มาตรา ๒๓

มาตรา ๓๒ สภากรรณการจัดการหรือนายอำเภอ แล้วแต่ประเภทโรงเรียน มีอำนาจที่จะรับทรัพย์สินสมบัติอย่างใด ๆ ที่เอกชนหรือคณะมอบให้ หรือให้เป็นมรดกไว้โดยพินัยกรรมเพื่อบำรุงโรงเรียน

ถ้าทรัพย์สินสมบัติที่มอบให้ หรือให้เป็นมรดกไว้นั้น ผู้ให้มีข้อความบ่งไว้โดยวิธีด้วย สภากรรณการจัดการหรือนายอำเภอแล้วแต่ประเภทโรงเรียนรับไม่ได้เป็นอันขาด นอกจากได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา ๓๓ โรงเรียนประชาบาลทั้งปวงอยู่ใต้ข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับเวลาของโรงเรียน หลักสูตร หนังสือที่จะใช้ ระเบียบการปกครอง การปิดโรงเรียนชั่วคราวเมื่อมีโรคระบาด^{12/10/2566}เกิดขึ้น ตามสมควรและการสุขภาพแห่งสถาน

ที่ของโรงเรียน และสิ่งทั่วไปที่เกี่ยวข้องแก่การสอนและความ
สะดวกของนักเรียน

ครูใหญ่และครูน้อยของโรงเรียนประชาบาล ผู้ว่าราชการ
จังหวัดเป็นผู้ตั้งและถอน ด้วยความเห็นชอบของอุปราชหรือ
สมุหเทศาภิบาล

มาตรา ๓๔ ใน ส่วนโรงเรียน ประชาบาลที่นาย อำเภอดัง
นายอำเภอมิอำนาจที่จะโอนเงินที่เก็บได้ ในตำบลหนึ่ง ซึ่งจำนวน
เงินก็ ก็ตามมาตรา ๒๗ ปรากฏว่า เสนอไว้สำหรับดำรง
อยู่แห่งโรงเรียนประชาบาลในตำบลนั้น ไม่ใช่ใช้ที่ที่จำเเน
สำหรับการดำรงอยู่แห่งโรงเรียนประชาบาลในอีกตำบลหนึ่ง ใน
ท้องที่อำเภอเดียวกัน ซึ่งเงินที่เก็บได้ปรากฏว่ามี เพียงพอ
สำหรับการดำรงอยู่แห่งโรงเรียน

การที่จะจัดตั้งขึ้นต้องรายงานเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อ
รับความเห็นชอบก่อน

มาตรา ๓๕ นายอำเภอมิอำนาจที่จะสั่งให้ส่งเด็กห่มที่อยู่กิน
ในท้องที่ตำบลหนึ่งหรืออำเภอหนึ่ง ไปยังโรงเรียนที่อยู่ใน
ท้องที่อีกตำบลหนึ่งหรืออำเภอหนึ่ง เมื่อปรากฏว่าควรตั้งขึ้น
ด้วยเด็กอยู่ใกล้ โรงเรียนที่นั้นกว้างโรงเรียนอื่นในท้องที่ซึ่งตั้ง

มีอยู่กิน นายอำเภอจะทำตั้งแต่เมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
 เด็กขอร้อง สภากรรมการจัดการนายอำเภอหรือกรรมการศึกษา
 ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ต้องจัดการหังปวงเพื่อใช้หนี้โรงเรียน
 ที่ส่งเด็กไปนั้นด้วยการตกลงคิด ทดแทนกัน ระหว่างโรงเรียนที่
 เกี่ยวข้อง หรือด้วยการคิดค่าใช้ขายที่ต้องเสียไปในงบประมาณ
 ของโรงเรียนในท้องถิ่น ๆ เด็กอยู่กับเพื่อใช้ ให้แก่โรงเรียนที่วานั้น
 ถ้ามีการโต้แย้งเกิดขึ้นด้วยการใช้มาตรา ๕ ในร้องต่อผู้ว่า
 ราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ตัดสินเด็ดขาดและสั่งในเรื่องนี้

มาตรา ๓๖ ถ้าสภากรรมการจัดการไม่ปฏิบัติให้เพียงพอตาม
 บทพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้อนุญาตให้จัดตั้งและจัดการโรง
 เรียนประชาบาลแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งความด้วยลาย
 ลึกยกฉ้อกรให้ทำตามภายในเวลาอันสมควร

ถ้าสภากรรมการจัดการไม่ทำตามดังนั้นไซ้ ให้ผู้ว่าราชการ
 จังหวัดลออนอนุญาตให้ตั้งและดำรงโรงเรียนประชาบาลต่อไป
 เมื่อการณเป็นดังนี้ โรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนจัดตั้งขึ้น
 นั้น ให้เป็นอันเลิกและจัดการชำระบัญชีตามความแห่งมาตรา
 ๒๔ และมาตรา ๒๕ แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะตั้งผู้ชำระบัญชี
 เองก็ได้ถ้าเห็นว่าสมควรจะทำดังนี้

ลักษณะที่ ๔

โรงเรียนราษฎร์

มาตรา ๓๗ การตั้ง การดำรงอยู่และ การจัดโรงเรียนราษฎร์
ให้อยู่ในความครอบงำของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

ลักษณะที่ ๕

सारวัดศึกษา

มาตรา ๓๘ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้ง สारวัดศึกษาได้ และ
सारวัดศึกษานี้ ให้ได้รับเงินเดือนตามอัตราที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
เป็นผู้กำหนดด้วยความเห็นชอบของอุปราชหรือสมุหเทศาภิบาล
เงินเดือน สारวัดศึกษาที่ตั้งขึ้นสำหรับอำเภอใดให้ ใช้จ่ายจากราย
ได้ประจำปีของโรงเรียนประชาบาลในอำเภอนั้น รายได้ดังกล่าว
ได้แก่รายรับทั้งปวงของโรงเรียน เช่นกับเงินที่มีผู้สมัคออกให้
เงินศึกษา เงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ (ถ้าได้อุดหนุน)
 ฯลฯ เงินที่โรงเรียนประชาบาลโรงเรียนหนึ่ง ๆ จำต้องให้นี้ ให้
เป็นจำนวนตามส่วนของรายได้

นายอำเภอต้องเก็บค่าเงินเดือน สारวัดศึกษาจากสภากรรมการ
จัดการเป็นรายปี หรือเอาจากเงินของโรงเรียนประชาบาลที่ตน
เป็นผู้จัดเอง ^{12/10/2566} แล้วแต่ประเภทโรงเรียน

มาตรา ๓๕ สारวัดศึกษา มีหน้าที่ ที่จะสอบ บัญชีเด็กตามที่ กล่าวไว้ในมาตรา ๘ เพื่อให้ทราบว่า เด็กได้เรียนอยู่ตาม ความ ต้องการแห่งแจ้งความขงนายอำเภอหรือไม่

เมื่อบิดามารดา ผู้ปกครองหรือเด็กเองไม่ปฏิบัติตามแจ้งความ ที่ว่านี้ ให้สารวัดศึกษาแจ้งความด้วยลายลักษณ์อักษรให้ ปฏิบัติตามภายในเวลาอันสมควร

สารวัดศึกษา มีหน้าที่ ที่จะแจ้งความแก่บิดามารดาผู้ปกครอง หรือเด็กเอง ด้วยลายลักษณ์อักษรให้ปฏิบัติให้เพียงพอดตามบท พระราชบัญญัตินี้ อีกด้วย เมื่อเด็กขาดการเรียนตามมาตรา ๖ (๒)

ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือเด็กเองไม่ปฏิบัติตาม แจ้งความ ดังเตือนของสารวัดศึกษาเช่นนี้ อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้สารวัด ศึกษารายงานด้วยลายลักษณ์อักษรต่อ นายอำเภอ เพื่อบังคับให้ ได้เรียน

มาตรา ๔๐ นอกจากที่กล่าวแล้ว ให้สารวัดศึกษา มีอำนาจ สืบสวนและสอดส่องดูว่า มีเด็กรับใช้งานอะไร รับใช้อยู่ใน โรงงานหรือในร้านโรงอะไร ๆ ฯลฯ จนเป็นที่ขัดขวางไม่ให้เด็ก ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้

ถ้าวันเด็กไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนเพราะเหตุที่รับ ใช้งาน ตามที่ว่านี้ ให้สารวัดศึกษาแจ้งความด้วยลายลักษณ์อักษรแก่

ผู้ใช้ให้จัดการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่สะดวก ให้เด็กได้เรียน
 อยู่ในโรงเรียนตามพระราชบัญญัติในเวลาอันสมควร ถ้าผู้ใช้
 ไม่จัดการตั้งนั้นไซ้ ให้สารวัตรศึกษารายงานด้วยลายลักษณ
 อักษรต่อนายอำเภอ นายอำเภอจะเป็นผู้แจ้งความด้วยลาย
 อักษรต่อผู้ใช้เพื่อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

ลักษณะที่ ๒

วิธีพิจารณาและลงโทษ

มาตรา ๔๑ ถ้าผู้ต้องเสียเงินศึกษาตามที่บังคับไว้ในมาตรา ๒๓
 หรือสภากรรมการจัดการที่ต้องเสียค่าเงินเดือน สารวัตรศึกษาตาม
 ที่บังคับไว้ในมาตรา ๓๘ ไม่เสียให้ด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี ให้นาย
 อำเภอมิอำนาจที่จะเอาเงินจำนวนนั้นให้ได้ ด้วยการยึดและ
 ขายทอดตลาดทรัพย์สินสมบัติของผู้นั้น หรือทรัพย์สินของโรง
 เรียนประชาบาล ที่เงินศึกษาหรือค่าเงินเดือนสารวัตรศึกษาติด
 ค้าง แล้วแต่กรณีจนเพียงพอกับจำนวนเงินที่ติดค้าง กับทั้ง
 ค่าใช้สอยของการขายทอดตลาดนั้นด้วย

มาตรา ๔๒ บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดที่ได้รับแจ้งความ
 ของนายอำเภอให้ส่งเด็กเข้าโรงเรียน ประถมศึกษาไม่ปฏิบัติตาม
 แจ้งความนั้น ให้เมยอำเภอแจ้งความแก่บิดามารดาหรือผู้ปก
 ครองคนนั้นอีกครั้งหนึ่ง ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองผู้นั้นยัง

ชัดเจนไม่ทำตามคำสั่งแข็งของนายอำเภออยู่อีก ผู้หนึ่งมีความผิดฐานลหุโทษ และอยู่ในฐานะที่จะต้องถูกหมายเรียกไปยังศาลคดีอาญาชั้นต้น

ถ้าผู้หนึ่งไม่มีข้อแก้คดีอันพึงพึงได้ ศาลคดีอาญานั้นจึงบังคับเรียกประกันทัณฑ์บนหรือเรียกแต่ทัณฑ์บน ให้ผู้หนึ่งสัญญาว่าต่อไปจะปฏิบัติให้เด็กได้เรียนอยู่ในโรงเรียน ให้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับเมื่อผิดทัณฑ์บน แต่อย่างขาดไม่เกิน ๕๐ บาท

ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองทั่วทั้งนั้นชัดเจน ที่จะทำ ทัณฑ์บนหรือไม่หาประกันให้ตามที่ศาลเห็นสมควรจะเรียก ผู้หนึ่งมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท

มาตรา ๔๓ ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดต้องโทษตามมาตรา ๔๒ แล้ว ยังชัดเจนไม่ปฏิบัติให้เด็กได้เรียนอยู่ในโรงเรียนให้หมายเรียกไปยังศาลคดีอาญาชั้นต้น และผู้หนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ วัน หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับกับค่าผิดทัณฑ์บนแก้ไขปรับด้วย

มาตรา ๔๔ บิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดที่เด็กของตนขาดโรงเรียนเกิน ๓๐ วันตามมาตรา ๖ ให้นายอำเภอแจ้งความแก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้หนึ่งให้ปฏิบัติ ตามบทพระราชบัญญัติ ถ้ายังชัดเจนไม่ปฏิบัติตาม คือปล่อยให้เด็กขาดอีกระหว่างปีเดียว

กันโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือโดยปราศจากเหตุผลที่ฟังได้
 ผู้นั้นมีความผิดฐานลหุโทษ และอยู่ในฐานะที่จะต้องถูกหมาย
 เรียกไปยังศาลคดีอาญาชั้นต้น ตามที่บังคับไว้ใน ๒ มาตราข้าง
 ต้น และให้ผู้นั้นต้องโทษอย่างเดียวกัน แต่ลดกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๔๕ ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองคนใดแสดงให้ศาล
 คดีอาญาชั้นต้น เห็น เพียงพอว่าได้ ใช้จ่ายความพยายาม อันควร ทุก
 อย่างที่จะให้เด็กได้ไปเรียนอยู่ในโรงเรียน ศาลจะปล่อยบิดา
 มารดาหรือผู้ปกครองคนนั้นให้พ้นโทษ แต่ว่าอาจจะตัดสินให้
 ส่งเด็กไปไว้ในโรงเรียนฝึกอาชีพมีกำหนดเวลา หรือจนกว่า
 จะสิ้นเวลาที่บังคับให้เรียนอยู่ในโรงเรียนตามพระราชบัญญัตินี้
 แต่อย่างไร ๆ ต้องนำเด็กนั้นมายังศาล

มาตรา ๔๖ ผู้ใช้กำลังทำงานคนใดจงใจขัดขวางต่อสารวัดศึก
 ษาหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ในการปฏิบัติหน้าที่ หรือ
 ขัดขวางไม่ให้เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนด้วยกรรมไม่ปฏิบัติตามแจ้ง
 ความของนายอำเภอตามมาตรา ๔๐ ผู้นั้นมีความผิดฐานลหุโทษ
 และให้ปรับไม่เกิน ๕๐ บาท

มาตรา ๔๗ ครูใหญ่โรงเรียนราษฎรคนใดไม่ใช้สมุดบันทึก
 และทำให้ทันเวลาตามที่บังคับไว้ในมาตรา ๕ ผู้นั้นมีความผิด
 ต้องโทษปรับไม่เกิน ๕๐ บาท

มาตรา ๔๘ ผู้ใดจงใจขัดขวางต่อผู้ตรวจการตามที่กล่าวไว้ใน
 มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือนายอำเภอ หรือผู้
 ข้าราชการที่ได้ตั้งให้ชำระสะสางกิจการของโรงเรียนประชาบาลใน
 การปฏิบัติหน้าที่ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
 ๕๐ บาท

มาตรา ๔๙ การฟ้องเอาโทษผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้
 ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการฝ่ายเดียว

ลักษณะที่ ๗

ข้อความเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๐ โรงเรียนประชาบาลที่ประชาชนตั้งซึ่งมีอยู่แล้วใน
 เวลาใช้พระราชบัญญัตินี้ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่บังคับไว้
 ภายในปีหนึ่ง นับแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้

เกี่ยวแกชอน ผู้หลงข้อสมัคออกเงินซึ่งมีสิทธิจะเลือก
 ตั้งกรรมการจัดการ ต้องตั้งกรรมการจัดการ และยื่นคำร้องต่อ
 ผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา ๑๗ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ว่า
 ราชการจังหวัดแล้ว เงินที่เก็บไว้ได้สำหรับการขนส่ง จะได้
 มอบให้สภากรรมการจัดการ

มาตรา ๕๑ สำหรับดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรุง
 เทพมหานคร ให้ถือว่าเสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้ทำหน้าที่

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๕๗

ตามมาตราต่าง ๆ ข้างบนนี้ ซึ่งตั้งอยู่แก่ผู้ปราชหรือสมุทเทศาภิบาล และนครบาลจังหวัด หรืออธิบดีกรมพระนครบาล เป็นผู้ทำหน้าที่ซึ่งตั้งอยู่แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่ระเบียบการปกครองท้องที่ในกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๕๒ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะออกกฎเสนาบดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตามพระราชบัญญัตินี้ กฎเสนาบดี เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้วให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัตินี้ตราไว้แต่แต่วันที่ ๑ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๓ กันยายน หน้า ๒๕๖)

ประกาศกระแสพระบรมราชโองการ
จัดบั้นนำที่ราชการในระหว่างกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
กับกระทรวงเกษตรธิการ ในเรื่องเพาะพืชพันธุ์สัตว์น้ำ
พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า
เหนือกระหม่อมว่า สภาเผยแผ่พันธุ์สัตว์น้ำได้นำความขึ้นกราบ
บังคมทูลพระกรุณา ว่าพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำ พ.ศ. ๒๔๔๔
(ร.ศ. ๑๒๐) แลพระราชบัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำ
นี้ พ.ศ. ๒๔๕๖ พร้อมทั้งกฎหมายประกอบกับพระราชบัญญัติ
นั้น มีความมุ่งหวังต่อประโยชน์ ๓ ประการ คือในการเก็บเงิน
ค่าภาษีอากรประการ ๑ ในทางให้มีสัตว์น้ำพอเป็นอาหารประชาชน
ประการ ๑ แลให้สัตว์น้ำเป็นสินค้าของบ้านเมืองประการ ๑ ได้
กำหนดให้เสนาบดีผู้บัญชาการสรรพากร ซึ่งเวลานั้นเป็นเสนาบดี
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นเจ้าของที่รักษาพระราชบัญญัตินั้น
เสนาบดีผู้บัญชาการสรรพากรได้ปฏิบัติกรมาแล้ว นับว่าได้
ประโยชน์แก่บ้านเมืองเป็นส่วนใหญ่ แต่การเพาะพืชพันธุ์สัตว์
น้ำให้มีปริมาณยิ่งขึ้นเพื่อความต้องการเสมอไปนั้น ย่อม

ต้องการความรู้พิเศษสภาเผยแผ่พจนานิชย์เห็นว่า ถ้าแบ่งงาน
 การรักษาพระราชบัญญัติแพนกันจากกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 ไปให้กระทรวงเกษตรธิการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในการบำรุงรักษาทาง
 น้ำทั่วไปอยู่แล้วบ้าง ให้ช่วยกันเป็นสองแรงสองความคิด ราชการ
 จะเจริญดียิ่งขึ้น ทรงพระราชดำริที่เห็นชอบตามความเห็น
 ของสภาเผยแผ่พจนานิชย์แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 ประกาศจัดตั้งหน้าที่ราชการในการเพาะพืชพันธุ์สัตว์น้ำดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้กระทรวงเกษตรธิการมีหน้าที่ คือ

(๑) ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

(๒) ในการดูแลรักษาสัตว์น้ำในที่แห่งหนึ่งแห่งใด ซึ่ง
 เป็นที่เลี้ยงรักษาพืชพันธุ์แห่งสัตว์น้ำ

(๓) ในการแนะนำกำหนดฤดูที่จะให้งดการจับสัตว์น้ำกำหนด
 ตา แลขนาดเครื่องมือ ห้ามการใช้เครื่องมือบางอย่าง แล
 ห้ามการล่าอันตรายสัตว์น้ำ เช่น วางยาเบื่อ ยาเมา ใช้ของระเบิด
 วิชาในที่แห่งนั้นจนแห่ง (นอกจากบ่อปลา) เป็นต้น ซึ่ง
 เป็นการป้องกันพืชพันธุ์สัตว์น้ำ

ข้อ ๒ ให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ คือ

(๑) ในการปกครองที่จับสัตว์น้ำ

(๒) ในกิจการตั้งปวงซึ่งเกี่ยวแก่การเกิดผลแห่งเงินอากร
 ในที่จับ แลการจับสัตว์น้ำ

หน้า ๒๖๐

พ.ศ. ๒๔๖๔

(๓) ในการเก็บเงินอากรค่าเข้า

ข้อ ๓ ในการที่กระทรวงเกษตราธิการจะแนะนำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในข้อ ๑ (๓) ให้แนะนำตามความเห็นของผู้มีความรู้พิเศษในวิชาเพาะพืชพันธุ์สัตว์น้ำ แลให้เจ้าหน้าที่สรรพากรปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นทุกประการ

ทั้งนี้ให้เป็นที่ตั้งแต่วันที่ได้อประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๕ กันยายน หน้า ๒๕๐)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ว่าด้วยธนบัตรราคาใบละ ๑ บาทที่ต่อห่อนไม่ถูก

ด้วยตามความในพระราชบัญญัติธนบัตรเพิ่ม คิม พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๓ มีว่า พระราชบัญญัติแลประกาศที่ใช้สำหรับธนบัตร
ชนิดราคาอื่น ๆ ที่คงใช้อยู่แต่ที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัตินี้ ให้
อนุโลมใช้สำหรับธนบัตรชนิดราคาใบละ ๑ บาทที่กล่าวไว้นั้น

แลด้วยเหตุว่าวิธีการจ่ายเงินแก่ราษฎรที่นำธนบัตรต่อห่อนไม่
ถูกมาขึ้น ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วตามความในประกาศเสนาบดี
กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ลงวันที่ ๗ กันยายน ร.ศ. ๑๒๑
ข้อ ๕ นั้น ไม่สะดวกแก่การที่จะนำมาใช้แก่ธนบัตรชนิดราคาใบ
ละ ๑ บาท

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ จึงประกาศตามอำนาจในมาตรา ๑๕ ข้อ
(ค) แล (ง) แห่งพระราชบัญญัติธนบัตร ร.ศ. ๑๒๑ ตามที่ได้
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมร.ศ. ๑๒๕ ว่า
วิธีการดังได้กำหนดไว้ในข้อ ๕ แห่งประกาศลงวันที่ ๗ กันยายน
ร.ศ. ๑๒๑ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ให้เลิกใช้เฉพาะธนบัตรชนิด

หน้า ๒๖๒

พ.ศ. ๒๕๖๔

ราคาใบละ ๑ บาท แด่ให้กรมธนบัตร์แลคลังมณฑลอนุโลม
รับขึ้นธนบัตร์ ราคาใบละ ๑ บาท ที่ต่อก่อนไม่ถูกโดยแลกเปลี่ยน
ธนบัตร์อื่นให้ไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

หม่อมเจ้าเดเร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๕ กันยายน หน้า ๒๕๓)

ประกาศเพิ่มเติม

ว่าด้วยสภาเผยแผ่พาณิชย์อุทกระทรวงพาณิชย์

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระม
 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเห็นว่า ประกาศกระแส
 พระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓
 ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งสภาเผยแผ่พาณิชย์นั้น ได้
 แสดงแต่พระราชประสงค์ที่จะทรงเกื้อหนุนพาณิชย์ แต่หาได้
 แสดงระเบียบราชการไว้ด้วยไม่ สภาเผยแผ่พาณิชย์นี้เป็นพเนก
 ราชการอย่างใหม่ที่พึงจัดขึ้นในสยาม สมควรจะอธิบายราชการ
 ของแผนกนี้ให้ประชาชนเข้าใจชัดเจน

อนึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่า มีข้อความบางแห่งในประกาศเดิม
 ที่สมควรจะต้องแก้ไขตัดแปลงบ้าง จึงมีพระบรมราชโองการ
 ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้ประกาศเพิ่มเติมว่า

สภาเผยแผ่พาณิชย์อุทกระทรวงพาณิชย์เป็น กระทรวงที่มีหน้าที่
 ที่เผยแผ่พาณิชย์ของบ้านเมือง ระเบียบต่างกับกระทรวงอื่น
 เฉพาะในข้อที่เรียกตำแหน่งเสนาบดีว่าสภานายก มีกรรมการ
 สภาอันประกอบด้วยข้าราชการต่างกระทรวงช่วยดำริห์การ ส่วน
 งานประจำกระทรวงอื่นไม่ต้องปฎักษาหาฤๅนั้น ก็แบ่งเป็นกรมเป็น

กองมหัศจรรย์ประจำรับผิดชอบเหมือนกับระเบียบกระทรวงอื่น ๆ
 ระเบียบการของ สภาเผยแผ่พาณิชย์ฎกระทรวงพาณิชย์จึงแบ่ง
 ออกได้เป็นสองส่วน คิดเลขฎกษากร (คือกรรมการสภา)
 ส่วนหนึ่ง กระทำกร (คือกระทำกรประจำกระทรวง) ส่วนหนึ่ง

กรรมการสภา

กรรมการสภาเป็นที่ประชุมฎกษาราชการ มุ่งวางลำดับกิจการ
 ให้เหมาะแก่กรที่จะยังความมุ่งหมายให้เป็นผลสำเร็จ แลปฏิบัติ
 กรให้มั่นไปในทางช่วยเหลือกันแลกัน ในการที่จะเผยแผ่
 ทรัพย์ของบ้านเมือง แลดูแลเกล้า ๆ ควบคุมความเห็นต่อพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฎกให้ความเห็นแก่กระทรวงแลกรมต่างๆ
 ในปัญหาอันเกี่ยวข้องกับพาณิชย์ ข้าราชการในกรรมการสภานับ
 ออกเป็น ๓ ประเภท คือ เจ้าพนักงานสภา กรรมการ แลที่
 ฎกษาของที่ประชุม

๑. เจ้าพนักงานสภา คือ

สภานายก

อุปนายก (คือรองเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์)

ที่ฎกษาฎกษามหา

เลขานุการ

๒. กรรมการ ประกอบด้วย

สภานายก

12/10/2566

อุปนายก

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราชการ

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

อธิบดีกรมสรรพากร

อธิบดีกรมศุลกากร

เจ้ากรมกรมทอน้ำ

ถ้าผู้รักษาราชการในตำแหน่งที่ระบุมาข้างต้น
กรรมการของสภานี้ไม่มีจำนวนจำกัด เมื่อทรงพระราชดำริเห็นว่า
เสนาบดีฯ หักว่ากรมใด ๆ ควรจะเป็น ผู้ช่วยดำรงให้การด้วยอีก
ก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นเป็นกรรมการ

๓. ที่ปรึกษาของที่ประชุม

ที่ปรึกษาราชการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ที่ปรึกษาราชการกระทรวงเกษตรราชการ

ที่ปรึกษาราชการกระทรวงพาณิชย์

กรรมการสภานี้มีอำนาจที่จะเชิญเสนาบดีฯ อธิบดีฯ ข้าราชการ
การตำแหน่งอื่นในกระทรวงแลกรมใด ๆ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่ได้
เป็นกรรมการ ให้มาเข้าประชุมเพื่อช่วยชี้แจงฯ ให้ความรู้แก่
สภาตามคราวที่กรรมการสภาต้องการ

บรรดากระทรวง แลกรม ที่มีหัวหน้า หนึ่งในที่ประชุมกรรมการมี
เรื่องกิจการใด ๆ ในกระทรวง แลกรมของตน แม้ว่าการนั้นเกี่ยว
ข้องกับพาณิชย์ของบ้านเมือง ต้องนำเรื่องนั้นเข้าปรึกษาในที่ประ
ชุมกรรมการ ปฏิบัติการทำนองเดียวกับกระทรวงพาณิชย์

ส่วนกระทำการประจำกระทรวง

มีหน้าที่บำรุง การพาณิชย์ ที่มีอยู่แล้วในบ้านเมืองให้เจริญขึ้น
เสาะหาการพาณิชย์ใหม่ แลรับอนุบายของกรรมการสภาไปจัด
พแนกกันประกอบด้วย

สถานายกแห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์

รองเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

ที่ปรึกษาเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์

กรมแลกองต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในกระทรวงพาณิชย์ แลประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒ ตุลาคม หน้า ๒๕๕)

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่องกำหนดเขตรณรงค์ห้ามป่าไม้ ไร่ ไร่ ไร่ ในราชการ
ของกระทรวงกระทรวงการ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ป่าไม้สำหรับตัดไม้ตัดฟันที่ควร จะสงวนไว้ ไร่ ไร่ ในราชการทหารในระหว่างเวลาชุกเนินเช่นการยาตราทัพแผ่นดิน ยังหาได้สงวนไว้ที่หนึ่งที่ได้ไม้ ถ้าไม่จัดการสงวนป่าไม้ ที่อยู่ใกล้กับทางรถไฟไว้เสียแต่บัดนี้แล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะต้องการไม้แล่นไฟ ไร่ ไร่ ในราชการทหารอาจจะขัดข้อง เพราะป่าที่อยู่ใกล้ ๆ ทางรถไฟจะถูกลัดฟันหรือหอรกลงไปทุกที่ ในชั้นต้นนี้ กระทรวงกระทรวงการของห้ามป่าไม้ริมทางรถไฟสายเหนือ ในจังหวัดพิษณุโลก ๑ แปลง กับป่าไม้ริมทางรถไฟสายนครราชสีมา ในจังหวัดสระบุรี แลนครราชสีมาต่อกัน ๑ แปลง รวมป่าไม้ ๒ แปลง ไร่ ไร่ ในราชการทหาร เพื่อให้เป็นที่หวังใจได้แน่ว่า ถ้าถึงเวลาจำเป็นที่จะต้องใช้ ไร่ ไร่ แล่นไฟเมื่อใด กระทรวงกระทรวงการจะตัดฟันจากป่าที่สงวนไว้ให้ได้ตามความประสงค์ แต่เวลาปรกติก็จะไม่ตัดฟันไม้ในบ้านไร่ ไร่ จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้กำหนดเขตรณรงค์ที่จะสงวนไว้ ไร่ ไร่ ในราชการทหารโดยเฉพาะดังนี้

แปลงที่ ๑ มณฑลพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ด้านเหนือ หลักหมายเลข ๑ บักระยะห่างทางรถไฟตรงนำ
สถานีพิษณุโลกออกไป ๒๕ เส้น อยู่ริมทางเกวียนไปห้วงก่อน
ขึ้นตรงไปทางทิศตะวันออก หลักหมายเลข ๒ อยู่ริมถนนายเป็ย
ข้างทางเกวียนไปห้วงก่อน หลักหมายเลข ๓ อยู่ในป่าแขม

ด้านตะวันออก ตั้งแต่หลักหมายเลข ๔ อยู่ฝั่งตะวันตก
คลองโคกซ่างห่างศาลา ๑๕๐ เมตร หลักหมายเลข ๕ อยู่กลาง
ถนนายทองอิน หลักหมายเลข ๖ อยู่ในป่าฝั่งตะวันตกลำคลอง
โคกซ่าง หลักหมายเลข ๗ อยู่ริมห้วงขุนทิสใต้ หลักหมายเลข ๘
อยู่ด้านเหนือของหนองเล็ก หลักหมายเลข ๙ อยู่ใกล้ต้นตำโรง
ด้านใต้ระหว่างหนองเล็กกับหนองถั่วยายงอยู่ด้านตะวันตก หลัก
หมายเลข ๑๐ อยู่ในดงกระพี้ห่างทางบางน้ำไสย ๑๐ เส้น หลัก
หมายเลข ๑๑ อยู่ใต้คลองสืบบาท ๑๐ เส้น หลักหมายเลข ๑๒
อยู่ในป่าพมมีต้นกระทุ่มอยู่ทิศใต้

ด้านใต้ หลักหมายเลข ๑๓ (หลักมุม) อยู่ในป่าพงระกำ
ใกล้ต้นแมงเม่า หลักหมายเลข ๑๔ อยู่ริมห้วงก่อนฝั่งตะวันออก
หลักหมายเลข ๑๕ อยู่ปากตะวันออกของถนนายเพิ่มนางปล้า

ด้านตะวันตก หลักหมายเลข ๑๖ อยู่ในป่าไผ่ด้านใต้ต้น
ฉนวนตรงนำสถานีบ้านใหม่ออกไป ๒๕ เส้น หลักหมายเลข ๑๗

อยู่หลักกลางน่านายແນ Һ່າງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ.ມ. ໒໕໕/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໑໔ ຢູ່ຣິມນານາຍບູູ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໖/໒ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໑໕ ຢູ່ ໃນປ່າກະຫຸ່ມ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໗/໓ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໐ ຢູ່ໃນປ່າກະຫຸ່ມ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ.ມ. ໒໕໘/໔ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໑ ຢູ່ໃນປ່າໄຟ ຂອງດຽງຟິກຸດຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ.ມ. ໒໕໙/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໒ ຢູ່ຣິມຮ້ວຍນ້ອຍໃນດຽງຟິກຸດ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ.ມ. ໒໕໑/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໓ ຢູ່ໃນປ່າ ຫວາຍດຽງຟິກຸດ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ.ມ. ໒໕໒/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໔ ຢູ່ຕໍ່ຕົ້ນວັນອອກຂອງນານາຍສຸກ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໓/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໕ ຢູ່ໃນປ່າຟາງຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕/໑໕ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໖ ຢູ່ຕໍ່ຕົ້ນວັນຕົກໄຮ່ລວງສົວສັດ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໔/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໗ ຢູ່ໃນປ່າໄຟຣິມນານາຍສາດຕໍ່ຕົ້ນວັນອອກ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໖/໑ ຫຼັກໝາຍເລຂ ໒໘ ຢູ່ຣິມໄຮ່ນາຍເໝີ ຫາງຫາງຣຸໂຟ ໒໕ ເສັ້ນຕຽງຫຼັກ ກ. ມ. ໒໕໗/໑ ເສັ້ນຕຽງໄປ ຫາຫຼັກໝາຍເລຂ ໑

แปลงที่ ๒ มณฑลอยุธยา จังหวัดสระบุรีแลมณฑลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีเขตรแดนยาวตามทางรถไฟตั้งแต่สถานีทับทิมกว้างถึงสถานีปากช่อง เฉพาะป่าดอนเหนือแห่งเส้นทางรถไฟ นับแต่เส้นทางรถไฟลึกเข้าไป ๓ กิโลเมตร

ป่าแปลงที่ ๒ นี้ เป็นป่าดงดิบแลมมีภูเขาเนื่องเดียวกันหลายชั้นตั้งอยู่ห่างไกลที่ประชุมชน ไม่เป็นการจำเป็นจะต้องปักหลักหมายเขตรตั้งป่าแปลงที่ ๑

ตั้งแต่วันที่ได้อประกาศนเป็นต้นไป ห้ามมิให้ผู้นหนึ่งผู้ใดตัดไม้ตัดฟันทุกชนิด ซักลากหรือขนไม้ออกจากป่า เจาะเสาคันขางทำไร่ในที่ป่า ๒ แปลงที่กล่าวนี้เป็นอันขาด ส่วนผู้ที่ตั้งภูมิลำเนาทำสวนหรือทำนาอยู่แล้วก่อนวันที่ประกาศนี้ ก็ให้คงทำอยู่ได้ตั้งแต่เดิมต่อไป แต่จะขยายเขตรที่ทำสวนหรือทำนาเพิ่มขึ้นเกินกว่า ๑ เท่าของพื้นที่เดิมในระหว่างกำหนด ๑๐ ปีไม่ได้เป็นอันขาด เมื่อได้สงวนป่า ๒ แปลงนี้ไว้ครบกำหนด ๑๐ ปีแล้ว ถ้าราชการทหารไม่ต้องการให้สงวนไว้ต่อไป จะได้ประกาศให้ทราบ

กระทรวงเกษตรราธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระยาไชยยศสมบัติ

เสนาบดีกระทรวงเกษตรราธิการ

ประกาศ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเรือนจำ

ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔)

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
 สีนทรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
 ให้ประกาศนราพทั่วกันว่า ทรงพระราชดำริให้ระเบียบการ
 ตามพระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ. ๑๒๐ (พ.ศ. ๒๔๔๔)
 นั้น สมควรจะให้ใช้ตลอดถึงเรือนจำทหารบกทหารเรือด้วย
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
 นั้น คือ ในมาตรา ๑๕ ซึ่งระบุตำแหน่งเสนาบดีเจ้าหน้าทีนั้น ให้
 เพิ่มตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกระลาโหมแลเสนาบดีกระทรวง
 ทหารเรือลงด้วย

ประกาศมาณวันที่ ๑๔ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็น
 ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

กฎ

ว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบก
ฐานลเมิดยุทธวินัยมาตรานำ

ตามความในประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๗ มีอยู่
ว่า “นายทหารผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้นั้น ท่านให้มีอำนาจ
ลงอาญาแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหาร ตามตักษณกฏหรือข้อ
บังคับทหารบกทหารเรือ ซึ่งจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
ตั้งขึ้นไว้” และเสนาบดีกระทรวงกระต่าโหมได้รับพระบรมราช
านุญาตให้ตรากฏในเรื่องนั้นไว้แล้ว แต่บัดนี้เห็นว่ากฏที่ได้
ตราไว้เดิมนั้นไม่เหมาะแก่กาลเสียแล้ว จึงได้นำความขึ้นกราบ
บังคมทูลพระ กรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตออกกฏ
ใหม่เรียกว่า กฏว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐาน
ลเมิดยุทธวินัย ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว มี
เนื้อความปรากฏในมาตราต่อไป

อนึ่งกฏนี้ถ้าจะเรียกโดยย่อให้เรียกว่า กฏยุทธวินัย ห้ามมิ
ให้เรียกย่ออย่างอื่น

มาตรา ๑

ว่าด้วยวินัย

ข้อ ๑ ยุทธวินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร การที่ กองทัพจะได้ชัยชนะในสงคราม ก็ย่อมต้องอาศัยการที่ทหาร รักษายุทธวินัยโดยเคร่งครัดนั้นเป็นใหญ่ ส่วนในเวลาสงบศึก กองทัพ จะมีระเบียบเรียบร้อยรักษาเกียรติยศ เป็นกองทัพของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้จริงมิใช่กองโจรก็โดยอาศัยรักษา ยุทธวินัย ๆ นี้เองเป็นอาการที่จะทำให้เห็นว่า ทหารมิใช่โจร ซึ่งถืออาวุธเหมือนกัน

ข้อ ๒ เมื่อยุทธวินัยเป็นหลักสำคัญดังนี้ จึงเป็นการ จำเป็นที่จะต้องแสดงให้เห็นว่า ยุทธวินัยนั้นคืออะไร ทหารจะต้องประพฤติอย่างใดจึงจะเรียกว่าเป็นผู้มียุทธวินัย

ข้อ ๓ ยุทธวินัยนั้น คือ การปฏิบัติตนตามพระราชกำหนด กฎหมายแผ่นดิน กฎข้อบังคับคำสั่งและระเบียบแบบแผน ของทหารโดยเคร่งครัดและแน่นอนตามที่ได้กระทำสัตย์สาบาน ไว้เมื่อรับพระราชทานน้ำพระพิพัฒน์สัตยานัน กับเมื่อจะบรร ยายขยายออกไปให้ลือเลื่องก็แปลว่า

๑) ทหารจะต้องทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนโดยกล้าหาญเต็มที่ไม่มีหลักเลียง

12/10/2566

๒) ต้องรักษาระเบียบการ เคารพ พระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อยโดยเคร่งครัด

๓) ต้องรักษาภิยามารยาทให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทหาร ไม่ประพฤติเป็นคนสอพลอสื่อเสียดให้เกิดแตกความสามัคคีในคณะทหารหรืออื่น ๆ

๔) กระทำกิจการในหน้าที่ของตนเต็มความสามารถ และด้วยน้ำใจอันสุจริต ไม่น่าไหว้หลังหลอกหรือโดยความเลินเล่อ

๕) รักษาความสงบ เรียบร้อย และ ระเบียบ อันงามให้มีอยู่เสมอในกรมกองทหารซึ่งตนบังคับบัญชา

๖) ถ้าเห็นผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนทำความผิดและทำการเลินเล่อแม้แต่เล็กน้อย ต้องไม่ละทิ้งเพิกเฉยเสีย ต้องตักเตือนหรือลงโทษตามกำหนด

ข้อ ๔ ในการที่ทหารได้กระทำการตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนโดยกล้าหาญเต็มที่ ไม่หลีกเลี่ยงนั้น ถ้าเกิดผลร้ายขึ้นเพราะได้ทำตามคำสั่งโดยถูกต้องถึงวัน ไม่ใช่ได้ทำไปนอกเหนือเหนือเกินแล้ว ผู้บังคับบัญชาซึ่งออกคำสั่งต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการที่คำสั่งไปนั้นแต่ผู้เดียว ผู้รับคำสั่งและได้ทำตามคำสั่งก็ไม่ต้องมีความผิดด้วยไม่ เว้นเสียแต่ผู้ออกคำสั่งได้สั่งให้ทำกรซึ่งไม่ชอบด้วยพระราชกำหนด กฎหมายแผ่นดิน

ผู้รับคำสั่งจึงไม่น่าที่จะกระทำตาม และถ้าได้ไปกระทำตามเข้า
แล้วจะอ้างว่าเพราะนายได้สั่งให้ทำเช่นนั้นหาได้ไม่ ตนต้องรับ
ผิดเต็มที่ในการที่ตนได้ไปทำความผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมาย
แผ่นดินเช่นนั้น

ข้อ ๕ ราชการใด ๆ ซึ่งตนทราบอยู่แล้วว่าเป็นหน้าที่ของตน
จะต้องพยายามกระทำให้บรรลุสำเร็จไปโดยรวดเร็วที่สุดที่จะเป็น
ได้ อย่าให้ความเกียจคร้านเข้าครอบงำทำให้เพิกเฉยละเลย
หน้าที่ราชการนั้น ๆ เสีย ต้องปฏิบัติราชการทุกสิ่งทุกเมื่อโดย
น้ำใสใจจริง เหมือนหนึ่งเครื่องจักรที่กำลังเดินอยู่ แม้ไม่
มีผู้เป็นใหญ่ควบคุมก็หาหยุดไม่

ข้อ ๖ การรักษาระเบียบการเคารพพระหว่างทหารนั้น คือ
ทหารที่อยู่ใต้บังคับที่ดี หรือเป็นผู้ย่อยก็ดี จะต้องกระทำการ
เคารพและแสดงความอ่อนน้อมนับถือแก่ผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชา
เหนือตนหรือผู้ใหญ่กว่าตนทุกเมื่อ ไม่ว่าจะเป็นเวลากระทำ
หน้าที่ราชการตามตำแหน่งหรือมิใช่ ไม่ว่าจะเวลาใด ๆ ทั้งสิ้น กับ
ทั้งต้องกระทำโดยสัจจตั้งใจ หาใจแต่ทำไปพอกันความผิด
เท่านั้นมิได้

ส่วนผู้ที่มีอำนาจบังคับบัญชาและผู้ใหญ่นั้นแล้ว จะต้อง
เสียเวรเบบใหญ่แล้วไม่ต้องประพฤติดินให้สุภาพกับผู้ใต้บังคับ
บัญชาหรือผู้อยู่หน้าไม่ได้เหมือนกัน

การที่จะบังคับบัญชาให้หนักแน่นเคร่งครัดหรือทำตนให้เป็น
ที่นับถือนั้น หาใช่จำเป็นต้องใช้ กิริยาวาจาที่หยาบคายและดู
ร้ายเกินกว่าเหตุอันควรมิได้ ต้องใช้ กิริยาวาจาที่สุภาพงดงาม
แต่ให้แน่นแฟ้นจริงจัง ไม่ลอกแลกและเลื่อนเท่านั้น

ข้อ ๓ ประโยชน์ของราชการย่อมบังคับผู้บังคับให้บัญชา
จัดการระวังรักษาคุณวินัยและความสงบเรียบร้อยในกรมกองที่
ตนเป็นผู้บังคับบัญชา กับทั้งบังคับให้ตั้งอยู่ในในความยุติธรรม
ต่อผู้ที่อยู่ใต้บังคับ ต้องสอดส่องดูแลทุกข์สุขของผู้น้อย
ปฏิบัติตนประดุจเป็นบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ของผู้น้อย เป็นที่
ปลุกษาหรือในกิจการทั้งปวง จะใช้การดูร้ายอันเกินกว่าความ
จำเป็นในทางราชการไม่ได้เป็นอันขาด

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่อบรมให้ทหารใต้บังคับของตนทุกคนรู้สึก
เกียรติยศและความสำคัญในการเป็นทหาร ให้จำใส่ใจไว้ให้
ชัดว่าทหาร นั้นคือผู้ บัองกัน รักษา พระมหา กษัตริย์และบ้านเกิด
เมืองมารดร มิให้มีราชศัตรูประทุษร้ายได้เป็นอันขาด

ข้อ ๔ ถ้าหากว่าทหารคนใดคนหนึ่ง หรือมากคนรวมกัน
กระทำการเอะอะเอิกเริกให้ผิดแบบธรรมเนียม ก่อการกำเริบ
หรือละทิ้งไม่ทำหน้าที่ของตนโดยประการใด ๆ ก็คือ ผู้บังคับบัญชา
มีหน้าที่ต้องจัดการให้ทหารนั้น ๆ หยุดการเอิกเริกหรือการกำเริบ

และให้กลับทำการตามหน้าที่ของตนจงได้ แม้จะต้องใช้อาวุธ หรือกำลังข่มขืนอย่างใดในการบังคับนั้น ก็อย่าให้ย่อท้อเลย เป็นอันขาด ต้องทำการทุกอย่างที่จะให้สำเร็จผลได้ตั้งว่ามาน

ทหารทุกคนต้องช่วยผู้จัดการปราบปรามผู้ผิด ไม่ว่าจะ เป็นยศในตำแหน่งใด ถ้าไม่ช่วยกันก็นับว่าเข้าอยู่ในพวกผู้ กระทำผิดด้วย

ข้อ ๕ ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชาต้องใช้อาวุธเพื่อทำการปราบปรามการก่อกวนและรักษาอุทธรวินัย หรือเพื่อบังคับผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนนั้น ผู้บังคับบัญชานั้นจะไม่ต้องรับโทษ ในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย

เมื่อมีเหตุการณ์พิเศษขึ้นดังที่กล่าวมานี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานถึงเหตุที่เกิดขึ้นไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรายงานกันต่อไปตามลำดับชั้น จนถึงเสนาบดีกระทรวงกระลาโหม โดยพลันทันที เพื่อจะได้ไต่สวนเหตุการณ์และจัดการต่อไปตามเหตุที่ควร

ข้อ ๑๐ การรักษาอุทธรวินัยตามข้อความที่กล่าวมาแต่หนหลังนี้ ต้องรักษาอยู่เสมอ ไม่ว่าเวลาใดทั้งสิ้น จะเป็นในโรงทหารหรือนอกโรงทหารก็ดี เป็นยามสงครามหรือยามสงบก็ก้เท่ากัน และทหารผู้ใดกระทำผิดต่ออุทธรวินัย คือไม่

ปฏิบัติตนให้ต้องตามความที่กล่าวมาแล้วในมาตรา ๑ นี้ จะ
 ต้องได้รับอนุญาตตามวิธีที่ปรากฏในมาตรา ๒ แห่งกฎนี้โดยไม่ต้อง
 นำคดีขึ้นศาล และผู้ที่มีความผิดนั้นอาจต้องออกนอกราชอาณาจักร
 หรือถูกถอดจากยศทหารโดยทันที หรือกับความผิดเกี่ยวเนื่อง
 ไปในบทกฎหมายด้วยแล้วก็อาจต้องรับโทษตามคำพิพากษาของ
 ศาลทหารด้วย

มาตรา ๒

อำนาจลงอาญา

ข้อ ๑๑ อาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อยุทธวินัยตั้งได้กล่าว
 ไว้ในมาตรา ๑ นั้น ให้มีกำหนดเป็น ๗ สถานดังนี้ คือ

๑) มัดมือ

๒) จำขัง

๓) กักขัง

๔) ขังมัด

๕) กักยาม

๖) กัดเซาะกรรม

๗) ภาคทัณฑ์

ข้อ ๑๒ มัดมือ คือ มัดมือทั้ง ๒ ข้างติดกันตรงข้อมือ
 ด้วยผ้าหรือเชือกที่ไม่สามารถจะขาดได้ ให้แน่นพอมือจะรูดออก

ไม่ได้แต่ไม่แน่นอนเกินไปจนโลหิตจะเดินไม่ได้สะดวก มือทั้ง ๒
ข้อมัดแล้วนั้นให้ผูกโยงกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ แต่ไม่สูงเกินไป
จนฝ่าเท้าทั้งสองพื้นพัน กับไม่ให้ผูกโยงตลกแตกตลกฝน

จำขัง คือ จำตรวนแล้วขังในที่ควบคุม

กักขัง คือ ขังในที่ควบคุม แต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกัน
หลายคนแล้วแต่จะไต่มีคำสั่ง

ขังมัด คือ ขังไว้แต่ผู้เดียวในห้องที่มีตนไม่มีแสงสว่างที่
สามารถจะอ่านหนังสือได้ แต่ให้มีอากาศโปร่งพอแก่การหายใจ
และห้ามมิให้ผู้ต้องขังพบปะพูดคุยกับผู้หนึ่งผู้ใด หากจะเปิด
ห้องมัดตนได้ ก็แต่เวลารับประทานอาหาร หรือเวลาจำเนียร อย่าง
อื่น ๆ เท่านั้น

กักขัง คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะ
กำหนดให้

กักขัง คือ ให้นำกรตัง ๆ เช่น เช็ดล้างกวาดถูพื้น
ในบริเวณโรงทหาร หรือกระทำการอย่างอื่น ๆ เป็นพิเศษเพิ่ม
จากหน้าที่การตามธรรมดา

ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำความผิดอันควรต้องรับอาญา
สถานหนึ่งสถานใดตั้งกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานี จึง

เป็นแต่แสดงความคิดของผู้ยื่นให้ ปรากฏไว้ หรือให้ ทำทัณฑ์บนไว้

นอกจากอาญาที่กล่าวไว้^๕ ห้ามมิให้ คิดขึ้นใหม่หรือใช้วิธีลงอาญาอย่างอื่นเป็นอันขาด

ข้อ ๑๓ ในการที่ผู้บังคับบัญชาจะลงอาญานั้น จะกระทำได้แต่เฉพาะตามลำดับกำหนดอาญาที่กล่าวไว้ดังต่อไปนี้ (ให้ดูตาราง)

ข้อ ๑๔ ผู้ลงอาญาหรือรับอาญานั้น ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามความในข้อ ๑๓ แล้ว ให้ถือตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อเทียบ ตำแหน่งใน ข้อบังคับ สำหรับ ทหารบกกว่าด้วยอัตราเจ้าหน้าที่ฝ่ายกระลาโหมและข้อบังคับสำหรับทหารบกกว่าด้วยกำหนดกำลังกองทัพบกในเวลาปรกติ

ข้อ ๑๕ กำหนดอำนาจลงอาญาตามที่ตราไว้^๕ ผู้มีอำนาจลงอาญาสั่งลงอาญาเต็มที่ได้ ในสถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าสั่งลงอาญาทั้ง ๒ สถานพร้อมกัน ต้องกำหนดอาญาไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ กับห้ามมิให้ลงอาญาคราวเดียวมากกว่า ๒ สถาน เป็นต้นว่าแม่ทัพน้อยจะลงอาญาแก่พลทหาร จะให้มัดมือด้วยจำขังด้วยและทำทัณฑ์ขกกรรมด้วย รวมเป็น ๓ สถานฉะนั้นเป็นผิดจะลงโทษได้อย่างมากเพียง ๒ สถาน เช่น

ผู้ส่งอาญา	มัดมือ		จำขัง		กักขัง													กักขัง		ทัณฑกรรม		หมายเหตุ	
	ผู้รับอาญา		ผู้รับอาญา		ผู้รับอาญา													ผู้รับอาญา					
	ผู้บังคับ หมู่	นักเรียน นายร้อย ลูกแถว	ผู้บังคับ หมู่	ลูกแถว	ผู้บังคับ การกรม	ผู้บังคับ กองพัน	ผู้บังคับ กองร้อย	ผู้บังคับ หมวด	ผู้บังคับ หมู่	นักเรียน นายร้อย	ลูกแถว	ผู้บัญชา การกองพล	ผู้บังคับ การกรม	ผู้บังคับ กองพัน	ผู้บังคับ กองร้อย	ผู้บังคับ หมวด	ผู้บังคับ หมู่	นักเรียน นายร้อย	ลูกแถว	ผู้บังคับ หมู่	ลูกแถว		
เสนาบดี	๔	ชั่วโมง	๖	๕	๑๕	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๑	๕๐	๒	๓	๔	๕	๕	๖	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
แม่ทัพน้อย	๔	"	๓	๖	---	๑๕	๑	๒	๓	๓	๔	๑	๔๕	๒	๓	๔	๕	๔	๕	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
ผู้บัญชาการกองพล	๔	"	๑	๓	---	---	๑๕	๑	๒	๒	๓	---	๗	๑๕	๒๑	๑	๓	๓	๔	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
ผู้บังคับการกรม	๓	"	๒๐	๒	---	---	๗	๑๕	๑	๑	๒	---	---	๗	๑๕	๒๑	๒	๒	๓	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
ผู้บังคับกองพัน	๒	"	๑๕	๑	---	---	---	๗	๑๕	๑๕	๑	---	---	---	๗	๑๕	๑	๑	๒	๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
ผู้บังคับกองร้อย	๑	"	---	---	---	---	---	---	๗	๑๐	๑๕	---	---	---	---	๗	๑๕	๑๕	๑	๓	๖	๖	๖
ผู้บังคับหมวด	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	๗	๑๕	๑๕	๑๕	๒	๓	๓	๓
ผู้บังคับหมู่	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	๑	---	๒	๒	๒

คำอธิบาย

- กำหนดอาญาในตารางนี้ คือ กำหนดค่าที่สูงที่สุด ผู้ส่งอาญาจะสั่งให้เกินกำหนดนั้นไม่ได้ แต่ต่ำกว่านั้นได้
- ทัณฑกรรมนั้น ที่กำหนดไว้เป็นวัน ๆ หรือหมายความว่าทำทัณฑกรรมทุก ๆ วันจนกว่าจะครบในวัน ๑ นั้น ผู้ที่ส่งลงอาญาจะกำหนดทัณฑกรรมกี่ชั่วโมงก็ตามใจ แต่มีให้เกินกว่าวันละ ๖ ชั่วโมง ผู้ใดจะสั่งลงอทัณฑกรรมกี่วัน และวันละกี่ชั่วโมง ส่วนที่กำหนดอำนาจไว้เป็นชั่วโมงนั้น หมายความว่าสั่งลงอาญาได้เฉพาะวันเดียวภายในกำหนดเท่านั้นชั่วโมง
- มัดมือนั้น ให้มัดได้พัก ๑ เป็นเวลา ๑ ชั่วโมง ถ้าจะสั่งลงอาญามัดมือเกินกว่า ๑ ชั่วโมง ต้องแบ่งออก ใต้เป็นพัก ๆ เวลาว่างในระหว่างพักหนึ่ง ๆ ต้องไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง

ทัศนกรรมด้วยและจำขังด้วย แต่สั่งให้ทัศนกรรมได้เพียง ๗ วัน และจำขังเพียง ๓ เดือนเป็นอย่างมากที่สุด จะให้ทำทัศนกรรม ๑๕ วัน และจำขัง ๖ เดือนนั้นไม่ได้

ข้อ ๑๖ ก่อนที่ผู้ม่อ่านเจตนาจะลงอาญา ครั้งคราวใดก็ได้ให้พิจารณาเสียให้ถ่วงถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับอาญานั้นมีความผิดจริงแล้วจึงส่งลงอาญา ต้องระวังอย่าให้เป็นการลงอาญาไปโดยโหชะจริต หรือลงอาญาแก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้ว ต้องชี้แจงความผิดต่อผู้กระทำผิดนั้นให้เข้าใจชัดเจนว่ากระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใดแล้วจึงส่งลงอาญา

ข้อ ๑๗ ผู้ม่อ่านจบบังคับบัญชาลงอาญาข้าราชการสัญญาบัตร ขังหรือกักขังตั้งแต่ ๑๕ วันขึ้นไป ต้องส่งรายงานการลงอาญาแล้วนั้นเสนอตามลำดับจนถึงเสนอบัดกระทรวงกระทรวงมหาด

ข้อ ๑๘ เมื่อผู้ม่อ่านจบบังคับบัญชาได้ทราบว่ามีผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับอาญาที่เหนืออำนาจจะสั่งกระทำได้ ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดของผู้ที่กระทำผิดนั้น ทั้งออกความเห็นสมควรลงอาญาเพียงใด เสนอตามลำดับจนถึงผู้ม่อ่านจบลงอาญาได้พร้อมกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

ข้อ ๑๕ ถ้าเป็นโทษฐานขาดหนี้ราชการซึ่งมีวิธีวาง อัตรา กำหนดอาญาไว้โดยแน่นอนแล้ว หากกำหนดอาญานั้นเหนือ อำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงโทษ ก็ให้นำเสนอตามลำดับ จนถึงผู้บัญชาการกองพลเท่านั้น แม้ที่กำหนดอาญานั้นจะเหนือ อำนาจผู้บัญชาการกองพลก็ดี ให้ผู้บัญชาการกองพลมีอำนาจ สั่งลงอาญาได้เท่าเดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

ข้อ ๒๖ นายทหารนอกจากผู้บัญชาการกองพลหรือผู้ที่เทียบ ชั้นนี้ ถ้าเป็นหัวหน้าควบคุมทหารไปโดยลำพัง มีอำนาจที่จะ ลงอาญาผู้อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้น เสมอ ผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้

ข้อ ๒๗ ถ้าผู้ที่มีอำนาจลงอาญาได้ สั่งลงอาญาผู้กระทำผิดใน ฐานจี้ขังหรือขังแล้ว และผู้ถูกรับอาญาจี้ขังหรือขังอยู่นั้นกระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงอาญาจะสั่งเพิ่มโทษ ก็ได้ให้พิจารณา ดูกำหนดอาญาที่สั่งไว้เดิมในก่อน และห้ามมิให้เพิ่มกำหนด เวลาให้ผู้ต้องถูกจี้ขังหรือกักขังทั้งกำหนดเดิม และกำหนด ที่เพิ่มใหม่ร่วมกันเกินกว่ากำหนดอเนกของผู้สั่งลงอาญานั้นเป็น อันขาด หากผู้กระทำผิดนั้นควรต้องรับอาญาเกินกว่ากำหนด อำนาจของผู้ที่จะสั่งลงอาญานั้นแล้ว ก็ให้มีปฏิบัติการตามที่กล่าว ไว้ในข้อ ๑๘ นั้น

ข้อ ๒๒ ผู้ใดเคยต้องรับอาญาจำขังหรือขังเดี่ยวหรือขังรวม เพราะได้เจตนากระทำความผิดต่อกฎวินัยอย่างหนึ่งอย่างใดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง เมื่อพ้นโทษแล้วและไปกระทำความผิดขึ้นอีกภายในกำหนด ๑ ปีนับแต่วันที่ได้พ้นโทษไปไซ้ร้ เรียกว่า ผู้ไม่เช็ดหลาบ

ข้อ ๒๓ ผู้ใดเป็นผู้ไม่เช็ดหลาบ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตั้งแต่ชั้นผู้บัญชาการกองพลขึ้นไป จะใช้วิธีลงอาญาโดยให้ขังมิดก็ได้

ข้อ ๒๔ การขังมิดเช่นนี้จะขังได้เพียง ครั้งละ ๑ ยก (คือ ๕ วันหรือ ๑๒๖ ชั่วโมง) เท่านั้น แต่ถ้าจะขังมิดต่อไปก็ต้องให้อยู่ในที่สว่างเสียก่อนไม่น้อยกว่า ๒๔ ชั่วโมง จึงให้ขังมิดอีกต่อไปได้รวมขังมิดใน ความผิด คราวเดียวกันต้องไม่เกินกว่า ๓ ยก

ข้อ ๒๕ ก่อนที่จะกำหนดให้ลงอาญาขังมิดนั้นให้ตั้งเกณฑ์กำหนดอาญาจำขังหรือขังเดี่ยวหรือขังรวม ตามตารางอัตราอาญาในข้อ ๑๓ แห่งกฎนี้เสียก่อน แล้วจึงให้เทียบกำหนดอาญาขังมิดตามอัตราดังนี้ คือ

จำขังหรือขังเดี่ยวหรือขังรวม	เท่ากับขังมืด
ตั้งแต่ ๕ วันขึ้นไปแต่ไม่ถึง ๑๕ วัน	๑ วัน
๑๕ .. .. ๑๔ ..	๒ ..
๑๔ .. .. ๒๑ ..	๓ ..
๒๑ .. .. ๑ เดือน	๔ ..
๑ เดือนขึ้นไปแต่ไม่ถึง ๓ เดือน	๕ .. (คือ ๑ ยก)
๓ .. .. ๖ เดือน	๑๐ .. (คือ ๒ ยก)
๖ เดือน	๑๕ .. (คือ ๓ ยก)

ข้อ ๒๖ นับตั้งแต่วันที่ผู้กระทำผิดซึ่งจะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย
 ถ้าผู้มีอำนาจลงอาญามิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับอนุญาตภายใน
 กำหนด ๓ เดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงอาญาตาม
 กฎเสียแล้ว จะส่งลงอาญาโดยอำนาจตนเองมิได้ ต้องนำ
 ขึ้นศาลทหารเว้นเสียแต่ผู้ทำผิดนั้นขาดหนี้ ราชการเสียแต่
 เมื่อก่อนครบกำหนด ๓ เดือน จึงมิให้นับวันขาดหนี้นั้นเข้าใน
 กำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ใดตัวผู้นั้นกลับมายังที่รับ
 ราชการ

ข้อ ๒๗ เมื่อผู้มีอำนาจได้ส่งลงอาญาตามกฎหมายแล้ว ผู้ที่
 ส่งลงอาญาหรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาผู้ส่งลงอาญานั้น มีอำนาจ

เพิ่มโทษหรือลดโทษยกโทษเสียได้ แต่ถ้เพิ่มโทษแล้ว อาญา
ที่สั่งเพิ่มข้แผน รวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจ
ของผู้ที่สั่งใหม่ั้น

มาตรา ๓

วินัยร้งทุกข์

ข้อ ๒๘ ในกรที่จจะรักษาขุทรวินัยให้ป็นการแน่นอนเพ้นเห็น
ผู้บังคับ บัญชา ย่อม ต้องมี อำนาจใน การลงอาญา มเองเป้น
ธรรมดาแต่ผู้บังคับบัญญัติบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม
ได้ เพราะฉะนั้นเป้นการจำเป็นที่จะให้ผู้ยอมมีโอกสร้งทุกข์
ได้ในหนทางอันเป้นระเบียบเรียบร้อยไม่ก้ำก่าย

ข้อ ๒๙ คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากลยขัดด้วย
อาการอุยติธรรมหรือผิดพระรชกำหนดกฎข้อบังคับ หรือว่า
ตนมิได้รับผลประโยชน์เต็มที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่า
วินัยร้งทุกข์

ข้อ ๓๐ ทหารจะยื่นใบร้งทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองแต่ผู้
เดี่ยวห้ามมิให้ยื่นใบร้งทุกข์แทนผู้อื่นเป้นอันขาด และห้าม
มิให้รวบรวมกันเข้มร้งทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิ
ให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้งทุกข์

ข้อ ๓๑ ห้ามมิให้ยื่นใบร้งทุกข์ในเวลา ดนกำลัง เข้แถว
อยู่หรือในขณะที่ตนกำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

เวลาเป็นขามเป็นเวรดั้งเป็นต้น และห้ามมิให้ยื่นใบร้องทุกข์ ก่อนเวลาล่วงไปแล้ว ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่เหตุจะต้องร้องทุกข์ เกิดขึ้น

ข้อ ๓๒ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงอาญาแรงเกิน ไปถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงอาญาเกินอำนาจที่เขาจะทำได้ตามความในมาตรา ๒ แห่งกฎนี้

ข้อ ๓๓ การที่จะยื่นใบร้องทุกข์นั้น ถ้ากล่าวโทษผู้ใดให้ ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น ถือเป็นต้นว่า พลทหาร จะกล่าวโทษผู้บังคับหมวดให้ยื่นต่อผู้บังคับกองร้อยดังนี้ หรือ เป็นต้นว่า ถ้านายทหารชั้นผู้บังคับหมวดจะร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้บังคับการกรมก็ให้ยื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการกองพลดังนี้

ให้ผู้ร้องทุกข์มาหาผู้ที่จะรับใบร้องทุกข์ ในที่ทำการหรือที่อื่น และจะร้องทุกข์ด้วยปากหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าอยู่ ต่างตำบลกันให้เขียนเป็นหนังสือส่งได้

ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบข้อความใดหรืออันเพราะ ผู้ใดแน่ เช่นไม่ได้รับเงินรางวัลประจำเดือน แต่ก็ไม่ทราบว่าเพราะเหตุใดหรือใครห้ามมิให้จ่าย ก็ให้ยื่นใบร้องทุกข์ต่อ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุด ^{2/10}คือผู้ที่จะส่งการไต่สวนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

ข้อ ๓๔ ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงนามจริงของผู้ร้องทุกข์ ถ้าผู้ร้องทุกข์เขียนหนังสือไม่เป็น ให้วานผู้อื่นเขียนให้ก็ได้ แต่ต้องจดลายนิ้วมือลงเป็นพยานแก่และใบร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีนามตรงหรือไม่มีลายมือถือว่ามานี้ห้ามมิให้ผู้บังคับบัญชาชั้นใดได้ส่วนพิจารณาใบร้องทุกข์นั้นเป็นอันขาด

ข้อ ๓๕ เมื่อผู้ใดได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบที่วางมาแล้ว และเวลาล่วงพ้นไป ๑๕ วันยังไม่ได้รับความชี้แจงประการใดไม่ ทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไปให้ผู้ร้องทุกข์ยื่นใบร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับจนถึงเสนอมติกระทรวงกระทรวงใหม่ และในใบร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงมาด้วยว่าได้ยื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงมาครั้ง ๑ แล้วแต่เมื่อไหร่ ๆ

ข้อ ๓๖ ส่วนผู้บังคับบัญชานั้น ถ้าได้รับใบร้องทุกข์เมื่อใดต้องได้ส่วนเหตุการณ์ และจัดการแก้ไขความเดือดร้อนหรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจเหตุการณ์ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดยุทธวินัยลเมิดกฎนี้ต้องมีโทษ

ข้อ ๓๗ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้รับใบร้องทุกข์ข่มขู่หรือขู่จะแจ้งแก่ผู้ยื่นใบร้องทุกข์ว่าความเดือดร้อนที่กล่าวมาได้เกิดจากความอยุติธรรม หรือการผิดพระราชกำหนดกฎหมายข้อบังคับประเภทใด แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ยื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปได้และต้องชี้แจงมาด้วยว่า ได้ยื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้ใด ๆ ได้รับคำชี้แจงเช่นใด ๆ ครังหน้งแล้ว

ข้อ ๓๘ ถ้าหากปรากฏชัดว่าข้อความในใบร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบที่กล่าวมานั้นเช่นยื่นใบร้องทุกข์แล้วไม่ลงนามจริงตั้งนี้เป็นต้น หรือผู้ใดรบกวนผู้บังคับบัญชาด้วยใบร้องทุกข์ซึ่งไม่มีมูลแห่งความจริง ผู้ที่กระทำการทั้งนี้มีความผิดฐานละเมิดวิทยุธรวินัย ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือถ้าเป็นกรร้ายแรงมากก็ต้องนำขึ้นศาลทหาร

ข้อ ๓๙ การยื่นใบร้องทุกข์ต่อระเบียบที่กล่าวมานี้ จะเพาะสำหรับเรื่องต่อเนื่องด้วยกิจการการ คือ ร้องทุกข์ว่าได้รับความอยุติธรรมจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้บังคับบัญชาบุคคลซึ่งโดยผิดพระราชกำหนดกฎหมายข้อบังคับ หรือเมื่อตนขาดผลประโยชน์ที่ควรได้ในราชการตั้งว่ามาแล้วในข้อ ๒๕ นั้นเท่านั้น ถ้ามีกิจส่วนตัวโดยแท้แล้ว ทหารจะพูดจากับผู้บังคับบัญชาของตนทุกชั้นตลอดจนถวายฎีกาแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ แต่

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๒๘๕

เรื่อง ๕
เรื่องนทหารจะต้องระวางขึ้น ระหว่างกิจส่วนตัวและกิจเนื่อง
ด้วยราชการให้จงดี เป็นที่เห็นด้วยราชการไปร้องฟ้องให้
ผิดระเบียบกับที่กล่าวไว้ในกฎแล้ว ผู้นั้นจะต้องได้รับโทษ
ฐานลเมิดยุทธวินัย

มาตรา ๔

กำหนดใช้กฎนี้และเลิกกฎข้อบังคับเดิม

ข้อ ๔๐ กฎนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๔๑ ให้ยกเลิกกฎว่าด้วยยุทธวินัย และการลงอาญา
ทหารบกฐานลเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘
กับข้อความในกฎข้อบังคับคำสั่งใด ๆ ที่ขัดกับข้อความใด ๆ ใน
กฎนี้ ให้ยกเลิกเสียทั้งสิ้น

ประกาศโดยได้รับพระบรมราชานุญาต

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย ในพระนคร
วันที่ ๒๓ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

นายพลเอก พระยาศรีสุริยราชเดโชไชย
ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๖ ตุลาคม หน้า ๓๐๔)

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยคำนำนามเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๔

เจ้าพระยาธรรมศาสตร์มนตรี เสนาบดีกระทรวงวัง รับพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า จำเดิมแต่ได้พระราชทานพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยคำนำนามสตรีมาแล้วนั้น ก็ปรากฏว่าเป็นหลักฐานแน่นอนตั้งขึ้นกว่าเมื่อยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนด จึงได้ทรงพระราชปรารภถึงคำนำนามเด็กที่ใช้กันอยู่ในเวลานี้ต่าง ๆ นานา ๆ ทั้งไม่มีหลักเกณฑ์อันใดที่จะแสดงให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังทราบได้ว่ามีอายุเพียงใด กำเนิดในตระกูลชนนางชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นบุตรสามัญชน เพื่อให้ประจักษ์ความเหล่านี้ และเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดในเหตุข้างปวง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ คำว่า "เด็ก" ในที่นี้ ให้ฟังเป็นที่เข้าใจว่า ผู้ที่มีอายุแต่ ๑๕ ปีลงมา คำว่า "บุตร" ให้ฟังเป็นที่เข้าใจว่า ผู้ที่สืบสายโลหิตทางตระกูลบิดา ไม่เกี่ยวแก่บุตรบุญธรรมหรือบุตรที่คิดมารดา ซึ่งตระกูลของบิดาเดิมไม่ใช่ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร

ข้อ ๒ เด็กที่เป็นบุตรข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ชาย ให้ใช้
คำนำนามว่า "น ย่น้อย" หญิง ให้ใช้คำนำนามว่า "นางน้อย"

ตัวอย่าง เช่น ชายชื่อศรี ใช้คำนำนามว่า "นายน้อย ศรี"
หญิงชื่อศรี ใช้คำนำนามว่า "นางน้อย ศรี" เป็นต้น

ข้อ ๓ เด็กที่เป็นบุตรสามัญชน ให้ใช้คำว่า "เด็กชาย"
หรือ "เด็กหญิง" เป็นคำนำนาม

ตัวอย่าง เช่น "เด็กชาย ศรี" "เด็กหญิง ศรี" เป็นต้น

ข้อ ๔ ส่วน เด็กที่เป็นเชื้อราชตระกูลหรือที่ได้มีพระราชกฤษฎ
ีกกำหนดคำนำนามไว้เป็นอย่างอื่นแล้วนั้น ให้คงใช้คำนำนาม
ตามชั้นบันดาศักดิ์และที่ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดไว้เดิมนั้น
ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ประกาศมาณวันที่ ๑ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๘ ตุลาคม หน้า ๓๒๔)

ประกาศ

ให้กรมทหารรักษาวัง ว.ป.ร. ใช้เครื่องฝึกหัด
สี่คากีตามแบบกองทัพบก

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้นายและพล
ทหารในกรมทหารรักษาวัง ของ พระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว ใช้เครื่องฝึกหัดสี่คากีตามแบบอย่างนายและพล
ทหารในกองทัพบก ตั้งแต่วันที่ประกาศมานี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๓๐ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

เจ้าพระยาธรรมราชาภิรมย์

เสนาบดีกระทรวงวัง

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๕ ตุลาคม หน้า ๓๒๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ขยายข้อฝืนยาที่ยกเว้นตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น

พ. ศ. ๒๔๖๔

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
 พระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ยาผสมฝิ่น
 ที่ยกเว้นจากฝิ่นที่ต้องห้ามตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติ
 ฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา
 เล่ม ๓๘ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๔ รวม ๕ ขนานนั้น
 บัดนี้ขอขยายผสมฝิ่นซึ่งประกาศยกเว้นแล้ว ขนาน ๑ มชื่อที่เรียก
 กันหลายชื่อ จึงขอประกาศ ขยายข้อขยายผสมฝิ่นเหล่านั้นเพิ่มเติม
 ดังมีชื่อแจ้งต่อไปนี้ คือ

1. OPIUM PLASTER, (Emplastrum Opii)

- 1) Emplastrum opiatum, cephalicum, odontalgicum. Br.
- 2) Emplâtre d'opium, Emplâtre céphalique (temporal, adontalgique, calmant). Fr.
- 3) Opiumplaster. Hauptplaster. G.

2. PILL of LEAD and OPIUM, (Pilula Plumbi cum Opio)

- 1) Pilules d'acétate de plomb et d'opium. Fr.
- 2) Bleiacetat Opiumpillenmasse. G.

3. OINTMENT of GALLS & OPIUM, (Unguentum Gallae cum Opio).

4. DOVER'S POWDER. (Pulvis Ipecacuanhae Compositus)

- 1) Powder of Ipecac and Opium. E.
- 2) Pulvis Ipecacuanhae et Opii. U S.
- 3) Pulvis d'ipécacuanha opiacée Fr. Cod.
- 4) Pulvis ipecacuanhae opiatus. P. G.
- 5) Compound Powder of Ipecacuanha. E.
- 6) Poudre de Dover. Fr.
- 7) Doversches Pulver. G.

5. PILL of IPECACUANHA & SQUILL. (Pilula Ipecacuanhae cum Scilla).

- 1) Pilules d'ipécacuanha et de scille. Fr.
- 2) Brechwurzel Meerzwiebelpillen. G.

6. COMPOUND POWDER of KINO. (Pulvis Kino Compositus)

- 1) Pulvis kino cum opio. Br.
- 2) Poudre de kino opiacée. Fr.
- 3) Kinopulver mit Opium. G.

7. LINIMENT of OPIUM. (Linimentum Opii)

- 1) Anodyne Liniment E.
- 2) Liniment opiacée. Fr.
- 3) Opiumliniment. G.

8. CAMPHORATED TINCTURE of OPIUM (Tinctura Camphorae Composita)

- 1) Tinctura Opii Camphorata. Br.
- 2) Elixir parégorique. Fr. Cod.
- 3) Tinctura opii benxoica. P. G.
- 4) Elixir paregoricum, Tinctura extracti opii camphorata. paregoric, paregoric elixir. E.

5) Teinture d'opium camphrée. Fr.

6) Benzoësäurehaltige Opiumtinktur. G.

6. AROMATIC POWDER of CHALK & OPIUM.
(Pulvis Cretae Aromaticus cum Opio)

1) Poudre de craie opiacee. Fr.

2) Kreidepulver mit Opium. G.

Br.	British Pharmacopoeia
E.	English
Fr.	French
Fr. Cod.	French Codex
G.	German
P. G.	German Pharmacopoeia
U. S.	United States Pharmacopoeia.

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๗ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

หม่อมเจ้าเพชร

รองเสนาบดีกระทรวงพระราชวังมหาดมภ์ตีแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ ตุลาคม หน้า ๓๒๖)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ยกเว้นฝิ่นยาเพิ่มเติมตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น

พ. ศ. ๒๔๖๔

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๓๘ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ. ศ. ๒๔๖๔ ให้ยกเว้นยาฝิ่นสมฝิ่นจากเป็นฝิ่นที่ต้องห้ามตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ. ศ. ๒๔๖๔ รวม ๘ ขนานแล้วนั้น บัดนี้ขอประกาศขอยกเว้นฝิ่นซึ่งนับว่าฝิ่นฝิ่นที่ได้รับความยกเว้นจากข้อห้ามตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ. ศ. ๒๔๖๔ คือ

ยาปรุงขึ้นตามตำรา Pharmacopoeia Warburg's Tincture. Syn- Tinctura Antiperiodica.

การยกเว้นยาจะยกเว้นให้เฉพาะยาที่โตกลั่วไว้ หรือช้อนที่เรียกแทนช้อนกลั่วนี้ แลเป็นยาที่ปรุงขึ้นตามตำรา Pharmacopoeia ของประเทศที่มีสัตยาทางพระราชไมตรีกับกรุงสยาม

หอรันฉากรพิพัฒน์

ประกาศมาลงวันที่ ๗ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

หม่อมเจ้าเดร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

กฎเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
เปลี่ยนแบบใบอนุญาตขายสุรา

ด้วยแบบใบอนุญาตขายสุรา หมายเลข ๑๒,๑๓ แต่ ๑๔ ต่อท้ายพระราชบัญญัติภาษีขึ้นใน จุดศักราช ๑๒๔๘ นั้น ยังไม่เหมาะแก่เวลาวิธีดำเนินการของกรมสุราในบัดนี้ แลตามพระราชบัญญัติภาษีขึ้นในเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ มาตรา ๕ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีอำนาจออกกฎข้อบังคับสำหรับจัดการให้ เป็นไปตามข้อความในพระราชบัญญัติ ซึ่งกล่าวแล้ว

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จึงได้ออกแบบใบอนุญาตขายสุราขึ้นใหม่ต่อท้ายกฎเสนาบดีนี้ ให้ใช้แทนแบบใบอนุญาตขายสุราเดิมสืบไป

กฎให้ไว้แต่วันที่ ๕ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
หม่อมเจ้าแฉกร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

หน้า ๒๕๘
ที่

พ.ศ. ๒๔๖๔

แบบที่ ๑๒

ภาษีสุรา

ใช้เงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นเงิน ๑๖๐ บาทแล้ว

ใบอนุญาตโรงขายสุรารายที่ ๑ ซึ่งทำไว้

ตามมาตรา ๒๕

ใบอนุญาตฉบับนี้เจ้าพนักงาน . . . . .
 ได้ออกให้ตามที่ได้อนุญาตแต่ต่อไปนี้ ให้ . . . . .
 ชาว . . . . . ใช้ชื่อทำการค้าขายว่า . . . . .
 สังกัด . . . . . เปิดโรงสำหรับขายสุราส่ง ห้องทะเบียน
 เลขที่ . . . . . ตำบล . . . . . จังหวัด . . . . .
 ต้องประพฤติตามข้อบังคับและพระราชบัญญัติซึ่งได้อ่าน
 และอธิบายให้แก่ . . . . . ฟังแล้ว

ใบอนุญาตฉบับนี้ ให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ . . . . . เดือน . . . . .
 จนถึงวันที่ . . . . . เดือน . . . . . พระพุทธศักราช . . . . .

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต.

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๕๕๘

ที่

แบบที่ ๑๓

ภาษีสุรา

ผู้ได้เงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นเงิน ๑๒๐ บาทแล้ว

ใบอนุญาตขายสุรากลักอย่างที ๒ ซึ่งทำไว้

ตามมาตรา ๒๕

ใบอนุญาตฉบับนี้ เจ้าพนักงาน . . . . .
 ได้ออกให้ตามที่ได้อนุญาตแต่ต่อไป ให้ . . . . .
 ชาว . . . . . ใ้ชื่อทำการค้าขายว่า . . . . .
 สังกัด . . . . . เปิดโรงสำหรับขายสุรากลักห้องทะเลเมืง
 เลขที่ . . . . . ตำบล . . . . . จังหวัด . . . . .
 ต้องประพฤติตามข้อบังคับและพระราชบัญญัติ ซึ่งได้อ่าน
 และอธิบายให้แก่ . . . . . ฟังแล้ว
 ใบอนุญาตฉบับนี้ ใ้ใช้ตั้งแต่วันที่ . . . . . เดือน . . . . .
 จนถึงวันที่ . . . . . เดือน . . . . . พระพุทธศักราช . . . . .

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต.

แบบที่ ๑๔/๑

ภาษีสรร

ใบอนุญาตขายสุรารูปเล็กอย่างที ๓ ซึ่งทำไว้

ตามมาตรา ๒๕

ใบเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นเงิน . . . . . บาทแล้ว

ใบอนุญาตฉบับนี้ เจ้าพนักงาน . . . . .
ได้ออกให้ตามที่ได้อนุญาตแต่เนิ่นดื้อไป ให้ . . . . .
ชาว . . . . . ใช้ชื่อ ทำการค้าขายว่า . . . . .
สังกัด . . . . . เปิดโรงสำหรับขายสุรารูปเล็กให้ผู้อื่น
ในที่นั้น ที่ห้องทะเบียนพลเลขที่ . . . . . ตำบล . . . . .
จังหวัด . . . . . ต้องประพฤติตามข้อบังคับ และพระ
ราชบัญญัติ ซึ่งได้อ่านและอธิบายให้แก่ . . . . . ฟังแล้ว

ใบอนุญาตฉบับนี้ ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ . . . เดือน . . . . .
จนถึงวันที่ . . . เดือน . . . . . พระพุทธศักราช . . .

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต.

ว่า

แบบที่ ๑๔/๒

ภาษีสุรา

ใบอนุญาตขายสุรากลั่นอย่างอื่น สำหรับขายเร็ว
ซึ่งทำไว้ตามมาตรา ๒๕

ใบเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นเงิน . . . . . บาทแล้ว

ใบอนุญาตฉบับนี้ เจ้าพนักงาน . . . . .
ได้ออกให้ตามที่อนุญาตแต่ต่อไปนี้ ให้ . . . . .
ชาว . . . . . สังกัด . . . . . เรขายน้ำสุรากลั่น
ให้แก่ผู้ซื้ออื่นในที่นั้น ไม่ให้ขายในเรือนโรงของตน
ให้ขายในตำบล . . . . . ตั้งแต่ . . . . . ถึง . . . . .
จังหวัด . . . . . ต้องประพฤติตามข้อบังคับและพระ
ราชบัญญัติ ซึ่งได้อ่านและอธิบายให้แก่ . . . . . ฟังแล้ว

ใบอนุญาตฉบับนี้ ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ . . . . . เดือน . . . . .
จนถึงวันที่ . . . . . เดือน . . . . . พระพุทธศักราช . . . . .

เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต.

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ยกเว้นฝิ่นยาเพิ่มเติมตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น

พ. ศ. ๒๔๖๔

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๓๘ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔
ให้ยกเว้นยาฝิ่นสมฝิ่นจากแผ่นดินที่ต้องห้ามตามความในมาตรา ๘
แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ อีกขนาน ๑ รวมกับที่ได้
ประกาศยกเว้นไว้แล้ว ๑๐ ขนานนั้น บัดนี้ขอประกาศข้อยา
ผสมฝิ่น ซึ่งนับว่าเป็นฝิ่นที่ได้รับข้อยกเว้นจากข้อห้ามตาม
มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ คือ

ยาปรุงขึ้นตามตำรา Pharmacopoeia Brown Mixture con-
pressed tablets No. 59, Parke, Devis & Co.

การยกเว้นยาจะยกเว้นให้เฉพาะยาที่ได้กล่าวไว้ หรือข้อน
ที่เรียกแทนชื่อที่กล่าวนี้ แลเป็นยาที่ปรุงขึ้นตามตำรา Pharma-
copoeia ของประเทศที่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกับกรุงสยาม

หรือรักษาการพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๓ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

หม่อมเจ้าเพชร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในแทน

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินแล่อสังหรัมทรัพย์อย่างอื่น
เพื่อสร้างทางรถไฟสายตัวนอก ซึ่งทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดินจัดสร้าง

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้พระวามาธิบดีศรีสินทรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ทราบทั่วกันว่า ตามซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดินตรวจแฉวงแนวทางให้แน่นอน ในการสร้างทางรถไฟสายตัวนอก ระหว่างนครนายกแล่อรัญประเทศนั้น

บัดนี้กรมรถไฟแผ่นดินได้อนุวัตรตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๒๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ แล่ได้ตรวจแฉวงแนวทางรถไฟได้แน่นอนแล่ว ตั้งแต่ระหว่างนครนายกถึงรัญประเทศ จังหวัดกระบี่บุรี จึงทรงพระราชดำริหวัถึงเวลาอันสมควรแล่วที่จะจัดซื้อที่ดินแล่อสังหรัมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งอยู่ระหว่างสองตำบล แล่เพื่อปลดเปลื้องเจ้าของหรือผู้ปกครองทรัพย์ซึ่งมต้องประสงค์จะจัดซื้อให้พ้นจากเขตหวงห้าม ตาม

ที่ได้รับไว้ ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสร้างทางรถไฟ ฯลฯ ที่กล่าวมาแล้ว

โดยเหตุนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาไว้ มีข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้ยกเลิกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสร้างทางรถไฟ ฯลฯ ฉบับลงวันที่ ๒๗ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ นั้นเสีย และให้ใช้พระราชกฤษฎีกาแทนในเขตเดียวกัน ให้เรียกว่าพระราชกฤษฎีกาจัดหาซื้อที่ดิน

มาตรา ๒ ให้กรมรถไฟแผ่นดินเป็นธุระในเรื่องจัดหาซื้อที่ดินแลอสั่งหริมรั้วอย่างอื่นตามที่เห็นจำเป็น เพื่อสร้างทางรถไฟจากแม่น้ำนครนายกถึงตำบลอรัญประเทศ จังหวัดกระบินทร์บุรี ส่วนการที่พิจารณาถึงเรื่องสิทธิค่าทำขวัญที่จะพึงคิดให้ นั้นให้ ใช้ข้อความทั้งปวงตามที่มีปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติ จัดวางการรถไฟแลทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน

มาตรา ๓ ที่ดินแลอสั่งหริมรั้วอย่างอื่น ซึ่งต้องจัดซื้อ นั้นมีระบุไว้ในท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกฤษฎีกานี้ด้วย

มาตรา ๔ เพื่อให้สะดวกแก่การจัดหาซื้อที่ดินแลอสั่งหริมรั้วอย่างอื่น แลเพื่อจัดการตามที่จำเป็น เพื่อกำหนดค่าใช้จ่าย

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๓๐๕

เงินค่าทำขวัญ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง ๑. ขาง
วงตรี หม่อมเจ้าธำรงศิริ สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑล
ปราจีนบุรี ๒. อำมาตย์ตรี หม่อมเจ้าทองเชื้อธรรมชาติ
เลขาธิการพเนกกฎหมาย กรมรถไฟแผ่นดิน ๓. อำมาตย์
เอก พระยาสุรเกษตร์โสภณ ข้าหลวงพิเศษจัดการออกตราของ
กระทรวงเกษตรราชการเป็นกรรมการจัดซื้อที่ดิน

ประกาศมาณวันที่ ๒๓ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
เป็นปี ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๕ ตุลาคม หน้า ๓๓๗)

จ่านักหอสมุด

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการตัดถนนในท้องที่เพลิงไหม้ตำบลตรอกเต้าหู้

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศ
พระราชกฤษฎีกาให้ทราบทั่วกันว่า ในการเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่
ตำบลตรอกเต้าหู้ ตอกรมถนนเจริญกรุง ห้องที่อำเภอป้อมปราบ
ศัตรูพ่ายเมื่อวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔ นั้น ทรัพย์สินสมบัติ
ของประชาชนเป็นอันตรายเสียหายเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะพื้นที่
ในละแวกนั้น มีบ้านเรือน ปลูกสร้างเบียดเสียดชิดติดซับซ้อน
กันไม่มีถนนหนทางใหญ่ ๆ เพียงพอให้เป็นทางทำการป้องกัน
อันตรายได้สะดวกทันทุกที แลทั้งยังเป็นตำบลที่ไม่สะอาดพอ
เป็นเหตุให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ สมควรที่จะมีถนนผ่านเข้าไปใน
ละแวกนี้ให้พอควร เพื่อเป็นประโยชน์แก่มหาชนสัญจรไปมา
แลเพื่อบำรุงความสะอาดเรียบร้อย แลช่วยเหลือป้องกันอันตราย
ในเวลาที่มีเหตุให้สะดวกยิ่งขึ้น แลเมื่อการตัดถนนสำเร็จแล้วก็
จะเป็นผลประโยชน์เกิดแก่ที่ดินเหล่านั้นด้วย ดังเคยปรากฏเป็น
ตัวอย่างมาแล้วแต่ก่อน ๆ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้
กระทรวงนครบาลเป็นเจ้าหน้าที่ตัดถนนเลทางเดินในละแวกนั้น
๖ สาย คือ

สายที่ ๑ ตรงกับถนนราชวงศ์ ตั้งแต่ถนนเจริญกรุงไปออกถนนหลวงข้างโรงพยาบาลกลาง มีขนาดกว้าง ๑๐ วา ยาวประมาณ ๒๐๘ วา เพื่อเป็นทางเชื่อมกับถนนราชวงศ์ พระราชทานนามว่า “ถนนเสือป่า”

สายที่ ๒ ตั้งแต่ถนนจักรวรรดิตัดตรงไปออกถนนพลับพลายไชยข้างวัดใหม่คณะภคินี ดันใต้ ผ่านถนนจักรวรรดิที่ถมใหม่ ผ่านสายที่ ๑ แลผ่านถนนตรอกเต้าที่ถมใหม่ มีขนาดกว้าง ๕ วา ยาวประมาณ ๒๓๖ วา พระราชทานนามว่า “ถนนยมราชสุขุม”

สายที่ ๓ ตั้งแต่คลองจักรวรรดิที่ถมใหม่ตัดตรงไปออกถนนพลับพลายไชยข้างวัดคณะภคินี ดันเหนือ ผ่านถนนสายที่ ๑ แลผ่านถนนตรอกเต้าที่ถมใหม่ มีขนาดกว้าง ๕ วา ยาวประมาณ ๑๔๘ วา พระราชทานนามว่า “ถนนเจ้าคำรบ”

สายที่ ๔ ตรงกับถนนที่ตัดใหม่ตำบลศาลเจ้าอาม่าแก่ง ตั้งแต่ถนนเจริญกรุงไปบรรจบถนนสายที่ ๒ มีขนาดกว้าง ๕ วา ยาวประมาณ ๕๓ วา พระราชทานนามว่า “ถนนศรีธรรมราชา”

๕ ให้ขยายตรอกเต้าให้ตั้งแต่ถนนเจริญกรุงไปบรรจบกับถนนสายที่ ๒ มีขนาดกว้าง ๒ วา ยาวประมาณ ๕๐ วา

๖ ให้ถมคูแยกจาก คลองจักรวรรดิ ที่ถมแล้วไปเชื่อมกับตรอกเต้าให้ มีขนาดกว้าง ๒ วา ยาวประมาณ ๒๐ วา

ตามซึ่งเจ้าพนักงานได้ปักกรวยไว้ในที่ดิน แลได้หมายไว้ในแผนที่หมายอักษร ส, ๒๒๑ ซึ่งกระทรวงนครบาลได้สำรวจขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย ได้ทรงพระราชวินิจฉัยชอบด้วยพระราชดำริห์แล้ว

เพราะฉะนั้นห้ามมิให้เจ้าของที่ดินอันมีเขตรัหมายไว้ในแผนที่ซึ่งถูกแนวกถนนแลทางเดินนั้นผ่านไป ทำการปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงในแนวแผนที่ที่หมายเส้นไว้ภายหลังแต่วันประกาศพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้อีกเป็นอันขาด ส่วนที่ดินที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ที่ถูกตัดถนนแลทางเดินนั้น ควรจะได้รับประโยชน์ชดใช้เพียงไรนั้นให้เป็นที่ตั้งข้อ

๑ ถ้าที่ดินของผู้ใดที่ต้องถูกตัดถนนแลทางเดินนั้น ยังมีเนื้อที่เหลืออยู่ไม่น้อย กว่ากึ่งจำนวนของเนื้อที่ดินตั้งอยู่กับถนนแลทางเดินหนึ่ง ๒ ข้างหรือแต่ข้างใดข้างหนึ่งแล้ว รัฐบาลจะไม่ต้องไช้ค่าที่ดินให้ เพราะเหตุว่าการตัดถนนแลทางเดินเข้าไปในเนื้อของผู้ใด เจ้าของที่อาจจะได้รับผลจากการทำถนนแลทางเดินอยู่ด้วยซึ่งกระทำให้ที่ดินมีราคายิ่งขึ้นแลสามารถจะปลูกเรือนที่อยู่หรือให้พักให้เช่า เก็บผลประโยชน์ได้มากทดแทนกันอยู่แล้ว

๒ ที่ดินผู้ใดถูกตัดทำถนนแลทางเดิน เสียหายหมดจำนวน

เนื้อที่อย่างหนึ่ง หรือที่ดินเหลือน้อยกว่ากึ่งจำนวนเนื้อที่ที่ถูก
ตัดทำถนนแลทางเดินอย่างหนึ่ง หรือที่ดินชั้นใดที่เหลือติดต่อ
ถนนแลทางเดินยาวตามถนนต่ำกว่า ๔ วา กว้างยื่นแต่ถนนเข้า
ไปต่ำกว่า ๕ วา หรือรวมเนื้อที่ทั้งสิ้นต่ำกว่า ๒๐ ตารางวา ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน รับซื้อที่ดินที่ต้องถูกทำ
ถนนแลทางเดินรวมทั้งที่ดินที่เหลืออยู่นั้น ตามราคาธรรมดาที่
ซื้อขายกันในที่ใกล้เคียงใน ครั้ง ที่สุด ก่อน วัน ประกาศพระราช
กฤษฎีกาฉบับนี้ เว้นไว้แต่เจ้าของ เห็นว่าจะ ยึด ถือ กรรมสิทธิ์
ที่ดินที่เหลืออยู่ได้ประโยชน์คุ้มแก่การที่ต้องเสียไปในการตัดถนน
แลทางเดินแล้วจะไม่ขายที่ดินที่เหลือนั้น ให้แก่เจ้าพนักงานก็ได้
เมื่อเจ้าของได้เลือกเอาทางที่ไม่ขาย แทนที่จะได้รับประโยชน์ใน
ค่าที่ดินที่เจ้าพนักงานจะซื้อเช่นนั้นแล้ว ก็อย่าให้เจ้านาที่จ่ายค่า
เสียหายในการที่ถูกตัดถนนสำหรับรายนั้นเลย

๓ การกำหนดราคาที่ดินตามที่ว่ามาในข้อ ๒ นั้น ถ้าเจ้าของ
ที่ดินรายใดไม่ยอมตกลงตามราคาที่เจ้าพนักงานกำหนด โดยไถ่
ราคาเกินกว่าที่ซื้อขายกันตามธรรมดาแล้ว ให้เจ้าของที่ดินกับ
เจ้าพนักงานตั้งคนกลางข้างละคนปรึกษากำหนดราคากัน คน
กลางพร้อมกันตกลงอย่างไร ก็ให้เป็นไปตามความตกลงของ
คนกลาง ถ้าคนกลางทั้ง ๒ ฝ่ายปรึกษาไม่ตกลงกัน ให้คนกลาง

เลือกตั้งผู้ชขาดอีกคน ๑ ผู้ชขาดตัดสินอย่างไร ให้ถือว่าคำตัดสินนั้นเป็นเด็ดขาด จะฟ้องร้องไม่ได้ ถ้าหากว่าจะมีการใช้จ่ายเพราะต้องตั้งคนกลางนั้น ฝ่ายใดที่กำหนดราคาไกลจากความตกลงของคนกลางให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้เสีย ถ้าก้ำกักันให้เสียคนละกึ่ง

๔ การที่จะวินิจฉัยว่าที่ดินยังมีเนื้อที่เหลือจากตัวถนนแลทางเดิน สามารถจะทำประโยชน์ได้หรือไม่ได้ แลเจ้าพนักงานควรจะรับซื้อหรือไม่ควรซื้อนั้น ถ้ามีการโต้เถียงกันในระหว่างเจ้าพนักงานแลเจ้าของที่เกิดขึ้น นอกจากหลักที่กำหนดไว้ในข้อ ๒ แล้ว ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นผู้วินิจฉัยเด็ดขาดแลที่ดิน ที่ต้อง ถูก ตัดถนน แลทางเดินนั้น จะ แยกเป็นที่โฉนดก็แปลงก็ตาม ถ้าเนื้อที่นั้นติดต่อเป็นผืนเดียวกันไปรวมอยู่ในกรรมสิทธิ์เจ้าของผู้เดียวกัน ให้วินิจฉัยรวมเป็น เจ้าของเดียว ห้ามมิให้แยกวินิจฉัยเป็นรายแปลง เว้นไว้แต่ที่ที่ไม่ได้ติดต่อเป็นผืนเดียวกันได้ จึงให้แยกวินิจฉัยเฉพาะแปลงที่ต้องตัดถนนแลทางเดินเสียหยาเท่านั้น

๕ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดปลูกสร้างบ้านเรือนหรือวัดอุ้อเนื่องจากที่อยู่อาศัยอย่างใดลงในที่ ที่จะตัดถนนแลทางเดินก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกาน เจ้าของบ้านเรือนโรงเหล่านั้นจะต้อง

รื้อถอนไปให้เสร็จภายในกำหนดที่เจ้าพนักงานจะบอกล่วงหน้าให้ทราบอย่างน้อย ๖๐ วัน แต่ให้เจ้าพนักงานคิดค่าเสียหายเฉพาะการรื้อถอนให้พอสมควรแก่ราคาตามอายุของซึ่งปลูกสร้างปรากฏอยู่ในเวลานั้นให้แก่นายช่างสุขาภิบาลเป็นผู้ตรวจตราและกำหนดราคาค่าเสียหาย แต่ถ้าเจ้าของจะเห็นว่าราคานั้นไม่สมควรจะขออนุญาตตั้งนายช่างคนใดคนหนึ่งมาปรึกษาหาฤๅกะประมาณราคาพร้อมกับนายช่างกรมสุขาภิบาลด้วยก็ได้ แต่จะต้องเป็นนายช่างที่มีวิชาความรู้ในการก่อสร้าง โดยมีประกาศนียบัตรความรู้มาแสดงเป็นสำคัญด้วย เมื่อนายช่างทั้ง ๒ ฝ่ายกะราคาไม่ตกลงกัน ให้เลือกผู้ซัดโดยกำหนดราคาที่ดินนั้น ส่วนผู้ที่ปลูกสร้างลงภายหลังวันประกาศพระราชกฤษฎีกาฉบับนั้นจะขอร้องอย่างใดไม่ได้ แต่เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะสั่งให้ย้ายถอนไปให้เสร็จตามเวลาอันสมควร โดยไม่ให้ค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดด้วย

๖ ให้เจ้าพนักงานแจ้งความให้เจ้าของที่หรือเจ้าบ้านเรือนซึ่งถูกตัดถนนแลทางเดินนั้น ไปทำความเข้าใจตกลงคดีใดที่หนึ่งแล้ว แต่เจ้าพนักงานจะกำหนด ถ้าเจ้าของที่แลเจ้าของบ้านเรือนไปเองไม่ได้ จะแต่งตั้งผู้แทนไปกระทำความตกลงด้วยมีใบมอบฉันทะเป็นหลักประกันก็ได้ เมื่อผู้แทนได้ตกลงอย่างไรต้องอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของ ถือว่าเป็นอันยินยอมตามความตกลงของผู้แทนทุกประการ

๗ ถ้าเจ้าของไม่ไปเองและไม่แต่งตั้งผู้แทนไปตามกำหนดในครั้งแรก ให้เจ้าพนักงานแจ้งความบอกกำหนดให้ไปอีกเป็นครั้งที่ ๒ ให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน ถ้าเจ้าของที่ยังไม่ไปหรือไม่แต่งตั้งผู้ใดไปแทนตามกำหนดครั้งหลังนี้แล้ว ให้ถือว่าเจ้าของที่ไม่มีข้อติดใจอย่างไร ให้เจ้าพนักงานกำหนดราคาแลค่าเสียหายที่ควรจะได้ตามสมควร แล้วให้เจ้าพนักงานแจ้งความกำหนดนัดให้เจ้าของมารับเงินที่ได้กำหนดให้ขึ้น เจ้าของที่ที่ไม่ได้ไปกระทำความตกลงแต่ไม่แต่งตั้งผู้แทนไปกระทำความตกลงต่อเจ้าพนักงานตามกำหนดนั้นจะฟ้องร้องอย่างไรไม่ได้ แต่การแจ้งความแลกำหนดนัดหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานกระทำโดยมีลายลักษณ์อักษรให้เป็นหลักฐานไว้เสมอทุกครั้ง

๘ ถ้าเจ้าของที่ดินแถบย่านเรือนโรงผู้หนึ่งผู้ใดเกล้งขัดขวางไม่ยินยอมให้ใช้ที่สร้างถนนแลทางเดิน หรือเกล้งหน่วงเหนี่ยวบิดพลิ้วไม่มารับเงินราคาค่าเสียหาย หรือไม่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดตามกำหนดคำสั่ง หรือแม้จะมีคดีฟ้องร้องว่ากล่าวกันยังโรงศาลก็ไม่เป็นเหตุขัดขวางต่อการตัดถนนในที่ดิน ตามเส้นหมายในแผนที่^๕ เพื่อให้การสร้างถนนแลทางเดินเป็นที่ติดขัดช้าอยู่ได้ เมื่อเจ้าพนักงานได้กระทำการไปโดยชอบด้วยพระราชกฤษฎีกานี้แล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดจะมาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายอย่าง

พ.ศ. ๒๔๖๔

ปี ๓๑๓

หนึ่งอย่างใดก่อนที่ได้กระทำกรรม ตกลงราคา กับเจ้าพนักงานไม้
ได้เป็นอันขาด

๕ บรรดาที่ดินที่รับซื้อไว้ตามพระราชกฤษฎีกานี้ ถ้าเหลือ
จากที่ได้สร้างเป็นถนนแลทางเดินแล้ว ให้เจ้าพนักงานจัดการ
จำหน่ายขายเสียโดยวิธีประกาศประมูลราคา เมื่อได้เงินมาเล็กน้อย
เท่าใดให้นำส่งพระคลังมหาสมบัติ หักไว้รายจ่ายในการสร้าง
ถนนแลทางเดิน หรือจะส่งที่ดินนั้น ๆ ต่อกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติให้จัดการจำหน่ายหักไว้รายจ่ายในการสร้างถนนแล
ทางเดินน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ สุดแล้วแต่เสนาบดีกระทรวง
นครบาลกับเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะเห็นสมควร

๑๐ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นเจ้าหน้าที่จัดการให้ไป
ไปตามพระราชกฤษฎีกานี้ทุกประการ

ประกาศมาตวันวันที่ ๑๒ ตุลาคมพระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๓๐ ตุลาคม หน้า ๓๔๕)

พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

มี พระบรมราชโองการใน พระบาท สมเด็จพระ รามาธิบดีศรี สีนทรมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะจัดให้พลเมืองทั้งปวง ได้ช่วยอุดหนุนกำลังกองทัพกเมื่อเวลาทำการตามหน้าที่ ตาม โอกาสที่จะมีขึ้นในเวลาปกติหรือเวลาสงคราม และในเวลา ที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

โดยที่เป็นการสมควรต้องจัดวางระเบียบไว้ให้เรียบร้อยสำหรับ เกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้ กระทำนั้น และระบุไว้ให้ชัดเจนว่าพลเมืองทั้งปวงที่ถูกเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารจะเกณฑ์นั้น มีหน้าที่และสิทธิอย่างใดบ้าง

และโดยที่เป็นการสมควรที่จะจัดให้มีบัญชีสำมะโนครัว และ มีการทดลองเกณฑ์เป็นครั้งคราวเสียก่อนที่จะถึงโอกาสเกณฑ์พล เมืองอุดหนุนราชการทหาร เพื่อจะได้เป็นการที่ได้เตรียม การไว้พร้อมสรรพ มิให้มีความยุ่งยากเกิดขึ้นในขณะที่จะ เกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารต่อไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบ
ไปดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติ
เกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร ในเวลาปรกติหรือเวลา
สงคราม และในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก พระพุทธ
ศักราช ๒๕๖๔

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่
ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้ใช้ทั่วทั้ง
พระราชอาณาจักร

พแนก ๑

บททั่วไป

มาตรา ๓ บรรดาใบเรียกเกณฑ์ หมายเกณฑ์ ใบรับหรือ
เอกสารอื่นๆ ที่ออกใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีนาม ตำแหน่ง
และลายเซ็นนามของเจ้าหน้าที่ผู้ออกเอกสารนั้นๆ และผู้รับ
เอกสารนั้น ต้องเซ็นนามและพิมพ์ลายนิ้วมือใน เอกสาร นั้นด้วย
ในเมื่อเจ้าหน้าที่ต้องการให้ทำเช่นนั้น

มาตรา ๔ ถ้ามีการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารแล้ว
เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นหรือบุคคลพลเรือนอื่น ๆ คนใด เมื่อ
ได้รับใบเรียกเกณฑ์ก็ดี หรือหมายเกณฑ์ก็ดี ต้องปฏิบัติตาม

โดยทันที กล่าวคือ มีפקต้องคํานึงว่าเจ้าหน้าที่ได้ให้ตนทราบ การเกณฑ์เวลาใด และไม่เลือกกว่าเวลานั้นจะอยู่ภายในวันงาน หรือชั่วโมงที่ทำการงานหรือไม่

มาตรา ๕ บุคคลโดยนิติสมมติ กล่าวคือ ห้างหุ้นส่วน และบริษัท สมาคม มูลนิธิ ฯลฯ ที่ได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้ว อยู่ในอำนาจที่จะเกณฑ์ให้ผู้อุดหนุนราชการทหารได้ เช่นเดียวกับ บุคคลหรือหมู่คณะอื่น ๆ

พแนก ๒

การเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร

ในเวลาปรกติ

หมวด ๑

เขตรกําหนดการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร

มาตรา ๖ บทบัญญัติทั้งหลายในพแนกนี้ให้นํามาใช้บังคับ ในเวลาปรกติได้้นั้นเฉพาะ เมื่อกองทหาร กำลัง เคลื่อนที่ไปเพื่อ การซ่อมรบและประลองยุทธ หรือไปฝึกหัดยิงปืน หรือไป ทำการตรวจตราหรือย้ายจากที่ตั้งแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง

ในการทัพ ปงเช่นว่านี้ ก็จะต้องเกณฑ์พลเมืองอุดหนุน ราชการทหาร ให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมมีใ้้องตราออกไป

ว่ามีการที่จะต้องใช้พระราชบัญญัตินี้ (พแนก ๒) และแถลงให้ทราบด้วยว่าจักเริ่มใช้แต่บัดนี้

มาตรา ๗ ให้สนาบตีกระทรวงกระธาใหม่แถลงการที่ได้สั่งให้มีการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารนี้ไปให้เสนาบตีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ทราบ ตามที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้าง รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ มาตรา ๔

มาตรา ๘ สิ่งต่าง ๆ อันจักรมุดต่อไปนี้อาจเกณฑ์มาใช้สำหรับราชการทหารได้ในเวลาปรกติ คือ

(๑) ที่สำหรับใช้เป็นที่พักแรมในบ้านและตั้งกระโจมผ้า โรงทหารชั่วคราว สังกะยานพนักงานคลังเงิน ฯลฯ

(๒) เกษะสถาน (กับสิ่งที่อยู่ในบริเวณ เช่น โรงม้า ยุ้ง ฯลฯ) สำหรับให้นายทหารสัญญาบัตรพักแรมในเรือน

(๓) สเบียงอาหารทุกอย่างสำหรับคนหรือสัตว์ เช่น ข้าวเปลือก ข้าวสาร กล้วยน้ำ ฝรั่ง เกลือ ปลา ผัก ผลไม้ ฯลฯ

(๔) ถ่านและเชื้อเพลิงอย่างอื่น ๆ

(๕) ม้าขี่ ม้าต่าง ม้าลาก โกล กระบือ และสัตว์พาหะอื่น ๆ พร้อมทั้งเครื่องผูกเกี่ยวกับเครื่องใช้สำหรับสัตว์พาหะนั้น ๆ

(๖) ยานพาหนะทั้งปวง รวมทั้งเรือและรถทุกชนิดที่เดินบนราง พร้อมด้วยเครื่องมือและเครื่องใช้ ฯลฯ ทั้งหมดที่ต้องใช้หรือเป็นประโยชน์สำหรับการซ่อมแซมยานพาหนะนั้นๆ

(๗) คนขับหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นผู้ควบคุมสัตว์หรือยานพาหนะที่กล่าวมาในหมายเลข (๕) และ (๖) แห่งมาตรฐานโดยบัญญัติว่าคนขับหรือบุคคลอื่นเช่นนั้น อาจถูกใช้ให้ทำการอย่างอื่นที่มีลักษณะเช่นเดียวกันภายในความสามารถของเขา คือใช้การอันเกี่ยวกับสัตว์และยานพาหนะอื่น นอกจากสัตว์และยานพาหนะที่อยู่ในความควบคุมของเขาด้วยก็ได้

(๘) คนหาบหาม ในเมื่อไม่สามารถจะใช้สัตว์หรือยานพาหนะดังกล่าวมาในหมายเลข (๕) และ (๖) เพื่อการรับส่งเครื่องใช้ เครื่องอุปกรณ์ ฯลฯ ของทหารได้โดยชัดชัดด้วยพฤติการณ์ในท้องถิ่นหรือเหตุอื่น

มาตรา ๘ "การพักผ่อนในบ้าน" หมายความว่า การจัดให้ทหารและสัตว์พาหนะ ถ้าวามี กับสิ่งของเครื่องใช้ที่ทหารนั้น ใต้มัน เครื่องป้องกันแดดหรือฝนเพียงพอ กับให้มีฟางหญ้าหรือสิ่งอื่น ๆ โดยปริมาณพอสมควร เพื่อเป็นที่พักชั่วคราวได้ การพักผ่อนในบ้านนั้นให้เข้าใจรวมถึงการเลี้ยงอาหารเข้าเย็นแก่ทหารให้พอแก่การ กับให้อาหารแก่สัตว์พาหนะทุกเวลาเข้าเย็นด้วย

“การพักผ่อนในเรือน” หมายความว่า การจัดที่ในเคหะสถาน ให้แก่ผู้ที่มีสิทธิจะพักผ่อนในเรือน รวมทั้งการเลี้ยงดูประจำวัน เช่นอย่างที่บ้านของที่เจ้าของที่ขึ้นบริวารอยู่เอง ฉะนั้นนายทหารสัญญาบัตรเท่านั้นที่มีสิทธิจะพักผ่อนในเรือนได้ และท่านบัญญัติไว้ว่า ต่อเมื่อไม่สามารถจะจัดหาทำให้พักผ่อนในเรือนได้ โดยฐานะของการณ์ ในท้องที่ขณะนั้นทำให้เป็นเหตุขัดข้องจริง ๆ แล้วไซ้ร้ จึงให้นายทหารสัญญาบัตรต้องพอใจแต่เพียงด้วยการพักผ่อนในบ้าน

มาตรา ๑๐ ให้ยกวันสิ่งต่าง ๆ อันจกกล่าวต่อไปนี้จากการเกณฑ์เพื่ออุดหนุนราชการทหาร คือ

- (๑) รถแลม้าของผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศประจำกรุงสยาม
- (๒) ยานพาหนะ ม้า หรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในราชการกรมไปรษณีย์โทรเลข
- (๓) ม้าผู้หรือแม่ม้า โคผู้หรือแม่โค ที่จำเป็นสำหรับใช้ในกรมผสม หรือที่เป็นของบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้ทำการผสมสัตว์ เช่น ทွ่มผสมม้า ฯลฯ
- (๔) บรรดาเรือบรรทุกคนโดยสาร หรือเรือเดินไปรษณีย์ ในเมื่อและตลอดเวลาที่กำลังทำการอันถือว่าการสำคัญ แต่ท่านบังคับว่า เรือนั้นต้องไม่เปลี่ยนกำหนดวันเวลาเดินเรือ หรือเปลี่ยนทางเดินเรือไปจากทางที่เคยเดินอยู่เป็นประจำ

(๕) บุคคลซึ่งสมควรได้รับความยกเว้นตามความในหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี หรือตามพระราชกำหนดกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในเวลานั้น

บุคคลผู้ได้ยกเว้นตามความในมาตรานี้ จะได้รับใบยกเว้นจากเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นเมื่อร้องขอ และใบยกเว้นนี้ให้แถลงเหตุยกเว้นนั้นด้วย

มาตรา ๑๑ ให้ยกเว้นสถานที่ต่างๆ อันจะกล่าวต่อไปนี้จากการเกณฑ์สำหรับราชการทหาร คือ

(๑) สำนักงานต่างๆ ของรัฐบาล

(๒) สถานทูต หรือสถานกงสุล หรือโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาลต่างประเทศ

(๓) ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

(๔) โรงพยาบาลคนเสียจริต โรงพยาบาลคนตาบอด โรงพยาบาลโรคระบาว์ และโรงเรียนเด็กกำพร้า

(๕) โรงเรียน

โรงเรียนที่ใช้สำหรับพักรถไฟนั้นหาได้ยกเว้นจากการเกณฑ์สำหรับราชการทหารไม่ แต่ถ้าเกณฑ์แล้วต้องใช้เฉพาะแต่สำหรับพักรถไฟเท่านั้น

มาตรา ๑๒ การเกณฑ์นั้นให้ทำได้เฉพาะแต่เมื่อกิจการฝ่ายทหารทำให้ไม่สามรถ หรือเมื่อไม่มีเวลาพอ หรือเมื่อมีเหตุอื่นทำให้ไม่สามรถจัดหาสิ่งของที่ต้องใช้ ให้แก่กองทัพกโดยวิธีธรรมดาได้ เช่น เช่า หรือซื้อสัตว์ สิ่งของ ฯลฯ

การพักแรมในบ้านและพักแรมในเรือนั้น จะเกณฑ์ให้จัดโต๊ะเมื่อไม่มีที่ซึ่งจัดไว้ในท้องถิ่นนั้น สำหรับให้ทหารพักโดยฉพาะ หรือเมื่อไม่มีที่เพียงพอในที่พักเช่นว่านั้น

มาตรา ๑๓ การเกณฑ์พลเมืองอุทราบนุนราชการทหารตั้งที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ทำได้ทุก ๆ ปี แต่สำหรับพลเมืองคนหนึ่งในปีหนึ่งไม่ให้เกณฑ์เกินกว่า ๑๐ วัน

ถ้าในปีใดไม่มีการเกณฑ์ หรือได้เกณฑ์แต่น้อยกว่า ๑๐ วัน กำหนดเวลา ๑๐ วันหรือเศษของ ๑๐ วันที่เหลืออยู่นั้น จะยกมาบวกเข้ากับกำหนดเวลาของปีต่อไปนั้นมิได้

มาตรา ๑๔ ผู้ที่ถูกเกณฑ์ให้จัดที่ในเคหะสถานของตนเป็นที่พักแรมในเรือนั้น อาจได้รับความผ่อนผันโดยจัดที่พักให้เพียงพอในที่อื่น ซึ่งอยู่ใกล้เคียงให้แทนให้เป็นที่พักใจของเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นผู้ออกหมายเกณฑ์

หญิงอยู่โดยลำพังหรืออยู่กับหญิงอื่นหรือเด็ก อาจร้องขอยกเว้นจากการจัดที่พักแรมในบ้านหรือในเรือนที่ตนอยู่ได้ แต่

ถ้าเช่นนั้นหญิงนั้นต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายอันเกิดแต่การที่ต้อง
จัดหาที่พักแรมในบ้านหรือในเรือนลก่อนแทนนั้น

มาตรา ๑๕ การเกณฑ์เสบียงอาหาร และถ่าน หรือเชื้อ
เพลิงอย่างอื่น ตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๓) และ
(๔) นั้น ให้ทำได้เพียงเท่าที่สิ่งนั้น ๆ มีอยู่ในท้องถิ่น

อนึ่งจะเป็นในกาละเทศะใด ๆ ก็ตาม ท่านว่าจะเกณฑ์เอา
สิ่งของต่าง ๆ ที่ว่ามานั้นจนถึงสิ้นจำนวนที่มีอยู่นั้นมิได้ ต้อง
คงเหลือให้ไว้แก่ผู้ถูกเกณฑ์โดยปริมาณพอสำหรับ ที่เขาจะใช้
บริโภคเองได้ไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน ถ้าผู้นั้นเป็นพ่อค้าและถูก
เกณฑ์เอาสินค้าที่ขายไซ้ ให้เหลือสิ่งของนั้นไว้ให้โดยปริมาณ
เท่ากับที่ผู้นั้นได้ขายไปแล้วใน ๑๐ วันสุดท้าย

มาตรา ๑๖ ในการเกณฑ์รถไฟนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอาจ
เข้ายึดถือปกครองสิ่งเหล่านั้นได้ คือ ทางรถไฟ สาขาของรถไฟ
รถพัสตุ และสิ่งอื่น ๆ อันจำเป็นสำหรับการใช้รถไฟ การจัด
อำนวยการรถไฟ และการซ่อมแซมทางรถไฟทั้งหมดหรือแต่
ส่วนใดส่วนหนึ่งสุดแต่จะเห็นสมควรเพียงใด การเกณฑ์เช่นนี้
ให้รวมทั้งแรงงานของคนงานรถไฟด้วย เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
เห็นว่าเป็นการจำเป็น

มาตรา ๑๗ การเกณฑ์รถไฟหรือเครื่องมือเครื่องใช้ ฯลฯ สำหรับสร้างทางรถไฟนั้น อาจทำได้หลายครั้งหลายคราว แล้วแต่จะสะดวกแก่ความต้องการในราชการทหาร

มาตรา ๑๘ สัตว์กีด ขานพาหะนกีด สิ่งของหรือพัสดุ และสเปียงอย่างใด ๆ กีด ซึ่งเป็นของรถไฟหรือเรือบรรทุกทุกสิ่งสายหนึ่งสายใดนั้น พึงถือว่าอยู่นอกจำนวนสิ่งของอันเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นจะพึงคิดเกณฑ์ และจะยึดถือเอาสิ่งของเหล่านั้นเพื่อทำการตามหมายเกณฑ์อันมิได้บังคับเกณฑ์เอารถไฟหรือสายเรือด้วยอันมิได้ ต่อเมื่อมีการเกณฑ์เอารถไฟหรือเกณฑ์เอาเรือบรรทุกกับสิ่งสายใดแล้ว สัตว์ ขานพาหะ สิ่งของหรือพัสดุและสเปียงที่วนั้น จึงรวมเข้าอยู่ในสิ่งที่เรียกเกณฑ์นั้นทั้งหมดเป็นส่วนรวมเท่านั้น

มาตรา ๑๙ ในระหว่างเวลาซ้อมรบและประลองยุทธ ถ้าน้ำสำหรับประชาชนใช้มีไม่พอแก่ความต้องการของทหาร บรรดาผู้ที่อยู่ในที่ซึ่งมีตาน้ำ บ่อน้ำ สระน้ำ ฯลฯ จำต้องยอมให้กองทหารใช้น้ำนั้นสำหรับทหารและสัตว์พาหะของทหาร ในเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารผู้มีอำนาจได้เรียกเกณฑ์ด้วยวาจา อนึ่งสิทธิที่จะใช้คนยอมขายไปถึงสิทธิที่จะเข้าออกในที่นั้นด้วย และ

หน้า ๓๒๔

พ.ศ. ๒๕๖๔

การให้นำและเข้าออกเช่นนี้หากก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกเงินทดแทนหรือค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดได้ไม่

มาตรา ๒๐ ในระหว่างเวลาซ่อมรถและปรลองยุทธ บรรดาผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ปกครองเตาเผาเหล็กหรือเครื่องตีเหล็ก ต้องมอบเตาเผาเหล็กหรือเครื่องมือตีเหล็ก พร้อมทั้งเครื่องใช้และเครื่องประกอบอื่นๆ ให้แก่กองทหาร ในเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจได้เรียกเกณฑ์ด้วยวาจา

ในการเกณฑ์เช่นนี้ให้มอบเอกสารแก่ผู้ถูกเกณฑ์ส่แสดงว่าได้เกณฑ์สิ่งใดบ้างเหมือน เช่นการเกณฑ์ สิ่ง ของอื่นๆ ฉนั้น และให้มีกรคิดและจ่ายเงิน ทดแทนให้ตามที่ กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

วิธีดำเนินการ

มาตรา ๒๑ เจ้าหน้าที่ตั้งจะกล่าวต่อไปน้มีอำนาจสั่งเกณฑ์ได้
คือ

(๑) เสนาบดีกระทรวงกระลาโหม

(๒) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก กล่าวคือ นายทหารซึ่ง

เสนาบดีกระทรวงกระลาโหมได้สั่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด

ในราชการทหารสำหรับมณฑลทหารบกนั้น

(๓) ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก กล่าวคือ นายทหารซึ่ง
เสนอบดีกระทรวงกลาโหมได้ ^๕ตั้งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบในราช
การทหารสำหรับจังหวัดทหารบกนั้น

มาตรา ๒๒ ^๕เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจใช้สิทธิในการเกณฑ์
นั้น อาจมอบอำนาจในเรื่องนี้ให้แก่ นายทหารชั้นรองลงมาได้

เมื่อได้มอบอำนาจให้แล้ว ^๕นายทหารชั้นรองลงมาผู้ออก
ใบเรียกเกณฑ์ต้องแสดงลงในใบเรียกเกณฑ์นั้นให้ชัดเจนว่า ได้
รับคำสั่ง มอบอำนาจ จาก ^๕ผู้ใดและได้ ^๕ออกใบเรียกเกณฑ์ และลง
นามในใบเกณฑ์แทนผู้ใด

มาตรา ๒๓ ในการที่จะเกณฑ์พนักงานหรือเคหะสถานดังกล่าว
ไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๑) และ (๒) หรือเกณฑ์สมาชิก
อาหารและด่านหรือเชื่อเพลิงอย่างอื่น ^๕ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๘
หมายเลข (๓) และ (๔) นั้น ^๕เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจ
มีอำนาจไปขอให้เจ้าหน้าที่ปกครอง ท้องถิ่นในตำบลนั้น ช่วยเหลือ
เพื่อทำการตรวจตราและอนุมานว่ามีสิ่งใดที่จะเกณฑ์ ^๕ได้บ้าง

หมายเกณฑ์นั้น ^๕ก็ให้ออกไปในภายหลังตามที่ได้ตรวจตรามา
แล้วนั้น

มาตรา ๒๔ เมื่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๓ ต้องการจะ
เกณฑ์ ^๕ต้องออกใบเรียกเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษร

ใบเรียกเกณฑ์ต้องลงวัน เดือน ปี และระบุ

(๑) สิ่งที่เกิด

(๒) จำนวนคนหรือสัตว์ หรือปริมาณสิ่งที่ต้องการ

(๓) รายละเอียดว่าด้วยความสามารถของคนเฉพาะการต่าง ๆ หรือคุณลักษณะของสิ่งของ หรือสัตว์ ซึ่งเจ้าเกณฑ์เห็นพึงต้องระบุเป็นเรื่อง ๆ ไป

(๔) กำหนดเวลาที่ต้องการคนหรือสัตว์หรือสิ่งของไว้ช้านานเพียงใด เก้าที่สุดที่จะสามารถกำหนดได้

(๕) คำขอและกำหนดเวลาที่จะให้คนไปประชุมรวบรวมกัน หรือจะให้ส่งมอบหรือนำสัตว์หรือสิ่งของไป

มาตรา ๒๕ ในการเกณฑ์ที่พักรวมในบ้านหรือในเรือนเพื่อราชการทหารนั้น ใบเรียกเกณฑ์ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ลงวัน เดือน ปี และระบุ

(๑) นามกรมกองทหารที่จะพักรวมในบ้านหรือในเรือน

(๒) จำนวนนายทหารสัญญาบัตร หรือนายทหารชั้น

ประทวนและพลทหาร

(๓) จำนวนพาหะนะที่พาไปด้วย ถ้ามี

(๔) กำหนดเวลาที่จะพักอยู่ในที่นั้นนานเพียงใด เก้าที่สุดที่จะสามารถกำหนดได้

(๕) เวลาที่กองทหารจะมาถึงในท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๒๖ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารส่งหรือมอบใบเรียกเกณฑ์ แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นล่วงหน้าก่อน ถึงวันที่ กำหนดให้ คนมา และกำหนดรับสัตว์พาหนะหรือสิ่งของ ที่ต้องการนั้นไม่น้อยกว่า ๗ วัน เพื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นได้ มีเวลาพอที่จะจัดการตาม ที่พึงต้องทำ

แต่อย่างไรก็ดี หากเป็นคราวราชการที่ฉุกเฉินเร่งร้อนก็ไม่ จำต้องให้เวลาดังที่กำหนดไว้ในมาตรานี้

มาตรา ๒๗ ในการที่จะระบุลงในใบเรียกเกณฑ์ ว่าเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารจะมารับสัตว์หรือสิ่งของที่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นจะต้อง ส่งมอบให้ลดค่าปลิดและเวลาใดนั้น ท่านให้คำนึงถึงปริมาณ แห่งสิ่งของและสัตว์ ที่จะต้องส่งมอบกับทั้งระยะที่จะต้องพาเดินทางมานั้นด้วย เพื่อจะได้ลดหย่อนความลำบากของพลเมืองให้ น้อยลงตามแต่จะเป็นได้ โดยพฤติการณ์

มาตรา ๒๘ ใบเรียกเกณฑ์นั้นให้ ส่งไปยังเจ้าหน้าที่ปกครอง ท้องถิ่นผู้มีอำนาจในตำบลที่จะทำการเกณฑ์

ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นที่เวลานั้นจัดการอันพึงต้องทำทุกอย่าง โดยเร็ว ^{12/10/2566} เพื่อให้การเป็นไปตามใบเรียกเกณฑ์พร้อมด้วยความ

ช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและพลเมือง ตามความในพระราชบัญญัติและตามรายการแห่งใบอนุญาตที่สามโนคร้ว

มาตรา ๒๕ เพื่อที่จะปฏิบัติตามใบเรียกเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นออกหมายเกณฑ์โดยจำนวนฉบับเท่ากับจำนวนพลเมืองที่ต้องการจะเกณฑ์ และจัดการส่งหมายขึ้นไปโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้

หมายเกณฑ์นั้นต้องลงวัน เดือน ปี และระบุ

(๑) นามและถิ่นฐานที่อยู่ของผู้ถูกเกณฑ์ (อำเภอหรือจังหวัด)

(๒) รายละเอียดที่ระบุไว้ในใบเรียกเกณฑ์

มาตรา ๓๐ ในกรออกใบเรียกเกณฑ์ที่พักรวมในบ้านหรือในเรือน ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นแบ่งหมู่บ้านออกเป็นส่วนๆ และกะแบ่งจำนวนนายทหารสัญญาบัตร หรือนายทหารชั้นประทวน และพลทหารให้เข้าพักรวมตามแต่จะเห็นเหมาะสมที่สุด

ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นแจ้งให้พลเมืองทั้งหลายทราบหน้าที่อันจักต้องปฏิบัติในครั้งคราวนั้น โดยออกหมายเกณฑ์ซึ่งจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรลงวัน เดือน ปี และระบุ

(๑) นามและถิ่นฐานที่อยู่ของผู้ถูกเกณฑ์ (อำเภอหรือจังหวัด) 12/10/2566

(๒) ชนิดของเข่าเรือนและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งผู้ถูกเกณฑ์จะต้องมอบให้แก่ทหาร

(๓) จำนวนนายทหารสัญญาบัตรหรือนายทหารชั้นประทวน และพลทหารที่จะพัก เรมในบ้านหรือในเรือน หรือในอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นของผู้ถูกเกณฑ์

(๔) จำนวนและชนิดสัตว์พาหนะจะมาพักในที่เดียวกันถ้ามี

(๕) กำหนดเวลาที่จะพักอยู่นานเพียงใด ถ้ามีระบุในใบเรียกเกณฑ์

(๖) เวลาที่คาดว่าจะมาถึงและพักผ่อนที่

ในหมายเหตุนี้ต้องมีคำตักเตือนผู้ถูกเกณฑ์เสมอว่า เขามีหน้าที่จะต้องให้

(ก) อาหารประจำวันแก่นายทหารสัญญาบัตร อย่างเดียวกับที่ผู้ถูกเกณฑ์บริโภคอยู่เอง

(ข) อาหารเช้าและเย็นให้เพียงพอแก่นายทหารชั้นประทวนและพลทหาร

(ค) อาหารแก่สัตว์ทุกเวลาเช้าเย็น

มาตรา ๓๑ เจ้านายที่ปกครองท้องถิ่นที่รับใบเรียกเกณฑ์และออกหมายเกณฑ์นั้น คือ

- (๑) อุปราช
- (๒) สมุหเทศาภิบาล
- (๓) ผู้ว่าราชการจังหวัด
- (๔) นายอำเภอ
- (๕) กำนัน

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นเหล่านี้ ผู้ใดเป็นใหญ่ในตำบลใด ก็ให้ออกหมายเกณฑ์ ในตำบลนั้น

อนึ่งตามความมุ่งหมายของมาตรานี้ ให้พึงเข้าใจว่าเสนาบดี กระทรวงนครบาลกระทำการที่เหมือนหนึ่งว่าเป็นสมุหเทศาภิบาล สำหรับกรุงเทพพระมหานคร แลนครบาลจังหวัดในเขตร์ กรุงเทพ ฯ กระทำการที่เหมือนหนึ่งว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา ๓๒ ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นผู้ออกหมายเกณฑ์ เก็บสำเนาใบเรียกเกณฑ์ ไว้ณที่สำนักงานกับให้จัดรายงานละเอียด ไว้แสดง วัน เดือน ปี ที่ออกหมายเกณฑ์ ความมุ่งหมาย และกำหนดเขตร์แห่งการเกณฑ์ นามและถิ่นฐานที่อยู่ของผู้ ถูกเกณฑ์กำหนดเวลาเกณฑ์ ไปชำนานเท่าใด การคำนวณเงิน ทดแทนและข้อความอื่น ๆ ที่เห็นว่าควรต้องจด

มาตรา ๓๓ ^{๒๕๖๖} หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น คือ ต้อง

จัดให้สำเร็จกิจการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร โดย
อาการอันแบ่งสันปันส่วน ให้พลเมืองต่างต้องรับภาระความ
ลำบากพอเสมอภาคตามส่วนที่ควรแก่ฐานะครอบครัว และให้ได้
ผลดีเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนกันรับภาระนั้นไปเท่าที่สามารถจะจัดได้

มาตรา ๓๔ การเกณฑ์อาจทำได้โดยทางโทรเลข เมื่อมี
ราชการฉุกเฉินเร่งร้อน

ในเหตุเช่นว่านี้ให้ออกใบเรียกเกณฑ์ หมายเกณฑ์ หรือ
เอกสารอื่น ๆ ส่งต่อไปภายหลังโดยลักษณะอันเดียวกันกับการ
ปรกติ

มาตรา ๓๕ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต้องการจะเกณฑ์ที่พัก
แรมในบ้านหรือในเรือน ต้องแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น
ให้ทราบเวลาอันแน่นอนที่กองทหารจะมาถึง แต่ที่สุดที่จะ
สามารถบอกได้

เมื่อได้รับใบเรียกเกณฑ์และถึงกำหนดเวลาเช่นว่านั้น เป็น
หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นที่จะออกหมายเกณฑ์ที่พักแรม
ในบ้านและในเรือนตามจำนวนที่พึงต้องเกณฑ์ แล้วและมอบ
หมายเกณฑ์นั้น ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร นอกจากนั้นต้องไป
ตรวจตราดูการเกณฑ์ในที่ที่กำหนดไว้ และพยายามที่จะป้อง
กันความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นในการนั้น

เรือนใดห้องใดเป็นสิ่งที่มีจริง ๆ แต่ผู้อยู่เพื่อได้อาศัย
 อยู่กินหลับนอน ถือทำให้เจ้าหน้าที่ปกครองห้องนั้นจัดย้ายผู้อยู่
 ไปเสียจากเรือนหรือห้องนั้นไม่ว่าในกาลจะไหน ๆ อนึ่งถ้าผู้อยู่
 ไม่อยู่ก็อย่าให้ใช้เคหะสถานหรือห้องเรือนโงงติดต่อกันนั้นอันมี
 ฝารอบขอบชิดหรือที่คั่นซึ่งเป็นของผู้หนึ่งสำหรับกรณีเลย แต่
 การที่ต้องจัดหาที่พักแรมในบ้าน หรือใน เรือน ณ ที่อื่นไว้แทนนั้น
 หากบังเกิดค่าใช้จ่ายเท่าใด ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้เงิน

มาตรา ๓๖ ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปกครองห้องนั้นที่จะส่ง
 หมายเกณฑ์ตรงไปยังผู้ถูกเกณฑ์ (เว้นแต่ในการเกณฑ์ที่พัก
 แรมในบ้านหรือในเรือน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้ส่งหมาย
 ให้แก่ผู้ถูกเกณฑ์เอง) กับให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปกครองห้อง
 นั้นที่จะตรวจตรากำกับการโอน และการส่งมอบสัตว์หรือสิ่งของ
 ที่ถูกเกณฑ์นั้นตามเวลาที่ได้กำหนดไว้

ชนสามัญผู้ถูกเกณฑ์ต้องนำสัตว์หรือสิ่งของมายังเจ้าหน้าที่ฝ่าย
 ทหาร ในขณะที่ได้รับหมายเกณฑ์ หรือตามเวลาและณที่ตาม
 ที่ได้ระบุไว้ในหมายเกณฑ์นั้น โดยความรับผิดชอบของตนเอง

อนึ่งในการนำของและสัตว์ส่งนั้น หากต้องมีค่าใช้จ่ายขึ้น
 อย่างไม่ ^{พ.110/2564} ผู้ถูกเกณฑ์ต้องออกเงิน ถ้าไม่สามารถจริง ๆ ที่

จะออกเงินมาใช้ภายในวันใด ก็ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นในตำบลนั้นออกให้

ส่วนนั้นต้องส่งมอบให้พร้อมทั้งขุมนและเกือกสวมอย่างเรียบร้อย ถ้าไม่มี

มาตรา ๓๖ ถ้าในขณะที่เรียกเกณฑ์นั้นไม่มีสัตว์หรือสิ่งของเป็นจำนวนเพียงพอกับจำนวนที่เรียกเกณฑ์ ในมณฑลหรือจังหวัดใดไซ้ ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นรายงานเหตุการณ์นั้นไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้ออกใบเรียกเกณฑ์โดยทันที

มาตรา ๓๗ ในการเกณฑ์เอาสัตว์หรือสิ่งของนั้น ถ้าผู้เป็นเจ้าของหรือผู้จัดการไม่อยู่ ก็ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นมีอำนาจเรียกผู้แทน ตัวแทน บ่าว หรือผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาของเจ้าของหรือผู้จัดการนั้น มากระทำการตามหมายเกณฑ์นั้นแทนให้สำเร็จไป

แต่ในการนี้ ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นไปช่วยดูแลควบคุมการปฏิบัติตามหมายเกณฑ์นั้นแทนเจ้าของหรือผู้จัดการที่ไม่อยู่ด้วย เพื่การรักษาประโยชน์ของเขาให้มากที่สุดที่จะทำได้ เหมือนหนึ่งว่าเขาไปอยู่ดูแลเองฉะนั้น

มาตรา ๓๘ อนึ่งไม่ว่าในการเกณฑ์คราวใด หากเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นผู้มีอำนาจจะจัดสิ่งของที่เรียกเกณฑ์นั้นส่งมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเสียเองโดยตรงแทนที่จะเกณฑ์ให้พล

เมืองจัดส่งก็ทำได้ และในส่วนสิ่งของนั้นจะจัดซื้อหรือจัดหา
โดยวิธีใดก็ได้แล้วแต่จะเห็นควร

แต่ในการเช่นนั้น ให้ แบ่งเฉลี่ยค่าใช้จ่ายระหว่างพลเมือง
ทั้งหมดในท้องถิ่นนั้น โดยเอาประมาณที่พลเมืองเหล่านั้น
อาจถูกเกณฑ์ให้ส่งนั้นมา เป็นข้อพิจารณาประกอบ ความ ดำริที่
ด้วย ส่วนเงินทดแทนที่จะได้ ในภายหลังนั้นก็ให้แบ่งเฉลี่ย
โดยวิธีเดียวกัน

ในการนี้ เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นต้องขยันบำเรอชี้ค่าใช้จ่าย
โดยละเอียดต่อเสนาบดีกระทรวงนครบาล หรืออุปราช หรือ
สมุหเทศาภิบาล สุดแล้วแต่การจะได้เป็นไปในท้องที่ใด ภายใน
ในกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันเกณฑ์

มาตรา ๔๐ สัตว์หรือสิ่งของที่ใดเกณฑ์มานั้น ถ้าสิ้นความ
ต้องการที่จะใช้สำหรับราชการทหารเมื่อใด ก็ให้คืนแก่ผู้ถูก
เกณฑ์ลดตำบลและเวลาที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้ประกาศให้ทราบ
ทั่วกัน

ให้ผู้ถูกเกณฑ์ทำใบรับ หรือเซ็นชื่อใบใบรับไว้ ในเวลา
รับของคืน

ใบรับนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้ถูกเกณฑ์ในการที่จะเรียกร้องเอา
เงินทดแทนหรือค่าเสียหายต่อไป ซึ่งอาจเรียกร้องได้ตาม
ความในพจนานุกรม หมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติ

มาตรา ๔๑ ถ้าผู้ถูกเกณฑ์ ไม่สามารถนำสัตว์หรือสิ่งของที่ต้องการมาส่งมอบให้ ได้ในกำหนดและตามเวลาที่กำหนดไว้ ต้องแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกหมายเกณฑ์ทราบโดยทันที และให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นจัดหาสัตว์หรือสิ่งของชนิดเดียวกัน ส่งแทนโดยคิดเอาค่าใช้จ่ายจากผู้ถูกเกณฑ์

มาตรา ๔๒ คนที่ถูกเกณฑ์ตามมาตรา ๘ หมายเลข (๗) หรือ (๘) นั้น ให้ไปพบเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร หรือไปยังตำบลใดตามที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้กำหนดไว้

อนึ่งในระหว่างเวลาที่คนเหล่านี้ถูกเกณฑ์ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเลี้ยงดูเช่นเดียวกับพลทหาร

ถ้าคนเหล่านี้เจ็บป่วยลงก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ถ้าอาการเจ็บป่วยนั้นเกิดแต่การที่เจ้าหน้าที่ตามการเกณฑ์ใช้ร ให ้ได้รับความรักษาพยาบาลอย่างเดียวกับพลทหาร

มาตรา ๔๓ ถ้าผู้ถูกเกณฑ์ขี้ขลาด หรือไม่ยินยอมปฏิบัติ ตามหมายเกณฑ์อันได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ นั้น โดยมีได้มีข้อแก้ตัวอันควรใช้ร ให ้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นแจ้งความตักเตือนไปให้ผู้ถูกเกณฑ์ปฏิบัติตาม และถ้ายังขืนไม่ปฏิบัติตาม ก็ให้เจ้าหน้าที่นั้นส่งรายงานกล่าวโทษไปยังเจ้าพนักงาน

อัยการโดยพลัน เพื่อให้ฟ้องร้องต่อศาลขอให้ลงโทษตามความในพินเนก ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ถ้าเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นสนใจมิให้มีข้อแก้ตัวอันสมควรแล้วและได้ขึ้นหรือไม่ยินยอมปฏิบัติตามใบเรียกเกณฑ์ หรือไม่แจ้งความตักเตือนไปยังพลเมืองผู้ที่ไม่ยินยอมนั้น ให้ปฏิบัติตามหมายเกณฑ์ไซร์ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารนำความขึ้นเสนอต่ออุปราช หรือสมุหเทศาภิบาลโดยไม่มีรังรอ เพื่อจะได้จัดการตามที่พึงต้องทำในอันที่จะให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๓

เงินทดแทนและค่าเสียหาย

มาตรา ๔๔ การเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารนั้น ก่อให้เกิดสิทธิเรียกเงินทดแทนได้ เว้นแต่ที่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

ห้ามมิให้อายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้าง หรือคนงานของรถไฟหลวง หรือของรถไฟราษฎร์ หรือของเรือรับบรรทุกส่งสายใด ๆ เมื่อการที่ต้องกระทำการนั้น เมื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารก็นับว่าเป็นการอันอยู่ในหน้าที่ของเขาพึงต้องกระทำอยู่เป็นประจำ และได้รับค่าจ้างสำหรับการนั้นอยู่แล้ว

มาตรา ๔๕ ในกรณีเกณฑ์บุคคลอย่างต้องส่งมอบใบรับให้ไว้แก่ผู้ถูกเกณฑ์ สแดงประเภทแก่การเกณฑ์และระบุผู้ถูกเกณฑ์ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์แล้ว

ใบรับนี้เป็นฐานะของเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น จะต้องมอบให้
ในขณะที่ได้รับเอาสัตว์หรือสิ่งของจากผู้ถูกเกณฑ์ เพื่อโอนส่งให้
แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารต่อไปนั้น ส่วนใบรับสำหรับการใช้เคหะ
สถานตั้งที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๑) และ (๒) นั้น
ให้ส่งมอบให้แก่ผู้ถูกเกณฑ์ในขณะที่ทหารออกจากที่นั้น

แต่ในส่วนการเกณฑ์แรงงานตั้งที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข
(๓) หรือ (๔) นั้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้มอบใบรับ
ให้ในขณะที่ยังปล่อยตัวคนไป

มาตรา ๔๖ ใบรับที่มอบให้ตามความในมาตราก่อนนั้น ต้อง
แสดงชนิดและจำนวนสัตว์หรือสิ่งของที่ได้เกณฑ์ และถ้าของ
นั้นเป็นชนิดที่ต้องสงวน ก็ให้แถลงไว้ด้วยว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
ได้ยึดถือไว้นานเท่าใด

ใบรับสำหรับการใช้เคหะสถานนั้น ต้องระบุเวลาที่เจ้าหน้าที่
ฝ่ายทหารเข้าพักอาศัยและเวลาที่ออกจากที่นั้น

เอกสารแทนใบรับ ที่ออกให้แก่คนขับ หรือคนหาบหามนั้น
ต้องแถลงชนิดการงานและเวลาที่ได้ทำการกับให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม
การงานนั้นลงนามกำกับไว้ และแถลงว่ากิจการนั้น ๆ ได้
สำเร็จบริบูรณ์แล้วด้วย

มาตรา ๔๗ ให้นำายอำเภอจ่ายเงินทดแทนหรือมอบใบสำคัญ
แทนตัวเงินแล้วแต่ทางใดจะสะดวก ให้แก่ผู้ที่นำไปรับหรือ
เอกสารที่กล่าวไว้ในมาตราก่อนนั้นกลับมาส่งคืนเป็นสำคัญ และ
ในการนี้พึงสอบสวนจนเป็นที่พอใจก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ได้รับใบ
รับหรือเอกสารนั้นไว้ เพื่อการที่ต้องถูกเกณฑ์และได้จัดส่งสิ่ง
ที่เกณฑ์ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารแล้ว และเป็นารถูกต้องด้วย
ตัวบุคคลแล้ว จึงจ่ายหรือมอบให้

ถ้าใช้ใบสำคัญแทนตัวเงินมอบให้แก่ผู้ถูกเกณฑ์ไซ้ ใบ
สำคัญนั้นจักต้องมีรายละเอียดดังที่ใดลงไว้ในใบรับหรือเอกสาร
ซึ่งกล่าวมาในมาตราก่อนนั้นด้วย

การที่ได้จ่ายเงินหรือมอบใบสำคัญแทนตัวเงินให้
ตกลงลงไว้ในใบรับหรือเอกสารที่ผู้รับเงิน นำกลับมาส่งคืนเป็น
สำคัญนั้นด้วย และให้ผู้รับเงินเซ็นนามและพิมพ์ลายนิ้วมือ
ไว้ท้ายข้อความนั้น

มาตรา ๔๘ หากคนงานคนใดที่ถูกเกณฑ์มาใช้ในราชการ
ทหารหลายวันนั้นร้องขอรับเงิน เงินที่ฝ่ายทหารจะจ่ายเงิน
ทดแทนให้แก่คนนั้นเป็นระยะรายวันหรือโดยวิธีอื่น เต็มจำนวน
หรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งผู้นั้นมีสิทธิจะได้รับนั้นก็ได้ แต่
ในการนี้ท่านบัญญัติว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้จัดที่พักให้หลับ

นอนและได้ให้อาหารแก่คนเหล่านั้นด้วยไซร้ ก็ให้หักเงิน
ออกเสีย ๑ ใน ๔ ของจำนวนเงินทดแทนที่คิดให้เป็นรายวัน
เมื่อได้จ่ายเงินเช่นนั้นแล้ว ให้แถลงลงไว้ในใบรับหรือ
เอกสารแทนใบรับที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ แล้วมอบให้แก่คน
งานในเวลาที่ย่ำแย่ตัวไป ถ้าและเอกสารใดมีข้อความเช่นนี้
ก็ให้นายอำเภอเอาจำนวนที่เข้ามาที่ฝ่ายทหารได้จ่ายล่วงหน้าไปนั้น
หักออกเสียจากจำนวนเงินทั้งหมด อันจะพึงต้องจ่ายให้แก่
ใ้คนงานนั้น

มาตรา ๔๕ เมื่อนายอำเภอได้จ่ายเงินทดแทนในการเกณฑ์
พลเมืองอุดหนุนราชการทหารไปแล้ว เพื่อที่จะได้รับเงินผล
ใช้คืน นายอำเภอต้องรวบรวมใบรับที่ผู้ถูกเกณฑ์ได้นำกลับ
มาส่งคืนเป็นสำคัญนั้น ส่งไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้บังคับการ
จังหวัดทหารบก หรือผู้บัญชาการมณฑลทหารบก แล้วแต่
ผู้ใดเป็นใหญ่ในตำบลนั้นเป็นคราว ๆ โดยระยะไม่ต่ำกว่าเดือน
ละ ๑ ครั้ง

ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจ่ายเงินผลใช้ให้แก่ นายอำเภอแต่เฉพาะ
ตามใบรับที่มีลายเซ็นนาม และมีพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ถูกเกณฑ์
สีแดงว่าผู้นั้นได้รับเงินไปจากนายอำเภอแล้ว และผู้ที่รับเงิน
นั้นเป็นผู้ถูกเกณฑ์ โดยถูกต้องแท้จริง

มาตรา ๕๐ การคำนวณเงินทดแทนที่เจ้าน้ำที่ฝ่ายทหารจักต้องจ่ายนั้น ให้กระทำแต่โดยข้อบังคับต่อไปนี้

(๑) ค่าเช่าที่สำหรับการพักแรมในบ้านหรือค่าเช่าเคหะสถานตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๑) และ (๒) นั้น ให้เจ้าน้ำที่ปกครองท้องถิ่นผู้ออกหมายเกณฑ์นั้น เป็นผู้กำหนดตามอัตราค่าเช่าบ้านหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นในท้องถิ่นนั้น

(๒) เงินทดแทนสำหรับเสบียงอาหารหรือถ่านและเชื้อเพลิงอย่างอื่นตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๓) และ (๔) นั้น ให้กำหนดตามราคากลางที่ซื้อขายกันอยู่ในท้องถิ่นนั้น แต่พึงเข้าใจว่าของที่มีสภาพอันอาจสูญสิ้นไปด้วยการใช้นั้น พึงคำนวณโดยราคาซื้อ ไม่ใช่โดยราคาเช่า

(๓) ค่าเช่าสัตว์พาหะนะ หรือยานพาหะนะตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๕) และ (๖) นั้น ให้กำหนดตามอัตราธรรมดาที่เจ้าน้ำที่ปกครองท้องถิ่นได้เคยจ่ายในเวลาแห่งเกณฑ์มาใช้การในจังหวัดนั้น ๆ ตามความในพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้าง โดยไม่คิดถึงราคาที่เพิ่มขึ้นชั่วคราว เนื่องจากมีงานหนักชั่วคราว ๆ ละ ในท้องถิ่นนั้นเป็นต้น

(๔) สิ้นจ้างสำหรับคนขับหรือคนอื่น ๆ ตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข (๗) และ (๘) นั้น ให้กำหนดตามอัตราธรรมดาเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ในข้อก่อน

แต่ค่าเช่าเรือหรือยานพาหนะอย่างใด ๆ ที่เดินบนรางนั้น อาจกำหนดให้ตามอัตราที่กระทรวงการคลังได้กำหนดไว้หรือ จะได้กำหนดต่อไป

มาตรา ๕๑ ถ้าการเกณฑ์คราวใดเป็นการที่ต้องนำส่งสัตว์ หรือสิ่งของจากจังหวัดหนึ่ง ไปมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารใน ท้องที่จังหวัดอื่นอีกจังหวัดหนึ่ง และถ้าการนั้นเป็นไปโดยความ เรียกร้องของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เจาะจงชัดแจ้งว่าให้ส่งข้าม จังหวัดนั้นไซ้ ท่านว่าผู้ถูกเกณฑ์มีสิทธิจะได้รับผลค่าใช้จ่าย ที่ต้องออกเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการส่งสัตว์ หรือสิ่งของนั้น ๆ เท่าที่เขาได้เสียไปจริง

ถ้าเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นได้เป็นผู้จ่ายเงินค่าใช้จ่าย สำหรับการนำส่งของดังที่ได้กล่าวไว้ในวรรคก่อนนั้นเพราะเหตุใด ๆ ก็ ให้จ่ายเงินผลค่าใช้จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๕๒ ถ้าผู้ถูกเกณฑ์จะร้องว่าเงินทดแทนที่นายอำเภอ กำหนดจะให้มันไม่เพียงพอ ก็ต้องเรียกร้องเสียโดยทันที กล่าวคือในขณะที่ตนยื่นใบรับหรือเอกสารต่อนายอำเภอเพื่อรับ เงินทดแทนนั้น

ถ้าไม่สามารถจะตกลงกัน เพราะนายอำเภอเห็นว่าตนไม่มี สิทธิจะอนุญาโตให้ตามจำนวนที่เรียกร้อง ก็อย่าจ่ายเงินให้

แต่ให้นายอำเภอส่งบรรทึกคำเรียกร้องนั้นไปยังเจ้าหน้าที่ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกหรือผู้บังคับบัญชาการมณฑลทหารบก เพื่อได้ตรวจพิจารณาคำร้องและแจ้งให้ทราบภายใน ๑๐ วัน ว่ากำหนดจำนวนเงินทดแทนนั้นจักให้คงไว้หรือเปลี่ยนแปลงให้ใหม่ประการใด

ถ้าผู้ถูกเกณฑ์ไม่พอใจในจำนวนเงินทดแทนที่กำหนดมาเป็นขั้นที่สุดนั้น อาจนำคดีไปฟ้องร้องยังศาลในจังหวัดนั้นภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับคำแจ้งความ และให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเหมือนอย่างคดีมโนสำเร้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้ามิได้ฟ้องร้องภายใน ๑ เดือน ท่านให้ถือว่าผู้ถูกเกณฑ์ยอมรับเงินทดแทนตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ได้กำหนดให้แล้ว และให้จ่ายไปตามจำนวนนั้น

มาตรา ๕๓ เจ้านาที่ฝ่ายทหารต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายสำหรับการเสียหายที่เกิดขึ้นในเวลาพักแรมในบ้านหรือในเรือน กับทั้งค่าเสียหายสำหรับการเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สัตว์หรือสิ่งของที่เกณฑ์มานั้นในระหว่างเวลาที่ใช้การ

มาตรา ๕๔ ถ้ารถไฟ รถราง เรือ รถรับส่งคนโดยสารหรือยานพาหนะอย่างอื่นที่ทำการรับคนโดยสารเป็นการประจำ หรือโดยกำหนดเวลานั้นต้องเหนี่ยวรั้งแน่นเข้าไปด้วยการเกณฑ์สำหรับ

ราชการทหารไซร์ ให้ใช้เงินทดแทนให้ไม่เกิน ๑ ใน ๓ ของ
เงินค่าโดยสารที่จักพึงได้รับเมื่อบรรทุกคนโดยสารเต็มอัตรานั้น

มาตรา ๕๕ ถ้าพลเมืองคนใดปรารถนาจะร้องขอเงินค่าเสียหาย
ก็ให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้มีอำนาจในขณะ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารออกจากสถานที่ หรือขณะที่ส่งคืนสัตว์ หรือ
สิ่งของนั้น หรือยื่นต่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นไม่ช้ากว่า ๑ วัน
ภายหลังจากทหารได้จากไป หรือได้ส่งคืนสัตว์หรือสิ่งของ

ในการเช่นนี้ทุกกราย ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องสอบสวนเท่าที่
สุดที่จะทำได้ให้ตระหนักแนวว่าการเสียหายได้มีจริงเพียงใด แล้ว
ทำรายงานขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๕๖ เงินค่าเสียหายนั้นให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารผู้
ออกจากสถานที่ซึ่งได้เกณฑ์ใช้ หรือผู้ที่ส่งคืนสัตว์หรือสิ่งของนั้น
เป็นผู้จ่ายใช้ให้ตามควรแก่การเสียหายที่ได้สอบสวนตระหนัก
แล้วในขณะที่ออกจากสถานที่หรือส่งคืนสัตว์หรือสิ่งของนั้น

ถ้าไม่เป็นการตกลงกันได้เวลานั้น หรือว่าเป็นคำร้อง
รายทียื่นต่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น ก็ให้ตั้งกรรมการฝ่าย
ทหารและพลเรือนขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อวินิจฉัยกำหนดจำนวน
ค่าเสียหาย และแจ้งคำวินิจฉัยเป็นลายลักษณ์อักษรไปให้ผู้ที่
มีส่วนได้เสียนั้นทราบภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่เรียกเรื่อง

มาตรา ๕๗ เมื่อเป็นการจำเป็นจะต้องตั้งกรรมการฝ่ายทหาร และพลเรือนแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารสูงสุดในที่นั้น ๆ (คือผู้มำนาจสั่งเกณฑ์ตามมาตรา ๒๐) เป็นผู้ตั้ง และให้มี กรรมการ ๓ นาย คือ

(๑) นายทหารชั้นนายพัน ๑ นาย

(๒) นายทหารชั้นนายร้อย ๑ นาย

(๓) เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นในตำบลนั้น มีตำแหน่งเป็น นายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ๑ นาย

สถานที่และเวลาที่กรรมการจะประชุมกันนั้น ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุดในที่นั้นเป็นผู้กำหนด และแจ้งไปให้กรรมการฝ่ายพลเรือนและผู้ที่มีส่วนได้เสียนั้นทราบล่วงหน้า

มาตรา ๕๘ เมื่อผู้ถูกเกณฑ์ไม่ตกลงตามจำนวนค่าเสียหาย ตามที่กรรมการฝ่ายทหาร และพลเรือนได้กำหนดให้ตามมาตรา ๕๖ นั้นไซ้ จะยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งในจังหวัดนั้น เพื่อขอให้กำหนดค่าเสียหายให้ก็ได้ แต่ต้องยื่นภายใน ๑ เดือนนับแต่วันที่กรรมการฝ่ายพลเรือนได้แจ้งคำวินิจฉัยไปให้ทราบ

ถ้าเช่นนั้นให้ศาลแพ่งในจังหวัดพิจารณาคดีเหมือนหนึ่งคดี มโนสาร่ ถ้าและทุนทรัพย์ที่เรียกร้องไม่เกิน ๒๐๐ บาทไซ้ ท่านว่าคำพิพากษาของศาลนั้นเป็นอันเด็ดขาดถึงที่สุด

มาตรา ๕๕ ในการซื้อมอบและประลองยุทธหรือฝึกหัดยิงปืนนั้น ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของส มัญชนผู้ใด ผู้มีส่วนได้เสียอาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ ในเวลาไม่ช้ากว่า ๓ วัน ภายหลังจากทหารออกไปจากที่นั้น

ในการนี้ ให้ใช้วิธีดำเนินการอันเดียวกันกับที่ได้กล่าวไว้ ในมาตรา ๕๕ ถึง ๕๘

แต่จะเรียกร้องขอเงินทดแทนสำหรับการเสียหายอันเกิดแก่ที่ดิน ที่มีแต่มีการเพาะปลูกอยู่ในขณะนั้น ๆ ไม่ได้

มาตรา ๖๐ การคำนวณเงินค่าเสียหายที่จ่ายแก่ผู้เสียหาย จะต้องใช้นั้น ให้กำหนดโดยพิจารณาถึงความเสียหายอันแท้จริงที่ได้เกิดมีแก่ผู้ถูกประทุษ และตาม ราคาปานกลางในท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่ตั้งที่อยู่ของอสังหาริมทรัพย์ สัตว์หรือสิ่งของที่ได้เสียหายไปนั้น

หมวด ๔

บาญชีสามโนครวั

มาตรา ๖๑ ในเดือนต้นของปีทุกระยะ ๓ ปี ให้นายอำเภอทำบาญชีสามโนครวัสถานที่ตั้งปวงในเขตร้อำเภอของตน ที่เห็นว่าเหมาะสำหรับการพักผ่อนในบ้านหรือในเรือน

บัญญัติห้ามโนครวัเช่นนี้ให้ส่งไปยังกระทรวงกระลาโหมโดย
ทางราชการ

มาตรา ๖๒ ในเดือนต้นของปีทุก ๆ ระยะ ๒ ปี ให้
เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นทำบัญชีห้ามโนครวับรรดาม้าและสัตว์
พาหะนั้นที่กล่าวไว้ในมาตรา ๔ หมายเลข (๕) ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่าย
ทหารอาจเกณฑ์ได้ในนามที่ต้องการ

เพื่อสำเร็จผลตามนั้น และเมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นได้
ออกประกาศปิดไว้แล้วทำการแล้ว เจ้าของสัตว์เช่นว่านั้นนั้น
ต้องแจ้งจำนวนและอายุสัตว์ให้เจ้าหน้าที่ทราบ

เมื่อได้บอกบัญชีกันทั่วถึงแล้ว ให้นายอำเภอรวบรวมทำ
เป็นบัญชีห้ามโนครวัขึ้น แล้วส่งไปยังเสนาบดีกระทรวงกระลา
โหมโดยทางราชการ

มาตรา ๖๓ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการสมควร อาจ
ออกไปตรวจสัตว์ที่ได้ขึ้นบัญชีเรียบร้อยแล้ว ในบัญชีห้ามโนครวัได้ แต่
มิให้เกินปีละ ๑ ครั้ง

เพื่อสำรวจผลตามนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอาจออกหมายเรียก
พลเมืองผู้มีส่วนได้เสียซึ่งอยู่ในตำบลนั้น ให้นำสัตว์มาให้ตรวจ
ณตำบลและในวันใด ตามที่จะได้แจ้งไปให้ทราบโดยทางอำเภอ
ก่อนถึงเวลาตรวจไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

มาตรา ๖๔ เพื่อที่จะทำการตรวจตราดังที่กล่าวไว้ในมาตรา
ก่อนนั้น เจ้านายฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะไปตรวจสัตว์ในที่ของเจ้า
ของได้ด้วย และในการนั้นผู้เป็นเจ้าของต้องยอมให้เจ้าหน้าที่เข้าไป
ในที่นั้น และช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
ตามหน้าที่ได้สะดวก

มาตรา ๖๕ ยานพาหนะที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ หมายเลข
(๖) นั้น ให้ทำบัญชีสำมนครวัและตรวจตามวิธีเดียวกันกับที่
กล่าวไว้ใน ๓ มาตราก่อนหน้าด้วยสัตว์นั้นโดยอนุโลม

มาตรา ๖๖ ให้เสนาบดีกระทรวงนครบาล อปราช หรือ
สมุหเทศาภิบาล ออกกฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีการสำรวจทำ
สำมนครวัและการส่งรายงานบัญชีสำมนครวั โดยพึงสั่งให้
สามารถจัดการ เกณฑ์พลเมือง อุดหนุนราชการทหารสำเร็จได้
โดยเรียบร้อยและเร็วพลันตามบทบัญญัติในแผนกนี้

รายงานสำมนครวันั้นให้ส่งไปยังผู้บัญชาการมณฑลทหารบก
และถ้ามณฑลใดไม่มีผู้บัญชาการมณฑลทหารบก ก็ให้ส่งตรง
ไปยังกระทรวงกระลาโหม ตามแบบซึ่งได้กำหนดไว้ในใบ
แนบติดท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๗ การที่ทรัพย์สินของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดมิได้รวมอยู่
ในบัญชีสำมนครวัโดยความพลั้งพลาดหรือโดยเหตุอื่นนั้น ไม่

หน้า ๓๔๘

พ.ศ. ๒๔๖๔

เป็นเหตุให้ยกเว้นบุคคลผู้นั้นจากหน้าที่จะต้องถูกเกณฑ์ เพื่อออก
หนุนราชการทหารในเมื่อมีการเกณฑ์เช่นนั้น

พแนก ๓

การเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร

ในเวลาสงครามและในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๖๘ บทบัญญัติทั้งหลายในพแนกนี้ให้นับมาใช้บังคับ

(๑) ในเวลาสงคราม

(๒) ในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๖๙ ในการใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าในเวลา
สงครามหรือเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น เป็นคราว
ราชการฉุกเฉินเร่งร้อนเสมอ ไม่เลือกว่าพฤติการณ์ที่เป็นอยู่
นั้นจะเป็นสถานใด

มาตรา ๗๐ รบเทียบการเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร
ตามความในพแนกนี้ ท่านให้นับว่าถึงกำหนดเริ่มต้นใช้

(๑) ในเวลาสงคราม คือ จำเดิมแต่วันที่ได้ประกาศ
กระแสพระบรมราชโองการให้เรียกระดมพลเป็นต้นไป และ
ให้ใช้ตัวพระราชอาณาจักร

(๒) ในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก คือ จำเดิมแต่
วันที่ได้ประกาศกระแสพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึก

ในส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งพระราชอำนาจครบถ้วนไป และให้ใช้ เฉพาะแต่ในเวลานั้น

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติทั้งหลายในพแนก ๑ และ ๒ นั้น ให้ใช้บังคับแก่การเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหารในเวลา สงคราม หรือเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้โดยอนุโลม เท่าที่ไม่มีบทบัญญัติเป็นพิเศษไว้ในพแนกนี้ หรือไม่ขัดกัน หรือเป็นปฏิปักษ์กับบทบัญญัติในพแนกนี้

มาตรา ๑๒ ตั้งแต่เวลาที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ นั้นเป็น ต้นไป เจ้านายฝ่ายทหารผู้มีอำนาจมีอำนาจออกใบเรียกเกณฑ์ โดยคำสั่งของเสนาบดีกระทรวงกระลาโหม และส่งตรงไปยัง เจ้านายปกครองท้องถิ่นได้

มาตรา ๑๓ เจ้านายที่จะกล่าวต่อไปนี้มีอำนาจจัดการเกณฑ์ ได้ คือ

(๑) เจ้านายที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) นายทหารผู้บังคับบัญชาการทหารตั้งแต่กองพันหนึ่งขึ้นไป เมื่อนำทหารเข้าสู่สงคราม หรือเมื่อบังคับบัญชาทหาร อยู่ในที่ที่ ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๑๔ สิ่งต่างๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้ อาจเกณฑ์มาใช้ ราชการท กระได้ ในเวลาสงคราม และในเวลาที่ได้ประกาศใช้ กฎอัยการศึก คือ

- (๑) สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในมาตรา ๘ สำหรับในเวลาปกติ
- (๒) อาวุธ กระสุนดินปืนทุกชนิด ฯลฯ
- (๓) บรรดาเครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องอุปกรณ์ เครื่องกล ฯลฯ ที่พึงต้องใช้สำหรับการสร้างหรือซ่อมแซมทางคมนาคมและยานพาหนะทุกอย่าง และกล่าวโดยสาธารณนัยสำหรับทำการต่าง ๆ ที่พึงต้องทำเพื่อกิจการของทหาร
- (๔) คนงาน คนทำทาง คนเดินข่าวสารที่อาจเป็นประโยชน์แก่กิจการของกองทัพ
- (๕) สิ่งทั้งปวงที่เป็นประโยชน์สำหรับใช้แต่งกายคน ผู้ก่อกำเนิดหรือสัตว์พาหนะ หรือสำหรับจัดที่พักหรือโรงพยาบาลเช่น ยา ฯลฯ
- (๖) สิ่งอื่น ๆ ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นประโยชน์และต้องใจ

มาตรา ๑๕ การยกเว้นจากการเกณฑ์เพื่อออกหนุนราชการทหารดังที่บัญญัติไว้ในพแนกก่อนนั้น ก็ให้คงไว้ แต่การจำกัดวันเกณฑ์ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓ นั้น ท่านมิให้นำมาใช้สำหรับการเกณฑ์ในเวลาสงคราม หรือเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๗๖ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าจะต้องเกณฑ์ม้า หรือสัตว์พาหนะตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ หมายเลข (๕) แล้ว เจ้าหน้าที่อาจจัดซื้อหรือว่าเช่าก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

บทบัญญัติอันเดียวกันนี้ทำให้ใช้ตลอดถึงยานพาหนะทุกชนิดดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ หมายเลข (๖) ด้วย เว้นแต่รถที่เดินบนราง

ถ้าต้องจัดซื้อ เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดราคาตามราคาอันแท้จริงของสัตว์หรือสิ่งของที่ซื้อกันในขณะนั้น โดยเอาราคาปานกลางของสัตว์หรือสิ่งของในท้องตลาดในท้องถิ่นนั้นมาพิจารณา ประกอบ ความ คำนึง ส่วนวิธีการใช้เงินนั้นให้ดำเนินการโดยวิธีเดียวกับการใช้เงินทดแทนในการเช่า

มาตรา ๗๗ เมื่อสิ้นเวลาเกณฑ์พลเมืองออก หนุนราชการทหารตามความในพแนกนี้แล้ว เจ้าของสัตว์หรือยานพาหนะที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ซื้อไปนั้น มีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาสัตว์หรือยานพาหนะนั้นคืนได้

ในการนี้ เจ้าของต้องส่งคืนเงินตามราคาที่ตนได้รับไว้แล้วเต็มจำนวน และสัตว์หรือยานพาหนะนั้นๆ อยู่อยู่ที่ใด ก็ต้องไปปรับถึงที่นั้นโดยตนเอง

มาตรา ๗๘ การนำส่งสินค้า หรือคนโดยสารโดยทางรถไฟ หรือเรือในเขตที่กระทำสงคราม หรือในเขตที่ได้ประกาศ

ใช้กฎอัยการศึกนั้น หากต้องให้รถไฟหรือเรือ นั้นสำหรับ
ราชการทหาร จะให้หยุดเสียทั้งหมดหรือแค่ส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้
ในการเช่นนั้น ท่านว่าไม่ต้องเสียเงินทดแทนให้แก่บริษัท
รถไฟหรือเรือ เพื่อเหตุที่บังคับให้หยุดการนำส่ง นั้นแต่อย่าง
หนึ่งอย่างใด เว้นไว้แต่การหยุดนำส่งนั้น เป็นการที่ช้านานเกิน
กว่า ๑๐ วัน ในระหว่างสงครามหรือในระหว่างกำหนดเวลา
ที่ใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๗๕ รถไฟหลวง รถไฟราษฎร์ หรือสายเรือรับ
บรรทุกสิ่งที่อยู่ในเขตร์ หรือใกล้เขตร์ที่กระทำสงคราม หรือ
เขตร์ที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง
ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารอันเกี่ยวข้องด้วยการกัก หรือเปลี่ยนแปลง
การเดินทางและเดินเรือตามความต้องการของฝ่ายทหาร

ไม่ว่าในเหตุการณใด ๆ และถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่มิได้ออก
หมายเกณฑ์ไปก็ดี จะต้องให้ความสะดวกสำหรับการเดินทาง
ของฝ่ายทหารก่อนการอื่น ๆ และไม่ต้องให้เงินทดแทนสำหรับ
การนั้น

ถ้ามีการเพิกเฉยละเลยไม่ปฏิบัติตามความในมาตรานี้ เจ้า
หน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะจัดการตามควร เพื่อให้การเดินทาง
เป็นไปตามที่เห็นเหมาะแก่ราชการ โดยรถไฟหรือสายเรือรับ
บรรทุกสิ่งนั้นต้องออกค่าใช้จ่ายเอง อนึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะ

ถอนผู้อำนวยการรถไฟ หรือผู้อำนวยการสายเรือออกเสียแล้ว และจัดให้นายทหารผู้สามารถ ซึ่งเสนอบดักกระทรวงกระลาโหม ได้แต่งตั้งขึ้นเข้าทำการแทนก็ได้

มาตรา ๘๐ เมื่อต้องการเกณฑ์คนงาน ให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นออกหมายเกณฑ์ ไปยังบุคคล ที่เหมาะแก่การงานนั้นเป็นหมายเรียกเฉพาะตัว หรือจะออกหมายเกณฑ์ ไปยังพลเมืองทั้งหมดในหมู่บ้านหนึ่งก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

มาตรา ๘๑ ห้ามมิให้พลเรือนที่ถูกเกณฑ์เฉพาะตัวนั้นจัดผู้อื่นมาทำการแทนตน

เมื่อจำเป็น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจ่ายเครื่องมือและเครื่องมือใช้ให้แก่คนงาน

มาตรา ๘๒ ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อป้องกันชาติบ้านเมือง เสนอบดักกระทรวงกระลาโหมมีอำนาจที่จะสั่งให้ โอนโดยพลัน ซังอสังหริมทรัพย์ หรือโรงเรือน อันพึงต้องใช้ในราชการทหาร หรือที่นำจะใช้ในการสร้างทาง รถไฟ สะพาน บ่อนทำนบ หรือซ่อมแซมเรือ ฯลฯ นั้น ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้

ให้เจ้าหน้าที่ออกใบรับและจ่ายเงินตามราคา ค่าอสังหริมทรัพย์

หรือโรงเรียนอื่น ๆ ให้ดูเกี่ยวกับการซื้อสิ่งอื่น ๆ ตามความใน
มาตรา ๗๖ นั้น

มาตรา ๘๓ โรงงานหัตถกรรมต่าง ๆ อาจถูกเกณฑ์สำหรับ
ใช้ราชการทหารได้ และเพื่อให้ได้ผลตามที่เกณฑ์นั้น อาจ
จัดให้อยู่ในความอำนวยการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้

แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ใช้โรงงานนั้นกระทำสิ่งอื่นนอก
จากที่ได้เคยทำอยู่ เว้นไว้แต่จะได้รับการสั่งเป็นพิเศษจากเสนา
บดีกระทรวงกระลาโหม

มาตรา ๘๔ การคำนวณและการใช้เงินทดแทนหรือเงินค่า
เสียหายนั้น ให้ใช้ข้อบังคับและวิธีการอย่างเดียวกันกับใน
เวลาปรกติ

เงินทดแทนสำหรับสิ่งที่เกณฑ์ได้ในเวลาสงคราม หรือ
ในเวลาที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกตามความในมาตรา ๗๔ นั้น
ก็ให้กำหนดตามอัตราธรรมดาที่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นได้เคยใช้
ในเวลาที่เกิดภัยพิบัติของ หรือเกณฑ์แรงงานในจังหวัดนั้นตาม
พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้างนั้นดูกัน

มาตรา ๘๕ ถ้าพลเมืองบางคนไม่ยินยอมจะปฏิบัติตาม
ที่เกณฑ์ไป ทั้งได้แจ้งความตักเตือนให้ทราบหมายเกณฑ์แล้ว
ก็ดี หรือถ้าเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นบางคนไม่ยินยอมปฏิบัติ
ตามใบเรียกเกณฑ์ก็ดี เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะจัดการ

ทุกอย่างตามความจำเป็น เพื่อให้การสำเร็จไปตามที่ได้เรียก
เกณฑ์ แม้โดยใช้กำลังบังคับ
เพื่อให้ได้ผลดังนั้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีสิทธิดังต่อไปนี้ คือ

(๑) เข้าและค้นไม่ว่าในที่ใด ๆ และในเวลาใด ๆ

(๒) เข้ายึดถือปกครองสิ่งทั้งปวงที่จำเป็นต้องเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘๖ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้เข้ายึดถือปกครองสถานที่ หรือสัตว์ หรือสิ่งของที่ได้เรียกเกณฑ์ โดยใช้กำลังบังคับตามความในพแนกนี้แล้ว ต้องออกใบรับให้แก่ผู้ถูกเกณฑ์โดยวิธีเดียวกับที่ได้บัญญัติไว้สำหรับเมื่อผู้ถูกเกณฑ์ได้ยินยอมปฏิบัติการตามเกณฑ์แต่โดยดีนั้นทุกประการ

มาตรา ๘๗ ผู้ถูกเกณฑ์คนใดถูกเจ้าหน้าที่ยึดเอาสัตว์หรือสิ่งของของตนโดยใช้กำลังบังคับ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะได้รับเงินทดแทน เหมือนหนึ่งว่าได้จัดหาสิ่งนั้น ๆ ส่งให้ตามหมายเกณฑ์

มาตรา ๘๘ การฟ้องคดีเรียกเงินทดแทนหรือเงินค่าเสียหายต่อศาลแพ่งที่มีอำนาจตั้งบัญญัติไว้ในพแนกก่อนนั้น ไม่สิ้นไปโดยอายุความจนกว่าเวลาปีหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่ได้กำหนดจำนวนเงินทดแทนให้แก่ผู้ถูกเกณฑ์เป็นขั้นที่สุดนั้น

กำหนดเวลาที่ผ่อนให้ ชำนาญ ให้ใช้เป็นอายุความสำหรับการฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายต่าง ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้จัดซื้อตามความยินยอมแก่ ส. น. ด้วย

พแนก ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และ

(ก) ใช้สิทธิแห่งการเกณฑ์โดยมิได้รับอำนาจให้ทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(ข) ใช้สิทธิแห่งการเกณฑ์โดยไม่มีเหตุผลอันเพียงพอกล่าวคือ จงใจเกณฑ์คน สัตว์ หรือสิ่งของที่ไม่มีความต้องการสำหรับราชการโดยแท้จริง หรือเกณฑ์คน สัตว์ หรือสิ่งของซึ่งเกณฑ์ ไม่ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

(ค) กลัดหรือขู่ขังเจ้าหน้าที่ปกครอง ท้องถิ่นหรือพลเรือนคนใดในกรมเกณฑ์นั้น

ท่านให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือทั้ง ๒ สถานด้วยกัน

มาตรา ๔๖ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น และในขณะที่ทำการตามหน้าที่ ได้รับคำขอร้องของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเพื่อให้จัดการเกณฑ์ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และขัดขืนหรือจง

ใจจะเลยไม่ออกหมายเกณฑ์ให้ หรือจงใจขัดขวางเจ้าหน้าที่
ฝ่ายทหารในเวลาปฏิบัติการตามหน้าที่โดยประการอื่นไซ้ ให้
ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือ
ทั้ง ๒ สถานด้วยกัน

อนึ่งท่านบัญญัติว่า หากได้กระทำความผิดที่ได้กล่าวมาข้าง
บนนี้ในเวลาสงคราม หรือในเวลาและในเขตที่ได้ประกาศใช้
กฎอัยการศึกไซ้ ให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่
เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้ง ๒ สถานด้วยกัน

มาตรา ๕๑ พลเรือนคนใดได้ถูกเรียกร้องให้ปฏิบัติตามการ
เกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และขัดขืนหรือจงใจละ
เลยไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น หรือจงใจขัดขวางเจ้าหน้าที่ใน
เมื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยพระราชบัญญัตินี้ หรือให้ข้อความ
ซึ่งตนรู้ว่าเป็นเท็จในข้อสำคัญใดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ไซ้
ท่านให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐
บาท หรือทั้ง ๒ สถานด้วยกัน

อนึ่งท่านบัญญัติว่า หากได้กระทำความผิดที่ได้กล่าวข้างบน
นี้ในเวลาสงคราม หรือในเวลาและในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎ
อัยการศึกไซ้ ให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่
เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้ง ๒ สถานด้วยกัน

มาตรา ๕๒ พลเรือนคนใดถูกเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมาย ให้กระทำกรอันใดด้วยกำลังตนเองตามความในมาตรา ๕๑ หมายเลข (๗) หรือ (๘) หรือมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๗๔ หมายเลข (๔) และกะหังนำที่ของตน หรือจัดหาผู้อื่นมาแทนตน โดยมีได้รับอนุญาตไซ้ร้ ทำนว่าอยู่ในความรับผิดชอบที่จะต้องโทษตามอัตราที่มีบัญญัติไว้ในมาตราก่อน

พแนก ๕

บทบัญญัติระกะ

มาตรา ๕๓ ให้เสนาบดีกระทรวงกระลาโหม เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย และเสนาบดีกระทรวงนครบาล เป็นเจ้าหน้าที่จัดการให้ปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อที่จะให้กรปนไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เสนาบดีทั้ง ๓ นั้นออกกฎเสนาบดีประลอบได้ และเมื่อกฎเสนาบดีนั้น ๆ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๒๗ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตตยูนัน

ตัวอย่างที่ ๑

(ตามความในมาตรา ๒๔)

ใบเรียกเกณฑ์ยานพาหนะและสัตว์พาหนะ

ถึง..... (เจ้าหน้าที่ปกครอง องค์กรیںฝ่ายพลเรือน) ให้จัดการเกณฑ์

ยานและสัตว์พาหนะ ให้แก่กองทหารดังต่อไปนี้

๑	๒	๓	๔		๕		๖
ชนิดของยานพาหนะ และสัตว์พาหนะ	จำนวน	จำนวนวันที่จะใช้	ค่าเช่าและราคา ที่เจ้าหน้าที่ฝ่าย ปกครองกำหนด		ค่าสึกหรอ ที่เจ้าของ ควรจะได้รับ		หมายเหตุ
			บ.	สต.	บ.	สต.	

เวลา ..... ของ ..... พ.ศ. ....
 (ลงนาม) .....

(ตำแหน่ง) .....

วันที่ ..... ตำบล .....
 วันที่ ..... พ.ศ. ๒๕๔ .....

คำบรรยาย

- (๑) ใบเรียกเกณฑ์ ให้ผู้ออกนามในมาตรา ๒๑, ๒๒ และ ๓๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้จัดการส่งล่วงหน้าไปให้แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนก่อนวันที่กำหนด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนมีเวลาเตรียมตัว
- (๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้ว ให้รีบออกหมายเกณฑ์ตามตัวอย่างที่ ๒ แล้วจึงส่งไป ถึงลูกบ้านซึ่งจะต้องเกณฑ์ให้ทราบล่วงหน้าก่อน เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวและจัดการตามหมยนี้
- (๓) ในตารางช่องที่ ๔ นั้น เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ตรวจราคาเช่ายาน และสัตว์พาหนะลงไป และในใบช่องนี้ลงนามของตนไว้ด้วย แล้วจึงทำอย่างใบเรียกเกณฑ์ที่ ๑ นี้ส่งกลับมายังผู้ออกใบเรียก เกณฑ์ อีก ๑ ฉบับ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้มาวินิจฉัยราคาสำหรับการส่งจ่ายต่อไป
- (๔) การเขียนตรอกในตารางช่องที่ ๑ มาด้วยยานและสัตว์พาหนะนั้น ต้องบังคับให้ชัดเจน เช่น เกวียนระแทะมีสัตว์พาหนะเทียมลากเครื่องพร้อมและคนขับด้วย หรือเรือมีแจวเครื่องพร้อมและคนแจวเรือด้วย ถ้ามีต้องการเกณฑ์เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็ให้บ่งถึงชนิดแต่ส่วนนั้น
- (๕) ถ้าได้มีการมอบอำนาจการเกณฑ์ ให้แก่ผู้ใด ผู้รับมอบอำนาจต้องแถลงการณ์เพิ่มลงไว้เหนือบรรทัดลงนาม และในบรรทัดตำแหน่งตามความในมาตรา ๒๒ ทศกริ่งและทศฉบับไป

ตัวอย่างที่ ๒

ที่.....

(ตามความในมาตรา ๒๕ และ ๔๖)

หมายเหตุยานและสัตว์พาหนะ

ถึง (ลูกบ้านหรือบริษัท).....

อยู่ที่ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ให้ท่านจัดยานและสัตว์พาหนะ ดังแจ้งในตรา นสั่งมายังตำบล.....

ในวันที่.....พ.ศ. ....เวลา.....นาฬิกา

ชนิดของยานพาหนะ	จำนวน	หมายเหตุ

ตำบล

วันที่.....พ.ศ. ๒๕.....

(ลงนาม)

ตำแหน่ง

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

ได้รับยานและสัตว์พาหนะถูกต้องตามหมายนี้แล้ว

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง)

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

วันที่.....พ.ศ. ๒๕.....

ถ้าบรรยาย

- (๑) หมายเกณฑ์นี้ เจ้าหน้าที่ปกครอง ฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ส่งไปยังลูกบ้านหรือผู้จัดการบริษัท ซึ่งต้องเกณฑ์ยามและสัตว์พาหะ
- (๒) เมื่อเวลานำยามและสัตว์พาหะมาส่งใน ผู้ส่งจะต้องนำหมายนี้มาด้วย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนซึ่งคอยรั้อยู่จะได้ลงนามรับไว้ ในหมายนี้ แล้วผู้ต้องเกณฑ์ ก็อหมายเกณฑ์นี้ไว้เป็นใบรับตัว

ตัวอย่างที่ ๓

ที่.....

(ตามความในมาตรา ๒๕)

ใบเรียกเกณฑ์คนหาบหามและคนงานต่างๆ

ถึง..... (เจ้านายที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน) ให้จัด

การเกณฑ์คนหาบหามและคนงานต่างๆ ให้แก่กรมกองทหารดังต่อไปนี้

เกณฑ์สำหรับ ใช้ในการ	จำนวน คนที่ ต้อง เกณฑ์	จำนวน วันที่ ต้อง เกณฑ์	ตั้งแต่ วันที่	ถึง วันที่	ค่าแรงที่เจ้านายที่ ปกครองท้องถิ่น ฝ่ายพลเรือน กำหนดสำหรับ ๑ คนต่อวัน ๑		ค่าแรงที่ควรจะได้ รับสำหรับ ๑ คน ต่อวัน ๑		หมายเหตุ
					บ.	สต.	บ.	สต.	

จำนวนคนที่เกณฑ์นั้นต้องไปรวมพร้อมกันยังตำบล

เวลา

นาฬิกา ของวันที่

พ.ศ. ๒๕

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง)

เจ้าพนักงานฝ่ายทหาร

ตำบล

วันที่

พ.ศ. ๒๕

คำบรรยาย

- (๑) ในเรียกเกณฑ์ ผู้ออกนามในมาตรา ๒๑, ๒๒ และ ๓๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้จัดการส่งส่งนำไปให้แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนก่อนวันที่ได้กำหนด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนมีเวลาเตรียมตัว
- (๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนได้รับใบเรียกเกณฑ์นี้แล้วก็จะได้ทำบัญชีเรียกลูกบ้านในท้องถิ่นของตนเข้ามารับราชการตามหลักฐานในบัญชีสามโนครัว ส่วนที่จะบังคับให้ลูกบ้านคนใดเข้ามารับราชการนั้น เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนจะออกหมายเรียกเฉพาะตัวหรือออกหมายเรียกรวมเป็นหมู่บ้านอย่างไรแล้วแต่ความสะดวก
- (๓) เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนได้เกณฑ์ลูกบ้านมาเรียบร้อยแล้ว ก็ให้ตรอกราคาค่าแรงลงในช่องที่ ๗ ของตารางนี้ แล้วส่งใบเรียกเกณฑ์นี้กลับไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เพื่อให้ได้วินิจฉัยสำหรับการส่งจ่ายต่อไป
- (๔) ถ้าได้มีการมอบอำนาจการเกณฑ์ให้แก่ผู้ใด ผู้รับมอบอำนาจต้องแถลงการณ์เพิ่มลงไว้เหนือบรรทัดลงนาม และในบรรทัดตำแหน่งตามความในมาตรา ๒๒ ทุกครั้งและทุกฉบับไป

ตัวอย่างที่ ๔

ที่.....

(ตามความในมาตรา ๒๔)

ใบเรียกเกณฑ์สเบียงคนและสเบียงสัตว์

ถึง..... (เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน) ให้

จัดการเกณฑ์สเบียงคนและสเบียงสัตว์ มาให้กรมกองทหารดังต่อไปนี้

ชนิดของ, สเบียงคน และสเบียงสัตว์	จำนวน (ใช้มาตราตาม พระราชบัญญัติ)	ราคาค่าสเบียง				หมายเหตุ
		ที่เจ้าหน้าที่ปกครอง ท้องถิ่นฝ่าย พลเรือนกำหนด		ที่เจ้าของ ควรจะได้รับ		
		ป.	สต.	ป.	สต.	

สิ่งของทีกล่าวนี้ต้องรวมมาส่งยังตำบล

พ.ศ. ๒๕

เวลา..... นาทนา ของนาท.....

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง)

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

ตำบล

พ.ศ. ๒๕

วันที่

คำบรรยาย

- (๑) ใบเรียกเกณฑ์นี้ ผู้ออกนามในมาตรา ๒๑, ๒๒ และ ๒๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เป็นผู้จัดการส่งล่วงหน้าให้แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนก่อนวันที่ได้กำหนด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนมีเวลาเตรียมตัว
- (๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนได้รับใบเรียกเกณฑ์แล้ว ให้รีบออกหมายเกณฑ์ตามตัวอย่างที่ ๕ แล้วจึงส่งไปยังลูกบ้านซึ่งต้องเกณฑ์ให้ทราบล่วงหน้าก่อน เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวและจัดการตามหมยนั้น
- (๓) เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น ฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ตรอกราคาค่า สิ่งของที่เกณฑ์ลงในช่องที่ ๓ ของตารางนี้ แล้วส่งใบเรียกเกณฑ์นี้กลับมายังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เพื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้วินิจฉัยสำหรับการส่งจ่ายต่อไป
- (๔) ถ้าได้มีการมอบอำนาจการเกณฑ์ให้แก่ผู้ใด ผู้รับมอบอำนาจต้องแถลงการณ์เพิ่มลงไว้เหนือบรรทัดลงนามและในบรรทัดตำแหน่งตามความในมาตรา ๒๒ ทุกครั้งและทุกฉบับไป

ตัวอย่างที่ ๕

ที่.....

(ตามความในมาตรา ๒๕ และ ๔๖)

หมายเหตุที่สเบียงคนและสเบียงสัตว์

ถึง (ลูกบ้านหรือบริษัท)

อยู่ที่ตำบล

อำเภอ

จังหวัด

ให้ท่านจัดสเบียงตั้งแจ้งอยู่ในตาตรางนี้ ส่งมายัง

ตำบล

ในวันที่

พ.ศ. ๒๕

เวลา

นาฬิกา

ชนิดของ, สเบียงคน และสเบียงสัตว์	จำนวน (ใช้มาตราตาม พระราชบัญญัติ)	ราคาค่าสเบียง				หมายเหตุ
		ที่เจ้าหน้าที่ปกครอง ท้องถิ่นฝ่ายพล เรือนกำหนด		ที่เจ้าของ ควรจะได้รับ		
		บ.	สต.	บ.	สต.	

ตำบล

วันที่

พ.ศ. ๒๕

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง)

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

ได้รับสเบียง ๆ ลฯ ถูกต้องตามหมายนั้นแล้ว

(ลงนามผู้รับ)

(ตำแหน่ง)

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

วันที่

พ.ศ. ๒๕

คำบรรยาย

- (๑) หมายเกณฑ์นี้ เจ้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ส่งไปยังลูกบ้านหรือผู้จัดการของบริษัท ซึ่งจะต้องถูกเกณฑ์สัปดาห์ ๆ ละ
- (๒) เมื่อเวลาน้ำสเบียง ๆ ละ มาส่งนั้น ผู้ส่งจำจะต้องนำหมายนี้มาด้วย เพื่อให้เจ้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนซึ่งคอยรับอยู่นั้นจะได้ลงนามในหมายนี้ แล้วผู้ต้องเกณฑ์ถือหมายนี้ไว้เป็นใบรับด้วย

ตัวอย่างที่ ๖

(ตามความในมาตรา ๒๕)

ใบเรียกเกณฑ์ที่ฟิวอาศรัย

ที่.....

ถึง..... (เจ้านายปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน)

ให้จัดที่พักแรมให้แก่กรมกองทหาร สำหรับ.....

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗		๘		หมายเหตุ	
						ราคาค่าเช่า	คิดเป็นเงิน				
ยศ	จำนวน นายและ พลทหาร ซึ่งจะ พัก	จำนวน สัตว์พา หะนะที่ พักแรม	ตั้งแต่ วนที่ (คือวัน ที่มา ถึง)	ถึงวัน ี่ (คือวัน ี่ออก ี่เดิน)	รวม จำนวน ี่วัน ี่ พัก	ค่าเช่าที่พักที่ ผู้ ปกครองท้องถิ่น กำหนดรวมทั้งค่า อาหารประจำวันด้วย	ค่าเช่าที่พักที่ เจ้าของควร ี่จะได้รับ	บ.	สต.	บ.	สต.

ตำบล.....

วันที่..... พ.ศ. ๒๕.....

(ลงนาม).....

(ตำแหน่ง).....

เจ้านายฝ่ายทหาร

คำบรรยาย

- (๑) ใบเรียกเก็บเงิน ให้ผู้ซึ่งออกนามในมาตรา ๒๑, ๒๒ และ ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดว่าจะให้กรมกองทหารใดไปพักอยู่ในบ้านใด เป็นผู้จัดการส่งล่วงหน้าไปให้แก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนก่อนเวลาซึ่งกรมกองทหารจะมาถึง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งกล่าวนามนี้มีเวลาเตรียมตัว
- (๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนได้รับใบเรียกเก็บเงินแล้ว ให้รับจัดหาที่พักให้พร้อมเสร็จตามที่ได้กำหนดไว้นี้ คือคนต้องให้ตรวจดูว่าบ้านไหนจะมีที่พักได้ ทหารชั้นไหน (นายพล นายพัน นายร้อยหรือนายสิบพลทหาร) และเหล่าใด เกี่ยวกับผู้ซึ่งมีสัตว์พาหะนะ) เมื่อตกลงว่าจะให้ใครพักที่ไหนแล้ว ให้เขียนตรอกลงในหมายเหตุที่พักอาศัยตัวอย่างที่ ๑ ส่งไปให้เจ้าของบ้าน และต้องบอกล่วงหน้าให้เจ้าของบ้านทราบด้วย เพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัว
- (๓) เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ตรอกราคาเช่าลงในช่อง ๑ ของตารางนี้ คือคำนวณค่าเช่าต่างๆ ทั้งหมดกรอกลงให้ตรงกับจำนวนที่คนและสัตว์พัก และลงนามของคนลงในใต้ช่องนั้นด้วย แล้วจึงส่งใบเรียกเก็บเงินกลับมายังผู้ออกหมาย เพื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะได้วินิจฉัยราคาสำหรับการส่งจ่ายต่อไป
- (๔) จำนวนม้าที่จะไปพักบ้านใครนั้น หมายถึงคนเลี้ยงม้าด้วย
- (๕) ถ้าได้มีการมอบอำนาจการเกณฑ์ให้แก่ผู้ใด ผู้รับมอบอำนาจต้องแถลงการณ์เพิ่มลงไว้เหนือบรรทัดลงนามและในบรรทัดตำแหน่งตามความในมาตรา ๒๒ ทุกครั้งและทุกฉบับไป

ตัวอย่างที่ ๗

(ตามความในมาตรา ๓๐)

หมายเหตุที่ที่พักอาศัย

ที่ .....

ให้ (ลูกบ้าน)

อยู่ตำบล

อำเภอ .....

จังหวัด .....

จัดที่พักแรมในเรือนสำหรับ นายพล

.....คน

นายพัน

คน

นายร้อย

.....คน

จัดที่พักแรมในบ้นสำหรับ นายสิบ

.....คน

พลทหาร

คน

กับสัตว์พา

หะนะ (บอกชนิดและจำนวน)

ตั้งแต่วันที่ .....

พ.ศ. ....

(ประมาณเวลา .....

นาฬิกาจะไปถึงที่พัก) ถึงวันที่ .....

พ.ศ. ....

ตำบล .....

วันที่ .....

พ.ศ. ....

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง) .....

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

คำบรรยาย

- (๑) หมายเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ปกครอง อีเมลฝ่ายพลเรือนเป็นผู้ส่งไปยังเจ้าของบ้านที่ทหารจะไปพักอาศัย
- (๒) ทหารมีขสันใจ ให้ตรอกลงใน เองเฉพาะขสันนั้น ตามประเภทของการพักขสันใจ คือ พักแรมในเรือนหรือพักแรมในบ น นอกนั้นต้องขคมาเสีย

ตัวอย่างที่ ๘

(ตามความในมาตรา ๓๖)

หมายเกณฑ์ที่พักอาศัย

ให้ _____ (ลูกบ้าน)

ถนน _____ หมู่บ้านที่ _____ ตำบล _____

จัดที่พักแรมตั้งแต่วันที่ _____ ถึง วันที่ _____

พ. ศ. ๒๕ _____ สำหรับ

นายทหารสัญญาบัตร (ยศและนาม) _____

ทหารคนใช้นายทหาร (ยศและนาม) _____

นายสิบ (ยศและนาม) _____

พลทหาร (บอกจำนวน) _____

สัตว์พาหะนะ (บอกชนิดและจำนวน) _____

ให้เลี้ยงอาหารเช้า _____ มื้อ

อาหารเย็น _____ มื้อ

ให้เลี้ยงอาหารสัตว์เช้า _____ มื้อ

อาหารเย็น _____ มื้อ

ตำบล _____

วันที่ _____

พ. ศ. _____

(ลงนาม) _____

(ตำแหน่ง) _____

เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน

นางผู้ถือหมายเกณฑ์ _____

เจ้าหน้าที่ฝ่าย _____

คำบรรยาย

- (๑) หมายถึง ผู้ที่จะไปพักอาศัย นำไปให้เจ้าของบ้านซึ่งตนจะต้องไปอยู่นั้น
- (๒) หมายถึง เจ้าน้ำที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนเป็นผู้เขียน คือ เขียนพร้อมกันกับหมายเหตุตัวอย่างที่ ๗ แต่ตัวอย่างที่ ๗ นั้นส่งไปยังเจ้าของบ้านที่ทหารจะไปพัก ตัวอย่างที่ ๘ นั้นมอบให้แก่ผู้ที่จะไปพักหรือเจ้าบ้านที่ฝ่ายทหาร (คือผู้ซึ่งมีหน้าที่จัดที่พัก) ถ้าผู้ที่จะไปอาศัยพักนั้นหลายคน ให้ผู้ที่มีอาวุโสสูงนามในหมายนี้ เพื่อแสดงให้เจ้าน้ำที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือนทราบว่าจำนวนลูกต้องและได้ไปอยู่จริง ๆ
- (๓) เจ้าของบ้านมีหน้าที่จัดต้องให้
- ก) อาหารประจำวัน แก่ นายทหารสัญญาบัตรอย่างเดียวกับที่ตนบริโภคอยู่
  - ข) อาหารเช้าและเย็น ให้เพียงพอแก่ นายทหารชั้นประทวนและพลทหาร
  - ค) อาหารแก่สัตว์ที่ตลอดเวลาเข้าเย็น
- (๔) การรับเงินค่าทดแทนนั้น ให้เจ้าของบ้านไปปรับต่อเจ้าน้ำที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น เวลาที่จะไปเบิกเงินค่าทดแทนนี้ให้นำหมายตัวอย่างที่ ๘ นี้ไปยื่นให้แก่เจ้าน้ำที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นด้วย เพื่อแสดงหลักฐานที่ตนได้จัดการไปแล้ว
- (๕) เจ้าของบ้านควรคิดหาความสุขให้แก่ทหาร ผู้ซึ่งทำการฉลองพระเดชพระคุณพระมหากษัตริย์ชาติโดยความยากลำบาก แม้ที่ตนจนชีวิตก็ต้องสละ
- (๖) บรรดาผู้ซึ่งพักอาศัยอยู่ในบ้าน จักต้องรักษาอุทวนิชย์และประพฤตินั้นเช่นเดียวกันกับเวลาอยู่ในกองทหาร และต้องระวังอย่าให้เจ้าของบ้านได้รับความเดือดร้อนเป็นอันขาด

ตัวอย่างที่ ๕

(ตามความในมาตรา ๔๗)

ใบสำคัญแทนเงิน

ที่.....
สำหรับ
นาย

เล่มที่.....

ลำดับที่.....

เจ้าหนี้ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน ต้องออกใบสำคัญแทนเงินให้แก่

นาง.....
ภรรยา
ส.ค.

อำเภอ..... ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตาม
หมายเหตุ..... ปกครองถูกต้องเรียบร้อยแล้ว
สมควรจะได้รับพระราชทานเงินทดแทน..... บาท..... สตางค์
(ลงจำนวนเงินเป็นตัวอักษร.....) เจ้าหนี้จะจ่ายให้แก่
ผู้ที่ต้องเกณฑ์ตามคราวที่จะได้ประกาศให้มารับเงินค่าทดแทนนี้

ตำบล.....
วันที่..... พ.ศ.....

(ลงนาม)

(ตำแหน่ง) นายอำเภอ

(ลงลายมือประจำตัวของ
ผู้รับใบสำคัญนี้)

ได้รับเงินถูกต้องตามใบสำคัญแทนเงินแล้ว

(ลงนาม)

ตำบลบ้าน.....

สำนักงานหอสมุด

คำบรรยาย

- (๑) เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับขั้นตอนการทุจริตนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นฝ่ายพลเรือน ออกใบสำคัญแทนเงินให้แต่ที่ควรจะได้รับ จะต้องประทับตราประจำตัวอย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่งผู้ที่ได้รับใบสำคัญแทนเงินนี้จะต้องลงลายมือประจำตัวอีกด้วย
- (๒) การจ่ายเงินให้ตามใบสำคัญแทนเงินนั้น จะจ่ายให้แก่เฉพาะตัวผู้ที่ลงลายมือประจำตัวเท่านั้น เว้นไว้แต่มีเหตุเจ็บไข้ที่ตัวจรับเงินเองไม่ได้ก่อนอนุญาตให้มอบค้ำทะเลให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นหลักประกันแก่เจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงินจะเชื่อถือได้
- (๓) ผู้ที่ได้รับเงินไปตามใบสำคัญแล้ว จะต้องลงนามหรือลายมือรับเงินไว้เป็นหลักประกันสำหรับการตรวจสอบต่อไปตามระเบียบทางราชการ

ประกาศ

ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำนามเด็ก

พ.ศ. ๒๕๖๔

เจ้าพระยาบรมมหาธิกรณเสด็จ เสนาบดีกระทรวงวัง รับ
 พระบรมราชโองการใน พระบาท สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร
 มหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกาศทราบทั่วกันว่า
 ตั้งแต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชกฤษฎีกา
 ว่าด้วยคำนำนามเด็กมาเดิมนั้น ได้ทรงทราบได้ฝ่าละออง
 ชูติพระบาทว่า มีบุคคลบางจำพวกได้บังเกิดความเข้าใจผิดคิด
 เห็นไปต่าง ๆ นานา ล้วนผิดเพี้ยนจากความตั้งพระราชหฤทัย
 ดี ซึ่งได้แสดงปรากฏในพระราชกฤษฎีกานั้นทุกประการ

แท้จริง เมื่อ ก่อนที่ได้ประกาศ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย คำนำ
 นามสัตว์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ ๒๕๖๔ นั้น การใช้คำนำนามเด็ก
 หาได้มีเป็นระเบียบโดยแน่นอนอย่างใดไม่ เด็กลูกสามัญชน
 มักใช้เรียกกันว่า “หนู” “หนูน้อย” บ้าง “เด็ก” “เด็กน้อย” บ้างและ
 ส่วน เด็กที่เป็น บุตรบุตร ของผู้มีบรรดาศักดิ์มักใช้ เรียก กันว่า
 “คุณ” โดยเหตุที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า คำว่า “คุณ” ไม่ควร
 ใช้ให้พร่ำเพรื่อแผ่ไปจนถึงได้ทรงพระราชดำริให้ ใช้คำว่า “นาย
 น้อย” และ “นางน้อย” ขึ้นแทน ส่วนคำนำนามเด็กผู้เป็น
 บุตรบุตรของสามัญชนที่มิใช่ชื่อว่า “หนู” หรือ “เด็ก” นั้น

ทรงพระราชดำริเห็นว่า คำว่า "หนู" เป็นศัพท์เพี้ยนมาจากภาษาจีน
ว่า "ฮู" ไม่สมควรใช้สำหรับเป็นคำนำหน้านามเด็กที่เป็นเชื้อชาติ
สยามแท้ จึงได้ทรงยกเลิกเสีย ให้คงใช้คำว่า "เด็ก" ซึ่ง
เป็นคำไทยแทนแต่คำเดียว

แต่เมื่อมีผู้มิได้จริงจังแลมิได้ใส่ใจสอบสวน ถิ่นมูลเดิมแห่ง
ความเปลี่ยนแปลงนั้นนั้น เกิดมีความเข้าใจผิดคิดเห็นมากมาย
ไปเกินกว่าความตั้งพระราชหฤทัยแท้จริงนั้น จึงมาทรงพระราช
ดำริให้ใคร่ครวญดูว่า การที่จะใช้คำนำนามเด็กว่าอะไรนั้น
แท้จริงก็มีใช่เป็นสิ่งที่สำคัญในทางรัฐประศาสน์ คือมิได้
เปลี่ยนแปลงสถิติหรือนิติกรรมของกรุงสยามอย่างใด ๆ เสีย มี
ควรที่จะให้บังเกิดเป็นข้อที่ทำให้ใคร ๆ เก็บไปเดือดร้อนรำคาญ
จนต้องเปลืองเวลาคิดไปต่าง ๆ ให้เสียเวลาที่ควรใช้ประกอบ
อาชีพให้เป็นประโยชน์ดีกว่า

เมื่อมาปรารถนาเห็นว่า พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำนามเด็กนั้น
มิได้ให้รู้คุณค่าความสวดกสมพระราชประสงค์ แต่ตรงกันข้าม
กลับเป็นเครื่องทำให้เปลืองเวลาและความคิดของข้าแผ่นดินเช่น
นี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยคำนำนามเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๔ นั้นเสียแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๗ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาล.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลปราจีนบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลปราจีนบุรีได้ ๒๔ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้ในตำบลต่าง ๆ แห่งมณฑลปราจีนบุรีรวม ๒๔ ตำบลและกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน หน้า ๔๔๑)

พระราชบัญญัติ
ลักษณะการเก็บภาษีค่าที่ไร้อ้อย
พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า อัตราภาษีค่าที่ไร้อ้อยในมณฑลนครสวรรค์แลมณฑลพิษณุโลก ซึ่งได้กำหนดให้ต้องเสียไร่ละ ๔ บาท ๕๐ สตางค์แทนค่าสมภักศรมาแต่วันนั้น ยังไม่ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ และทั้งวิธีดำเนินการที่เจ้าพนักงานจะกระทำการสำรวจและเก็บเงินค่าที่ไร้อ้อย แลการลดหย่อนภาษี ค่าที่ไร้อ้อยในเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น จนต้นอ้อยได้รับความเสียหายก็ยังมีได้จัดวางไว้ให้เป็นระเบียบแบบแผน ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะรวบรวมข้อความที่ยังขาดอยู่นั้นไว้เป็นแบบแผน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ให้ใช้สืบไปดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะการเก็บภาษีค่าที่ไร้อ้อย พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ และ

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๓๖๓

ให้ใช้ในมณฑล อยุทยา นครสวรรค์ จันทบุรี พิษณุโลก (เว้น
จังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดลพบุรี) ตั้งแต่วันที่ได้อประกาศ
เป็นต้นไป ต่อไปเมื่อจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ใน
ท้องที่ใด หรือจะงดการใช้หรือไม่ หรือจะเปลี่ยนอัตราหรือ
กำหนดอัตราในท้องที่ใดอย่างใด จะได้อประกาศในหนังสือ
ราชกิจจานุเบกษาเป็นสำคัญ

มาตรา ๒ ตั้งแต่วันที่ได้อใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิก
ประกาศเก็บภาษีไร่อ้อยในหัวเมืองมณฑลอยุธยา ลงวันที่ ๒๕
ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๕ แลประกาศแก้ไขการเก็บภาษีอ้อยในมณฑล
จันทบุรีลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๕

มาตรา ๓ ให้กำหนดอัตราภาษีค่าที่ไร่อ้อยในมณฑลอยุธยา
มณฑลนครสวรรค์ มณฑลพิษณุโลก ไร่ละ ๔ บาท ๕๐ สตางค์
มณฑลจันทบุรีไร่ละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ ส่วนเศษของไร่ เช่น
งาน แลเศษของงานให้กำหนดดังนี้

มณฑล	อัตราทุก ๆ งาน ๆ ละ		อัตราทุกส่วนของงาน แลเศษของจำนวนนี้	
	บาท	สตางค์	บาท	สตางค์
อยุธยา	๑	๑๓	—	๓๐
นครสวรรค์	๑	๑๓	—	๓๐
พิษณุโลก	๑	๑๓	—	๓๐
จันทบุรี	—	๓๘	—	๑๐

มาตรา ๔ การสำรวจกักตุน การเก็บภาษีค่าที่ไร้อ้อยก็ดี แลตลอดทั้งการที่เจ้าพนักงานได้กระทำไป เพื่อประโยชน์แห่งกิจการในสิ่งทั้ง ๒ ที่กล่าวมาแล้ว ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานว่าเป็นอันได้กระทำโดยถูกต้อง แลชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

มาตรา ๕ เมื่อได้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่แห่งใดแล้ว ให้เลิกอากรสมักกสรอ้อย แลภาษีภายในตามความในมาตรา ๒๖—๓๑ และ ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติภายใน ร.ศ. ๑๑๑

มาตรา ๖ ให้สำรวจและเรียกเก็บภาษีค่าที่ไร้อ้อยตามเนื้อที่ซึ่งได้ปลูกต้นอ้อย และให้เจ้าของที่ดินเสียภาษีค่าที่ไร้อ้อยตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อมีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งมีภาษีค่าที่ไร้อ้อยค้างอยู่ ผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ต้องรับผิดชอบใน

การเสียด่านค่าที่ไร้อ้อยสำหรับปีที่รับโอนนั้น กับปีที่ล่วงมาแล้วอีกปีหนึ่ง

มาตรา ๗ ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่กระทำการสำรวจมีอำนาจที่จะเข้าไปในที่ใดที่ผู้กระทำการเพาะปลูกต้นอ้อย เพื่อจัดการสำรวจรังวัดเนื้อที่ที่ได้เพาะปลูก และเมื่อต้องการจะให้เจ้าของที่ดินหรือผู้แทนที่ดินนั้นชื้อซื้อที่ดินที่ได้เพาะปลูกต้นอ้อยก็ให้มีอำนาจเรียกได้ ถ้าผู้ใดขัดขืนไม่มาตามคำสั่งเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วผู้นั้นมีความผิดตามข้อ ๒ มาตรา ๓๓๔ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ เมื่อเจ้าพนักงานได้กระทำการสำรวจที่ไร้อ้อยแปลงใดเสร็จแล้ว ก็ให้ตรอกรายการรังวัดลงในใบนำมอบให้แก่เจ้าของที่ดินรับไป

มาตรา ๘ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเวลาให้เจ้าพนักงานกระทำการสำรวจ และเก็บเงินภาษีค่าที่ไร้อ้อยให้เหมาะสมกับฤดูกาล แล้วผู้ใดต้องเสียด่านค่าที่ไร้อ้อยตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้นำเงินไปเสียยังที่ว่ากรมอำเภอในท้องที่ซึ่งได้มีการปลูกต้นอ้อยนั้นตามกำหนด ให้นำนายอำเภอรับเงินไว้แล้วออกใบเสร็จให้เปนสำคัญ ถ้าผู้ใดขัดขืนไม่เสียด่านค่าที่ไร้อ้อยตามกำหนดให้นำนายอำเภอมีอำนาจที่จะยึดทรัพย์สมบัติของผู้นั้นขายทอดตลาด เพื่อให้ได้เงินภาษีที่ค้าง และค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์

42/10/2566

ทอดตลาดจกรบ การที่จะยึดทรัพย์สินสมบัติขายทอดตลาด ให้
อนุโลมตามความในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งศก ๑๒๗
มาตรา ๘๑-๘๒-๘๕-๘๖-๘๗-๘๘-๘๙-๙๐

มาตรา ๘ เมื่อมีการปลุกค้ำนอ้อยในที่ดินหลายแห่งหรือแห่ง
เดียวก็ตาม ซึ่งเป็นของเจ้าของผู้เดียวในตำบลหนึ่ง รวม
เนื้อที่ต่ำกว่า ๒๕ ไร่ ๓ งาน ๔๐ ตารางวา ให้ยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีค้ำที่ไร้อ้อย
และเมื่อค้ำนอ้อยที่ได้ปลุกไว้ได้รับความเสียหายไปด้วยอุบัติเหตุ
ใด ๆ อันเหลือวิสัยของผู้ปลุกจะป้องกันได้ และการเสียได้
เสียไปเกินกว่า ๑ ส่วนใน ๔ ของเนื้อที่ ๆ ได้ปลุกค้ำนอ้อยไว้ ก็
ให้ได้รับความลดหย่อนตามส่วนที่เสียไป

มาตรา ๑๐ การลดหย่อนภาษีค้ำที่ไร้อ้อยตามความในมาตรา
๘ ถ้าเจ้าของประสงค์จะรับความลดหย่อน ให้เจ้าของเองหรือ
ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งเจ้าของจะให้แทนตัว ร้องต่อนายอำเภอในท้อง
ที่ซึ่งมีการเพาะปลุกค้ำนอ้อยภายในกำหนด ๓๐ วัน นับตั้งแต่
วันที่เจ้าพนักงานออกไปนำให้ ห้ามไม่ให้นายอำเภอรับคำร้อง
ที่ได้ยื่นภายหลังวันกำหนด เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้องขอลด
หย่อนภาษีค้ำที่ไร้อ้อยรายใด ก็ให้จัดเจ้าพนักงานออกไปถึง
ท้องที่สอบสวนค้ำนอ้อยได้เสียไปเพียงใด ถ้าได้ความว่า
เสียจริงตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๘ ก็ให้รายงานขอ

อนุญาตลดหย่อนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด
ได้รับรายงาน ให้พิจารณาเห็นสมควรอย่างไรก็ดีให้ส่งไป

มาตรา ๑๑ ให้เสนาบดีผู้บัญชาการสรรพากร มีหน้าที่รักษา
การให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และให้มีอำนาจที่จะตั้งกฎ
ข้อบังคับเพื่อจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อ
กฎนั้นได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่า
เป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน หน้า ๔๔๕)

ประกาศ

เลื่อนชั้นที่นาตำบลท่าม่วง ตำบลหูกวาง
ตำบลเขาดิน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
ขึ้นเป็นนาฟ้างลอยชั้นตรี

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ที่นาตำบลท่าม่วง ตำบลหูกวาง ตำบลเขาดิน ท้องที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เดิมได้จัดเก็บเงินอากรค่านาฟ้างลอยเป็นชั้นจัตวานั้นยังไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เพราะเหตุว่าการทำนาใน ๓ ตำบลนี้ได้ผลเมล็ดข้าวบริบูรณ์ และตำบลที่ติดต่อกับ ๓ ตำบลนี้ก็จัดเก็บเงินอากรค่านาเป็นนาฟ้างลอยชั้นตรีอยู่แล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนชั้นที่นาดำบลท่าม่วง ตำบลหูกวาง ตำบลเขาดิน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ขึ้น จัดเก็บเงินนาฟ้างลอยชั้นตรีไร่ละ ๘๐ สตางค์ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

หอรทัยากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

หม่อมเจ้าเนร

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน หน้า ๔๕๑)

พระราชกฤษฎีกา

กำหนดเขตก่อสร้างทางรถไฟแผ่นดิน
ต่อจากนครราชสีมาถึงอุบลราชธานี

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดินสร้างทางรถไฟสายตัวนอกเฉียงเหนือต่อจากนครราชสีมา (โคราช) ไปยังอุบลราชธานีตอนหนึ่ง และตามที่พระบรมราชโองการให้กรมรถไฟแผ่นดินเริ่มลงมือตรวจและวางแนวทางรถไฟอันแน่นอนให้เสร็จภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่ ๘ เดือน พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ นั้น

บัดนี้กรมรถไฟแผ่นดินได้อนุวัตรตามประกาศพระราชกฤษฎีกานั้น และได้ตรวจวางแนวทางรถไฟได้แน่นอนแล้ว ระหว่างนครราชสีมา (โคราช) แลจังหวัดสุรินทร์ แต่เขตรถไฟระหว่างจังหวัดสุรินทร์และอุบลราชธานีนั้น กรมรถไฟแผ่นดินยังหาได้ตรวจวางแนวทางอันแน่นอนให้เสร็จภายใน ๒ ปี นับ

หน้า ๓๗๐

พ. ศ. ๒๕๖๔

แต่วันที่ ๘ เดือนพฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ นั้นไม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต
เพิ่มเวลาอีก ๑ ปี นับแต่วันที่ ๘ เดือนพฤศจิกายน พระพุทธ
ศักราช ๒๕๖๔ เป็นต้นไป เพื่อให้กรมรถไฟแผ่นดินตรวจและ
วางแผนทางรถไฟอันแน่นอนได้ในตำบลที่กล่าวนั้น ข้อความ
อื่นๆ ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๘ เดือนพฤศจิกายน
พระพุทธศักราช ๒๕๖๒

ประกาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๗ เดือนพฤศจิกายน พระ
พุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน หน้า ๔๕๒)

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินแลอสงหิมทรัพย์อย่างอื่น
เพื่อสร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดินจัดสร้าง

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ทราบทั่วกันว่า ตามซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประ
กาศพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช
๒๔๖๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมรถไฟแผ่นดินตรวจ
แลวางแผนทางให้แน่นอนในการสร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียง
เหนือ จากจังหวัดนครราชสีมาถึงจังหวัดอุบลราชธานี และ
ให้เชื่อมต่อกับทางรถไฟที่มีอยู่แล้วที่จังหวัดนครราชสีมา

บัดนี้กรมรถไฟแผ่นดินได้อำนวยัตร์ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งวันที่
๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๒ และได้ตรวจแผนทาง
รถไฟได้แน่นอนแล้วอีกตอนหนึ่ง คือ ตั้งแต่ตำบลท่าช้าง จัง
หวัดนครราชสีมา ถึงจังหวัดสุรินทร์ จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า ถึง
เวลาอันสมควรแล้วที่จะจัดซื้อที่ดิน แลอสงหิมทรัพย์อย่างอื่น
ซึ่งอยู่ในระหว่างสองตำบล แลเพื่อปลดเปลื้องเจ้าของหรือผู้

ปกครองทรัพย์สินซึ่งมีต้องประสงค์จะจัดซื้อขึ้นให้พ้นจากเขตหวงห้ามตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสร้างทางรถไฟ ฯลฯ ที่กล่าวมาแล้ว

โดยเหตุนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกาไว้ มีข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ ให้ยกเลิกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสร้างทางรถไฟ ฯลฯ ฉบับลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ เฉพาะตอนตั้งแต่ตำบลท่าช้าง จังหวัดนครราชสีมาถึงจังหวัดสุรินทร์นั้นเสีย แลให้ใช้พระราชกฤษฎีกานี้แทนในเขตเดียวกัน ให้เรียกว่าพระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดิน

มาตรา ๒ ให้กรมรถไฟแผ่นดินเป็นธุระในเรื่องจัดหาซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อสร้างทางรถไฟจากตำบลท่าช้าง จังหวัดนครราชสีมา ถึงจังหวัดสุรินทร์ ส่วนการที่จะพิจารณาถึงเรื่องสิทธิค่าทำขวัญที่จะพึงคิดให้นั้น ให้ใช้ข้อความทั้งปวงตามที่มีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดวางทางรถไฟและทางหลวง พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดิน

มาตรา ๓ ที่ดินแลอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งต้องจัดซื้อขึ้นมีระบุไว้ในท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งพระราชกฤษฎีกานี้ด้วย

มาตรา ๔ เพื่อให้สะดวกแก่การจัดหาซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น และเพื่อจัดการตามที่จำเป็นเพื่อกำหนดแลใช้เงินค่าทำขวัญ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง ๑ พระยากำแหงสงคราม สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลนครราชสีมา ๒ อำมาตย์เอก พระยารำไพวงศ์บริพัตร นายช่างก่อสร้างเอกสายตวันออกเฉียงเหนือ กรมรถไฟแผ่นดิน ๓ อำมาตย์เอก พระยาสุรเกษตรวิเศษ ข้าหลวงพิเศษจัดการออกตราของกระทรวงเกษตรธิการ เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดิน

ประกาศมาณวันที่ ๗ เดือนพฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน หน้า ๔๕๕)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลนครศรีธรรมราช

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
 ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่ม
 เต็มเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อ
 เห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้
 พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลนคร
 ศรีธรรมราชตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๒๕๕ ตำบล จึงประกาศ
 เพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
 ในมณฑลนครศรีธรรมราชตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๒๕๕ ตำบล
 และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ในท้องที่มณฑลมหาสารบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลมหาสารบุรีรวม ๔๕ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในมณฑลมหาสารบุรีรวม ๔๕ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน หน้า ๔๗๑)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเปนกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานีรวม ๒๕ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในมณฑลอุบลราชธานีรวม ๒๕ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

โดยกระแสร่วมกันในพระราชบัญญัติมาตรการทองคำเพิ่มเติม

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ ฉบับที่ ๓

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าใส่กระหม่อม ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในพระราชบัญญัติมาตรการทองคำเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๕๖๒ ฉบับที่ ๓ มาตรา ๒ แลมาตรา ๓ นั้น

กรมพระคลังมหาสมบัติ ที่กรุงเทพฯ จะจ่ายเงินตราอันชอบด้วยกฎหมาย เป็นค่าแลกเปลี่ยนซึ่งมีผู้ส่งให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติทางต่างประเทศ ตามพิกัด ๕ บาทกับ ๕๐ สตางค์ (เท่ากับห้าสิบบาทครึ่ง) ต่อปอนด์ จนกว่าจะได้ประกาศเปลี่ยนแปลงต่อไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

ศุภโยคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๖ ธันวาคม หน้า ๔๘๘)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลสุราษฎร์

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะประกาศเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดังนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลสุราษฎร์ตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๑๕๐ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในมณฑลสุราษฎร์ตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๑๕๐ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

อาจวางเอก เสนาบดี

ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า "เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าสมควรที่จะทำดั่งนั้น" นั้น บัดนี้สมควรที่จะให้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีรวม ๑๑๑ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในมณฑลราชบุรี รวม ๑๑๑ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๑๑ ธันวาคม หน้า ๔๗๕)

ประกาศ

เลิกใช้อินทรธนูน้อยเสื่อราตรีขาวเสื่อป่า
และให้ใช้แผ่นเครื่องหมายยศติดข้อมือเสื่อแทน

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้เลิกใช้อินทรธนูน้อยที่ใช้ประกอบกับเสื่อราตรีขาวสำหรับนายเสื่อป่า ไม่ใช่ต่อไป

ส่วนเครื่องหมายยศสำหรับใช้ประกอบกับเสื่อราตรีขาวนั้น ให้ใช้แผ่นสักกลาตเครื่องหมาย ตาม สังกัดเหล่าอย่างส เครื่องหมายอินทรธนูทำเป็นรูป ๓ เหลี่ยม มีขนาดวัดตามริมขอบด้าน ยืน ๒ ข้างยาวข้างละ ๕๕ มิลลิเมตร ด้านริมขอบด้านล่างยาว ๔๗ มิลลิเมตรและทาบลวดหรือแถบไหมทอง หรือเงินที่ขอบ ด้าน ยืน ๒ ข้างตามชั้นยศดังนี้

๑. ชั้นนายหมวด ใช้ลวดทองหรือเงินขนาด ๒ มิลลิเมตร ทาบริม ใ้ระยะระหว่างเส้นลวด ๒ มิลลิเมตร คือ นายหมวดตรี ๑ เส้น นายหมวดโท ๒ เส้น นายหมวดเอก ๓ เส้น

๒. ชั้นนายกอง เพิ่มแถบไหมทองหรือเงินขนาด ๕ มิลลิเมตรทาบด้านในเส้นลวดเล็ก ๑ แถบ

๓. ชั้นนายกองใหญ่และนายพลเสื่อป่า ติดลวดทองหรือ

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๓๘๑

เงินขนาด ๒ มิลลิเมตร ๔ เส้น และที่หว่างใจกลางแผ่นทาบ
แถบใหม่ทองหรือเงินเป็นรูป ๓ เหลี่ยม

ส่วนนายเสื่อป่าในกองเสนารักษาดินแดนต่าง ๆ ให้ใช้
เช่นเดียวกัน แต่คงใช้สีตามสังกัดกองเสนา

ให้ใช้แผ่นเครื่องหมายติดที่เหนือตะเข็บข้อมือเสื่อทั้ง ๒
ข้างหันมุมแหลมขึ้นข้างหยา และเพื่อให้เป็นการถูกต้องตาม
แบบ ให้เสนาธิการเสื่อป่าส่งแบบเครื่องหมายไปให้กรม
ยกรับตรเสื่อป่าไว้เป็นตัวอย่าง

ทั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้เครื่องหมายแต่บัดนี้
เป็นต้นไป

กรมบัญชาการคณะเสื่อป่า

ประกาศมาณวันที่ ๒๐ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม หน้า ๕๐๘)

ประกาศกรมราชองครักษ์

เรื่องเปลี่ยนแปลงการติดเครื่องหมายราชองครักษ์เสื้อป่า
เฉพาะเวลาแต่งกายด้วยเครื่องราตรีสีโมสร

ด้วยตามพระราชกำหนดเครื่องแต่งกายเสื้อป่าเฉพาะเครื่อง
ราตรีสีโมร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกอินทร์นุ
เสี้ยและให้ใช้เครื่องหมายยศติดที่ข้อมือเสื้อแทนนั้น สำหรับ
เครื่องหมายราชองครักษ์ (อักษรพระบรมนามาภิไธยย่อ ร.ร. ๖)
ที่เคยติดบนอินทร์นุข้างขวานั้น ให้แก้ไขเสื้อใหม่ คือ
ให้ติดเครื่องหมายราชองครักษ์ (อักษรพระบรมนามาภิไธย
ย่อ ร.ร. ๖) ที่คอเสื้อราตรีสีโมสรข้างขวา ติดเครื่องหมายประ
จำเหล่าหรือพระมหามงกุฎ ๑ เช่นเดิมแต่

ประกาศมาณวันที่ ๒๒ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยารามราชนพ ม. ร.

นายพลโท สมุหราชองครักษ์

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๕ ธันวาคม หน้า ๕๐๐)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ในท้องที่มณฑลร้อยเอ็ด

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า "เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไป เมื่อ
เห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดังนี้" นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑล
ร้อยเอ็ดตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๑๑๓ ตำบล จึงประกาศ
เพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ในมณฑลร้อยเอ็ดตลอดทั่วทั้งมณฑล รวม ๑๑๓ ตำบล และ
กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จงวางเอก เสนาบดี

ในท้องที่มณฑลภูเก็ต

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า "เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดังนั้น นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลภูเก็ตรวม ๑๕๐ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในมณฑลภูเก็ต รวม ๑๕๐ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๕ ธันวาคม หน้า ๕๑๘)

พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม

พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

พระบาทสมเด็จพระปรมาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า
เหนือกระหม่อมสั่งว่า

ด้วยตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีว่า ถ้ากระทรวงใดจะต้องจ่ายเงินเพิ่มเติม นอกงบประมาณที่พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว แล พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งจ่ายเพิ่ม ตีได้ แต่ไม่มี เงินที่ได้ตั้งงบประมาณไว้ในกระทรวงนั้น หรือในกระทรวงอื่น ที่จะโอนมาตั้งจ่ายได้ไซ้ ให้ตราพระบรมราชานุญาตเป็นพระราชบัญญัติพิเศษกำหนดเงินเพิ่มเติมประจำปีนั้น

ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ กำหนดให้ตั้งเงินรายได้ ๗๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท เงินรายจ่าย ๘๒,๑๓๐,๑๒๖ บาท แลเงินจ่ายพิเศษจ่ายจากเงินคงพระคลัง ๖,๘๑๖,๒๒๕ บาท

และด้วยเหตุว่าราคาข้าวใน พ.ศ. ๒๕๖๓ จะลดลงจากปี

พ.ศ. ๒๔๖๒ บ้างก็ซื้อ แต่สิ่งของที่ปนเครื่องบริโภคอย่างอื่น แลเครื่องอุปโภคที่แพงขึ้นผิดปรกติยังคงแพงอยู่ การจ่ายเงินเพิ่มพิเศษให้แก่เสมียนพนักงาน ซึ่งได้รับพระราชทานเงินเดือนตั้งแต่เดือนหนึ่งต่ำกว่า ๖๐ บาทลงมา ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ไว้แต่เดิม ก็ยังคงต้องจ่ายอยู่ตลอดปี พ.ศ. ๒๔๖๓ แลกระทรวงพระคลังฯ ได้ผ่อนผันจ่ายเงินเบี้ยเลี้ยงเพิ่มขึ้นจากอัตราเดิมเนื่องจากเครื่องบริโภคแพง เช่น ตำรวจ แลนักโทษ เป็นต้น กับทั้งได้จ่ายเงินเพิ่มให้กระทรวงทบวงการต่าง ๆ เป็นค่าสิ่งของเครื่องใช้แพงผิดจากธรรมดาอีกเป็นจำนวนมาก อีกประการหนึ่งเมืองบพวนบุรีรายจ่ายจริงของแผ่นดินประจำ พ.ศ. ๒๔๖๓ คงปรากฏว่าเงินที่ได้จ่ายไปทั้งสิ้น ๘๖,๑๒๘,๘๘๘ บาท ๐๒ สตางค์ สูงกว่างบประมาณ ๓,๘๕๘,๗๗๓ บาท ๐๒ สตางค์ แลเงินจ่ายพิเศษจ่ายจากเงินคงพระคลังฯ ได้จ่ายไปจริง ๘,๘๗๑,๓๖๔ บาท ๑๔ สตางค์ สูงกว่างบประมาณ ๒,๐๕๕,๑๓๘ บาท ๑๔ สตางค์ เงินจ่ายพิเศษที่ต้องจ่ายสูงกว่างบประมาณเป็นจำนวนมากในแผนการก่อสร้างทางทตน้ำแควป่าสัก เพราะสิ่งของต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๓๘๗

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ แลให้ใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป

มาตรา ๒ ให้เพิ่มยอดเงินงบประมาณรายจ่ายธรรมดาประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ขึ้นอีก ๓,๕๕๘,๗๗๓ บาท ๐๒ สตางค์ เงินจ่ายพิเศษจ่ายจากเงินคงพระคลัง ๒,๐๕๕,๑๓๕ บาท ๑๔ สตางค์ รวมเป็นงบประมาณรายจ่ายธรรมดาในปีนั้น ๘๖,๑๒๘,๘๕๕ บาท ๐๒ สตางค์ งบประมาณเงินจ่ายพิเศษจ่ายจากเงินคงพระคลัง ๘,๘๗๑,๓๖๔ บาท ๑๔ สตางค์

มาตรา ๓ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๒๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑ มกราคม หน้า ๕๓๑)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไปเมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลกเพิ่มเติมขึ้นอีก ๔๗ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลกเพิ่มเติมขึ้นอีก ๔๗ ตำบล ตามบัญชีท้ายประกาศนี้ และกำหนดให้ ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศ

ใช้กฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า
ว่าด้วยการเก็บรังผึ้งในมณฑลนครศรีธรรมราช
ปัตตานี สุราษฎร์ ภูเก็ต ร้อยเอ็จ รวม ๕ มณฑล

ตามความในกฎข้อบังคับวางระเบียบการหาของป่า ว่าด้วย
การเก็บรังผึ้ง พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑ มีว่า เมื่อจะใช้กฎข้อบังคับ
นี้ในมณฑลใด เมื่อใด จะประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น
สำคัญนั้น

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้กฎข้อบังคับวาง
ระเบียบการหาของป่า ว่าด้วยการเก็บรังผึ้ง พ.ศ. ๒๕๖๔ ใน
มณฑลนครศรีธรรมราช ปัตตานี สุราษฎร์ ภูเก็ต ร้อยเอ็จ
แต่บัดนี้เป็นต้นไป

กระทรวงเกษตรราชการ

ประกาศมาลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เสนาบดีไปตรวจราชการ

พระยาสุรพกิจเกษตรการ ลงนามแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑ มกราคม หน้า ๕๑๗)

ประกาศ

ลดชั้นที่นาฟางลอยตำบลยางหวาย

ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดไชยภูมิ มณฑลนครราชสีมา
 ลงจัดเก็บเป็นนาขั้นเบ็ญจะ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๔๖๔
 เป็นต้นไป

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
 พระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ๆ ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า การเก็บ
 เงินค่านาฟางลอยในตำบลยางหวาย ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัด
 ไชยภูมิ ซึ่งแต่เดิมได้จัดเก็บเงินเป็นนาฟางลอยชั้นจัตวาอยู่ชั้น
 ทรงพระราชดำริเห็นว่าการทำงานของราษฎรในตำบลยางหวายได้
 ผลไม่บริบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่เป็นนาดอน ได้อาศัยน้ำฝน
 อย่างเดียว และท้องที่ติดต่อกัน ตำบลนครสวรรค์ ตำบลกุด
 ตุ่มซึ่งได้จัดเก็บเงินอากรค่านาเป็นชั้นเบ็ญจะอยู่แล้ว สมควร
 จะลดอัตราค่านาตำบลยางหวายลงจัดเก็บเป็นชั้นเบ็ญจะ เพื่อให้
 เป็นการเหมาะสมกับท้องที่และผลที่ได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ประกาศแก่ลดอัตรา
 เก็บเงินอากรค่านาในตำบลยางหวาย ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัด

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๓๕๑

ไซยภูมิ มณฑลนครราชสีมา ลงจัดเก็บเป็นนาฟางลอยขึ้น
เบ็ญจะไร่ละ ๔๐ สตางค์ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็น
ต้นแลสืบไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

ศุภโชคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑ มกราคม หน้า ๕๓๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ

ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรราคาใบละ ๑ บาท หมวด "ห"

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ประกาศตามอำนาจในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติธนบัตร รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ ว่าด้วยการจำหน่ายธนบัตรราคาใบละ ๑ บาท หมวด "ห" ตามความในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังกล่าวต่อไปนี้

๑. ธนบัตรราคาใบละ ๑ บาท ซึ่งจำหน่ายให้แลกเปลี่ยนตามประกาศนี้ มีขนาด สี ลวดลาย และข้อความอื่นๆ อย่างเดียวกับธนบัตรราคาใบละ ๑ บาท ที่ได้จำหน่ายตามประกาศลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เว้นไว้แต่ธนบัตรที่ประกาศ

จำหน่ายคราวนี้เรียงหมวดตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๐๐ และเรียงเลขหมายตั้งแต่ ๐๐๐๐๑ ถึง ๑๐๐๐๐๐ ทุกหมวด

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

ศุภโยคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นภาคสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลกเพิ่มขึ้นอีก ๒๖ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลกเพิ่มขึ้นอีก ๒๖ ตำบล และ กำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๑๒)

ในท้องที่มณฑลอยุธยา

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ซึ่งว่าด้วย "เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะทำดังนี้" นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลอยุธยาเพิ่มขึ้นอีก ๗ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลอยุธยาเพิ่มขึ้นอีก ๗ ตำบล และกำหนด ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๔๕)

ประกาศเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
ยกเว้นฝิ่นยาเพิ่มเติมตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น

พ.ศ. ๒๔๖๔

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๘ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้ยกเว้นยาฝิ่นจากแผ่นดินเป็นแผ่นดินที่ต้องห้ามตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ อีกจำนวน ๑ รวมทั้งที่ได้ประกาศยกเว้นไว้แล้ว เป็น ๑๑ ขนานนั้น บัดนี้ขอประกาศข้อยาฝิ่น ซึ่งนับว่าเป็นแผ่นดินที่ได้รับความยกเว้นจากข้อห้ามตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. ๒๔๖๔ คือ

ยาปรุงขนตามตำรา Pharmacopoeia

Tincture Camphor Compound in Tabloid

การยกเว้นยาจะยกเว้นให้เฉพาะยาที่ได้กล่าวไว้ หรือชอนที่เรียกแทนชอนที่กล่าวนี้ แล เป็นยาที่ปรุงขนตามตำรา Pharmacopoeia ของประเทศที่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกับกรุงสยาม

หรือรักษาโรคพิษฝิ่น

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

สุภโยคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๔๑)

กฎข้อบังคับ

ของสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ฉบับที่ ๒
ว่าด้วยระเบียบการที่สำนักงานที่สำหรับตรวจ
และใช้หนี้จะจำหน่ายใช้เงิน

อาศรัยอำนาจที่พระราชทานไว้ในมาตรา ๒ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้ ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามพระราชกำหนด ว่าด้วยจัดการตามสัญญาสันติภาพในเรื่องทรัพย์สิน พระพุทธศักราช ๒๔๖๒ ให้สำนักงานนั้นจำหน่ายใช้เงิน และออกกฎข้อบังคับอธิบายวิธีการที่จะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมาย

บัดนี้เป็นเวลาอันสมควรแล้ว ที่จะออกกฎข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการจำหน่ายใช้เงิน และโดยเหตุที่เงินรายนี้จะจำหน่ายได้มากขึ้นเท่าใด ย่อมต้องอาศรัยจำนวนเงินที่สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้จะได้รับมอบหมายตามบทแห่งมาตรา ๑ ของพระราชบัญญัติอันกล่าวแล้วนั้นเป็นประมาณ สำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้จึงได้ตรากฎข้อบังคับฉบับที่ ๒ นี้ขึ้นไว้ มีข้อความดังจะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑ เมื่อคำร้องทวงเงินรายใดถึงกำหนดที่สำนักงานสำหรับ

ตรวจและใช้หนี้จักจำหน่ายใช้เงินให้แก่ผู้ยื่นคำร้องแล้ว สำนัก
งานสำหรับตรวจและใช้หนี้จะได้แจ้งความให้ผู้ยื่น คำร้องทราบ
และส่งใบสำคัญรับตัวชี้แจงให้แก่ผู้ยื่นคำร้องรายนั้นฉบับ ๑

ใบสำคัญเช่นนี้พร้อมทั้งตัวชี้แจง จะได้บ่งนามผู้ยื่นคำร้อง
จำนวนเงิน และประเภทแห่งคำร้องนี้ไว้ให้ปรากฏชัดเจน

ข้อ ๒ จำนวนเงินที่ปรากฏในใบสำคัญซึ่งสำนักงานนี้ได้ออก
ให้ไว้แก่ผู้ยื่นคำร้องนั้น สำนักงานจักจ่ายใช้ให้แก่ผู้ถือใบ
สำคัญเป็นงวดๆ งวดใดจะจ่ายเมื่อใด และจะจ่ายเป็นจำนวนเงิน
เท่าใดผู้กำกับสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้จักเป็นผู้กำหนด
เวลาและจำนวนเงิน โดยคิดเทียบตามจำนวนเงินสดที่มีอยู่และ
ที่สามารถจะเอามาจ่ายให้ได้

ข้อ ๓ เมื่อตกลงจะจ่ายเงินงวดใดให้แก่ผู้ถือใบสำคัญสำหรับ
คำร้องประเภทใด ผู้กำกับการจะได้บอกกล่าวให้ผู้ถือใบสำคัญ
สำหรับคำร้องประเภทนั้นทราบทั่วกัน โดยทางไปรษณีย์มีใบรับ

ข้อ ๔ เมื่อผู้ถือใบสำคัญเหล่านี้นำใบสำคัญมาแสดง สำนัก
งานสำหรับตรวจและใช้หนี้ เมื่อได้หักค่าบำเหน็จและค่าใช้
สอยต่างๆ ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมาย หรือ
ในกฎข้อบังคับ ของสำนักงานสำหรับตรวจและใช้หนี้นั้นเสร็จแล้ว
จักได้จำหน่ายใช้เงินงวด นั้นให้ ไปตาม จำนวนที่ได้ กำหนดและ
บอกกล่าวให้ทราบแล้วนั้น

การจำหน่ายเงินเช่นนี้ จะได้จัดส่งไว้ในใบสำคัญด้วย
ข้อ ๕ ถ้าผู้ถือใบสำคัญไม่มารับ เงินงวดใดภายในกำหนด
๓ เดือน นับแต่วันที่ได้รับคำบอกกล่าวทางไปรษณีย์มิได้รับ
ตามความที่กล่าวไว้ในข้อ ๓ นั้นแล้ว สำนักงานสำหรับตรวจ
และใช้หนี้จักไม่รับผิดชอบในการที่จะใช้เงินงวดนั้นให้แก่ผู้ถือ
ใบสำคัญอีกต่อไป เมื่อเป็นการพ้นวิสัยเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง
ที่จะใช้เงินงวดนั้นได้ภายหลัง

ประกาศมาณวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

หม่อมเจ้าเพชรจรุสดี

ผู้กำกับการ

(ราชกิจจานุเบกษา ๓๘ เล่ม วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๔๗)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ในท้องที่มณฑลอุดร

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อ
เห็นว่าเป็นเวลาสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑล
อุดรตลอดทั่วทั้งมณฑลรวม ๓๔๔ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติม
ขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในมณฑล
อุดรตลอดทั่วทั้งมณฑลรวม ๓๔๔ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้ง
แต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศ

เลื่อนชั้นที่นาตำบลลาดยาวท้องที่อำเภอโกรกพระ
จังหวัดนครสวรรค์ชั้นเป็นนาฟางลอยชั้นตรี

พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ที่นาตำบลลาดยาวท้องที่อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ เดิมได้จัดเก็บเงินอากรค่านาฟางลอยเป็นชั้นจัดวานั้น ยังไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เพราะเหตุว่าได้ทำฝายแลขุดเหมืองระบายน้ำไปหล่อเลี้ยงต้นข้าวของกามและได้ผลบริบูรณ์ขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนชั้นที่นาตำบลลาดยาวท้องที่อำเภอโกรกพระจังหวัดนครสวรรค์จัดเก็บเป็นนาฟางลอยชั้นตรีไร่ละ ๘๐ สตางค์ ตั้งแต่พระพุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
ศุภโยคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน,
12/10/2566 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๓๑)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลภูเก็ต

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำตั้งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลภูเก็ตเพิ่มขึ้นอีก ๔๑ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลภูเก็ตเพิ่มขึ้นอีก ๔๑ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๗๒)

ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดังนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์เพิ่มขึ้นอีก ๑๐๕ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลนครสวรรค์เพิ่มขึ้นอีก ๑๐๕ ตำบล และกำหนดให้ ใช้นับตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๖๖)

ในท้องที่มณฑลราชบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๔ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลราชบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๔ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ หน้า ๕๘๔)

ประกาศแก้ไขความในมาตรา ๓

ข้อ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน
พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดัรัสเห็นโอเกล้า ๆ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามความในมาตรา ๓ ข้อ (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ นั้น ข้อความยังเป็นที่เคลือบคลุมแลยังไม่เพียงพอแก่ความประสงค์ และเพื่อแก้ไขให้ ได้ความชัดเจนขึ้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ยกเลิกข้อความในข้อนี้เสียทั้งข้อ แลให้ใช้ข้อความดังจะกล่าวต่อไปนี้แทนตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

(๑) คำว่า “รถไฟ” หมายความว่ากิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อหาประโยชน์ด้วยวิธีบรรทุกส่งคนโดยสาร แลสินค้าบนทางซึ่งมีรางส่วนรถไฟซึ่งได้รับอนุญาตให้ สร้างขึ้นตลอด ทั้งสายบนถนนหลวงของนครหนึ่ง หรือเมืองหนึ่งนั้นให้เรียกว่า “รถราง” ประกาศมาในวันที่ ๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศ

เปลี่ยนแปลงประเภทไม้ ขนาด อัตราค่าภาคหลวง
แลเพิ่มเติมชนิดไม้ประเภทหวงห้าม ในมณฑลพายัพมณฑล
มหาราษฎร์ มณฑลนครศรีธรรมราช มณฑลจันทบุรี มณฑล
นครราชสีมา มณฑลปราจีน มณฑลพิษณุโลก แลมณฑลสุราษฎร์
รวม ๘ มณฑล

ตามความในพระราชบัญญัติรักษาป่า พระพุทธศักราช ๒๔๕๖
มาตรา ๘ แล ๙ ว่า เมื่อได้กำหนดชนิดแลขนาดไม้กับอัตรา
ค่าภาคหลวงไม้แล้ว ให้เสนาบดีมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลง
หรือเพิ่มเติมไม้ประเภทหวงห้ามได้ตามแต่จะเห็นสมควรนั้น

บัดนี้ปรากฏว่า ประเภทไม้ ชนิด ขนาด แลอัตราค่าภาค
หลวงสำหรับไม้บางอย่างบางชนิด ตามบวญญัติที่ได้ประกาศไว้
สำหรับมณฑลพายัพ มณฑลมหาษฎร์ มณฑลนครศรีธรรม
ราช มณฑลจันทบุรี มณฑลนครราชสีมา มณฑลปราจีน มณฑ
ลพิษณุโลก แลมณฑลสุราษฎร์ รวม ๘ มณฑล ซึ่งได้
ประกาศใช้มาแล้วเป็นเวลานานหาเหมาะกับกาลสมัยไม่ เพราะ
ราคาไม้ที่ซื้อขายกันในท้องตลาดย่อมเปลี่ยนแปลงไปอีกมาก สม

หน้า ๔๐๖

พ.ศ. ๒๕๖๕

ควรจะแก้ไขบาญชีไม้ แล อัตราค่าภาคหลวงตามความ มุ่งหมาย
แห่งพระราชบัญญัติรักษาป่า พ. ศ. ๒๕๕๖

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงประเภทไม้
ชนิด ขนาด แลอัตราค่าภาคหลวง แลเพิ่มเติมชนิดไม้บ้าง
อย่างบางชนิด สำหรับมณฑลต่างๆ รวม ๘ มณฑล ที่ระบุนาม
มาแล้ว ให้เป็นไปตามบาญชีท้ายประกาศนี้

กระทรวงเกษตรธิการ

ประกาศมาณวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๕

เสนาบดีไปตราจากราชการ

พระยาสุรพกิจเกษตรการ

ลงนามแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘๖ วันที่ ๕ มีนาคม หน้า ๕๗๗)

บัญชีเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม้หวงห้าม ในมณฑลพายัพ หาราชบุรี พิศณุโลก นครราชสีมา ปราจีนบุรี จันทบุรี สุราษฎร์ นครศรีธรรมราช

มณฑล	ไม้หวงห้าม ประเภทชนิดที่		ชื่อไม้	ขนาดเล็กที่สุดวัด ยรอบตรงลำต้น สูงจากพื้นดิน ๑๕๐ เซนติเมตร เป็นจำ แน่นเช่นนี้เมตร		อัตราค่าภาคหลวง เมเตอร์สี่เหลี่ยมลูกบาศระ				หมายเหตุ
	เดิม	แก้ไขใหม่		เดิม	แก้ไขใหม่	เดิม		แก้ไขใหม่		
						บาท	สต.	บาท	สต.	
พายัพ และ มหาราชบุรี	-	๑	ไม้ก้ายาน	-	-	-	-	-	-	เพิ่มเติมขึ้นใหม่ (เฉพาะมณฑลมหา
	๑	๒	ไม้เกตุแดง	-	๑๓๕	-	-	๖	-	แก้ไขประเภทไม้
	๑	๒	ไม้ยมหอม	-	๒๐๐	-	-	๓	-	"
	๒	-	ไม้เปื่อย	๑๕๐	๒๐๐	๑	-	๒	-	แก้ขนาดแล้อัตราค่าภาคหลวง
	๒	-	ไม้แงะ	๗๕	๑๐๐ ๗๕	๑	-	๑	๕๐	"
	๒	-	ไม้เป่า	๗๕	๑๐๐ ๗๕	๑	-	๑	๕๐	"
	๑	-	ไม้ตง	๑๒๕	๑๕๐	-	๗๕	๑	-	"
	๑	-	ไม้หกฟ้า	๑๕๐	-	-	๗๕	๑	-	แก้อัตราค่าภาคหลวง
	-	๒	ไม้เกตุดำหรือชิงชัน	-	๑๗๕	-	-	๖	-	เพิ่มเติมขึ้นใหม่
	-	๒	ไม้มะเกลือ	-	๑๕๐	-	-	๕	-	"
	-	๒	ไม้กระเจา	-	๒๐๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้ โมกมัน	-	๑๐๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้ สี่เสียด	-	๑๐๐	เปลื้องแลไม้สี่เสียดอัตราค่าภาคหลวง ร้อยละสิบ				"
	-	๒	ไม้แก้ว	-	๔๐	อัตราค่าภาคหลวงร้อยละสิบ				"
	-	๒	ไม้ฝาง	-	๔๐	"	"	"	"	"
	-	๒	ไม้บันนาก	-	๑๕๐	-	-	๒	-	"
	-	๒	ไม้ ตนนก	-	๑๕๐	-	-	๑	๕๐	"
	-	๒	ไม้สักขี้ไก่	-	๑๐๐	-	-	๑	๕๐	"
	-	๑	ไม้มะม่วงป่า	-	๒๐๐	-	-	๑	-	"
	-	๑	ไม้เหียง	-	๑๕๐	-	-	๑	-	"
	-	๑	ไม้สา	-	๖๐	เปลื้องแล้อัตราค่าภาคหลวง ร้อยละสิบ				"
-	๑	ไม้ข่อย	-	๖๐	"	"	"	"	"	
พิศณุโลก	๑	๒	ไม้ชิงชันหรือไม้เกตุดำ	-	๑๗๕	-	-	๖	-	แก้ประเภทไม้
	๑	๒	ไม้ประดู่	-	๑๗๕	-	-	๕	-	"
	๑	๒	ไม้สี่เสียด	-	๑๐๐	เปลื้องแลไม้สี่เสียดอัตราค่าภาคหลวง ร้อยละสิบ				"
	๒	-	ไม้ตะแบก	๑.๐	๒๐๐	๑	-	๒	-	แก้ขนาดแล้อัตราค่าภาคหลวง

มณฑล	ไม้หวงห้ามประเภทชนิดที่		ชื่อไม้	ขนาดเล็กที่สุดวัดโดยรอบตรงลำต้นสูงจากพื้นดิน ๑๕๐ เซนติเมตรเป็นจำนวนเช่นเดียวกับ		อัตราค่าภาคหลวงเมอร์สเหลี่ยมลูกบาศก์				หมายเหตุ	
	เดิม	แก้ไขใหม่		เดิม	แก้ไขใหม่	เดิม		แก้ไขใหม่			
						บ.๑	สต.	บาท	สต.		
พิษณุโลก	๒	—	ไม้ตะเคียน	๒๐๐	—	๑	—	๒	—	แก้ไขอัตราค่าภาคหลวง เพิ่มเติมขึ้นใหม่	
	๒	—	ไม้มะค่า	๑๕๐	—	๑	—	๒	—		
	—	๒	ไม้เสลา	—	๒๐๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้เรียง	—	๑๐๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้โมกมัน	—	๑๐๐	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้อินทนิล	—	๑๗๕	—	—	๒	—		
	—	๒	ไม้ชะเง้อหรือกะเจา	—	๒๐๐	—	—	๒	—		
	—	๓	ไม้กะท้อน	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้ส้มอ	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้สะเตา	—	๑๐๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้มะม่วงป่า	—	๒๐๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้ตาด	—	๑๕๐	—	—	๑	—		
	—	๓	ไม้สา	—	๖๐	เปลี่ยนแก้ไขอัตราค่าภาคหลวงร้อยละสิบ					—
	—	๓	ไม้ข่อย	—	๖๐	—					—
นครราชสีมา	๑	๒	ไม้สีเสียด	—	๑๐๐	เปลี่ยนแก้ไขไม้สีเสียดอัตราค่าภาคหลวงร้อยละสิบ				แก้ไขประเภทไม้	
	—	๒	ไม้คันทอง	๑๕๐	—	—	๕๕	๒	—	แก้ไขอัตราค่าภาคหลวงเพิ่มเติมขึ้นใหม่	
	—	๒	ไม้โมกมัน	—	๑๐๐	—	—	๒	—	—	
ปราจีนบุรี	๑	๒	ไม้สีเสียด	—	๑๐๐	เปลี่ยนแก้ไขไม้สีเสียดอัตราค่าภาคหลวงร้อยละสิบ				แก้ไขประเภทไม้	
	๑	๒	ไม้บันนาก	—	๑๕๐	—	—	๒	—	—	
	๒	—	ไม้พยอม	๑๕๐	๑๗๕	๑	—	๑๐	—	แก้ไขขนาดอัตราค่าภาคหลวง	
	๒	—	ไม้ตะแบก	๑๕๐	๒๐๐	๑	๕๐	๒	—	เพิ่มเติมขึ้นใหม่	
	—	๓	ไม้โกล้งกาง	—	๔๕	—	—	๑	—	—	
—	๓	ไม้แสมหรือโปรง	—	๓๐	—	—	๑	—	—		
จันทบุรี	—	๒	ไม้รง	—	๕๐	ไม้รงอัตราค่าภาคหลวงร้อยละสิบ				เพิ่มเติมขึ้นใหม่	
สุราษฎร์	๒	—	ไม้คราก	๗๕	—	๑	๕๐	๓	—	แก้ไขอัตราค่าภาคหลวง	
	๒	—	ไม้ดำเสา	๑๕๐	—	๑	๕๐	๒	๕๐	—	
	๑	๒	ไม้คันทอง	๖๐	—	๑	—	๒	๕๐	แก้ไขประเภทไม้และอัตราค่าภาคหลวง	
	๒	—	ไม้ขเหล็ก	๑๕๐	๑๐๐	๑	๕๐	๒	๕๐	แก้ไขขนาดอัตราค่าภาคหลวง	
	๒	—	ไม้จันทนา	๑๐๐	—	๑	๕๐	๒	—	แก้ไขอัตราค่าภาคหลวง	

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลพายัพ

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพ รวม ๒๓๘ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพ รวม ๒๓๘ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกต่อไป เมื่อ
เห็นว่าเปนกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้
พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑล
พิษณุโลกเพิ่มขึ้นอีก ๔๕ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการ
ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑล
พิษณุโลกเพิ่มขึ้นอีก ๔๕ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑
มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จวงวงเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ มีนาคม หน้า ๖๐๗)

ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า "เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้อีกรำไป เมื่อเห็นว่าแปลนกาลสมควรที่จะทำตั้งนั้น" นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานีเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลอุบลราชธานีเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ มีนาคม หน้า ๖๑๑)

ประกาศเพิ่มเติมข้อบังคับ

เงินค่าเช่าบ้าน (ฉบับที่ ๒) พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ประกาศเพิ่มเติม ข้อบังคับ เงิน ค่าเช่าบ้าน พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังต่อไปนี้

๑. แก้อธิบายในข้อ ๔ แห่งข้อบังคับนั้น ซึ่งอ้างเขตจังหวัดพระนคร ตามประกาศของกระทรวงนครบาล ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ นั้น ให้แก้เป็นอ้างประกาศกระทรวงนครบาลฉบับลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนี้

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมา ณ วันที่ ๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

ศุภโชคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๕ มีนาคม หน้า ๖๑๓)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ในท้องที่มณฑลพายัพ

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อย้ายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่น ๆ ได้ อีกรำไป เมื่อเห็นว่าเป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขอย้ายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพเพิ่มขึ้นอีก ๒ ตำบล และกำหนดให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ประกาศกระทรวงคมนาคม

พแนกป้องกันโรคร้ายที่ ๑/๒๕๖๔

ด้วยได้ทราบว่ามีโรคร้ายที่ติดต่อกันได้ คือ ไข้ทรพิษ ได้เกิดมีขึ้นในเมืองสิงคโปร์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอประกาศตามข้อความในมาตรา ๒๑๗ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำสยาม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ว่า เมืองสิงคโปร์เป็นเมืองท่าที่มีโรคร้ายติดต่อกันได้เกิดขึ้น

ให้เรือทุก ๆ ลำ ซึ่งออกจากเมืองสิงคโปร์ ในวันหรือภายหลังวันประกาศนี้ เมื่อเข้ามาถึงน่านน้ำสยาม ถ้าจะเข้ามาในเขตท่ากรุงเทพพระมหานคร ต้องแวะจอดที่ด่านตรวจป้องกันโรคร้าย ซึ่งเจ้าพนักงานแพทยจะได้ตั้งกองตรวจอยู่ดั่งจังหวัดสมุทรปราการ แลให้อยู่ที่นั่นจนกว่าเจ้าพนักงานแพทยจะอนุญาตให้เข้ามา จึงจะเข้ามาได้ ถ้ามีผู้คนในเรือเป็นไข้ทรพิษ เจ้าพนักงานแพทยมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้เรือปฏิบัติ หรือจัดการได้ตามซึ่งเห็นจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้โรคร้ายแพร่หลายลุกลามเข้ามา ในกรุงเทพฯพระ

มหานคร

12/10/2566

พ.ศ. ๒๕๖๔

หน้า ๔๑๓

ถ้าเป็นเรือที่ไม่เข้ามาในเขตท่าเรือกรุงเทพมหานคร ก็ให้
แนวจอดที่ด้านตรงข้ามป้องกันโรคภัยแลงเคาะสิ่งขัง เพื่อให้เจ้าพนักงาน
งานแพทยตรวจ

ประกาศมาณวันที่ ๑๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มาหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาอมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ ตอนพิเศษ วันที่ ๑๖ มีนาคม หน้า ๖๑๖)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔

ในท้องที่มณฑลปาจิบุรี

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติมเพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่าเปนกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลปาจิบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๘๘ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลปาจิบุรีเพิ่มขึ้นอีก ๘๘ ตำบล และกำหนดให้ ใช้ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้ อีกรูปไป เมื่อเห็นว่า
เป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น ” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก
เพิ่มขึ้นอีก ๒๕ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลพิษณุโลก
เพิ่มขึ้นอีก ๒๕ ตำบล และกำหนดให้ ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕
มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เจ้าพระยาธรรมศักดิ์
จากวงเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม หน้า ๖๒๔)

ในท้องที่มณฑลนครราชสีมา

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔
ซึ่งว่า “ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
เพื่อขยายการใช้ ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ได้อีกต่อไป เมื่อเห็นว่า
เป็นกาลสมควรที่จะทำดั่งนั้น . . . นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลนครราชสีมา
เพิ่มขึ้นอีก ๒๔ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราช
บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๔ ในท้องที่มณฑลนครราชสีมา
เพิ่มขึ้นอีก ๒๔ ตำบล และกำหนดให้ ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม
พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

ประกาศแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๕ มีนาคม หน้า ๖๒๘)

ในท้องที่มณฑลพายัพ

โดยมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔
 ซึ่งว่า “เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจที่จะทำบัญชีเพิ่มเติม
 เพื่อขยายการใช้ในอำเภอและตำบลอื่นๆ ใต้อำเภอไป เมื่อเห็นว่า
 เป็นกาลสมควรที่จะทำดังนี้” นั้น บัดนี้สมควรที่จะใช้พระราช
 บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพเพิ่มขึ้น
 อีก ๘ ตำบล จึงประกาศเพิ่มเติมขยายการใช้พระราชบัญญัติ
 ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ในท้องที่มณฑลพายัพเพิ่มขึ้นอีก
 ๘ ตำบล และกำหนดให้ ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔
 เป็นต้นไป

ประกาศตั้งแต่วันที่ ๑๕ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์

จางวางเอก เสนาบดี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๑๕ มีนาคม หน้า ๖๑๑)

ประกาศ

ให้จัดเก็บเงินอากรค่าน้ำในมณฑลปัตตานี
แต่พระพุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นต้นไป

พระเจ้าพี่นางเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติ รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ตามประกาศกระ
แสร์พระบรมราชโองการ ฉบับลงวันที่ ๒ ตุลาคม พระพุทธศักราช
๒๕๖๐ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเก็บเงินอากรค่าน้ำ
ในมณฑลปัตตานีไว้ชั่วคราวนั้น

บัดนี้ความทราบถึงฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า การจัดและจำหน่าย
สัตว์น้ำเค็มในเขตพื้นที่ของมณฑลปัตตานี มีความเจริญยิ่งกว่ามณฑล
นครศรีธรรมราช ทรงพระราชดำริห์ เห็นว่า ถึงเวลาอันสมควรที่จะ
จัดการเก็บเงินอากรค่าน้ำในมณฑลปัตตานี ให้เหมือนกับที่ได้จัด
อยู่ตามมณฑลอื่น ๆ นั้นได้

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเก็บเงินอากรค่าน้ำในเขตพื้นที่
แขวงมณฑลปัตตานีจำเพาะในนี้เช่นเดิม ตามอัตราค่าอนุญาตและ
ค่าอาชญาบัตรคุ้มครองเครื่องมือในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติอากร

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๔๑๕

คำนำศก ๑๒๐ แจ่งในบาญช้ท้ายประกาศนิตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ เป็นต้นไป และพิกัตอัคราห์ตั้งขนนให้
ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งกฎเสนาบดี ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พระ
พุทธศักราช ๒๔๕๖ ว่าด้วยวิธีจัดการและตั้งอัคราห์เก็บเงินอากรค่าน้ำ
นำตามความในพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำศก ๑๒๐

หอรัษฎากรพิพัฒน์

ประกาศมาณวันที่ ๑๒ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

ศกโยคเกษม

รองเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแทน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๗ วันที่ ๑๕ มีนาคม หน้า ๖๓๓)

อัตราค่าใบอนุญาตจับสัตว์น้ำ ใช้ในมณฑลและหัวเมือง ตามความในข้อ ๑๔
 หมายเลข ๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๘ แห่งกฎข้อบังคับอกรกาน้ำ
 ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

เลขที่	ใบอนุญาตทำการจับสัตว์น้ำ		รวมการ	อัตราเงิน		หมายเหตุ
	ประเภท	ชนิด		บาท		
๑ ๑ ๕ ๗ ๗	ใบอนุญาต จับสัตว์น้ำ ประเภท รวชไมาน กันช้วชไมาน เปลือกรัง	น้ำเค็ม	ค่าใบอนุญาตแห่งหนึ่ง	๕๐		
		..	..	๓๐		
		..	..	๒๕		
		..	..	๕๐		
		..	ประจำหรือไม่ประจำที่ก็ตาม ใช้ ในลำแม่น้ำ ค่าใบอนุญาตแห่งหนึ่ง ใช้ตามทุเลปากอ่าว ค่าใบอนุญาต แห่งหนึ่ง	๑๕		
	..	..	๒๐			
	อวนรัง	..	ประจำหรือไม่ประจำที่ก็ตาม ใช้ ในลำแม่น้ำค่าใบอนุญาตแห่งหนึ่ง	๒๐		

12-10/2560

เลขที่	ท่อนุญาตทำการ จับสัตว์น้ำ		รายการ	อัตราเงิน		หมายเหตุ
	ประเภท	ชนิด		อากร	บาท	
12410 2566	อวนรัง	น้ำเค็ม	ใช้ตามทะเลปากอ่าว	ค่าที่อนุญาต แห่งนี้	๓๐	
๖	บาม	„	ค่าที่อนุญาตแห่งนี้		๒๕	
๗	ยกยอขันช่อ	„	„	„		

อัตราค่าที่อนุญาตจับสัตว์น้ำในเขตชลประทานตามความในข้อ ๑๔ หมายเลข ๔
 แห่งกฎข้อบังคับการล่าสัตว์น้ำวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

12/10/2566

เลขที่	ท้องที่	อัตราค่าที่การจับสัตว์น้ำโพรงพง ใน				
		แม่น้ำ		ลำคลอง	ทะเลปากอ่าว	
		น้ำเค็ม	น้ำจืด	น้ำเค็ม	ประจำที่	ไม่ประจำที่
		ช่องละ	ช่องละ	ช่องละ	ช่องละ	ช่องละ
		บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
	เขตชลประทาน	๖	๖	๖	๖	๖

พิกัดอัตราค่าเครื่องมือจับสัตว์น้ำใช้ในมณฑลและหัวเมือง ตามความในข้อ ๑๘
 แห่งกฎข้อบังคับอากรค่าน้ำลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๖

12/10/2566

เลขที่	ประเภทเครื่องมือจับสัตว์น้ำ	อัตราเงิน		หมายเหตุ
		บ.	สต.	
๑	ถูงโพงพางยาว ๘ วาต่ำกว่า ๘ วาปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๕	—	
๒	ถูงโพงพางยาวกว่า ๘ วา (น้ำเค็ม)	๕	—	
๓	แหทอดยาว ๘ สอกกลงมาถึง ๖ สอกปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๑	—	
๔	แหทอดแลแหพานยาวกว่า ๘ สอกปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๕	—	
๕	ข้อนต่าง ๆ ปากกว้างแต่ ๔ สอกปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๑	—	
๖	ข้อนสั้นข้อ ข้อนชั้นข้อ ข้อนหางเหยี่ยว ซึ่งมีเครื่องมือ ยกปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๕	—	
๗	เรือกัตราหรือฝั่หลอกลำหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๔	—	
๘	เบ็ดราวสายหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๕	—	
๙	เบ็ดลากสายหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๕	—	
๑๐	เบ็ดพ้อหรือเบ็ดเหวี่ยงคัน ๑ หรือสาย ๑ (น้ำเค็ม)	๑	—	

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๔๒๓

เลขที่	ประเภทเครื่องมือจับสัตว์น้ำ	อัตราเงิน		หมายเหตุ
		อากร	บ. สด.	
๑๑	เรือใช้จับปลิงทะเลลำหนึ่งไม่ว่ากี่คน (น้ำเค็ม)	๗	—	
๑๒	เรือใช้จับกระรอน้ำลำหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๗	—	
๑๓	คนหาหอยแมลงภู่คนหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๑	—	
๑๔	รungkunkeyปากหนึ่ง (น้ำเค็ม)	๑	—	
๑๕	ตะโก (น้ำเค็ม)	๑	—	
๑๖	อวนกว้าง ๒ วาแลต่ำกว่า ๒ วา เก็บขาววาระ (น้ำเค็ม)	—	๒๕	
๑๗	อวนกว้างกว่า ๒ วาถึง ๔ วา เก็บขาววาระ (น้ำเค็ม)	—	๕๐	
๑๘	อวนกว้าง ๔ วา เก็บขาววาระ (น้ำเค็ม)	—	๗๕	
๑๙	ฝือกหรือเครื่องกั้นสูง ๒ สอกแลต่ำกว่า ๒ สอก เว้นแต่ปักที่เกี่ยวแก่โพรงพางหรือโป๊ะเป็นต้น เก็บขาววาระ (น้ำเค็ม)	—	๕๐	
๒๐	ฝือกหรือเครื่องกั้นสูงกว่า ๒ สอก เว้นแต่ปักที่เกี่ยวแก่โพรงพางหรือโป๊ะเป็นต้น เก็บขาววาระ (น้ำเค็ม)	—	๗๕	

12/10/2566

๕๕

เลขที่	ประเภทเครื่องมือจับสัตว์น้ำ	อัตราเงิน		หมายเหตุ
		ป.	สต.	
๑	บามฝนละ (น้ำเค็ม)	๑๐	—	
๒๒	ตะโงะฝนหน่ง (น้ำเค็ม)	๓	—	
๒๓	เจาะเกาะฝนหน่ง (น้ำเค็ม)	๓	—	

พ.ศ. ๒๕๖๕

ปี ๕๒๕

ประกาศ

ใช้พระราชบัญญัติระงับโรคระบาด พ.ศ. ๒๔๕๖

ในท้องที่มณฑลปัตตานี มณฑลนครศรีธรรมราช

ตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติระงับโรคระบาด พ.ศ. ๒๔๕๖ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจจัดการป้องกันโรคระบาดที่เกิดขึ้นในท้องที่เมืองต่างประเทศที่ติดต่อกับพระราชอาณาเขตร์มิให้แพร่หลายเข้ามาในพระราชอาณาจักร์นั้น บัดนี้ไข้ทรพิษเกิดขึ้นในเขตรัสเซียเพื่อป้องกันมิให้แพร่หลายเข้ามาในพระราชอาณาจักร์ จึงให้ตั้งด่านตรวจโรคขึ้นในมณฑลปัตตานีที่ท่าเรือเมืองนราธิวาส ๑ ท่าเมืองสายบุรี ๑ ท่าเมืองปัตตานี ๑ มณฑลนครศรีธรรมราช ที่ท่าเมืองสงขลา ๑ ท่าปากพนัง ๑ ท่าขนอน ๑ รวม ๖ แห่ง ผู้แทนอุปราชมณฑล บัณฑิตจะเด็จจัดแพทย์ แลเจ้าพนักงานไปทำการป้องกันตรวจตราตามวิธีแพทย์ ตามความในข้อ ๑ ข้อ ๒ แห่งมาตรา ๗ และตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติระงับโรคระบาด พ.ศ. ๒๔๕๖ ตั้งแต่วันที่ไป บรรดาเรือและผู้คนที่มาจากท้องที่ใน

พ.ศ. ๒๕๖๕

หน้า ๔๒๓

เขตรัฐกิจปรุ่ถึงด้านเหล่านต้องเวะหยุดให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจ
ตรวจจนกว่าจะได้ประกาศยกเลิก

ประกาศมาณวันที่ ๒๐ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๕

พระยาราชนกุล

ผู้ทำการแทนเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

(ราชกิจจานุเบกษาพิเศษ เล่ม ๓๗ วันที่ ๒๐ มีนาคม หน้า ๖๕๐)

พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีพระพุทธศักราช ๒๕๖๕

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พระพุทธศักราช ๒๕๕๖ มีความว่า เมื่อได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตงบประมาณประจำปีไปยังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติแล้ว ให้ข้อราชการในงบประมาณอื่นได้รวบรวมแล้ว ตราเป็นพระราชบัญญัติประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษานี้

บัดนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีพระพุทธศักราช ๒๕๖๕ ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ตลอดไปถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๕

มาตรา ๒ งบประมาณรายได้อื่นๆที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ตั้งรับแลจ่ายในปีพระพุทธศักราช ๒๕๖๕ นั้น มีรายการแลจำนวนเงินดังนี้

เงินรายได้	๗๕,๐๐๐,๐๐๐	บาท
เงินรายจ่าย	๘๗,๔๑๖,๗๑๓	บาท
เงินรายจ่ายสูงกว่าเงินรายได้	๘,๔๑๖,๗๑๓	บาท
เงินจ่ายพิเศษ		
จ่ายจากเงินคงพระคลัง	๑๔,๖๐๘,๘๖๐	บาท
จ่ายจากเงินกู้	๑,๗๓๐,๑๕๘	บาท
จ่ายจากเงินสงฆ์เงินกู้	๕๓๕,๗๖๐	บาท
รวม	๑๗,๘๗๔,๗๗๘	บาท

มาตรา ๓ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติรักษาราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๒๑ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ มีนาคม หน้า ๖๔๓)

ประกาศ

อัตราเก็บค่าภาคหลวงดีบุกเพิ่มเติม

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมให้
ประกาศว่า อัตราค่าภาคหลวงดีบุกที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ใช้สำหรับเก็บค่าภาคหลวงดีบุกในมณฑลชุมพร มณฑลนคร
ศรีธรรมราช แลมณฑลภูเก็ตนั้น บัดนี้ราคาดีบุกที่ซื้อขายกันใน
ตลาดที่เมืองเสตริตซ์เซตเติลเมนต์ได้ตกต่ำลงกว่าอัตราอย่างต่ำที่
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นไว้สำหรับเก็บภาคหลวง
ดีบุก จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศ
เพิ่มเติมความข้างท้ายข้อ ๒ ของประกาศเปลี่ยนอัตราเก็บภาค
หลวงดีบุกเงินเหรียญเป็นเงินบาท ในมณฑลชุมพรแลมณฑลนคร
ศรีธรรมราช ลงวันที่ ๑๘ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ กับประ
กาศเปลี่ยนอัตราเก็บภาคหลวงดีบุกเงินเหรียญเป็นเงินบาท ในม
ณฑลภูเก็ต ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ ดังนี้
“ถ้าราคาดีบุกที่ซื้อขายกันในตลาด ที่เมืองเสตริตซ์เซตเติล
เมนต์ต่ำกว่าหาบละ ๘๐ บาท ให้เก็บภาคหลวง ๑๐ ซัก ๑ (เศษของ
ราคา ๑ บาทคิดเท่ากับ ๑ บาท) เช่นราคาดีบุกหาบละ ๗๕ บาท
๘๐ สตางค์ 12/18/2506 เก็บค่าภาคหลวงหาบละ ๘ บาท ดังนี้ เป็นต้น”

พ.ศ. ๒๔๖๔

หน้า ๔๓๑

อนึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ประกาศอัตรากำหนดภาค
หลวงदीบุก ฉบับลงวันที่ ๑๘ มกราคม (ร.ศ. ๑๒๒) พ.ศ. ๒๔๔๖
ฉบับลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ (ร.ศ. ๑๒๕) พ.ศ. ๒๔๔๙ ฉบับลง
วันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๐ ฉบับลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ.
๒๔๖๐ ฉบับลงวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ รวม ๕ ฉบับ และ
ทั้งฉบับเพิ่มเติมใหม่นี้ ให้เป็นอัตรากำหนดภาคหลวงदीบุกได้ทั่วพระ
ราชอาณาจักร

ประกาศมาลงวันที่ ๒๓ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็น
ปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๘ วันที่ ๒๖ มีนาคม หน้า ๖๔๓)